ASEAD 14. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU

23-25 Kasım 2024, TÜRKİYE

EJSER 14th INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES

23-25 November 2024, TÜRKİYE

BİLDİRİ ÖZET KİTABI
ABSTRACT PROCEEDINGS BOOK

astana yayınları

AZERBAYCAN MİLLİ İLİMLER AKADEMİSİ, ÇİMKENT ÜNİVERSİTESİ, TAŞKENT TEKNİK ÜNİVERSİTESİ VE AVRASYA SOSYAL VE EKONOMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

AZERBAIJAN NATIONAL ACADEMYOF SCIENCES, SHYMKENT UNIVERSITY, TASHKENT STATE TECHNICAL UNIVERSITY AND EURASIAN JOURNAL OF SOCIAL AND ECONOMIC RESEARCH

AVRASYA SOSYAL VE EKONOMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (ASEAD)
EURASIAN JOURNAL OF SOCIAL AND ECONOMIC RESEARCH (EJSER)

ASEAD 14. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU

23-25 Kasım 2024, TÜRKİYE

EJSER 14th INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES

23-25 November 2024, TÜRKİYE

ISBN: 978-625-6125-30-8

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı:

Prof. Dr. İsa Ekberoğlu HABİBBEYLİ
Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Azerbaijan National Academy of Sciences

Doç. Dr. İrfan TÜRKOĞLU
ASEAD, Türkiye

Editörler:

Doç. Dr. İrfan TÜRKOĞLU
ASEAD, Türkiye

Dr. Sevil PİRİYEVA KARAMAN
Ankara Üniversitesi, Türkiye

Bu kitap sempozyumda sunulmuş olan bildirilerin Özet Metinlerini kapsar. Yazıların yasal ve etik sorumluluğu yazarına aittir. Kaynak göstermek kaydıyla alıntı yapılabilir.

06 Aralık 2024
ANKARA

27 Haziran 2018'de yayımlanan Akademik Teşvik Yönetmeliği Madde 7/9 da belirtildiği üzere "(9) (Değişik: RG-17/1/2020-31011-CK-2043/3 md.) Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarıdan fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır". Bu kapsamda 23-25 Kasım 2024 tarihlerinde Azerbaycan Milli İlimler Akademisi ve Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi'nin ortak düzenlediği ASEAD 14. Sosyal Bilimler Sempozyumu Akademik Yükselme ve Teşvik Ödeneği kriterini sağlamaktadır.

Toplam Bildiri Sayısı: 157
Türkiye'den Katılan Bildiri Sayısı: 77
Diğer Ülkelerden Katılan Bildiri Sayısı: 80
Toplam Katılımcı Ülke: 20
Katılım Sağlayan Ülkelerin Bildiri Sayısı: Türkiye:77, Afganistan:1, Almanya:1, Avusturya:2, Azerbaycan:24, Gana:1, İran:2, İtalya:2, Kazakistan:28, Kırgızistan:1, Moğolistan:1, Nijerya:1, Özbekistan:8, Pakistan:1, Rusya:2, Saint Lucia:1, Suriye:1, Ukrayna:1, Yemen:1, Yunanistan:1

AFGANİSTAN

İRAN

NİJERYA

SURİYE

ALMANYA

İTALYA

PAKİSTAN

UKRAYNA

AVUSTURYA

KIRGIZİSTAN

RUSYA

YEMEN

GANA

MOĞOLİSTAN

SAİNT LUCİA

YUNANİSTAN

DÜZENLEME KURULU / ORGANIZATION COMMITTEE

Prof. Dr. İsa Ekberoğlu HABİBBEYLİ	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Azerbaycan
Prof. Dr. Ongarkul KOBLANOVA	Çimkent Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Seytkulov N. A.	Çimkent Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. S. M. TURABDJANOV	Tashkent State Technical University Named After Islam Karimov, Ozbekistan
Prof. Dr. Rabiyyat ASLANOVA	Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. İrfan TÜRKOĞLU	ASEAD, Türkiye
Doç. Dr. Erlan BAKİEV	American University of Central Asia, Kırgızistan
Doç. Dr. Gadir BAYRAMLI	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Dr. Öğr. Üyesi Nurhodja AKBULAEV	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Dr. Sevil PİRİYEVA KARAMAN	Ankara Üniversitesi, Türkiye
Dr. Seyfettin ARSLAN	Hamburg Üniversitesi, Almanya
Dr. Loris Dİ NALLO	University of Cassino and Lazio Meridionale, Italy
Dr. Muhammad FAISAL	Ministry of Human Rights Commission, Pakistan

BİLİM KURULU / SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Abdilbaet MAMASIDIKOV	İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Kırgızistan
Prof. Dr. Adem BAYAR	Amasya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Adem PEKER	Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet ÜSTÜN	Amasya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Efdal ÖZKUL	Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC
Prof. Dr. Ali TOMAK	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Alla MONGUŞ	Tıva Devlet Üniversitesi, Rusya
Prof. Dr. Almaz Ülvi BİNNATOVA	Azerbaycan Milli Bilim Akademisi, Azerbaycan
Prof. Dr. Almira İBAŞOVA	Çimkent Pedagoji Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Asif HACILI	Azerbaycan Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Prof. Dr. Aslı YENİPAZARLI	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bakıt AYTBAEVA	Karağandı Böketov Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Burhan BALTACI	Kastamonu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Dilek BARLAS	Koç Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Emine KOCA	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ertuğ ÖNER	Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Feda REHİMOV	Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Prof. Dr. Feride ÖNAL	Fenerbahçe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ferit İZCİ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Georgi GAGANİDZE	Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Gürcistan
Prof. Dr. Giuli ALASANIA	University of Georgia, Gürcistan
Prof. Dr. Gülhanım ÜNSAL	Marmara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Gülser ÖZTUNALI KAYIR	Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hasret Elçin KÜRŞAT ÇOŞKUN	Yeditepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İrfan KALAYCI	İnönü Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İrfan MORİNA	University of Pristina, Kosova
Prof. Dr. Kamile AKGÜL.	Haliç Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Kakhaber KORDZAİA	Caucasus International University, Gürcistan
Prof. Dr. Karimov Narboy Ganiyevich	Tashkent State Economic University, Uzbekistan
Prof. Dr. Mihai VODA	Dimitrie Cantemir University, Romanya
Prof. Dr. Muradov Reşad ŞAHBAZOĞLU	Azerbaycan Devlet İktisat Ün., Azerbaycan
Prof. Dr. Mervet MUSLOVSKY	Uluslarası Vizyon Üniversitesi, Makedonya
Prof. Dr. Nasriddin Sadriddinov TALBAKOVİCH	Kurgan Tube State University, Tacikistan
Prof. Dr. Necati KAYHAN	Karabük Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nihat BATMAZ	Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Nurlybek SEİTKULOVA Çimkent Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Olga Nosova VALENTYNOVNA Kharkiv National University, Ukrayna
Prof. Dr. Ongarkül KOBLANOVA Çimkent Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Rabiyyat ASLANOVA. Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Prof. Dr. Rajabov Rajab KUCHAKOVİCH Tajik State University of Commerce, Tacikistan
Prof. Dr. Rifat ŠKRİJELJ University of Sarajevo, Bosna-Hersek
Prof. Dr. Rovshan ALİYEV Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Prof. Dr. Sabahat BAYRAK KÖK Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Seçkin GÖNEN Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serik DAİRBEKOV Çimkent Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Simon GELASHVİLİ Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Gürcistan
Prof. Dr. Stıçeva Olga ANDREEVNA Çimkent Pedagoji Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Süphan NASIR İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Svetlana Tyutyunnykova VLADİMİROVNA Kharkiv National University, Ukrayna
Prof. Dr. Tamara Merkulova VYKTOROVNA Kharkiv National University, Ukrayna
Prof. Dr. Teimuraz BERİDZE Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Gürcistan
Prof. Dr. Tofiq ABDÜLHESENLİ Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Prof. Dr. Tologon OMOSHEV Kırgızistan İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Kırgızistan
Prof. Dr. Turgut ÖZKAN Beykent Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Abidat ATABİEVA Moskova Finans-Endüstri "Sinergiya" Üniversitesi, Rusya
Doç. Dr. Ahmet Cem ERKMAN Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ainur NOGAYEVA Avrasya Milli Üniversitesi, Kazakistan
Assoc. Prof. Anna Paola MICHELI University of Cassino and Lazio Meridionale, Italy
Doç. Dr. Altınay KALJANOVA Çimkent Pedagoji Üniversitesi, Kazakistan.
Doç. Dr. Aripov Abdugani ABDUHAMİDOVİCH Tajikistan State University, Tacikistan
Doç. Dr. Asiman GULİYEV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Ayfer UZ Trakya Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Bahar AŞCI Karabük Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Barış Tolga EKİNCİ Beykent Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Burcu GEZER ŞEN Fırat Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Cırgalbek İSMANOV Kırgızistan İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Kırgızistan
Doç. Dr. Dauren JANABAEV Çimkent Üniversitesi, Kazakistan
Doç. Dr. Davran YOLDAŞEV Kırgızistan İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Kırgızistan
Doç. Dr. Dilek KOÇAK Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Elnare SAMEDOVA Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Erlan BAKIEV American University of Central Asia, Kırgızistan
Doç. Dr. Fariz AHMADOV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Ferhunde HAYIRSEVER TOPÇU Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ferihan POLAT Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Firdaus NOROV Kurgan Tube State University, Tacikistan
Doç. Dr. Funda ÇONDUR Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gadir BAYRAMLI Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Gaini MUKHANOVA T.Rıskulov Kazak İktisat Üniversitesi, Kazakistan
Doç. Dr. Geray MUSAYEV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Gulhan ABEDALAZIZ MOH'D JALAL AL TURK Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gulnara RZAYEVA Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Güljamal JORAYEVA H. A. Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Kazakistan
Doç. Dr. H. Burçin HENDEN ŞOLT Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hilale CAFEROVA AMEA İdare Etme Sistemleri Enstitüsü, Azerbaycan
Doç. Dr. Hüsniye AKILLI Nuh Naci Yüksel Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. İbrahim YILDIZ Mersin Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. İrfan TÜRKOĞLU ASEAD, Türkiye
Doç. Dr. Kadir DABBAĞOĞLU Arel Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Kurbonov Abdukarim RAKHİMOVİCH Tajik State University of Commerce, Tacikistan
Doç. Dr. Kürşat KURTULGAN Mersin Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Maia KHİKVADZE Batum Devlet Üniversitesi, Gürcistan
Doç. Dr. Mariya KOCHKORBAEVA Kırgızistan İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Kırgızistan
Doç. Dr. Masoumeh DAEİ Tebriz Peyame Nur Devlet Üniversitesi, İran

Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN Çankırı Karatekin Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Murat AKKAYA İstanbul Arel Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mutahayira MADZHNUNOVA Kurgan Tube State University, Tacikistan
Doç. Dr. Natiq QURBANOV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Nil Esra DAL Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nuray Hilal TUĞAN Hacıbayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nurdan KUŞAT Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nurgün TOPALLI Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nüsrət QURBANOV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Onur Başar ÖZBOZKURT Tarsus Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Rahmatullo AMİNOV Kurgan Tube State University, Tacikistan
Doç. Dr. Rovshan ALİYEV Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Rustamov Shavkat RAKHİMOVİCH Tajik State University, Tacikistan
Doç. Dr. Saadet GANDİLOVA Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Salih KALAYCI Bursa Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Samir HAMİDOV Azerbaycan Devlet Diller Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Senem GÜNGÖR Başkent Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Seniha ÜNAY SELÇUK Düzce Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sharifdzhon Tojiboev GAYBULLOEVİCH Khujand State University, Tacikistan
Doç. Dr. Sıddık BAKIR Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Doç.Dr. SONAY AYYILDIZ Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Svetlana BAYMOLDINA Avrasya Üniversitesi, Kazakistan
Doç. Dr. Ülhak ÇİMEN Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yeliz MOHAN BURSALI Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yonca KÖKSAL Koç Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman EREN Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Armağan GÜNEŞ Harran Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Aydın ÜNAL Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Can ŞAHİN Erzincan BY Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ekrem ÇELİKİZ İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Eren Alper YILMAZ Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Okan AKKIN Ardahan Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi İsmail GÖKDAYI Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye
Yrd. Doç. Dr. Kamil KANIPEK Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC
Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt YILMAZ. Fırat Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Alpin GÜLŞEN Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa FİDAN. Yozgat Bozok Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Nuray Hilal TUĞAN Hacıbayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Nurhodja AKBULAEV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Dr. Öğr. Üyesi Nuri YAZICI Bahçeşehir Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Senem ALTAN Doğuş Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Vahdet ÖZKOÇAK Hitit Üniversitesi, Türkiye
Dr. Anna Maria CALCE University of Cassino and Lazio Meridionale, Italy
Dr. Atilla YORMA Uluslarası Vizyon Üniversitesi, Makedonya
Dr. Gulzhamal JHORAEVA Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Dr. Hakife AKTAŞ BELEK Türkiye
Dr. Jazira SAYIN. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi, Kazakistan
Dr. Lazlo MARACZ Universiteit van Amsterdam, Hollanda
Dr. Loris Dİ NALLO University of Cassino and Lazio Meridionale, Italy
Dr. Mark FELSHEIM Milwaukee Area Technical College, USA
Dr. Mohammad Monir ALAM University of Jammu, India
Dr. Oktay GULİYEV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Dr. Sevil PİRİYEVA KARAMAN Ankara Üniversitesi, Türkiye
Dr. Vildan BORMAMBET Ovidius Üniversitesi, Romanya
Dr. Zakir ÇOTAEV Manas Üniversitesi, Kırgızistan

DERGİ HAKKINDA

Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)(***Eurasian Journal of Social and Economic Research (EJSER)*** 2013 yılında kurularak, 2014 yılında Türkçe ve İngilizce dilinde yayınlanmaya başlayan ulusal hakemli elektronik bir dergidir.

2017 yılından itibaren Aylık olarak yayınlanmaya, 2022 yılından itibaren ise senede en az dört defa yayınlanmaya başlayan **ASEAD** (Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi) TÜBİTAK-ULAKBİM tarafından veri tabanında taranmakta, Doçentlik ve Teşvik başvurularında kabul görmektedir.

ASEAD akademisyenlerin bireysel veya disiplinler arası ortak çalışmalar yapmasına aracılık etmek, genç akademisyenlere yeni ufuklar kazandırarak teşvik etmek, akademisyenlere ortak çalışmalar yapabilecekleri yeni konular hakkında fikir ortamı oluşturmak, yeni kültür ve coğrafyalarla tanışmalarına imkan sağlamak amacıyla sosyal bilimler alanında sempozyumlar düzenleyerek akademik anlamda katkılar sağlamaktadır.

Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan eserlerdeki görüşler ve sorumluluk yazarına aittir. Yayın hakları saklı olup izinsiz hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Uluslararası hakemli ve alan indekslerinde taranan bir dergi olan Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi'nin tarandığı indexler:

ASEAD Dergisi ULAKBİM DERGİ PARK Linki :
http://dergipark.ulakbim.gov.tr/asead/user

TÜBİTAK ULAKBİM

İSAM Türkiye Diyanet Vakfı İSLÂM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

İletişim Adresi / Contact Info

aseadeditor1@gmail.com

http://dergipark.gov.tr/asead

www.aseaddergi.com

(ISSN: 2148-9963)

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇEDE "GİBİ" KURULUMLU BENZETMELERİN İŞLEVSEL ANLAMBİLİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
Doç. Dr. Ayşe Eda GÜNDOĞDU **1**

THE ANATOMY OF NATIONAL SECURITY APPROACHES IN A THIRD WORLD WAR SCENARIO
Dr. Birol AKDUMAN **2**

CULTURE AND ETHNIC TRADITIONS IN AFGHANISTAN AND THEIR IMPACT ON SOCAL RELATIONS IN AFGHANISTAN
Abdul Momin AZİMİ **3**

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA ALMANYA'NIN ENERJİ POLİTİKASININ KLASİK REALİST BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ
Dr. Derviş Fikret ÜNAL **4**

LİSE DÜZEYİNDE İŞLETME YÜKSEK LİSANSININ (T-MBA) İNCELENMESİ
Prof. Dr. Münevver ÇETİN Fethiye ÖZGEN **5**

İSLAM HUKUKU KAİDELERİ VE TÜRK MEDENİ KANUNU: TEMEL İLKELER ÜZERİNDEN BİR MUKAYESE DENEMESİ
Dr. Murat KARACAN **6**

EFFICACY OF VIRTUAL LABORATORY SIMULATION MODEL ON CHEMISTRY STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT IN TARABA STATE UNIVERSITIES
EZEKİEL P.N., SUNDAY I., YAKİ A.A., CHADO A.M., SAİFULLAHİ, M. **7**

TÜRK DİN MUSİKİSİ ALANINDA TRANSKRİPSİYON METODOLOJİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TOPŞİR **8**

LITERARY MASTERPIECES AS ACTUAL BOOKS VERSUS AUDIOBOOKS
Dr. Instructor. Duygu KORONCU ÖZBİLEN **10**

COVİD19 PANDEMİSİ SONRASINDA ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERDE TRAVMA SONRASI YENİDEN GELİŞMEYİ SAĞLAYAN FAKTÖRLERİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ
Dr. Habibe YILDIZ YÜKSEL **11**

ESKİ TÜRKLERDE DEVLET ANLAYIŞI
Orhan Teoman EMRE Ender BOYSAK Fatma Gözde BOYSAK **12**

ORHAN PAMUK'UN KAFAMDA BİR TUHAFLIK ADLI ROMANINDA SÖZ DİZİMİ
Mehtap FENER **13**

DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN ECOWAS AND THE ALLIANCE OF SAHEL STATES: CONFLICT OR COOPERATION?
Dr. Abdallah Imam HARUNA **14**

ISSUES OF INTEGRATION OF CHILDREN WITH DISABILITIES IN INCLUSIVE EDUCATION
Muattar ULUGBEKOVNA SAİTOVA **15**

ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION EXPENDITURES IN TERMS OF PARTICIPATION IN EDUCATION: THE EXAMPLE OF TÜRKIYE AND THE EUROPEAN UNION (THE EU)
Dr. Yüksel YEŞİLBAĞ **16**

ŞER'İYE SİCİLLERİNE GÖRE 19. YÜZYIL'DA MARDİN'DE KADIN (SOSYAL VE EKONOMİK BAĞLAMDA)
Menci EYE **17**

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ МЕТОДИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ
Конева С.Х. Камилова Х.Д. **18**

FOREIGN SCIENTIFIC CONNECTIONS OF AZERBAIJANI SCHOLARS (1920S-1930S XX CENTURY)
Dr. Tamilla KERİMOVA KODZHAEVA **19**

CİDDE'DE YOK OLAN OSMANLI MİMARİ MİRASI
Dr. Güneş ALÇI **20**

HZ. MUHAMMED'İN ŞAHSİYET İNŞASINDA KULLANDIĞI İMAN İLKELERİNİN HAYATA YANSIMALARI
Doç. Dr. Hatice DÜLBER **22**

MƏMMƏD SƏİD ORDUBADİNİN FELYETONLARI HAQQINDA
Sabina İBRAHİMLİ **23**

QARABAĞDA ƏDƏBİ-MƏDƏNİ MÜHİT (XIX ƏSRİN II YARISINDA)
Sabina AHMEDOVA **24**

KƏLNİYYƏT JURNALINDA "MOLLA NƏSRƏDDİN" SATİRİK ƏNƏNƏLƏRİ
Prof. Dr. Vugar AHMED **25**

TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: AMPİRİK BİR YAKLAŞIM
Dr. Öğr. Üyesi Dilek ATILGAN **26**

YÖK ATLAS VERİTABANI İNCELEMESİ: SAĞLIK YÖNETİMİ LİSANS ÖRNEĞİ
Seyhan BULAN **27**

VÜQAR ƏHMƏDİN ELMİ-BƏDİİ PUBLİSİSTİKASI
Dilber RZAYEVA **28**

İNTERNETSİZ KALMA KORKUSUNUN YORDAYICISI OLARAK DİNE YÖNELME VE DUYGUSAL SOSYAL DESTEK
Doç. Dr. Şenel ÇITAK Yaren BAYRAK **29**

FATİH SULTAN MEHMED (AVNÎ), CEM SULTAN VE II. BÂYEZÎD (ADLÎ)'İN AŞK ANLAYIŞI
Dr. Jale ZÜMRÜT MENTEŞ **31**

EĞİTİMDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ : SENDİKALAR
Mehmet ŞIK Neslihan ŞIK Muzaffer BARMAN **32**

AZƏRBAYCAN DİASPORUNUN İNKİŞAF DİNAMİKASI
Sevinç MUHTAROVA **33**

KLASİK TÜRK ŞİİRİNDE EL VE KAN İLİŞKİSİ: ŞİDDET VE AŞKIN YANSIMALARI
Sümeyye BİLEN **34**

SEÇİLMİŞ OECD ÜLKELERİNDE DIŞ BORÇLARIN EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİSİ
Doç. Dr. Ahmet KAMACI Doç. Dr. Mehmet APAN **35**

META-THEMATIC ANALYSIS OF TEACHERS' VIEW ON THE USE OF ASSURE INSTRUCTIONAL DESIGN MODEL IN THE LESSON
Zehra KAYA Doç.Dr. Melike ÖZYURT **36**

AFRİN KENTİNDE SOSYAL EĞİTİM KİTABINDA YER ALAN İNSAN HAKLARI KAVRAMLARININ ALTINCI SINIF ÖĞRENCİLERİNCE EDİNİLMESİNDE DRAMA İLE ÖĞRETİMİN ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Ömer HARAKİ **37**

MƏMMƏD ƏLİYEVİN BƏDİİ YARADICILIĞININ PROBLEMATİKASI VƏ JANR XÜSUSİYYƏTİ
Prof.Dr. Salidə ŞƏRİFOVA **38**

44 GÜNLÜK VƏTƏN MÜHARİBƏSİ TÜRKİYƏ MEDİASINDA
Vefa ŞERİFOVA **39**

NİZÂM-I CEDÎD VE SONRASINDA KIBRIS'TA BULUNAN KALELERİN DURUMU
Elife Hazal KURTEL BÜĞRÜ Hamidenur ŞİŞMAN **40**

ЦИФРОВОЕ ПРАВО КАК ПРАВОВОЙ ИНСТИТУТ
Саида АЛИЕВА **41**

İKİNCİ KARABAĞ SAVAŞI VE AZERBAYCAN - TÜRKİYE İLİŞKİLERİ
Gülnara AĞAYEVA Mehdi kızı **42**

USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN DEVELOPING ARTISTIC AND AESTHETIC COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS
Luiza JUMATOVA **43**

DÜNYAYA ÖRNƏK OLAN AZƏRBAYCAN – TÜRKİYƏ MÜNASİBƏTLƏRİ
Həcər ATAKİŞİYEVA **44**

ACENTENİN TEMSİL YETKİSİ VE BU YETKİNİN KAPSAMI
Ahmet Selçuk GÜNTİN **45**

THE DYNAMICS OF BYZANTINE POWER: A HISTORICAL OVERVIEW
Ananda MAJUMDAR **46**

RADİKAL REFORMUN ÖNCÜLERİ: KATOLİK VE PROTESTANLARCA DIŞLANAN ANABAPTİSTLER
Dr. Yusuf TAŞ **48**

PUBLİSİSTİKA YARADICILIĞININ XARAKTERİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ
Ruhəngiz Çingiz qızı Əliyeva **49**

BEHLÜL HİCİV DERGİSİNDE ELEŞTİRİ HEDEFLERİ
Şahane MAMMEDOVA (KÖÇERLİ) **50**

DYNAMIC CONTENT PERSONALIZATION FOR AFGHAN REFUGEE INFORMATION SYSTEM DEVELOPMENT IN ACCESS TO INDIVIDUALISED SERVICES FOR REFUGEES IN PAKISTAN
Dr. Muhammad FAISAL **51**

TOPLUM DESTEKLİ SOSYAL UYGULAMA VE SURİYELİ GÖÇMENLER VE SUÇA YÖNELİMDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: GAZİANTEP ÖRNEĞİ
Elif KAYA Prof.Dr. Ercan SEYHAN **52**

MARTIN HEIDEGGER'İN SANAT ANLAYIŞIYLA MODERN SANAT ESERLERİNİN YORUMLANMASI
Dr. Öğretim Üyesi Seda AĞIRBAŞ **53**

MUHAMMED ABDÜLHÂDÎ EBÛ RÎDE'NİN BİLGİ TEORİSİ
AYA MOHAMMED NASSER SANHOB **54**

BATI AZERBAYCAN VE KARABAĞ`DA BULUNAN TARİHİ-MİMARİ ABİDELER
Nermin CELİLOVA **56**

AZERBAYCAN EDEBİYATINDA MEZHEP ŞİİRİ
Doç. Dr. Ekrem HASANOV **57**

TÜRKİYE-RUSYA İLİŞKİLERİNDE RUS DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİNİN ROLÜ
Merve SERBEST YILMAZ Prof. Dr. Fahri TÜRK **58**

GÜZEL SANATLAR LİSESİ KEMAN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ
Dr. Bilge ÖZEL **59**

AN APPLICATION OF FUZZY DATA ENVELOPMENT ANALYSIS IN G20 COUNTRIES THROUGH HUMAN DEVELOPMENT INDEX AND UNEMPLOYMENT RATES
Dr. Öğr. Üyesi Leyla İŞBİLEN YÜCEL **60**

ETNİK KİMLİĞİN DİL VE DİN TEMELİNDE İNŞASI: KARAY TÜRKLERİ
Doç. Dr. Emine ATMACA **61**

BOZKIRIN SİMGESİ: TÜRK KÜLTÜRÜNDE ATIN YERİ VE ÖNEMİ
Arş. Gör. Dr. Hasan AKSOY **62**

“FÖVCÜL- FÜSƏHA” ƏDƏBİ MƏCLİSİ XIX ƏSRDƏ
Dr. Nərmin MƏMMƏDOVA **63**

TİYATRO VE SİNEMA SANATLARINDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ METİN YAZARLIĞINA ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Orkun ÖNGEN **64**

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE TERCİH EĞİLİMLERİ VE ÖĞRENCİ PROFİLİ
Dr. Adem KALEBAŞI **65**

ANALYZING THE EVOLUTION OF GLOBAL SECURITY: A HISTORICAL AND THEORETICAL PERSPECTIVE ON TURKIC STATES ORGANIZATION
Dr. A. Nazmi CORA **66**

MÜZİK TERAPİNİN PSİKOLOJİK SAĞLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: NİTELİKSEL BİR DERLEME
Büşra BODUR **67**

KIRIM TATAR SAHNE KOSTÜMÜ: SORUNLAR VE ZORLUKLAR
Doç. Dr. Ulvie OSMANOVNA ABLAEVA **69**

DEVELOPMENT OF CHILDREN'S CREATIVE ABILITIES
Doç. Dr. Dildora MADJIDOVA ABDUKHAMIDOVNA **70**

AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA NAHÇIVAN ÖZERK CUMHURİYETİ'NİN TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ
Nesibe MURTUZAYEVA **71**

TÜRKİYE-KIRGIZİSTAN İLİŞKİLERİNDE SIRA DIŞI BİR AKTÖR: TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA)
Tuğçe ARTAR AKÇA Prof. Dr. Fahri TÜRK **72**

ORTA ASYA TÜRK DEVLETLERİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN PRATİK UYGULAMA ALANLARI
Dr. Sezgin ELBAY **73**

TÜRKLERİN GÖÇ YOLCULUKLARINDAN KÜRESEL GÜÇ OLMA SERÜVENİNE: GENEL TÜRK TARİHİNİN DİNAMİKLERİ
Dr. Sezgin ELBAY **74**

EĞİTİM POLİTİKALARI TEMALI DOKTORA TEZLERİNE İLİŞKİN BİBLİYOMETRİK ANALİZ: 2000-2023
Dr. Mehmet KARADAĞ **75**

TESCİLSİZ MARKA HAKLARI İLTİBASINDA HAKSIZ REKABET
Salih Hakan KASALAK **76**

GÖÇMEN AİLELERİN UYUM SÜRECİNDE YAŞADIKLARI ZORLUKLAR: AVUSTURYA'DAKİ TÜRK İŞÇİLERİ ÖRNEĞİ
Dr. Necmi ALTINTAŞ **77**

SOSYALİZMİN TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI: ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR VE DOĞAN AVCIOĞLU'NUN PERSPEKTİFLERİ
Dr. Necmi ALTINTAŞ **78**

Использование искусственного интеллекта для изучения психологических дисциплин
Doç. Dr. Baibekova Madina MAKHMUDKHANOVNA Muratova Karlygash TOKTASOVNA **79**

ANTALYA İLİ KORKUTELİ İLÇESİ ÇOMAKLI KÖYÜNDE GELENEKSEL TEDAVİ YÖNTEM VE TEKNİKLERİ
Doç. Dr. Emine ATMACA **80**

"BƏNU-HİLAL" DASTANININDA BƏDİİ VƏ İFADƏ VASİTƏLƏRİN İŞLƏNMƏSİ
Sevinc HEZRETQULİYEVA **81**

DOĞU ROMA İMPARATORLUĞUNDA MANASTIR- DEVLET İLİŞKİLERİ
Hatice TÜREL **82**

YEREL YÖNETİMLERİN SIFIR ATIK YÖNETİMİ ÜZERİNDEKİ YASAL SORUMLULUKLARI VE İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ
Doç. Dr. Esmeray ALACADAĞLI Beyza TAKTA VARLI **83**

THE ADAPTABILITY OF FUNDAMENTAL BETA: A CROSS-SECTOR ANALYSIS OF EUROPEAN LISTED FIRMS
Loris DI NALLO Nicolo GIANGRANDE Maria LUCETTA RUSSOTTO Michele LENTINI **84**

DEVELOPING STUDENTS' CONTINUOUS INTEREST AND SKILLS FOR SPORTS AND REGULAR PHYSICAL EDUCATION AND CULTURE
Nodira SAIDAKHMEDOVNA ALIMOVA **85**

TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA YAPILAN DÜZENLEMELER İLE BANKACILIK İŞLEMLERİNDE TÜKETİCİDEN ALINAN ÜCRETLERİN SINIRLANDIRILMASI
Av. İnci KARAMERCAN CİHAN **86**

COĞRAFİ ŞARTLAR AÇISINDAN BEDEVİLERİN AHLAKI
Kadriye POLAT **87**

GÖÇ HİKAYELERİ: SİNEMA PERDESİNDE YAŞAMAK
Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZTÜRK **88**

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ИНЖЕНЕРНЫХ ВОЙСК
Raushan MAMADIYAROVNA MEDETOVA Doç. Dr. Zarifboy RUSTAMOVICH ZHABBAROV **90**

DEPREM'İN SANAT ESERLERİNE YANSIMASI'NIN TÜRKİYE VE DÜNYADAN ÖRNEKLERİ
Samet KENAR **91**

ASKERİ GÜLABOĞLU "DİVAN"INDA YER ALAN NAZIM ŞEKİLLERİ HAKKINDA (BAKÜ ELYAZMALARI ESASINDA)
Dr. Tünzale SEYFULLAYEVA **92**

EBÜL-KASIM EZ-ZEHRAVİ`NİN " KITABÜL MAKALET–ÜL AŞIRE FUT –TIP" ESERİNİN BAKÜ ELYAZMASININ TARAFIMIZDAN YAPILMIŞ RESTORESİ HAKKINDA

Zerife HAKVERDİYEVA.....**93**

ULUSLARARASI BELGELERDE KARA PARA AKLAMA SUÇU
Fereshteh SHADEMANPOOR.....**94**

INNOVATION AS A DRIVER OF CORPORATE EFFICIENCY: AN ANALYSIS OF ITALIAN SERVICE FIRMS
Prof. Carmelo INTRISANO Prof. Anna Paola MICHELI Dr. Anna Maria CALCE Dr. Davide ADDESSE.....**95**

SALİDƏ ŞƏMMƏDQIZININ (ŞƏRİFOVA) KİÇİK NƏSRİNDƏ BƏDİİ REFLEKSİYA
Mənzər EYNULLAYEVA **96**

RUS HUKUK DOKTRİNİNDE DEVLET EGEMENLİĞİNE İLİŞKİN FİKİRLERİN GELİŞİM TARİHİ
Mehti ŞAMATOVİÇ ŞERİFOV **97**

KAMUDA DİJİTALLEŞME TÜRKİYE VE ESTONYA KARŞILAŞTIRMASI
Pınar SOYSAL Doç. Dr. Zümrüt Hatun DEMİREL.....**99**

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK İLLÜSTRATÖRLERİNİN ESERLERİNDE KİMLİK ARAYIŞI
Doç. Dr. Emine Nilüfer ÜSTÜNDAĞ Aslıhan Seçil TÜRK.....**100**

ARKEOLOJİ'DE ANITSALLIĞA YAKLAŞIM
Dr. Ahmet SÖĞÜT **101**

A MODEL PROPOSAL ON THE REGULATORY ROLE OF ORGANISATIONAL EMOTIONAL CAPABILITY IN THE RELATIONSHIP BETWEEN BUSINESS MODEL INNOVATION AND CORPORATE SUSTAINABILITY
Dr. Öğr. Üyesi Dilek KARACA Mustafa Sercan ÇAKMAK **102**

DESTİNASYON YÖNETİMİ VE META-YÖNETİŞİM: ÇATIŞMADAN İŞ BİRLİĞİNE GİDEN YOL
Dr. Sinan GÖÇ **103**

44 GÜNLÜK VƏTƏN SAVAŞINA PUBLİSİSTİK NƏZƏR: ("ƏDƏBIYYAT QƏZETI"NIN MATERIALLARI ƏSASINDA).
Leyla MƏMMƏDOVA.....**105**

DERVİŞ MUSTAFA'NIN TERTİBİ BİR ŞİİR MECMUASI: "MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT"
Merve Nur GÜNAY ÖZTÜRK **108**

BOŞANMIŞ KADINLARIN KARŞILAŞTIĞI EKONOMİK GÜÇLÜKLER
Nuran BİL **109**

SPORCULARDA ALKOL VE SİGARA KULLANIMININ İNTERNET BAĞIMLILIĞINA ETKİSİ
Cabir ADIYAMAN Doç. Dr. Yener AKSOY Doç. Dr. Fatih KARAKAŞ **110**

TÜRKİYE'DE YABANCI DİL ÖĞRENMENİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERE DİSİPLİNLERARASI BİR BAKIŞ
Dr. Elif ÖNDEŞ.....**111**

PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİ ALAN İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÖZ-YETERLİK ALGILARI
Dr. Öğr. Üyesi Şenay AYDIN **112**

SINIR DIŞI ETME KARARLARI: "İDARENİN TAKDİR YETKİSİ VE HUKUKİ SINIRLARI"
Arş. Gör. Dr. Kübra BAYRAKTAR **114**

TARİH ÖĞRETİMİNDE ROMANLARIN KULLANILMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: MESİHPAŞA İMAMI ve BALKAN SAVAŞLARI
Betül KAYA **115**

DUYGUSAL EMEK VE İŞ TATMİNİ İLİŞKİSİ: BANKA ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Yeliz MOHAN BURSALI **116**

BİR ORTAÇAĞ DÖNEMİ DÜŞÜNÜRÜ OLARAK AQUINO'LU THOMAS'IN KURAMINDA HUKUK VE YASALAR
Dr. Öğr. Üyesi Fatmagül KALE ÖZÇELİK **117**

BİR SOSYAL HAREKETLER VE DİJİTAL AKTİVİZM ÖRNEĞİ OLARAK GENÇ TÜRKLER HAREKETİ
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ZARARSIZ **118**

DÜNYA MİRASI STATÜSÜNE GEÇİŞ SÜRECİ: SARDES ANTİK KENTİ VE BİNTEPELER LİDYA TÜMÜLÜSLERİ ÖRNEĞİ
Doç. Dr. Şehnaz ERASLAN ALICIGÜZEL **120**

A STUDY OF THE POLITICAL AND SOCIAL BACKGROUND OF THE EMERGENCE OF POLITICAL ISLAM IN AFGHANISTAN
Edriss RASA Dr. Morteza MANSHADI **121**

MINIMALISM IN LEGO ADVERTISING: SEMIOTIC ANALYSIS OF VISUAL SIMPLICITY IN CREATIVE BRAND COMMUNICATION
Dr. Öğr. Üyesi Bengü BAŞBUĞ. **122**

KÜLLÜOBA İLK TUNÇ ÇAĞI I ORAK BIÇAKLARINA GENEL BİR BAKIŞ
Muhammet DAĞHAN **123**

İLK TUNÇ ÇAĞINDA BATI ANADOLU' DA TAŞ SANDUKA MEZAR GELENEĞİ: KÜLLÜOBA ÖRNEĞİ
Arkeolog Ozan KARAKAŞ **124**

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIFLARINDAKİ AKRAN ZORBALIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
Dr. Mehmet DEMİRHAN **125**

NİTEL ARAŞTIRMALARDA ETİK
Dr. Mehmet DEMİRHAN **126**

ÇOCUK VE ERGENLERDE İNTİHAR: RİSK FAKTÖRLERİ VE MÜDAHALE
Uzm. Merve GÜNGÖR **127**

FELSEFE TARİHİNDE ARKA PLANDA KALMIŞ SOFİSTLERİN DÜŞÜNCELERİNİN MODERN DÖNEMDEKİ DÜŞÜNCELERLE BENZERLİKLERİ
Dr. Çağan BİR **128**

"KAYDIRGAÇ, DÜZENEKLİ, ÇÖĞÜNCEK, YEKNESAK, TERTİPLER" ÖRNEKLENDİRMELERİ İLE EĞİTİCİ AHŞAP OYUNCAKLARIN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA MOTİVASYON BECERİSİNE KATKISI
Prof. Dr. İlker USTA **129**

GAFUR GULAM'IN ESERLERİNDE DÜŞÜNCENİN EVRİMİ: PROPAGANDACIDAN BİLGEYE GİDEN YOL
Dildora RAKHMONOVA **130**

ƏDƏBİYYAT NƏZƏRİYYƏÇİSİ SALİDƏ ŞƏRİFOVANIN ELMİ TƏDQİQATLARINA BAXIŞ
Prof. Dr. Məmməd ƏLİYEV **131**

SUVARLARIN TÜRK KÖKENLİ HALKLARIN ETNİK OLUŞUM SÜREÇLERİNE KATKILARI
Arş. Gör. Dr. Haşim ÖZEL **134**

RUS İMPARATORLUĞU'NUN ORTA ASYA'DA YÜRÜTTÜĞÜ SİYASETİN NETİCESİNDE YAŞANAN ANCİYAN (ANDİCAN) VE "ÜRKÜN" AYAKLANMALARI
Zuura MURATOVA **135**

SPORCULARDA CİNSİYETE GÖRE ÖFKE İFADE TARZLARININ ARAŞTIRILMASI

Cabir ADIYAMAN Doç. Dr. Yener AKSOY **136**

НАРОДНЫЕ ЛЮДИ ВОСПИТАНИЕ НАСЛЕДИЯ
Цэнд-Аюуш УРАНЦЭЦЭГ **137**

TÜRK DÖVLƏTLƏRİ TƏŞKİLATI VƏ DİASPORAL KOORDİNASİYA: ƏMƏKDAŞLIĞIN ƏHƏMİYYƏTİ VƏ FƏALİYYƏT PERSPEKTİVLƏRİ
Yəhya BABANLI **138**

İNTERNETTE MEDYUM, BÜYÜ VE FAL TANITIMLARINA İLİŞKİN REKLAM KURULUNUN 10.10.2023 TARİHLİ 338 NO'LU KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
Öğr. Gör. Dr. Pelin ATİLA YÖRÜK **139**

EMPOWERING ROMA WOMEN THROUGH DIALOGIC GATHERINGS: OVERCOMING BARRIERS TO EDUCATION AND FOSTERING SOCIAL ADVOCACY
Theofano PAPAKONSTANTINOU Prof. Maria Pavli KORRE **141**

MUHAMMED FUZULİ'NİN ŞİİRİNDE AŞK MOTİFLERİ
Günel GULİYEVA **143**

OYUNLAŞTIRMA: GENÇ ÖĞRENCİLERİN BİLİŞSEL YETENEKLERİNİ GELİŞTİRMENİN ANAHTARI
Gavkharoy Abrarovna RAKHMANKULOVA Alexandra Sultanbekovna NURUMBETOVA
Altınay Kenzhimuratovna KALZHANOVA **145**

İLKOKULDA KELİME BİLGİSİ VE YAZIM ÇALIŞMASININ TEORİK TEMELLERİ
Viktoriya Evgenievna KOLDİNA Altynay Kenzhemuratovna KALZHANOVA **147**

ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİNDE FRASEOLOGLARIN ROLÜ
Sabina Akhralovna IKRAMOVA Altınay Kenzhemuratovna KALZHANOVA
Mubarak Saydalievna ATAJANOVA **149**

YAPAY ZEKA İLE EĞİTİMİN KİŞİSELLEŞTİRİLMESİ: EĞİTİMİN YENİ UFUKLARI
Ayanna Talgatqyzy MUKHAMBETZHANOVA Aizhan Dauletovna KOPABAYEVA **151**

İLKÖĞRETİMİN FARKLI AŞAMALARINDA MORFOLOJİ ÖĞRETİMİNİN ÖZELLİKLERİ
Luiza Batyrovna TAJIKULOVA Altynay Kenzhemuratovna KALZHANOVA **153**

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM MOTİVASYONUNUN GELİŞİMİNE ETKİSİ
Fotima Hasanovna HAMRAKULOVA Altynay Kenzhemuratovna KALZHANOVA **155**

THE USE OF MULTIMEDIA AND INTERNET TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH IN HIGH SCHOOL
Akmaral Maratkyzy TOLEGENOVA Diana Uskenkyzy, KASYMBAI **157**

KALİTELİ İNSAN SERMAYESİNİN GELİŞMESİNDE BİR FAKTÖR OLARAK EĞİTİME YATIRIM YAPMAK
Doç Dr. Asel Anuarbekovna APYSHEVA Araştırmacı Ainagul ZHAPAROVA **159**

İNGİLİZCE ÖĞRETİMİNİN YENİLİKÇİ YÖNTEMLERİ
Assel Nurlanovna AUYELBEKOVA **161**

YABANCI DİL KONUŞAN BİR KİTLEYE KAZAKÇA, RUSÇA DİLLERİNİN DİYALOJİK ÖĞRETİMİNDE YANSIMANIN KULLANILMASI
BAKİYEVA A. K. ERECEPOVA S. K. **162**

PSİKOLOJİK BİR FENOMEN OLARAK KAZAK HALKININ ETNİK GELENEKLERİ
Prof. Dr. IGIBAEVA A.K. ONLASBEKOVA D.N. **163**
KAZAK DİLİ VE EDEBİYATI DERSLERİNDE ÖĞRENCİLERİN OKUR YAZARLIĞINI GELİŞTİRMENİN YOLLARI
KAZANATOVA Ainura TOKTYBAEVNA **166**

KÜLTÜREL BAĞLAMIN TÜRK DİLLERİNİN ÖĞRENİLMESİNE ETKİSİ
Prof. Dr. Kulzhibek KUSMANOVA **168**

"SARI" VE "MAVİ" RENK ADLARIYLA BAĞLANTILI OLARAK OLUŞAN SEMBOLİK KAVRAMLARDIR
Roza LAULANBEKOVA **170**

DİĞER MİLLETLERDEN ÖĞRENCİLERE KAZAK DİLİNİ ÖĞRETMENİN YOLLARI
Saule SADYKOVA Bibigul ABDOSHEVA **172**

ABAYA'NIN MİRASI DOĞU'NUN MANEVİ HAZİNESİ
UXIKBAYEVA Makhabbat SOVETOVNA **174**

COLLECTIVE LEARNING TECHNOLOGY
Assoc. Prof. Dr. ZHANABILOVA Aizhan KENESOVNA **176**

DOĞA BİLİMİ DERSLERİNDE OYUN UNSURLARINI KULLANARAK ÖĞRENCİLERİN AKTİVİTELERİNİ ARTIRMAK
Aziza Zakhirzhanovna ALMETOVA Lyazzatkyl AKYNOVA **178**

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK BİLİMİ ÜZERE HIZLI HESAPLAMA BECERİLERİ
Indira Duysenalikyzy SAUYTBAEVA Orazgul Nurlankyzy ZHUMAGUL **180**

KAZAK DİLİNDE TERİM OLUŞTURMANIN ASIL SORUNLARI
Zhuzimkul BAIYMBETOVA **182**

MATEMATİK DERSİNDE DOĞRU KONUŞMA ÖĞRETİMİ
Indira Duysenalikyzy SAUYTBAEVA Aruzhan Kanatkyzy DUISENBEK **184**

İLKOKULDA EDEBİ OKUMA DERSLERİNDE MULTİMEDYA TEKNOLOJİSİNİN KULLANIMI
Kalzhanova Altynay KENZHEMURATOVNA Rizametova Sarvinoz SHAVKATOVNA
Gafurova Diana FARKHADOVNA **186**

ON THE ISSUE OF CLASSIFICATION CHARACTERIZATION TEXTS OF OFFICIAL BUSINESS STYLE
Khafiza Davranbekovna USMANOVA Tolkyn Imanaevna SHAKIROVA **188**

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE 7K BECERİ GELİŞTİRME
Gauhar Nurlankyzy DAULETBAYEVA Zinaida Orazalievna NAKIPBEKOVA **190**

ÖĞRENCİLERİN MESLEK YAŞAMINA HAZIRLANMASINDA ÖĞRETMENİN ROLÜ
Aigul Altynbekovna BAYTENOVA Zhazira Bakhtyiarovna ATALOVA **192**

SOSYAL ÇALIŞMACILARIN MESLEK HAYATINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BAŞ ETME BECERİLERİ
Seda GÜNEŞ **193**

YAPAY ZEKÂNIN DİL ÖĞRETİMİNDEKİ FAYDALARI
Prof. Dr. Bakyt AİTBAYEVA Dr. Sevil PİRİYEVA KARAMAN **194**

TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE /-SA/ BİÇİMBİRİMİNİN SENTAKTİK ÖZELLİKLERİ
Doç. Dr. Sebahat ARMAĞAN **196**

FOLKLOR ARACILIĞIYLA OKUL ÇOCUKLARININ AHLAKİ EĞİTİMİ İÇİN DİDAKTİK KOŞULLAR
Saltanat NIYAZBEKOVA Dr. Sevil PRİYEVA KARAMAN **197**

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE ORGANIZATION OF THE STUDENT-DIRECTED EDUCATIONAL PROCESS IN HOSPITAL EDUCATION
TURSUNOVA DILDORA ZIYADULLAYEVNA **199**

BAĞ EVLERİNDEN MAHALLEYE: İSTANBUL ÇİFTLİKLERİ
Dr. Ahmet Hamdi BÜLBÜL **200-201**

TÜRKÇEDE "GİBİ" KURULUMLU BENZETMELERİN İŞLEVSEL ANLAMBİLİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ[1]

Doç. Dr. Ayşe Eda GÜNDOĞDU[2]

ÖZET

Dil temelli üretimler toplumsal bağlamda deneyimsel ve kültürel eğilimlerin izlenmesi açısından kapsamlı bir haritaya benzetilebilir. Anlamlama ve kavramlaştırma temelinde ortaya konan dilsel üretimlerden biri de değişmeceli ifadelerdir. Dillerde ortak bir eğilim olarak değerlendirilebilen benzetme yapıları, değişmeceli dil kullanımlarının başında gelmektedir. Bu çalışmada Türkçede *gibi* ilgeci aracılığıyla kurulan benzetmeler, benzeyen ve benzetilen ögeler bağlamında inceleme konusu yapılacaktır. Çalışmanın veri seti Türkçe Ulusal Derlemi 3.0 aracılığıyla elde edilecek ve derlem sorgusu, temsil gücünü arttırmak amacıyla Bilimsel Düzyazı, Bilimsel Olmayan Düzyazı ve Özyaşam, Gazete, Kurgu ve Şiir tabakalarından oluşan bir hedef derlemle gerçekleştirilecektir. Sorgu kapsamında elde edilen bağımlı dizin görünümleri içerik çözümlemesinin alt bir tekniği olan tematik çözümleme ile incelenecektir. Çözümleme sonucunda ortaya konan eşdizimliliklerden sıklığı beş ve üzeri olanlar anlamlı kabul edilecek, bu kapsamda benzeyen ve benzetilen temelli görünümler anlam tercihi ve eşdizimlilik açılarından ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Benzetme, Gibi İlgeci, Derlem, Anlam Tercihi, Eşdizimlilik.

[1] Bu çalışmada TÜBİTAK SOBAG 119K808 numaralı "Türkçede Benzetme Görünümleri: Anlambilimsel, Sözdizimsel ve Kültürbilimsel Bir Analiz" adlı bilimsel araştırma projesinden elde edilen bulgulardan yararlanılmıştır. Katkılarından dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederim.
[2] Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dilbilimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-9074-7903, aedagundogdu@gmail.com

THE ANATOMY OF NATIONAL SECURITY APPROACHES IN A THIRD WORLD WAR SCENARIO

Dr. Birol AKDUMAN[3]

ABSTRACT

This study undertakes a rigorous examination of national security strategies within the framework of a potential Third World War. The analysis is systematically divided into three critical segments, each addressing a foundational dimension of strategic thought and its progression over time.

In the initial section, the focus is directed towards the historical trajectory of strategy and its modern-day implications for national security frameworks. The hierarchical structuring of strategy, encompassing grand strategy down to operational and tactical levels, is scrutinized to demonstrate how these layers converge to produce cohesive security doctrines. Particular attention is afforded to the ongoing strategic competition between global superpowers, notably the United States and China, as a prospective catalyst for worldwide conflict.

The subsequent section transitions into an exploration of historical precedents, particularly the global conflicts of the 20th century, which have induced substantial shifts in geopolitical paradigms. This part of the study illuminates the enduring influence of energy resources, technological advancements, and the shifting balance of international power on contemporary security strategies, drawing parallels with the present geopolitical landscape.

The final section addresses the critical inquiry of whether a Third World War is, in fact, inevitable. Through the lens of theoretical constructs such as Thucydides' Trap, this section interrogates the extent to which the intensifying rivalry between major powers is leading towards large-scale conflict.

In sum, the paper posits that long-standing historical patterns, the relentless competition over strategic resources, and the intrinsic nature of international relations render the specter of a Third World War a pressing concern for contemporary national security paradigms.

Keywords: National Security, Third World War, Thucydides' Trap, United States, China

[3] Yasar University ORCID: 0000-0003-4049-0449, birol_akduman@outlook.com

CULTURE AND ETHNIC TRADITIONS IN AFGHANISTAN AND THEIR IMPACT ON SOCAL RELATIONS IN AFGHANISTAN

Abdul Momin AZİMİ[4]

ABSTRACT

Afghanistan is a country with rich ethnic and cultural diversity that has its roots in the ancient history of this land. This diversity is considered a valuable heritage for the country on one hand, but on the other hand, it can create specific challenges in Afghanistan's social relations. This article examines the culture and ethnic traditions in Afghanistan and their impact on social relations. Using qualitative methods and case studies, the role of various ethnic cultures and traditions in shaping social relations in Afghanistan, existing challenges, and potential solutions for constructive interaction among cultures are explored. The results show that Afghanistan has long been a cradle of ethnic and cultural diversity. Various ethnic groups such as Pashtuns, Tajiks, Hazaras, Uzbeks, Turkmens, Balochs, Nuristanis, Pamiris, Gujjars, Brahuis, Arabs, and Kyrgyz live in this country. Each of these ethnic groups has its own culture, customs, language, beliefs, and traditions rooted in their history and background. This cultural diversity is considered a rich and valuable heritage for Afghanistan on one hand, but on the other hand, it can create challenges in social relations and peaceful coexistence among different groups, which in some cases leads to misunderstandings, prejudices, and social tensions.

Keywords: Afghanistan, Culture, Ethnic Diversity, Tradition, Social Relations

[4]Badghis University AFGHANISTAN, abdulmominazimi2017@gmail.com

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA ALMANYA'NIN ENERJİ POLİTİKASININ KLASİK REALİST BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Derviş Fikret ÜNAL[5]

ÖZET

Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya karşı başlattığı "özel operasyon" Almanya'nın enerji politikasını derinden etkilemiştir. Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan savaş, Alman liderler tarafından bir süredir Rusya'ya yönelik olarak uygulanan ticaret yoluyla değişim (Wandel durch Handel) politikasının Rusya'yı ulusal çıkarlarından vazgeçiremediği ve nihayetinde bölgede savaşı önleyemediği fikrini güçlendirmiştir. Bu bağlamda, Almanya'yı yönettiği 16 yıl boyunca söz konusu politikanın önde gelen uygulayıcılarından biri olan Şansölye Angela Merkel (2005-2021) de eleştirilerin odağında yer almıştır.

Merkel'in ardından, Olaf Scholz'un liderliğinde, Almanya Sosyal Demokrat Partisi, Yeşiller Partisi ve Hür Demokrat Parti tarafından kurulan "trafik lambası koalisyonu", iktidarı devralmasından sadece üç ay sonra başlayan savaşın getirdiği zorlu koşullarla karşı karşıya kalmıştır. Bu kapsamda, klasik realizmin, birbirinden farklı ideolojik tercihlere ve siyasi eğilimlere sahip partilerden oluşan koalisyonun, partilerüstü ve çıkarlara dayalı bir anlayışla uygulamakta olduğu enerji politikasını anlamada uygun bir teorik çerçeve sunduğu değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, savaşın başlamasından bu yana geçen sürede Federal Hükümet'in enerji arzı güvenliğini sağlamaya yönelik atmakta olduğu adımlar incelenerek, Almanya'nın enerji politikası realist bakış açısıyla irdelenmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Rusya, Enerji, Klasik Realizm, Ulusal Çıkar, Dış Politika

[5] T.C. Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi, dfunal@mfa.gov.tr

İŞLETME YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS MODELİNİN LİSE DÜZEYİNDE İNCELENMESİ (T-MBA): ÖZEL ÖĞRETİM KURUMUNDA NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Fethiye ÖZGEN[6]

Prof. Dr. Münevver ÇETİN[7]

ÖZET

Bireyler hayatları boyunca farklı kültür ve gruplar içinde yer alarak maddi ve manevi değerlere sahip olurlar. Bu değerleri yöneterek bir işi ya da bir fikri sürdürülebilir kılmak amacıyla küreselleşme ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte işletme, yönetim ve girişimcilik becerileri önem kazanmaktadır. Her bireyin toplumda farklı oranlarda işletme, yönetim, girişimcilik gibi süreçlere dahil olduğu düşünülürse eğitim sisteminin öğrencilere işletme, yönetim ve girişimcilik becerileri kazandırmak amacıyla bu süreçleri desteklemesi gerekmektedir. Öğrencilerin bahsedilen vizyona, bu tarz sosyal beceri ve yeteneklere sahip olması ve bu özelliklerini geliştirmesi için yükseköğrenim geç bir basamak olacaktır. Uygulanan eğitim modellerinden biri de içeriğinin akademik tarafında işletme yüksek lisans ve girişimcilik derslerinin, uygulama kısmında ise mesleki gözlem, öğrenci meclisleri, girişimcilik ve inovasyon seminerleri, iş projeleri gibi başlıkların yer aldığı t-MBA (MBA for teenagers) olarak adlandırılan, uluslararası düzeyde akredite edilen K12 seviyesinde bir eğitim modelidir. Araştırmanın amacı, t-MBA Eğitim Modeline yönelik öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu t-MBA eğitimi veren özel öğretim kurumunun İstanbul'da farklı kampüslerinde yer alan 10 ve 11. sınıfta okuyan 18 öğrenci ile Türkiye'de farklı kampüslerinde halen görev yapmakta olan 10 öğretmen ve 3 yönetici oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında görüşme formları kullanılmıştır. Toplanan veriler üzerinde içerik analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda, t-MBA eğitim modelinin öğrenciler üzerinde iş hayatına hazırlık, yönetim becerileri gibi olumlu etkiler bıraktığı, liderlik, ekip çalışması, bireysel öğrenme, toplumsal duyarlılık gibi konularda öğrencilere farkındalık kazandırdığı ve toplumsal sorunlara yönelik proje geliştiren öğrencilerin girişimcilik yönlerini zenginleştirdiği ifade edilmektedir. Ancak, ders içeriklerinin daha zenginleştirilebileceği, daha fazla uygulama ile desteklenmesi gerektiği ve t-MBA öğretmenlerinin mentorluk konusunda daha fazla donanıma ihtiyaç duyduğu öne çıkan bulgular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Lise, MBA, İşletme Yüksek Lisansı, Yönetim Bilimi, T-MBA.

[6] Marmara Üniversitesi SBE, fethiyeozgen@gmail.com
[7] Marmara Üniversitesi İİBF, ORCID: 0000-0002-1203-9098 mcetin@marmara.edu.tr

İSLAM HUKUKU KAİDELERİ VE TÜRK MEDENİ KANUNU: TEMEL İLKELER ÜZERİNDEN BİR MUKAYESE DENEMESİ

Dr. Murat KARACAN[8]

ÖZET

İslam Hukuku kaideleri ile Türk Medeni Kanunu arasında bir ilişki var mıdır? İlk etapta bir tarafta temelini vahyin ve fukahanın içtihatlarının oluşturduğu dinî temelli bir hukuk sistemi ile laik bir devletin medeni kanunu arasında benzerlik olacağını düşünmek uzak bir ihtimalmiş gibi gözüküyor. Fakat ilkeler bazında bir mukayese, iki hukuk sistemi arasında bazı ortak bilince işaret edebilir. Bu araştırma İslam Hukuku'nun bazı temel kaidelerinin Türk Medeni Kanunu'daki eşdeğer maddelerinin izini sürecektir. Bu kapsamda iki hukuk sistemi arasında ne tür benzerliklerin olduğunu ortaya koymayı amaçlayan çalışma, benzerlikleri hukukun kaynakları ile amaçları ekseninde açıklamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, İslam Hukuku İlkeleri, Türk Medeni Kanunu, Hukukun Kaynakları, Hukukun Amaçları

EFFICACY OF VIRTUAL LABORATORY SIMULATION MODEL ON CHEMISTRY STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT IN TARABA STATE UNIVERSITIES

EZEKIEL P.N.[9]
SUNDAY I., YAKI A.A., CHADO A.M., SAIFULLAHI, M.[10]

ABSTRACT

This study examines the efficacy of virtual laboratory simulation model (VLSM) on chemistry student's academic achievement Taraba state Universities in Taraba States. The study adopted a quasi-experimental design; pretest-posttest experimental group design. A target population of 30 undergraduate's chemistry students was selected. The sample of the study comprised 30 undergraduates chemistry students randomly selected from the population guided by research sample advisor using intact classes and randomly assigned to experimental and control groups. A virtual laboratory simulation model (VLSM) was developed and used as a treatment instrument for the study. The instrument used in collecting data for the study was chemistry volumetric achievement Test (CVAT). The instrument was pilot tested and its reliability coefficient determined as 0.75 using split half method. The data collected was to analysis using t-test at 0.05 alpha level of significance. The results revealed that there is statistical significant difference between the experimental group and control group. The experimental group had a significant improvement in performance after they were exposed to virtual laboratory simulation model (VLSM) and was also found to be gender friendly. Based

[8] Osnabrück Üniversitesi İslam İlahiyatı Enstitüsü - Universität Osnabrück, Institut für Islamische Theologie-Islamkolleg Osnabrück-Deutschland ORCID: 0000-0001-8606-9823 murat.karacan@islamkolleg.de
[9] Department of Science Education Federal University of Wukari, Taraba State Nigeria
[10] Federal University of Technology Minna, Niger State Nigeria, nyatiripiuse@gmail.com

on the findings it was recommended that virtual laboratory simulation model (VLSM) should be adopted by chemistry teachers in teaching and learning practical chemistry at universities, since it has been found to improved academic achievement.

Keywords: Virtual Laboratory Simulation Model (VLSM), Academic Achievement, Chemistry Students and Gender

TÜRK DİN MUSİKİSİ ALANINDA TRANSKRİPSİYON METODOLOJİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TOPŞİR[11]

ÖZET

Türk Din Musikisi Anabilim Dalı programında lisansüstü tezlerin notasyon ile ilgili kısımlarında son yıllarda gelişen bir grafik görmekteyiz. Günümüzde teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte, özellikle ses analizine dair bilgisayar destekli programların lisansüstü tezlerde az da olsa kullanıldığı görülmektedir. Bu hususta Turgut Yahşi (2018), Muhammed Recai Çiftçi (2019), Tuğba Savran (2021) ve Mustafa Topşir'in (2023) yapmış oldukları çalışmalara baktığımızda Savran, Çiftçi ve Yahşi'nin dört satırlı nota yazım tekniği; Topşir'in ise beş satırlı nota yazım tekniğini görmekteyiz. Bu tezlerin üçü (Yahşi, Çiftçi ve Topşir) Prof. Dr. M. Safa Yeprem'in; Tuğra Savran'ın tezi ise Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi'nin danışmanlığında hazırlanmıştır. Dört satırlı nota yazım tekniği Türk Din Musikisi Anabilim Dalı'ndaki tezler arasında ilk defa Prof. Dr. M. Safa Yeprem'in danışmanlığında kullanılmıştır. Bu tekniğe göre ilk satırda Sol anahtarı, ikinci satırda Sol/Fa (kadın/erkek okuyucuya göre) anahtarı ve üçüncü satırda numerik hat yer almaktadır. Yahşi, Çiftçi ve Topşir, tezlerinde dördüncü satırda cent değerlerini gösteren bir grafiğe yer vermişken, Savran dördüncü satır desibel (dB) değerlerini gösteren bir grafik kullanmıştır. Topşir, hazırlamış olduğu doktora tezinde desibel değerlerini gösteren grafiğe de yer vererek dört satırlı olan bu tekniğe bir satır daha ekleyerek

[11] Giresun Üniversitesi ORCID: 0000-0002-8036-196X mustafa.topsir@giresun.edu.tr

beş satırlı hale gelmesini sağlamıştır. Sonuç olarak Türk Din Musikisi Anabilim Dalı'nda "Beş Satırlı Nota" yazım tekniğine uygun olarak hazırlanan sadece bir adet çalışma bulunmaktadır. Bizler bu bildiride Türk Din Musikisi alanında transkripsiyon metodolojisine dair bilgiler verip, beş satırlı nota yazım tekniğinin işlevlerinden ve Türk Din Musikisi Anabilim Dalı'nda uygulanabilirliğinden bahsedeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Türk Din Musikisi, Lisansüstü, Transkripsiyon, Metodoloji, Beş Satırlı Nota Yazım Tekniği

TRANSCRIPTION METHODOLOGY IN THE FIELD OF TURKISH RELIGIOUS MUSIC

Assist. Prof. Dr. Mustafa TOPŞİR

ABSTRACT

In the postgraduate theses of the Department of Turkish Religious Music, we observe a notable evolution in the sections related to notation in recent years. With the advancement of technology, particularly in the realm of computer-assisted programs for sound analysis, it is noted that these tools are being utilized, albeit to a limited extent, in postgraduate theses. Examining the works of Turgut Yahşi (2018), Muhammed Recai Çiftçi (2019), Tuğba Savran (2021), and Mustafa Topşir (2023) in this regard, we find that Savran, Çiftçi, and Yahşi employ a four-line notation technique, while Topşir employs a five-line notation technique. Three of these theses (Yahşi, Çiftçi, and Topşir) were supervised by Prof. Dr. M. Safa Yeprem, while Tuğba Savran's thesis was supervised by Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi. The four-line notation technique was first utilized under the supervision of Prof. Dr. M. Safa Yeprem in the Department of Turkish Religious Music. According to this technique, the first line contains the G clef, the second line contains the G/F clef (female/male readers), and the third line contains the numerical pitch. While Yahşi, Çiftçi, and Topşir include a graph displaying cent values in their theses, Savran employs a graph showing decibel (dB) values on the fourth line. Furthermore, Topşir, in his PhD thesis, incorporates a graph displaying decibel values, thus adding another line to make it a five-line notation technique. Consequently, there is only one study conforming to the "Five-Line Notation" writing technique in the Department of Turkish Religious Music. We will provide information

on transcription methodology in the field of Turkish Religious Music in this paper and discuss the functions and applicability of the "Five-Line Notation Technique" in the Department of Turkish Religious Music.

Keywords: Turkish Religious Music, Postgraduate, Transcription, Methodology, Five-Line Notation Technique

LITERARY MASTERPIECES AS ACTUAL BOOKS VERSUS AUDIOBOOKS

Dr. Instructor. Duygu KORONCU ÖZBİLEN[12]

ABSTRACT

The digital age has led to a surge in audiobook usage, which is becoming increasingly popular due to its portability and accessibility (Nabila and Irwansyah, 2021, p.85). These books are beneficial for those who prefer visual learning and those with reading difficulties. (Ojeh et al., 2017). However, concerns have been raised about the potential loss of focus and impact on critical thinking (Wagar, 2016). Physical books, on the other hand, emphasize the immersive experience and the ability to physically interact with the text (Spence, 2020, p.909). A qualitative study was conducted among ten English literature department university students, using "purposeful sampling" to gather diverse opinions on their reading habits and preferred formats. The results reveal that students have varying preferences for reading formats. Six participants prefer printed books, emphasizing the importance of touch, turning pages, and underlining parts of the text. They believe that physical books make their imaginations more active and allow them to picture people, settings, and events independently. On the other hand, four participants prefer audiobooks, as they are seen as efficient ways to read while commuting or doing chores. They believe that audiobooks enable them to read books while also doing some other tasks. They also believe that audiobooks are efficient means to save time, allowing them to engage in more reading even when busy. Wallin's (2022) study found that the average person who uses a membership service listens to audiobooks daily for a long time. This study highlights the diverse opinions of literature students regarding how to read literary works. Some students prefer real books for immersion and

[12] Yıldız Technical University School of Foreign Languages ORCID: 0000-0003-0018-6389

interaction, while others find audiobooks more useful and accessible. While concerns about losing focus and critical thinking remain valid, the study suggests that audiobooks can be beneficial for students with special needs or those constantly on the go.

Keywords: Philology, Literature, English Literature, Audiobooks, Actual Books

COVİD19 PANDEMİSİ SONRASINDA ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLERDE TRAVMA SONRASI YENİDEN GELİŞMEYİ SAĞLAYAN FAKTÖRLERİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Dr. Habibe YILDIZ YÜKSEL[13]

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Covid19 pandemisi sonrasında ergenlik dönemindeki bireylerde travma sonrası yeniden gelişmeyi sağlayan faktörleri bazı demografik değişkenlere göre incelemektir. Tarama modelinde betimsel olarak tasarlanan bu araştırmada veri toplama aracı olarak "Travma Sonrası Büyüme Envanteri (TSBE)" kullanılmıştır. Bu kapsamda Gaziantep ilindeki merkez ilçelerde lise düzeyinde eğitim gören 431 öğrenci araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Ölçeklerden elde edilen veriler; incelenen demografik özelliklerin frekans ve yüzde dağılımı ile ölçek maddeleri arasındaki ilişki için T-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde; ergenlik dönemindeki bireylerin "Travma Sonrası Büyüme Envanteri" alt boyutlarında okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılaşma olduğu, cinsiyet, anne-baba genel tutumu, travma geçmişi, aile gelir düzeyi, anne öğrenim durumu ve baba öğrenim durumu değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgular ilgili literatür verileri ile ilişkilendirilerek tartışılıp önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid 19 Pandemisi, Yeniden Gelişme ve Büyüme, Ergenlik Dönemi

[13] Psikolojik Danışman pdr.habibe@gmail.com

ESKİ TÜRKLERDE DEVLET ANLAYIŞI

Orhan Teoman EMRE[14]
Ender BOYSAK[15]
Fatma Gözde BOYSAK[16]

ÖZET

Devlet, insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen ve bu ilişkilerin yasalara uygun olarak devam etmesini sağlayan; ortaya çıkacak olan anlaşmazlıkları çözümleyen, kamusal mal ve hizmetleri üreten en üst egemen meşru güçtür. Tarih boyunca Türklerin birçok devlet kurup yıktıkları ve birçok topluluğu hâkimiyetleri altına aldıkları bilinmektedir. Budunların ve boyların işbirliğinden oluşan eski Türk devletleri, idari ve hukuki nizamlarıyla milleti refah, huzur ve barış içinde yaşatmışlardır. Devlet, istiklal, ülke, millet ve töre olmak üzere dört esas üzerine kurulmuştur. Göktürk Kitabelerine göre, Türklerde devlet kurma fikri insanın yaratılışına kadar uzanmaktadır. Devlet anlayışıyla yakından ilişkisi olan hâkimiyet ise ülke içindeki en üstün kuvveti temsil etmiştir. Devlet bu gücünü askeri, idari ve siyasi müesseseleri aracılığıyla yürütmüştür. Devletin kudretini gösteren hâkimiyet, kaynağını Tanrı'dan almıştır. Devleti idare etme gücünü elinde bulunduran Türk Kağanı'na, bu yetki Tanrı tarafından "kut" adı altında bağış olarak verilmiştir.

Bu bildiride, eski Türklerde devlet anlayışının tarihçesi ve devleti oluşturan esas unsurlar genel hatlarıyla aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca devletin üstün kudretini yansıtan Türk hâkimiyet anlayışı açıklanarak bu anlayışın idari yönetimdeki uygulamaları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkler, Devlet, Hâkimiyet, Millet, Kut Anlayışı.

[14] Öğretmen, Konya/Türkiye, e-mail: otemre@hotmail.com ORCID ID: 0009-0003-2079-8638
[15] Öğretmen, Konya/Türkiye, e-mail: enderboysak@hotmail.com ORCID ID: 0009-0007-8733-3412
[16] Öğretmen, Konya/Türkiye, e-mail: fgozdeemre@hotmail.com ORCID ID: 0009-0007-9342-3422

ORHAN PAMUK'UN KAFAMDA BİR TUHAFLIK ADLI ROMANINDA SÖZ DİZİMİ

Mehtap FENER[17]

ÖZET

Söz dizimi yan yana dizilen kelimelerin bir grup ya da cümle oluşturmak için bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Bununla birlikte bir bilim dalı olarak söz dizimi, bir dildeki düşünce ve duyguların tam olarak anlatılabilmesi için gramer kurallarına uygun olarak dizilen kelimelerin, kelime gruplarının cümle ve söz içindeki görevlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, sıralanışlarını ve cümle türlerini incelemektedir. Bu çalışmada, Orhan Pamuk'un "Kafamda Bir Tuhaflık" adlı romanının söz dizimsel özellikleri, Türkiye Türkoloji'sinde geniş çevrelerce kabul görmüş Leyla Karahan'ın Türkçede Söz Dizimi başlıklı çalışması esas alınarak söz dizimsel bakımdan incelenmiş ve Orhan Pamuk'un bu romanında hangi kelime gruplarını ne sıklıkla tercih ettiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın başlıca amacı, eş zamanlı araştırma yöntemiyle Orhan Pamuk'un Türkçe'nin söz dizimini nasıl etkili kullandığı, kurulan cümlelerde yüklemin yeri gibi söz dizimsel unsurları tespit ederek yazarın üslubu üzerinden Türkçenin nasıl daha etkili kullanılacağına ilişkin belirlemelerde bulunmaktır.

Yurtiçi ve yurtdışında en çok okunan yazarlarından olan Orhan Pamuk'un cümleyi nasıl kurduğu, paragraf aralarındaki söz dizimsel bağlantıyı nasıl vücuda getirdiği, cümle ilişkileri, cümlelerinde tanımlanan zarf ve yer tamlayıcısı gibi unsurları nasıl kullandığı, bu doğrultuda cümleyi nasıl daha etkili hâle getirdiği gibi unsurlar çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada hem Türkçe'nin hem de Orhan Pamuk'un söz dizimini nasıl kullandığına dair tespitler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Söz Dizimi, Kelime Grupları, Orhan Pamuk, Kafamda Bir Tuhaflık

[17] Gazi Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek lisans öğrencisi.

DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN ECOWAS AND THE ALLIANCE OF SAHEL STATES: CONFLICT OR COOPERATION?

Dr. Abdallah Imam HARUNA[18]

ABSTRACT

The creation of the Alliance of Sahel States (L'Alliance des États du Sahel) – comprised of Mali, Burkina Faso, and Niger – has introduced a new dynamic to West African regional politics, challenging the longstanding authority of the Economic Community of West African States (ECOWAS). This paper explores the evolving diplomatic relations between ECOWAS and the Alliance of Sahel States, focusing on the tensions between their contrasting governance models and security approaches. While ECOWAS promotes constitutional democracy and disapproves of military regimes, the Alliance represents a bloc of military-led governments that reject external pressure, particularly from ECOWAS and Western powers. The analysis in this paper examines whether the relationship between these two entities is defined by conflict – due to divergent political ideologies and sanctions regimes – or whether there are potential pathways for cooperation, particularly in the realm of regional security and counterterrorism efforts. The paper employs a qualitative research methodology based on a combination of documentary analysis and case study approaches to examine the diplomatic relations between ECOWAS and the Alliance of Sahel States. Ultimately, the findings establish the prospects for diplomatic engagement and recommend strategies that could mitigate conflict and promote collaboration between ECOWAS and the Alliance in addressing shared challenges in the Sahel region.

Keywords: Africa, ECOWAs, West Africa, Alliance of Sahel States, Diplomacy, Regional Blocs

[18] Senior Lecturer National College of Defence Studies, Ghana. sds-6@ncdsmil.edu.gh

ISSUES OF INTEGRATION OF CHILDREN WITH DISABILITIES IN INCLUSIVE EDUCATION

Muattar ULUGBEKOVNA SAİTOVA[19]

ABSTRACT

The article includes the issues of inclusive education, the development of children with disabilities and their integrity into general education schools, focusing on their health problems, as well as paying attention the psychological and professional readiness of teachers to work in the conditions of inclusive education, the necessity of methodical organization of the lesson.

Keywords: Inclusive Education, Children With Disabilities, Teacher, Professional And Psychological Readiness, Integrity, Socialization.

[19] Doctoral student at the Research Institute of "Family and Gender" Uzbekistan

ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION EXPENDITURES IN TERMS OF PARTICIPATION IN EDUCATION: THE EXAMPLE OF TÜRKIYE AND THE EUROPEAN UNION (THE EU)

Dr. Yüksel YEŞİLBAĞ[20]

ABSTRACT

Educational services are a type of public service that is financed by public resources, and therefore the use of public resources must be evaluated according to the efficiency method. Basically, the primary purpose of education expenditures is to provide the highest public benefit from education, and the first stage of this is to increase schooling rates. Although different studies have been conducted on education expenditures and schooling, no sufficient comparative studies have been found between the EU and Turkey. In this research, it was aimed to evaluate effectiveness of education expenditures in terms of participation in education in Türkiye and the European Union.

Methods: The World Bank Countries and Economies data bank was used for research parameters. Current education expenditure, primary and secondary school enrollment rates for Türkiye and the EU were compared and correlated for 1998 to 2020 years, which is the most current data from the World Bank.

Results: Education expenditures in the EU (92.47±0.82) significantly higher than in Türkiye (84.07±6.19) with statistically significant difference ($p<0.05$). Primary school enrollment rate in the EU (96.97±0.19) was significantly higher than in Türkiye (95.32±2.53) ($p<0.05$). Similarly, Secondary school enrollment rate in the EU (89.89±1.66) was significantly higher than in Türkiye (76.99±9.41) ($p<0.05$). Although correlation between educational expenditures and school enrollment were insignificant in both the EU and Türkiye ($p>0.05$), correlation coefficients were positive for the EU and negative for the Türkiye.

Conclusion: Although the results obtained in the research show that the relationship between education expenditures and direct schooling rates is not significant, the outlook, which is negative in Turkey, is positive for the EU. In the longer term, it is possible for this relationship to be significant. In this process, further studies can be conducted on areas related to education where public expenditures have an impact other than the schooling rate. Additionally, further studies can be conducted on the effects of the educational structure and differences between Turkey and the EU on education expenditures.

Keywords: Education Expenditure, Enrollment, Participation, EU, Türkiye.

[20] Düş Bilginleri Anaokulu yyesilbag@hotmail.com

ŞER'İYE SİCİLLERİNE GÖRE 19. YÜZYIL'DA MARDİN'DE KADIN (SOSYAL VE EKONOMİK BAĞLAMDA)

Menci EYE[21]

ÖZET

Osmanlı İmparatorluğunda kadın yeterince araştırma konusu olmadığı için 'Osmanlı Kadınları' merkezli farklı fikir ve görüşleri ortaya çıkarmış ve bu konu tartışmalara ehemmiyet vermiştir. Bu araştırmaların büyük bir bölümü, Osmanlı kadınlarına bilhassa Batı toplumlarının özel ilgi odağı haline gelmesi hasebiyle "İstanbul" ya da "Harem" noktasından bakılmıştır. Bu araştırmaların nispeten sıradan olan Osmanlı kadınını anlamaktan ve yorumlamaktan uzak olduğu aşikardır. Öte yandan Osmanlı toplumunda siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda çok fazla görünmeyen kadınların, tarihi kayıtlarda da çok fazla ele alınmamış olmasıdır. Osmanlı milletinde herhangi bir konuya ve özellikle kadınların sahip oldukları hak-hukuklarını anlamak, gün yüzüne çıkarmak ve tarihi perspektiften bakmak için ilk etapta incelenmesi elzem olan ana kaynaklardan birisi de kadı defterleridir. Çünkü siyasi, sosyal ve ekonomik hayatın düzenleyicisi konumunda olan kadı defterleri (şer'iye sicilleri), miras, alım-satım davaları, aile ilişkileri (evlilik-boşanma), mülkiyet hakları başta olmak üzere pek çok konuda bizlere bilgi sunmaktadır ve bu hayatın içerisinde kadınlar da yer almaktadır. Buna bağlı olarak Osmanlı'nın hemen hemen bütün kentlerinde kadının hak-hukuk durumu merak konusu olması, o dönemin gözde kentlerinden biri olan Mardin kentinde de merak konusu olmuştur.

Bu bağlamda; 19. Yüzyılda Osmanlı'nın resmi belgelerine göre Mardin kentinde 'kadınlar' sosyal ve ekonomik olarak hakları nelerdi? Kadının kendi ekonomik özgürlüğü var mıydı? Kadın, sosyal ilişkiler bağlamında ne kadar söz sahibi idi? Kadı defterlerinde kadınları ele alan dava türleri nelerdi, ne tür durumlarda kadın mahkemeye başvuru yapabilirdi? Kadın haksızlığa uğradığı zaman hakkına kavuşabiliyor muydu? Batının bakış açısıyla Osmanlı kadını gerçekten de sadece Harem de mi yer alırdı? Bu sorular ışığında genelde Osmanlı ve özelde Mardin kentinde XIX. Yüzyılda kadı defterlerine yansımış olan davalar üzerinden ve ana kaynaklar da ele alınıp karşılaştırmalar yapılarak Mardin'de kadının sosyal ve ekonomik alanda gizli kalmış hakları incelenmeye tabi tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şer'iye Sicilleri, Osmanlı Devleti, Kadın, Mardin, Sosyal-Ekonomik Kadın Hakları

[21] Uzman, ORCID: 0000-0001-9045-0096, menciii476@gmail.com

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ МЕТОДИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

Конева С.Х.[22]
Камилова Х.Д.[23]

Аннотация

Данная статья посвящена исследованию когнитивного подхода как методологической основы развития методического мастерства будущих педагогов. В работе раскрывается сущность и основные принципы когнитивного подхода в обучении, рассматриваются возможности его использования для развития методического мастерства будущих педагогов. Особое внимание уделяется актуальным проблемам развития методического мастерства в контексте когнитивного подхода, таким как недостаточная сформированность у студентов когнитивных умений и навыков, трудности в применении когнитивных стратегий обучения, проблемы разработки и использования когнитивных технологий, а также оценки сформированности методического мастерства на основе когнитивных критериев. Определены перспективные направления развития методического мастерства будущих педагогов в рамках когнитивного подхода, включающие обновление содержания методической подготовки, совершенствование форм и методов развития методического мастерства, разработку диагностического инструментария оценки методического мастерства с позиций когнитивного подхода. Результаты работы могут быть использованы в процессе профессиональной подготовки будущих педагогов, а также в системе повышения квалификации работающих учителей.

Ключевые Слова: Методическое Мастерство, Когнитивный Подход, Профессиональная Подготовка Педагогов, Познавательные Процессы, Когнитивные Технологии, Рефлексивные Умения, Диагностика Методического Мастерства

[22] Старший преподаватель кафедры Общая педагогика ТГПУ им. Низами, Узбекистан
[23] Магистрантка института психологии Ташкентского филиала РПГУ им. А.И. Герцена, Узбекистан

FOREIGN SCIENTIFIC CONNECTIONS OF AZERBAIJANI SCHOLARS (1920S-1930S XX CENTURY)

Dr. Tamilla KERİMOVA KODZHAEVA[24]

ABSTRACT

As is well known, Baku in the 1920s was a major center of science and culture, where scientists and specialists from other Turkic-speaking republics and regions of the USSR worked. In this sense, holding the First All-Union Turkological Congress in Baku in 1926, by then already a center of global Turkology, which brought an end to the long-standing debates and discussions in the Turkic world, can be considered a logical event. Alongside Russian Orientalists, prominent scholars from the Middle East, the Near East, and Western Europe were represented at the congress, including members of the Turkish delegation: Mehmet Fuad Köprülü-zâde, Alibek Huseynzâde, Sami Rufet, Necip Asim, Fuad Raif, Bursali Mammed Tair bek, Ferid Khurshud, Shemseddin bey, Ethem bey, and others. After the Turkological Congress, in line with its recommendations, a special scientific-linguistic "Alphabet Commission" was established in Turkey on the personal initiative of the founder of the Turkish Republic, Mustafa Kemal Atatürk, to carry out language reforms. At its meetings on July 8 and 12, the Commission approved a Latin-based alphabet project, which came into force on January 1, 1929.

"Representatives of foreign organizations, writers, well-known scientists, and educators also visited the republic. During this period, renowned Turkish scientists and educators were invited to give lectures at universities and work in scientific institutions of the republic: Mehmet Fuad Köprülüzadé, İsmail Hikmet, Halil Fikret, Akif Bey, Muhiddin Bey, Mageram Kamil, Sami Kamal, and others. Mehmet Fuad Köprülüzadé, a full member of the Turkish Academy of Sciences and a professor at the University of Constantinople, during his stay in Baku in 1925, delivered a course on ancient Turkish literature at Azerbaijan State University (ASU) and participated in the First All-Union Turkological Congress, where he presented a report titled "The Development of Literary Language among Turkic Peoples." In 1926, he published a work titled Azəri ədəbiyyatına aid tədqiqatlar ("On the Studies of Azerbaijani Literature"). In the 1920s and 1930s, Azerbaijani science, using various forms of cooperation, was able to establish the first international contacts and begin exchanging information with scientists from other countries."

Keywords: Turkological Congress, Scientific Ties, Cooperation, Exchange Of Publications, International Congresses and Conventions.

[24] Azerbaycan Bilimler Akademisi Ulusal Tarih ve Etnoloji Enstitüsü tomakerimova50@gmail.com

CİDDE'DE YOK OLAN OSMANLI MİMARİ MİRASI

Dr. Güneş ALÇI[25]

ÖZET

Cidde, 16. yüzyılda Mısır'a yapılan sefer sonrasında Osmanlı Devleti'ne katılan Arap yarımadasının batısında kurulu liman şehirlerinden bir tanesidir. Yaklaşık dört asır Osmanlı idaresinde kalan şehirde birçok mimari eser onarılmış, inşa edilmiş, ancak bunlar zaman içerisinde iklim tahribatı ve modern yaşama uyma sürecinde isimleri bile bilinmeden yok olup toprağa ve tarihin bilinmeyen sayfalarına karışmıştır. Cidde'de Osmanlı döneminde inşa edilmiş eserlerle ilgili herhangi bir tespit veya çalışma yoktur. Eserlerin tespiti amacıyla internet kaynakları, yazılı metinler ve arşiv belgeleri karşılaştırılarak, yapıların isimleri, tarihçeleri ve mimari özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Amacımız az da olsa tespit edilebilen bilgileri karşılaştırıp bir referans kaynağı oluşturarak belki ileride yapılabilecek detaylı bir çalışma veya restorasyon için temel oluşturmaktır.

Çalışmalar esnasında şehrin Osmanlı Devletine intikali sonrasında mevcut kalenin defalarca onarıldığı, kapılarının yenilendiği, şehrin güvenliğini sağlama amacıyla kışla ve istihkâm kalelerinin yapıldığı, şehri idare eden paşalar için konut ve kamu binalarının yapılarak tahsis edildiği, karantina hastanelerinin inşa edildiği ve su tesislerinin yapıldığı tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra ilk yapımı erken İslâm dönemine ait ibadet mekânlarının onarılarak adeta yeniden inşa edildiği, yenilerinin yapıldığı, yapılan bazı eserlerin kalıcılığını sağlamak için vakıfların oluşturulduğu bütün bu imar faaliyetleri yapılırken Mısır ve İstanbul'dan gelen mimar ve ustatalardan istifade edildiği vs. bulgulara ulaşılmıştır.

Tespit edilebilen eserlerin büyük bir bölümünün yıkıldığı, günümüze ulaşabilen ibadet mekânlarının uygunsuz restorasyonlar nedeniyle özgünlüklerini yitirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Cidde, Mimari, Cami, Türbe, Köşk.

[25] gunes.alci@ogr.iu.edu.tr

THE OTTOMAN ARCHITECTURAL HERITAGE THAT HAS DISAPPEARED IN JEDDAH

Dr. Güneş ALÇI

ABSTRACT

Jeddah, located on the western Arabian Peninsula, became part of the Ottoman Empire following the Egyptian Campaign in the 16th century. The city, which remained under Ottoman administration for approximately four centuries, saw many architectural works restored and constructed. However, over time, these structures have deteriorated due to climatic damage and the process of adapting to modern life, often becoming unrecognizable or lost to the earth and the unknown pages of history. There has been no systematic study or identification of the structures built during the Ottoman period in Jeddah. To identify these structures, efforts have been made to compare online resources, written texts, and archival documents to determine their names, histories, and architectural features. Our aim is to compile even a small amount of identifiable information into a reference source, which may serve as a foundation for potential detailed studies or restorations in the future.

During our research, it has been noted that the existing fortress of the city was repaired multiple times after the Ottoman takeover, its gates were renovated, and barracks and fortifications were built to ensure the city's security. Furthermore, residential and public buildings were constructed for the governors overseeing the city, quarantine hospitals were established, and water facilities were developed. It was also found that worship places, originally built in the early Islamic period, were repaired and effectively rebuilt, and new ones were constructed. For all these construction activities, the needs for architects and craftsmen were supplied from Egypt and Istanbul.

It has been observed that a significant portion of the identifiable structures has been demolished, and the remaining worship places have lost their authenticity due to inappropriate restorations.

Keywords: Ottoman, Jeddah, Architecture, Mosque, Tomb, Kiosk

HZ. MUHAMMED'İN ŞAHSİYET İNŞASINDA KULLANDIĞI İMAN İLKELERİNİN HAYATA YANSIMALARI

Doç. Dr. Hatice DÜLBER[26]

ÖZET

Hz. Muhammed cahiliye karanlığında insanların birbirlerine karşı haksızlık, zulüm ve adaletsizlik yaptıkları bir topluma Peygamber olarak gönderilmiştir. O, acımasız, insan haklarına ve adalet ilkelerine dikkat etmeyen bir toplumu güvenilir, doğru- dürüst, merhametli ve adaletli bir topluma dönüştürebilmiştir. Bu dönüştürme faaliyeti eşine az rastlanır büyük bir başarıdır. Bu davranış değişikliğinde iman ilkelerinin büyük bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu olumlu etki insanların davranışlarına da yansımıştır. Günümüzde imani ilkelerin davranışlara olumu katkı yapmasında önemli problemler yaşandığı görülmektedir. Örneğin adam öldüren birisi yalan söyleyerek kendisinin yapmadığını, hırsızlık yapan birisi çalmadığını söyleyerek inkâr edebilmektedir. Halbuki Allah'ın kendisini gördüğünü meleklerin bütün fiillerini kaydettiğini ve ahirette bunlardan hesaba çekileceğini bilen ve inanan birisinin bu davranışları yapmaması beklenir. Bu problemin altında yatan sebeplerin tespit edilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda Hz. Peygamber'in Sahabenin davranış değişikliklerinin altında yatan sebepler tespit edilerek O'nun sünnetinden çözüm önerileri bu tebliğin en önemli konuları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Sünnet, Şahsiyet, İman, Hayat

[26] Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü-Hadis Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-2449-9187 haticedulber@ahievran.edu.tr

MƏMMƏD SƏİD ORDUBADİNİN FELYETONLARI HAQQINDA

Sabina İBRAHİMLİ[27]

XÜLASƏ

Məmməd Səid Ordubadinin mövcud ictimai quruluşu, mühitin yaramazlığını, çar istibdadını tənqid və ifşa edən felyetonları onun yaradıcılığının bir qolunu təşkil edir. İctimai ədalətsizlik, zülm, zorakılıqla əsla razılaşmayan ədib təkcə bədii əsərlərində deyil, felyetonlarında da bədii piryomlarla azadlıq ideyalarını təbliğ edir. Məmməd Səid Ordubadi Mirzə Cəlil Məmmədquluzadə və Mirzə Ələkbər Sabirin ifşa üsullarını davam etdirərək mənfi surət və tiplərin öz dili ilə onları tənqid atəşinə tutur. Bütün bunlardan əlavə Məmməd Səid Ordubadi Mirzə Cəlil Məmmədquluzadə kimi qadın hüquqsuzluğunu, fanatizmi, müstəmləkəçilik siyasətini kəskin tənqid atəşinə tuturdu. Ədibin felyetonlarında eyni zamanda İran şahlarının xalqa etdiyi zülmlərdən, ədalətsizliklərdən bəhs edilir. "Gözün aydın", "İranlılar", "Əhli-şəriət", "Mən", "Edirəm" və s. kiçik həcmli felyetonları İranda mövcud olan irtica və istibdadın, İranda imperialist ağalığının tənqidinə həsr edilmişdir. Ümumiyyətlə Məmməd Səid Ordubadinin felyeton yaradıcılığında İran mövzusu önəmli yer tutur. Ümumiyyətlə onun "Molla Nəsrəddin" jurnalındakı "Hərdəmxəyal" imzası İranla bağlı yazdığı felyetonlarında bədii-siyasi etiraz bildirmişdir.

Lakin Məmməd Səid Ordubadi zülmə, haqsızlığa qarşı olan etirazını təkcə İranla bağlamamış, dünyada baş verən ədalətsizliklərə qarşı da sözün qüdrətilə üsyan qaldırmışdır. Məsələn, onun Amerika, Fransa, İngiltərə, İtaliya hakim dairələrinin Mərakeşdə, Fələstində apardıqları müstəmləkiçilik siyasəti, Fələstin və Mərakeş xalqlarının zorakılığa, istismara məruz qalması "Partlariz" felyetonunda öz əksini tapmışdır. Ədib bu felyetonda öz üsuluna sadiq qalaraq cəllad təbiətli tipi öz dili ilə ifşa edir. Onu da qeyd edək ki, "Molla Nəsrəddin" jurnalı bir jurnalist kimi üslubunu müəyyənləşdirmiş, onun görkəmli satira ustası kimi yetişməsində misilsiz rol oynamışdır.

Bu səbəbdən də ədibin bütün felyetonları bədii yaradıcılığı kimi düşündürücü, oxucunun ruhuna nüfuz edən, eyni zamanda sadə və yadda qalandır. Onun felyetonlarında biz zülmün, bərabərsizliyin səbəbini bilavasitə həyatın özündə, ictimai münasibətlərin mahiyyətində dərk edirik.

Açar Sözlər: Məmməd Səid Ordubadi, "Molla Nəsrəddin" Jurnalı, Felyeton, İctimai, Tənqid, Mətbuat

[27] AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnsitutunun əyani doktorantı, filologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru

QARABAĞDA ƏDƏBİ-MƏDƏNİ MÜHİT (XIX ƏSRİN II YARISINDA)

Sabina AHMEDOVA[28]

XÜLASƏ

XIX əsrin ikinci yarısı, XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda deyil, bütün müsəlman Şərqində olduğu kimi, Qarabağda da ədəbi mühitin aparıcı qüvvəsi poeziya idi. Çox-çox qədimlərdən bütün türk torpaqları ərazilərində olduğu kimi Qarabağda da şifahi xalq poeziyasından və yaxud ağız şeirindən bu yana sözü mirvari kimi sapa düzmək qabiliyyəti olan yaradıcı insanların əsas meyarı, təfəkkürlərinin məhsulu poeziya idi. Şübhəsiz ki, bunun müəyyən səbəbləri də var idi. Bu səbəblərdən birincisi xalqın qədimlərdən bəri şifahi xalq poeziyıasına olan məhəbbəti, o cümlədən bir sıra folklor nümunələrinin, laylaların, oxşamaların, sanamaların, holavarların, mövsüm və əmək nəğmələrinin, novruz nəğmələrinin, bayatıların, qoşmaların, müxəmməslərin, təcnislərin, eyni zamanda ağıların, mərsiyələrin, sinəzənlərin, növhələrin nəzm ilə ifadə olunmasında idi.

İnsanlar qədim zamanlardan bəri bu folklor nümunələrini yaddaşlarına həkk edir və buradakı ibrətamiz ifadələri yeri gəldikcə söyləyir, bu səbəbdən də poeziyaya olan məhəbbət, necə deyərlər, torpağın hər qarışında şairlər meydana gətirirdi.

Açar Sözlər: Qarabağ, Şuşa, Ədəbi Mühit, Elm, Sənət, Mədəniyyət.

[28] AMEA M. Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun baş mühafizi filologiya elmləri doktoru

KƏLNİYYƏT JURNALINDA "MOLLA NƏSRƏDDİN" SATİRİK ƏNƏNƏLƏRİ

Prof. Dr. Vüqar ƏHMƏD[29]

XÜLASƏ

XX əsrin əvvəllərində eyni zamanda uşaqları da maarifləndirmək, elmləndirməkdən ötrü mütərəqqi ziyalılarımız A.A.Bakıxanovun, S.Ə.Şirvaninin "Uşaqlarımızı savadlandıraq" ənənəsini davam etdirərək yeni üsullu məktəblər açır, uşaqların beynini yormayan rahat, asan qavranan dərsliklər tərtib edirdilər.

Lakin burda uşaq mətbuatının xidmətlərini də unutmaq olmaz ki, qabaqcıl ziyalılarımız, uşaqların zehnini inkişaf etdirməkdən, onlarda elmə-təhsilə güclü maraq oyatmaqdan ötrü uşaq mətbuatı yaratmışdılar.

"XX srin əvvəllərndə Azərbaycanda ictimai-siyasi və mədəni həyat canlanırdı: maarif, məktəb və mətbuat xalqın tələbatına çevrilmişdi. "Zənbur", "Kəlniyyət", Babayi-Əmir", "Tuti", "Bəhlul", "Lək-lək" kimi satirik jurnalların meydana çıxması uşaq mətbuatının yaranmasına səbəb oldu. Əsrin əvvəllərindən nəşrə başlayan "Dəbistan" (1906-1908), "Rəhbər" (1906-1907), "Məktəb" (1911-1920) məcmuələri uşaq mətbuatı kimi milli uşaq ədəbiyyatının inkişafına geniş yol açdı". (2.s.93)

Bir sözlə Seyid Əzimin istər "Əkinçi", istər "Ziya", istər "Kəşkül" qəzetlərindəki maarifçilik ideyaları təbliğ edən çıxışları onu o zaman Qafqazın yarıdan çox ərazisini əhatə edən Azərbaycanın bütün bölgələrində çox yaxşı tanıdıb sevdirmişdi. Belə ki, Mir Möhsün Nəvvab ona həcvlər yazmağına baxmayaraq onun şeiriyyətinə çox yüksək dəyər verir, eyni zamanda istər qarabağlı, istər gəncəli, istərsə də başqa bölgələrin məclis üzvüləri onu Mövlanə Füzulidən sonra türk poeziyasının nəhəngi adlandırırdılar.

Açar Sözlər: Jurnal, Qəzet, Uşaq Mətbuatı, Satira, Maarifçi, Publisistika

[29] AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsinin müdiri

TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: AMPİRİK BİR YAKLAŞIM

Dr. Öğr. Üyesi Dilek ATILGAN[30]

ÖZET

Savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki hem teorik hem de ampirik çalışmalar açısından karmaşık ve tartışmalı bir konudur. Bu ilişki ülkelerin ekonomik koşulları, jeopolitik durumu, gelişmişlik düzeyi ve savunma harcamalarının verimli kullanımı gibi faktörlere bağlı olarak birçok faktörden etkilenmektedir. Bu çalışmada, 1960-2022 dönemi için Türkiye'de savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki incelenmiştir. Ekonometrik yöntem olarak Johansen eşbütünleşme testi ve uzun dönem tahminlerde kullanılan FMOLS, DOLS ve CCR yöntemlerinden yararlanılmıştır. Değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi bulunmaktadır. Tamamen Değiştirilmiş En Küçük Kareler Yöntemi (FMOLS), Dinamik Sıradan En Küçük Kareler Yöntemi (DOLS) ve Kanonik Eşbütünleşme Regresyonu (CCR) yöntemlerinden elde edilen bulgular ise savunma harcamalarındaki artış ekonomik büyümeyi arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Savunma Harcamaları, Ekonomik Büyüme, Türkiye

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEFENSE EXPENDITURES AND ECONOMIC GROWTH IN TURKEY: AN EMPIRICAL APPROACH

ABSTRACT

The relationship between defense expenditures and economic growth is a complex and controversial issue in both theoretical and empirical studies. This relationship is influenced by various factors, such as countries' economic conditions, geopolitical situation, level of development, and the efficient use of defense expenditures. In this study, the relationship between defense expenditures and economic growth is analyzed for Turkey for the period of 1960–2022. Econometric methods such as the Johansen Co-integration Test and Dynamic Ordinary Least Squares (DOLS), Fully Modified Ordinary Least Squares (FMOLS), and Canonical Co-integration Regression (CCR) were used to examine the existence of a long-term equilibrium relationship between the variables. The findings from these methods indicate that an increase in defense expenditures positively affects economic growth.

Keywords: Defense Expenditures, Economic Growth, Turkey

[30] Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, atlgndilek@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3776-558X

YÖK ATLAS VERİTABANI İNCELEMESİ: SAĞLIK YÖNETİMİ LİSANS ÖRNEĞİ

Seyhan BULAN[31]

ÖZET

Hızla gelişen ve değişen sektörlerden birisi sağlık sektörüdür. Artan nüfus, ortalama yaşam süresinin artması, kronik hastalıkların artış göstermesi, teknolojideki gelişmeler, hizmet sunum şekillerinin değişmesi, sağlık hizmeti alanların kalite anlayışındaki değişimler, bu alanın yönetiminin önemini ortaya koymaktadır. Sağlık yönetiminin başarısı sağlık yöneticilerinin başarılı olarak yetiştirilmesi ile doğru orantılıdır. Bu çalışmanın amacı, sağlık yönetimi öğrencilerinin güncel profillerinin belirlenmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır. Veriler yükseköğretim program atlası (https://yokatlas.yok.gov.tr) üzerinden öğrencilerin girdi, süreç ve çıktı göstergelerine bakılarak; sağlık yönetimi programları, bağlı bulundukları fakülteler, bölümlerin kontenjanları, öğrencilerin geldiği bölge, geldikleri okul türü, yerleşme puanları, bölümlerin tercih edilme durumları, bölüme yerleşenlerin eğitim durumları kayıtlı öğrenci sayıları incelenerek elde edilmiştir. Analizler Excel programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sağlık yönetimi(fakülte) bölümleri ve 2023 verileri ile sınırlı tutulmuştur. Verilerin genel bir bakış açısı ile analizi yapılarak sağlık yönetimi bölümüne öğrencilerin girdi verilerinin iyileştirmesi için çalışmalar yapılması gerektiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Yönetimi Eğitimi, Sağlık Yönetimi, Sağlık Yönetimi Öğrenci Profili, Sağlık Yöneticisi, Hastane Yönetimi

[31] İÜ-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Doktora Öğrencisi ORCID: 0000-0002-2255-7438 seyhanbulan1@gmail.com

VÜQAR ƏHMƏDİN ELMİ-BƏDİİ PUBLİSİSTİKASI

Dilber RZAYEVA[32]

XÜLASƏ

Professor Vüqar Əhməd Güney Azərbaycan tarixi və ədəbiyyatını, Cənubun görkəmli şəxsiyyətlərinin ədəbi yaradıcılıqlarını diqqətlə araşdırıb üzə çıxaran, nəşr etdirən mütəxəssislərdən biridir.

Onun ədəbi-elmi faəliyyətinin sərhədləri nə qədər geniş olsa da o, əsas gücünü Güney ədəbiyyatının tədqiqinə sərf edib. Şeyx Məhəmməd Xiyabani, Mircəfər Pişəvəri haqqında ilk fundamental tədqiqatlar Vüqar Əhmədi müasir ədəbiyyatımızın istedadlı və zəhmətkeş söz sahiblərindən biri kimi tanıtdırmışdır.

Vüqar Əhməd həm də uşaq ədəbiyyatının araşdırıcılarından biridir. Müstəqillik dövründə ali məktəblər üçün yazılmış "Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı" dərsliklərindən biri də ona məxsusdur.

Vüqar Əhməd 1963-cü il aprel ayının 17-də Bakı şəhərində hərbçi-dənizçi, ziyalı ailəsində anadan olub. 1984-1987-ci illərdə Şamaxı rayonu Dərəkənd kəndində Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi işləyib. Müxtəlif illərdə "Novruz" qəzeti və "Azərbaycan dünyası" nəşriyyatlarında baş redaktor, Azərbaycan Kütləvi İnformasiyaVasitələri Həmkarlar Komitəsinin sədr müavini vəzifələrində, 1987-ci ildən – 2006-ci ilə kimi Azərbaycan Teleradiosunda məsul vəzifələrdə çalışıb. Hazırda AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Mətbuat tarixi və publisistika" şöbəsinin müdiridir

Açar Sözlər: Şair, Yazıçı, Publisistika, Hekayə, Esse, Ədəbi-Tənqidi Məqalələr

[32] Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi Nizami Gencevi'nin adını taşıyan Edebiyat Enstitüsü Basın tarihi ve reklamcılık bölümü, kıdemli araştırmacı

İNTERNETSİZ KALMA KORKUSUNUN YORDAYICISI OLARAK DİNE YÖNELME VE DUYGUSAL SOSYAL DESTEK

Doç. Dr. Şenel ÇITAK[33]
Yaren BAYRAK[34]

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin getirdiği kolaylıklar ve imkanlar akıllı telefon ve internet sağlayıcı diğer cihazları kullanan insanların sayısını arttırdı. Özellikle akıllı telefonların interneti her yere taşıyabilmesi söz konusu artışı daha da büyüttü. Dolayısıyla günlük yaşamımızdaki etkinliklerde internet tabanlı etkinlikler önemli yer tuttu. Hatta hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline geldiği söylenebilir. Buna paralel olarak insanların günlük yaşamlarındaki alışkanlıkları veya rutin davranışları değişti. Kişilerin internete ulaşamama durumunda ise yoksunluk (örn. sinirlilik, huzursuzluk) belirtileri yaşandığı gözlenmiştir. Yoksunluk belirtilerine ek olarak uyku sorunları yaşayan kişilere de rastlanmaktadır. Dolayısıyla internetsiz kalma kişilerin uyum problemi yaşamasına ve kişinin hayat kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. İnternetsiz kalma korkusunu dijital bağımlılığın bir uzantısı olarak bireylerin sosyal, akademik veya profesyonel yaşantılarında kesintilere yol açabilecek bir kaygı durumu olarak açıklanabilmektedir. Bu tür bir kaygıyla başa çıkmak, bireylerin duygusal dengesini koruyabilmesi ve günlük yaşamlarında bu korkunun olumsuz etkilerinden kaçınabilmesi için hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda, etkili başa çıkma stratejileri geliştirmek, bireylerin bu korkuyu yönetme ve dolayısıyla genel yaşam kalitelerini iyileştirme sürecinde kritik rol oynar. Kişilerin internet bağlantısı olmadığında yaşadığı korku ve kaygı durumu olarak tanımlanan internetsiz kalma korkusu üzerine daha fazla araştırma yapılması gerektiğini düşündürmektedir. Bu amaçla kişilerin yaşadığı internetsiz kalma korkusunun başa çıkma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi hedeflenmektedir.

Bu araştırmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel desen kullanılmıştır. Araştırma kapsamında uygun örneklem yöntemi ile 262 (K=185; E=77) kişiye ulaşılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 27.22 olup çoğunluğu üniversite mezunu ve orta düzeyde ekonomik gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların % 60'ı aktif olarak iş hayatında bulunmamaktadırlar. Çalışmada Kişisel Bilgi Formu, Netlessfobi Ölçeği ve Başa Çıkma Stilleri Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.00 paket programından yararlanılmıştır. Analiz kapsamında Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Yapılan analizlerde başa çıkma stilleri ile internetsiz kalma korkusu arasında ilişki olduğu gözlenmiştir. Yordayıcı değişkenler ele alındığında ise dine yönelme ve duygusal başa çıkma değişkenlerinin internetsiz kalma korkusunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Modelin açıklayıcılık düzeyi (R^2=.358), bağımlı değişkenin varyansının %35.8'inin bu iki bağımsız değişken tarafından açıklandığını göstermektedir. Dine yönelme alt boyutu, 3.493'lük bir katsayı ile bağımlı değişken üzerinde en güçlü etkiye sahip olup (p< .001) son derece anlamlıdır. Buna karşılık, duygusal sosyal destek alt boyutu 0.735'lik bir katsayı ile dine yönelmeye göre daha düşük bir etki sergilemektedir (p=.020).

[33] Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi : 0000-0003-1155-1767 senelcitak52@gmail.com
[34] Ordu Üniversitesi SBE, yarenbayrak20@gmail.com

Sonuç olarak, dine yönelme ve duygusal başa çıkma davranışları kişilerin internetsiz kalma korkusu üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca internetsiz kalma korkusu ile madde kullanma şeklinde sergilenen başa çıkma davranışı arasında paralel bir ilişkisi olması (p=.021) internetsiz kalma korkusunun bağımlılık (örn. davranışsal bağımlılık) olgusuna benzer psikolojik mekanizmalar içerebileceğini akla getirmektedir. Bu bağlamda internetsiz kalma korkusunun altındaki psikolojik mekanizmalar üzerine daha fazla çalışılmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnternetsiz kalma korkusu, Davranışsal bağımlılık, Duygusal başa çıkma, Dine yönelme.

FATİH SULTAN MEHMED (AVNÎ), CEM SULTAN VE II. BÂYEZÎD (ADLÎ)'IN AŞK ANLAYIŞI

Dr. Jale ZÜMRÜT MENTEŞ[35]

ÖZET

Aşk, dünyanın kuruluşundan itibaren başlayıp dünyanın sonuna kadar hükümdarlığını sürdürecek olan en büyük hükümdardır. Bu sebeple hayatın her aşamasında var olmuştur. Birçok sanat eserinde de kendini gösteren aşk en çok edebiyatta kendine yer bulmuştur. Nerdeyse her şair aşka düşmüş ve aşkını şiirlerle ifade etmiştir. Hatta ülkelere hükmeden padişahlar bile aşka esir olmuş esaretlerinden kurtulma yolunu şiirle aramışlardır. Ülkelere hükmeden ama aşka esir olan padişahlardan Fatih Sultan Mehmed ve II. Bâyezîd padişahlıkları kadar şairlikleriyle de nam salmıştır. Ayrıca Şehzade Cem Sultan da aşka esir olan diğer önemli şairimizdir. Bu çalışmada bu üç önemli şahsın aşk anlayışları yansıtılmaya çalışılacaktır. Her şairin aşk anlayışının üzerinde ayrı ayrı durulacak bu şairlerin ortak aşk tasnifleri yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Adlî, Avnî; Cem Sultan, Aşk; Şair, Padişah

[35] Milli Eğitim Bakanlığı, Kahramanmaraş, edebiyatci7900@hotmail.com

EĞİTİMDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ : SENDİKALAR

Mehmet ŞIK[36]
Neslihan ŞIK[37]
Muzaffer BARMAN[38]

ÖZET

Öğretmen sendikaları, öğretmenlerin haklarını koruma, iş güvenliğini sağlama ve çalışma koşullarını iyileştirme amacıyla kurulmuş sivil toplum kuruluşlarıdır. Maaş, tatil hakları ve çalışma saatleri gibi konularda toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla öğretmenlerin haklarını savunurlar. Bu sendikalar, aynı zamanda eğitim politikalarının şekillendirilmesinde de önemli bir role sahiptir; müfredat değişiklikleri, eğitimde fırsat eşitliği ve kaynakların dağıtımı gibi konularda görüş bildirirler.

Öğretmen sendikaları, eğitim kalitesinin korunması ve toplumsal eşitliğin sağlanması açısından değerli bir katkı sunarken, bazı yenilikçi reformlara karşı direnç göstermeleri nedeniyle eleştirilerle de karşılaşabilirler. Performansa dayalı maaş sistemleri veya öğretmen değerlendirmeleri gibi önerilere mesafeli yaklaşımları, eğitimde modernizasyonun önünde bir engel olarak görülse de; sendikaların genel hedefi, öğretmenlerin ve dolayısıyla öğrencilerin daha iyi koşullarda eğitim görmelerine katkıda bulunmaktır.

Öğretmen sendikaları, sadece öğretmenlerin haklarını koruma ve geliştirme amacı güden birer sendika olmanın ötesinde, eğitim sisteminin geneline katkı sağlayan ve toplumsal gelişime doğrudan etki eden önemli yapılardır. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, kaynakların daha adil dağıtılması ve sınıf büyüklüklerinin azaltılması gibi konularda aktif rol oynayarak, eğitim kalitesinin artırılmasına ve toplumun gelişimine katkı sunarlar. Bu bağlamda, öğretmen sendikalarının eğitim politikalarının belirlenmesi sürecinde etkili bir şekilde yer alması, toplumsal eşitlik ve eğitimde kalite artışı açısından kritik bir öneme sahiptir. Eğitimde yaşanan hızlı değişimlere uyum sağlama ve yenilikçi çözümler geliştirme noktasında sendikaların da dönüşüme açık olması, gelecekte eğitim sisteminin daha sağlam temeller üzerine oturtulmasını sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretmen, Sendika, Sivil Toplum, Hak.

[36] MEB Serkan Akyaz İlkokulu Müd. Yrd. Bingöl ms2388879@gmail.com
[37] MEB Öğretmen 100. Yıl Ortaokulu, Bingöl, neslinzk@gmail.com
[38] MEB Öğretmen Kobaklar İlkokulu, Manisa, ras_45_89@hotmail.com

AZƏRBAYCAN DİASPORUNUN İNKİŞAF DİNAMİKASI

Sevinç MUHTAROVA[39]

XÜLASƏ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu gün uğurla həyata keçirilməkdə olan ümummilli liderin siyasi kursu sayəsində Dünya azər¬bay¬can¬lı¬la¬rı¬nın həmrəyliyi, xarici ölkələrdə yaşayan həmvətənlərin təşkilatlanması, diaspor quruculuğu, milli maraqlarının müdafiəsi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçı siyasətinin dünya miq¬ya¬sın¬da ifşası və s. sahələrdə sarsılmaz birlik əldə olunmuşdur. Son 5 ildə diaspor quruculuğu sahəsində gerçəkləşdirilən vahid dövlət siyasətinin prioritet məqsədi eyni zamanda xaricdə yaşayan azərbaycanlılarda milli özünüdərki gücləndirmək və onları milli mənafelər naminə səfərbər etməkdir. Məhz müstəqillik illərində diasporumuz və diplomatiyamız birgə səyinin nəticəsidir ki, Azərbaycanın haqq işi olan Qarabağ ilə bağlı dünya ictimaiyyətinə doğru-düzgün çatdırılması istiqamətində bir çox işlər görülmüşdür.

Hazırda bütün dünya azərbaycanlıları ilə əlaqələrin inkişafı, xarici ölkələrdə diaspor təşkilatlarının formalaşmasına yardım, azərbaycanlıların tarixi vətənləri ilə əlaqələrinin möh¬kəm¬lən¬dirilməsi Azərbaycanın indiki rəhbərliyinin və şəxsən Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətin tərkib hissəsidir. Bu gün tam əminliklə söyləmək olar ki, Azərbaycan diasporu müdafiə taktikasından hücum taktikasına keçib. Azərbaycan həqiqətlərinin təbliği, ideoloji işin yüksək səviyyədə qurulması, xaricdəki soydaşlarımızın milli özünüdərki və səmərəli fəaliyyət prinsiplərinə yiyələn¬məsində isə diaspor mətbuatı, radio və televiziyanın, həmçinin internet resurslarının rolu əvəzsizdir.

[39] AMEA Muhammed Fuzuli Elyazmaları Enstitüsü seva_Mukhtarova@mail.ru

KLASİK TÜRK ŞİİRİNDE EL VE KAN İLİŞKİSİ: ŞİDDET VE AŞKIN YANSIMALARI

Sümeyye BİLEN[40]

ÖZET

Klasik Türk şiirinde sevgilinin güzellik unsurları daima methedilir. Sevgili, bazen gerçek anlamda bazen mecaz ve teşbihlerle âşık ve çevresindeki herkesten üstün tutulur. Sevgilinin güzellik unsurlarından el de aynı şekilde mevzu bahis olmuştur. El, sevgilinin diğer güzellik unsurlarına göre daha geri planda kalıyor denilebilir. El bahsi daha az geçse de elle ilgili tabirlere ve benzetmelere sıklıkla yer verildiği tespit edilmiştir. Bu tabirler arasında kanla birlikte sık kullanıldığı tespit edilen iki eli kanda olmak, elini kana bulamak, eline kına yakmak gibi kanla bağlantı kurulabilecek deyişler de bulunmaktadır Klasik Türk şiirindeki acımasız sevgili tipinin kan dökücülüğü el ve kanla ilgili tabirler ve benzetmelerle anlatılmıştır. Beyitlerde sevgilinin eli kanla birlikte anıldığında genellikle olumsuz bir durum için kullanılmıştır. Sevgilinin kanlı elleri, âşığa çektirdiği eziyetler ve benzeri durumlarda yer alır. Âşığa ait kanlı eller ise onun çektiği cefaların çokluğunu vurgular. Ayrıca kırmızı renginden dolayı kanın aynı renge sahip bazı unsurlarla el ile birlikte kullanımı şairlerin engin hayal dünyasını ve çevrelerine duyarlı olduklarını göstermektedir. Bu çalışmada el ve kan ilişkisi klasik Türk şiiri geleneğiyle örtüşen yönleri ortaya konulmak istenmiştir. Farklı yüzyıllardan divan örneklerinden yola çıkılarak el ve kan bağlantısı olan örnekler tespit edilmiş ve bu örnekler ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir. Benzetmeler deyim ve tabirlerde kullanımı sınıflandırılarak seçilen örnek beyitlerle yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Divanlar, El, Kan, Mecaz, Şiddet, Aşk.

[40] Mersin Üniversitesi, SBE Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora öğrencisi. ORCID: 0000-0002-8830-2454, smyyybln@gmail.com

SEÇİLMİŞ OECD ÜLKELERİNDE DIŞ BORÇLARIN EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİSİ

Doç. Dr. Ahmet KAMACI[41]

Doç. Dr. Mehmet APAN[42]

ÖZET

2008 küresel kriziyle birlikte birçok ülkede üretim daralmış, ticaret azalmış ve bunun sonucunda da ağır borçlarla karşılaşılmıştır. Alınan borçlar başlangıçta nakit sermaye akışını hızlandırarak ekonomiye olumlu katkı sağlasa da sonrasında büyük problemlere yol açmıştır. Dış borçlar yatırıma ve üretime aktarıldıkça ekonomik büyüme artmaktadır. Ancak borçlar, dış borç ödemelerine ve tüketim harcamalarına gittikçe ülkeler, borç sarmalıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, 18 OECD ülkesinde dış borçların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemektir. Bu kapsamda, 2007-2022 dönemine ait veriler, panel veri analiziyle test edilmiştir. Çalışmada ilk olarak, serilerin yatay kesit bağımlılığı sınanmış ve yatay kesit bağımlılığı bulunan seriler için ikinci nesil panel birim kök testi kullanılmıştır. Çalışmada, dış borçlarla ekonomik büyüme arasında uzun dönemli eşbütünleşik bir ilişki mevcut olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan DOLS tahmincisine göre, dış borçlardaki 1 birimlik artışın ekonomik büyümeyi 0.801 birim artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dış Borç, Ekonomik Büyüme, DOLS Tahmincisi.

EFFECT OF EXTERNAL DEBT ON ECONOMIC GROWTH IN SELECTED OECD COUNTRIES

ABSTRACT

With the 2008 global crisis, production in many countries has shrunk, trade has decreased and as a result, heavy debts have been encountered. Although the debts initially contributed positively to the economy by accelerating the flow of cash capital, they later caused major problems. As external debts are transferred to investment and production, economic growth increases. However, as debts go to external debt payments and consumption expenditures, countries face a debt spiral.

The aim of this study is to examine the impact of external debt on economic growth in 18 OECD countries. In this context, data for the period 2007-2022 were tested with panel data analysis. First, the cross-sectional dependence of the series was tested in the study and the second generation panel unit root test was used for the series with cross-sectional dependence. In the study, it was determined that there is a long-term cointegrated relationship between external debt and economic growth. On the other hand, according to the DOLS estimator, it was determined that a one-unit increase in external debt increased economic growth by 0.801 units.

Keywords: External Debt, Economic Growth, DOLS Estimator

[41] Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ORCID: 0000-0002-7858-6131 ahmetkamaci@subu.edu.tr
[42] Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ORCID: 0000-0001-9471-4810 mehmetapan@subu.edu.tr

META-THEMATIC ANALYSIS OF TEACHERS' VIEW ON THE USE OF ASSURE INSTRUCTIONAL DESIGN MODEL IN THE LESSON

Zehra KAYA[43]

Doç. Dr. Melike ÖZYURT[44]

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the teachers' views on the use of ASSURE Teaching Model in the lesson by conducting a meta-thematic analysis of the studies conducted using qualitative method. Meta-thematic analysis is the re-statement of the data in the studies conducted qualitatively by conducting a document review by addressing the data in a common plane and re-stating them with themes and codes. For this purpose, 5 studies on the ASSURE teaching model between 2006 and 2024, which were conducted with qualitative research method, were accessed from Google Scholar and Higher Education Council databases. The data obtained from the participant opinions were analysed by content analysis and different themes and codes were obtained. In the findings of the research, the themes of ASSURE teaching model's contribution to the student, contribution to the learning-teaching process and use of technology were formed. In the dimension of contribution to students, it was concluded that students' communication skills improved, they enjoyed using technology in the lesson, their attention to the lesson was drawn more easily, and students' cognitive development was supported. In the dimension of contribution to the learning-teaching process, it was concluded that the model was used as a successful route, it made the lesson process more fun, and the subjects were presented in a more fun and remarkable way. In the dimension of the use of technology, it was concluded that instant feedbacks were received, the lesson process became more fun, and experiments that could not be done in real life were carried out thanks to technology. Considering the contributions of using the ASSURE Teaching Model obtained within the scope of meta-thematic analysis in lesson planning processes, it is recommended to use the model.

Keywords : ASSURE Teaching Model, Meta-thematic Analysis, Technology.

[43] Ministry of Education ORCID: 0000-0003-3620-8324 kyzehra@gmail.com
[44] Gaziantep University Faculty of Education, Educational Sciences ORCID: 0000-0003-4527-9343 melikeozyurt@gantep.edu.tr

AFRİN KENTİNDE SOSYAL EĞİTİM KİTABINDA YER ALAN İNSAN HAKLARI KAVRAMLARININ ALTINCI SINIF ÖĞRENCİLERİNCE EDİNİLMESİNDE DRAMA İLE ÖĞRETİMİN ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Ömer HARAKİ[45]

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan insan hakları kavramlarının İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerine kazandırılmasında drama yöntemiyle öğretimin etkisini araştırmaktır. Araştırmanın örneklemini Afrin ilindeki bazı okulların 50 İlköğretim altıncı sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma, her zamanki yöntemle işlenen kontrol grubu ve drama yöntemi kullanılarak işlenen deney grubu olmak üzere iki grup üzerinde yürütülmüş olup ölçme aracı olarak test kullanılmıştır. Sonuçlar şunları gösterdi: Drama yöntemi kullanılarak insan hakları kavramlarını inceleyen öğrencilerin başarı sonrası testteki performanslarının aritmetik ortalaması (18.34) iken, geleneksel yöntemin ortalaması (12.57) idi. Sonuçlar, altıncı sınıf öğrencilerinin sosyal eğitim konusundaki başarıları üzerinde etkili bir etki gösterdi. Dolayısıyla altıncı sınıf Sosyal Bilgiler kitabındaki bazı insan hakları kavramlarının öğrenciler tarafından kazanılmasında, öğretim yönteminden kaynaklanan ve drama yöntemi ile ders işleyen öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı ($\alpha \geq 0,05$) bir fark vardır.

Anahtar Kelimeler: Drama Yöntemi, İlköğretim, İnsan Hakları, Sosyal Dersi

[45] Gaziantep Üniversitesi Afrin Eğitim Fakültesi, Afrin-Suriye ORCID: 0000-0002-9533-7436 omerharaki@gantep.edu.tr

MƏMMƏD ƏLİYEVİN BƏDİİ YARADICILIĞININ PROBLEMATİKASI VƏ JANR XÜSUSİYYƏTİ

Prof. Dr. Salidə ŞƏRİFOVA[46]

XÜLASƏ

Əməkdar müəllim, filologiya elmləri doktoru, professor Məmməd Əliyev elmi və bədii yaradıcılığı zəngin olan ədəbiyyatşünas alimlərimizdəndir. Prof. Məmməd Əliyev həm də professional şəkildə bədii yaradıcılıqla məşğul olmaqdadır. Onun qələmə aldığı "Bir yay gecəsi" (2018) povesti, "Həsrətin o üzü" (2021), "Karvan köçər, ötər gedər sədası" (2021), "Mavi-yaşıl gözlərin işığı" (2023) kimi romanları bədii yaradıcılığının əhatə dairəsinin geniş və zəngin olmasını əks etdirir.

Məmməd Əliyevin romanlarının problematikasında ictimai, siyasi, sosial, elmi, ədəbi-bədii və s. problemlərin geniş şəkildə əks etdirilməsinin əksi maraq doğurur. Yazıçı qələmə aldığı romanların problematikasında müxtəlif problemlərə aydınlıq gətirir, bəzi aktual məqamları tədqiq və təbliğ edir. Romanların problematikasında xüsusilə bədii və elmi ədəbiyyat təbliğ edilmiş, tarixi keçmişə hörmətlə yanaşılmış, kökə bağlı olmağa çağırış, insanların, xüsusilə də gənclərin talelərinə biganə qalmamaq və s. aktual problemlərə münasibət bildirilmişdir.

Məmməd Əliyevin "Həsrətin o üzü" (2021), "Karvan köçər, ötər gedər sədası" (2021), "Mavi-yaşıl gözlərin işığı" (2023) romanlarının janr xüsusiyyəti və əsərlərdəki janr qarışıqlığı maraq kəsb edir. Məmməd Əliyevin ilk roman nümunəsi olan "Həsrətin o üzü" romanı roman-etiraf xüsusiyyətlərinə malik olması ilə diqqəti cəlb edir. Romanda etiraf elementləri özünü qabarıq şəkildə göstərməkdədir.

Məmməd Əliyevin avtobioqafik xüsusiyyətlərə malik olan "Karvan köçər, ötər gedər sədası" əsərinin janrı "Həsrətin o üzü" roman-etirafın davamı olduğundan, bu əsərin də janrı özünü roman-etiraf kimi göstərir. Müəllif "Karvan köçər, ötər gedər sədası" roman-etirafında hadisələri faktiki həyat materialları və sənədlilik əsasında, müəllifin iştirak etdiyi, şəxsən şahidi olduğu hadisələr fonunda təsvir edir. Yazıçı əsərdə hafizəsində saxladığı fakt və ayrı-ayrı şəxslərin səciyyəvi xüsusiyyətlərini əks etdirir.

Müəllifin "Mavi-yaşıl gözlərin işığı" əsərində müxtəlif janr xüsusiyyətləri özünü büruzə verir. Roman-etirafın janr qarışıqlığı təkcə roman və etiraf janrlarının xüsusiyyətlərinin birləşməsində özünü göstərmir, həm də avtobioqrafik janra xas elementlərin əsərə nüfuz etməsində özünü büruzə verir. "Mavi-yaşıl gözlərin işığı" romanında esse janrının xüsusiyyətlərinin özünü büruzə verməsi ilə rastlaşırıq.

Açar Sözlər: Janr, Roman, Esse, Avtobioqrafik, Sənədlilik

[46] Azərbaycan Milli İlimler Akademisi Nizami Gencevi Edəbiyat Enstitüsü ORCID: 0000-0001-8788-6366
ssharifova@rambler.ru

44 GÜNLÜK VƏTƏN MÜHARİBƏSİ TÜRKİYƏ MEDİASINDA

Vəfa ŞƏRİFOVA[47]

XÜLASƏ

Azərbaycanın müstəqilliyini bərpa etməsi ilə nəticələnən 2020-ci il sentyabrın 27-də başlanan və noyabrın 10-da başa çatan 44 günlük II Qarabağ - Vətən müharibəsinin Azərbaycanın xeyrinə bitməsində Türkiyə mediasının böyük və əvəzolunmaz xidmətləri danılmazdır. Azad Türkiyə mediası Azərbaycan Respublikasının bölgədə sülhün və sabitliyin bərqərar olmasındakı rolunu bütün türk millətlərinə olduğu kimi çatdırmışdır. II Qarabağ-Vətən müharibəsinin Türkiyə Cümhuriyyətinin aparıcı televiziya kanalları olan: Anadolu, İHA, DHA agentlikləri, TRT HABER, TÜRK HABER, A HABER, NTV və s. kimi ölkənin aparıcı kanallarının türkdilli tamaşaçılara və oxuculara məlumat ötürmə baxımından əvəzsiz rolu olmuşdur. Azərbaycanın 44 günlük şanlı Vətən müharibəsində yanında olan Türkiyə mediası eyni zamanda vətənimizin 20 faiz torpaqlarına həsrət qaldığımız 30 ildə də dəstəkləyicimiz idi. Azərbaycan ordusunun yazdığı tarix səhifələrini fəxrlə, qürurla, birlik və həmrəyliklə, yüksək səviyyədə dünyaya çatdıran Türkiyə mediası iki qardaş ölkənin dostluğunu, qələbəsini, həmrəyliyini təmsil edirdi. Vətən müharibəsi başlayan gündən, bitən gününə kimi fədakarlıqları ilə seçilən "Sabah", "Vatan", "Yeni Şafak", "Star ", "Hürriyet", "Habertürk", "Axşam", "Yeni söz" və s. qəzetlər düşmənin işğalçılıq siyasətini pisləyib, onları ifşa edəcək məqalələr dərc edirdilər. Türkiyə mediası kimi Türkiyə dövləti, xalqıda Vətən müharibəsinin başlandığı gündən son gününə qədər Azərbaycanın yanında idi. Türkiyə mediası çətin 44 günlük Vətən müharibəsi zamanında ordumuza siyasi-mənəvi dayaq olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında, informasiya cəbhəsində müxtəlif televiziya kanallarının yalan məlumatlarını ifşa etməkdə əvəzolunmaz xidmətləri danılmazdır. Türkiyə mediası Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda ədalətli müharibəsini işıqlandırmaqla Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasına verdiyi xidmətləri ilə, yeni yaranmış geosiyasi və geoiqtisadi şəraitin işıqlandırılmasında da əsas rol oynamağa nail olmuşdur.

[47] AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, Redaktor vefa.gazi@gmail.com

NİZÂM-I CEDÎD VE SONRASINDA KIBRIS'TA BULUNAN KALELERİN DURUMU

Elife Hazal KURTEL BÜĞRÜ[48]
Hamidenur ŞİŞMAN[49]

ÖZET

Askerî tarih araştırmaları sadece savaş tarihini içinde barındırmaz. Savaşı meydana getiren diğer unsurlar, kullanılan mühimmatlar, yapılar ve görevlilerde askerî tarih araştırmaları için oldukça önemlidir. Zirâ saldırıda ve savunmada kullanılan kaleler Osmanlı askerî tarihinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Nizâm-ı Cedîd ile birlikte Osmanlı askerî sisteminde ve kullanılan teçhizat konusunda oldukça önemli gelişmeler yaşanmıştır. Kıbrıs gerek bulunduğu konum gereği gerekse birçok devletin idaresî altında bulunmuş olmasından dolayı önemli kaleleri bünyesinde bulundurur. Daha doğru bir ifade ile kale şehirlerden meydana gelmektedir. Bu kale şehirler kimi zaman savunma kimi zaman da saldırı amacıyla kullanılmıştır. Kıbrıs'ta toplamda altı kale bulunmaktadır: Lefkoşa, Magosa, Tuzla, Limasol, Baf ve Girinye. Bu kalelerde muhassıl, Kıbrıs kadısı, topçular, topçu başı vs. gibi görevliler bulunmaktadır. Bu kişilerin giyim kuşamından görevlerine kadar birçok şey III. Selim döneminde değişime uğramış ve XVIII. yy sonu XIX. yy başına gelindiğindeyse ayanlaşmayla birlikte değişim ve bozulmalar artmıştır. Değişen çağın gerekleri ile birlikte yerel güçlerin de söz hakkının artması kalelerdeki yaşamı da oldukça etkilemiştir. Bu çalışmanın amacı Kıbrıs adasındaki kaleler bağlamında bu değişim ve dönüşümü incelemek; kalede bulunan görevlilerin görevleriyle beraber kalelerin işlevleri, geçirdiği birtakım değişiklikler hakkında belgeler ışığında birtakım bilgiler vermektir.

Anahtar Kelimeler: Kale, Nizâm-ı Cedîd, Kıbrıs, Osmanlı Ordusu, III. Selim

[48] Hitit Üniversitesi SBE Tarih ABD Yüksek Lisans Öğrencisi ORCID: 0000-0002-7376-7400 hazal.kurtel@gmail.com
[49] Hitit Üniversitesi SBE Tarih ABD Yüksek Lisans Öğrencisi ORCID: 0009-0000-3158-1133 hamidenur.067@gmail.com

ЦИФРОВОЕ ПРАВО КАК ПРАВОВОЙ ИНСТИТУТ
HUKUKİ BİR KURUM OLARAK DİJİTAL HUKUK

САИДА АЛИЕВА[50]
Saida ALİEVA[51]

РЕЗЮМЕ

Современные перспективы развития гражданского права во многом связаны с использованием цифровых технологий в сфере имущественных отношений и определяются необходимостью гражданскоправового регулирования цифровых прав и возможностей гражданского оборота цифровых технологий. Под воздействием цифровых технологий созданы способные к участию в имущественном обороте новые цифровые объекты (криптовалюты и токены, искусственный интеллект и др.), появились новые виды услуг.

Вместе с тем настоящее время в российской науке гражданского права не выработан целостный концептуальный подход применительно к гражданско-правовому регулированию имущественных отношений, связанных с содержанием цифровых прав и их осуществлением, способами распоряжения и ограничения, новыми цифровыми объектами, создаваемыми с применением цифровых технологий, новыми субъектами таких правоотношений. российское гражданское законодательство пока не в полной мере отвечает задачам эффективного использования возможностей цифровых технологий.

Цифровое пространство становится не только информационным полем обмена и получения информации в сети Интернет, и превращается в инструмент для регулирования. Современное общество не может отказаться от социальных сетей (Facebook, Twitter, В Контакте и др.), электронные сервисы или поисковые системы и мессенджеры (Google, Yandex, Yahoo, WhatsApp, Viber, и др.) служат повседневным средством коммуникации миллионов людей, технологические платформы в виде электронной торговли (EBay, Amazon, Alibaba, Aliexpress), электронных услуг (Uber и др.) технологий blockchain, удаленных сервисов используются в самых разнообразных сферах деятельности.

Правоотношения в цифровом гражданском обороте не могут быть охарактеризованы с позиции традиционных цивилистических постулатов как вещно-правовые или обязательственные, также как абсолютные и относительные, ввиду нематериальности цифрового оборота, отсутствии физических объектов оборота либо материальных объектов и права на них. Система правоотношений в цифровом гражданском обороте складывается применительно к цифровым объектам, которые имеют экономическое содержание, стоимостную и коммерческую ценность.

Цифровые технологии меняют формат юридического документа: применяемая в настоящее время форма электронного документа в гражданском обороте уступает место форме записи в цифровом компьютерном коде (цифровой записи), сгенерированной компьютером кодом на основе запрограммированного алгоритма. Ранее не известные гражданскому праву цифровые объекты (криптовалюта, токены, смарт-контракты) представляют собой электронный компьютерный код, программный алгоритм.

Ключевые Слова: Цифровые Права, Гражданское Право, Правовой Институт.

[50] Аспирант, Государственный университет управления (Москва), ORCID: 0000-0002-7385-8791 alieva.saidaa@gmail.com
[51] Devlet Yönetim Üniversitesi (Moskova-Rusya), Yüksek lisans öğrencisi

İKİNCİ KARABAĞ SAVAŞI VE AZERBAYCAN - TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Gülnara AĞAYEVA Mehdi kızı [52]

ÖZET

Azerbaycan'ın İkinci Karabağ Savaşı'ndaki şanlı zaferinde Türk dünyasının birlik ve beraberliğinin rolü yadsınamaz. Hem Azerbaycan hem de Türkiye, Türk dünyasının yakın entegrasyonuna katkıda bulunmuştur. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türk dünyasının birliğine büyük katkılarda bulundular. İkinci Karabağ savaşının başlangıcından son gününe kadar Türkiye devleti Azerbaycan'ı teşvik etmiş, savaşın gidişatına müdahale etmek isteyen güç ve çevreleri durdurmuş, siyasi ve manevi destek sağlamış, dayanışma göstermiş, birliğimizi tüm dünyaya göstermiştir. Türk basın temsilcilerinin İkinci Karabağ Savaşı sırasındaki faaliyetlerini özellikle belirtmek gerekir. Türk medya temsilcileri, savaşın en tehlikeli anlarında gerçek durumu yansıtmak için hayatlarını riske atıyor, Türk televizyon kanalları aracılığıyla dünya kamuoyunun izleyebileceği raporlar hazırlıyordu. Azerbaycan ve Türkiye devletleri arasındaki tarihi ilişkiler kardeşlik köklerine dayanmaktadır ve aynı zamanda stratejik ittifak düzeyindedir. Azerbaycan ile Türkiye arasında başarıyla gelişen ilişkilerin kökleri çok derindir. Azerbaycan ve Türkiye'nin kardeşliği bölgede barış, istikrar ve işbirliğinin üst düzeyde gelişmesinde önemli bir role sahiptir. Her iki devletin siyasi-ekonomik ilişkileri tarihi-kültürel kardeşlik ve stratejik ortaklık ilkesine dayanmaktadır. Çünkü bir millet, iki devlet aynı kökene, dile, dine sahiptir ve bin yıllara dayanan bir kardeşliğe sahiptir. Türkiye ve Azerbaycan halklarının büyük önderleri Mustafa Kemal Atatürk ve Haydar Aliyev, bu kadim kökenlere sahip tek milletin ve iki devletin sevinçlerinin de, acılarının da bir olduğunu söyledi. Halklarımız ve ülkelerimiz arasında tarihte eşi benzeri olmayan kardeşlik ilişkilerinin bir örneği, işgalci Ermenistan'ın askeri provokasyonlarıyla 27 Eylül 2020'de başlayan 44 gün süren İkinci Karabağ Savaşı'nda ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin Azerbaycan'a verdiği siyasi ve manevi destek sonucunda işgal altındaki topraklarımız kurtarıldı ve bölgede güvenlik sağlandı.

[52] AMİA Muhammed Fuzuli Elyazmaları Enstitüsü Kıdemli uzman agayevagulnara3@gmail.com

USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN DEVELOPING ARTISTIC AND AESTHETIC COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS

Luiza JUMATOVA[53]

ABSTRACT

This article describes the essence of innovative technologies in the development of artistic and aesthetic competence of future teachers.

Among the reforms being carried out in our Republic today, many innovations, ideas, and pedagogical reforms are being created and organized in art and culture in connection with issues aimed at developing measures to improve the education sector further. Among these, several new ideas, pedagogical manuals and innovative methods are used in education in visual arts. Among them, research scientists and researchers are studying the issues of developing the artistic and aesthetic competence of future teachers by using various didactic methods in the course of experimental tests.

As a result of measures in our country, various methodical manuals were developed for the development of artistic and aesthetic competence of future teachers, and several suggestions were made at scientific and practical conferences. Taking into account comments and suggestions, we planned to introduce new methodical manuals in visual art classes, to use several methods aimed at developing artistic-aesthetic competence, which are intended for experimental and test work. We will get acquainted with several such methods.

Keywords: Artistic-Aesthetic Competence, Mosaic Technology, SAN Technology, Work Analysis, Artistic-Aesthetic Education

[53] Doctoral Student, National Institute of Educational Pedagogy of Kori Niyazi Foundation Uzbekistan luizatozaboyqizi99@gmail.com

DÜNYAYA ÖRNƏK OLAN AZƏRBAYCAN – TÜRKİYƏ MÜNASİBƏTLƏRİ

Həcər ATAKİŞİYEVA[54]

XÜLASƏ

Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri daim dünya dövlətlərinə örnək olmuşdur. Bu iki qədim tarixə malik olan xalqın böyük uğurlar qazanaraq böyük dövlət qura bilməklərində Azərbaycan və Türkiyə qardaşlığının çox böyük rolu vardır. Azərbaycan və Türkiyə qarşılıqlı əməkdaşlığının belə yüksək səviyyədə olmasında hər iki ölkənin dövlət başçılarının apardıqları ikitərəfli əlaqələrin mühüm əhəmiyyəti vardır. Azərbaycan və Türkiyə Prezidentləri İlham Əliyevin və Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkələrimiz arasında müttəfiqlik, strateji tərəfdaşlıq, güclü iqtisadi və mədəni əlaqələrin ən yüksək həddə olmasında rolları əvəzolunmazdır. İkitərəfli əlaqələrin hazırkı yüksək səviyyədə olması tamamilə məntiqə əsaslanır. Qarşılıqlı güvənə əsaslanan münasibətlərin ən bariz nümunəsi Azərbaycanın müstəqilliyinin ilk dəfə Türkiyə tərəfindən tanınmasıdır. Azərbaycan və Türkiyə ikitərəfli və beynəlxalq münasibətləri dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin ən yüksək nümunəsidir. Azərbaycan və Türkiyə münasibətlərinin inkişafı Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum, Bakı-Tbilisi-Qars, TANAP kimi meqalayihələrin yaranmasına və bütün bölgənin inkişafına mühüm töhfələr vermişdir. Azərbaycan və Türkiyə münasibətləri beynəlxalq və regional səviyyəli olub, regionun ümumi tərəqqisinə, sabitliyin bərqərar olmasına güclü təminat yaradır. Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri türkdilli ölkələr və xalqlar arasında birliyin və əməkdaşlığın inkişafında ortaq tarixi köklər, iqtisadi əlaqələr, dövlət maraqlarının və gələcəyə birgə baxışın təsiri baxımından olduqca böyük əhəmiyyətə malikdir. Dost və qardaş olan Azərbaycanın və Türkiyənin dövlət başçılarınında arasında şəxsi dostluq və qardaşlıq münasibətləri vardır. Buda, həmçinin, əlaqələrin daha da möhkəmlənməsi və inkişafını şərtləndirən ən əsas amillərdəndir. Azərbaycan və Türkiyə dövlətlərini mədəniyyət ümumiliyi, sosial-iqtisadi əlaqələr, tarixi köklər, yaxın münasibətlər, liderlərinin bir-birinə olan güvən və etibarı, regiona olan münasibətləri, dünyaya sülh və rifah arzusu arzulamaqları, dövlət siyasətləri, strateji müttəfiqlikləri birləşdirir. Qardaş Türkiyə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və dövlət suverenliyinin təmin olunmasının bütün mərhələlərində Azərbaycanın yanında idi. Türkiyə dövlətinin Azərbaycana açıq, dəqiq və birmənalı dəstəyi əsgər və zabitlərimizin döyüş qüdrətini daha da yüksəltdi və müharibənin gedişatı proseslərində əhəmiyyətli təsir yaratdı. Türkiyə kimi hərtərəfli imkanlara malik güclü bir dövlətin Azərbaycanın yanında olması və hərtərəfli dəstəyini açıq bir şəkildə bəyan etməsi işğalçı Ermənistanın havadarlarına və özünə güclü bir zərbə oldu.

[54] AMEA Muhammed Fuzuli Elyazmaları Enstitüsü heceratakisiyeva1@gmail.com

ACENTENİN TEMSİL YETKİSİ VE BU YETKİNİN KAPSAMI

Ahmet Selçuk GÜNTİN[55]

ÖZET

Ticari ilişkilerin hızla gelişmesi sonucu ticari işletmeler, mal ve hizmetlerini farklı bölgelere ulaştırma, tanıtmak ve pazarlamak için temsilci, şube ve acente açmak veya atamak zorunda kalmışlardır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda (TTK) acentelik kurumuna dair önemli hükümler getirilmiştir. Bu Kanunla bilhassa acentelerin yetkileri ve borçları, acentenin temsil yetkisi ve yetkisiz temsil durumuna ilişkin hükümler getirilmiştir. Acentenin temsil yetkisi, acentenin, acente edilen adına iş ve işlemler yapma yetkisini ifade eder. Acenteler, sadece temsil ettikleri tacirin çıkarına uygun hareket etmek zorundadır.

Acente, TTK hükümleri kapsamında müvekkilin ticari işletmesi adına ve hesabına üçüncü şahıslarla sözleşme kurabilir ya da bunlara aracılık edebilir. Temsil yetkisi, acente sözleşmesi ile açıkça belirlenir. Sözleşmede aksi belirtilmedikçe, acente müvekkili adına hukuki işlem yapma yetkisine sahip değildir. Acentenin yetkilerinden biri olan temsil yetkisi, acente açısından bir yetki olduğu gibi aynı zamanda bir borç da oluşturmaktadır. Çalışmada temsil yetkisi kavramı, acentenin temsil yetkisi ve bu yetkinin kapsamı, acentenin temsil yetkisi kapsamında yapamayacağı işler ile kısaca acentenin yetkisiz temsil halleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Acente, Ticari Işletme Hukuku, Bağımsız Tacir Yardımcıları, Temsil Yetkisi, Yetkisiz Temsil.

AGENCY'S AUTHORITY OF REPRESENTATION AND SCOPE OF THIS AUTHORITY

ABSTRACT

As a result of the rapid development of commercial relations, commercial enterprises have had to open or appoint representatives, branches and agencies in order to deliver, promote and market their goods and services to different regions. The Turkish Commercial Code No. 6102 (TCC) introduces important provisions regarding the agency institution. In particular, this Law introduces provisions on the powers and obligations of agents, the agency's authority to represent and unauthorized representation. The power of representation of the agent refers to the authority of the agent to conduct business and transactions on behalf of the agent. Agents are obliged to act only in the interest of the merchant they represent.

Within the scope of the provisions of the TCC, the agent may conclude or mediate contracts with third parties on behalf and on account of the principal's commercial enterprise. The power of representation is expressly determined by the agency agreement. Unless otherwise stipulated in the agreement, the agent is not authorized to perform legal transactions on behalf of the principal. The power of representation, which is one of the powers of the agent, constitutes not only an authorization but also an obligation for the agent. In this study, the concept of power of representation, the power of representation of the agent and the scope of this power, the works that the agent cannot perform within the scope of the power of representation, and briefly the unauthorized representation of the agent are tried to be discussed.

Keywords: Agency, Commercial Enterprise Law, Independent Merchant Assistants, Representation Authority, Unauthorized Representation

[55] Batman İş Mahkemesi Hakimi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Özel Hukuk ABD Doktora Öğrencisi, hkmasg93@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5831-0104

THE DYNAMICS OF BYZANTINE POWER: A HISTORICAL OVERVIEW

Prof. Dr. Ananda MAJUMDAR[56]

ABSTRACT

On 25 March 919, a significant moment unfolded in the annals of Byzantine history as the Byzantine Empire fleet sailed triumphantly into Constantinople's bustling port. At the helm of the navy was Admiral Romanos Lekapenos, who had been summoned to the imperial capital in his capacity as protector to the young ruler, Constantine VII Porphyrogenitus, often referred to as "born in the purple" in recognition of his noble lineage. Amidst a politically turbulent landscape, Romanos had a distinct ambition: to usurp the imperial throne from Constantine and dismantle the Macedonian dynasty, which had held power for decades. Upon entering the grand confines of the palace, Romanos acted swiftly and decisively, seizing control of the Byzantine state apparatus. In a calculated display of legitimacy, he arranged for his coronation with the young Constantine's participation and that of the Patriarch of Constantinople. This act solidified his power and marked a pivotal transition in governance as he elevated his son to junior emperor. Remarkably, Constantine, the rightful heir, was spared any acts of violence during this politically charged takeover, allowing for a relatively bloodless power transfer. The wedding of Romanos' daughter, Helena, to the young Constantine in the same year further underscored the usurper's intentions to consolidate and entrench his newly acquired power within the imperial framework. Faced with this dramatic shift, Constantine found himself unable to mount any active resistance against his father-in-law's increasing authority. His disposition, characterized by an introverted nature, led him to accept his circumstances with a semblance of resignation. Instead of engaging in a contest for the throne, Constantine redirected his focus towards intellectual and artistic pursuits, perhaps as a coping mechanism for his diminished political stature. Constantine became essential in the rich tapestry of 10th-century Byzantine intellectual life. He harnessed the vast knowledge preserved within the imperial and monastic libraries, taking it upon himself to organize and publish various scholarly texts that would shape the era's discourse. Under his royal patronage, many topics were explored, from complex ceremonial procedures and imperial history to military strategy, diplomacy, and agricultural practices. A cornerstone of his intellectual legacy is the work De Administrando Imperio (DAI), which he meticulously developed between 948 and 952. Although the original archetype of the DAI has been lost to time, four surviving manuscripts attest to its enduring significance. The DAI's title, which remains in use today, was designated by John Meursius, the manuscript's first publisher, in 1611—its original title, if it indeed had one, remains an enigma. In compiling the DAI, Constantine collaborated with scholars and writers to gather essential information that would interest future Byzantine rulers. In the introduction to this monumental text, he explicitly states its objective: to arm his son and successor, Romanos II, with critical knowledge for effective governance, outlining what he must prioritize as he embarks on his journey of rulership. The DAI serves as a loose compilation of historical narratives, intricately interwoven with the foundational myths of various Balkan nations, while ostensibly providing diplomatic counsel for future emperors.

[56] QAHE & Kennedy University of Saint Lucia anandamajumdar2@gmail.com ORCID: 0000-0003-3045-0056

This work fits into the broader genre known as the "mirror for princes," which has a lengthy tradition in Byzantine political literature. Such texts provided guidelines laden with princely virtues for contemporary rulers. In the DAI, the Byzantine emperor is portrayed as a custodian tasked with the protection and stewardship of the empire—a "ship of the world," navigating the complexities of governance within the broader context of divine order. This sacred duty frames the emperor's mission as one of ruling over the oikumene, or "civilized world," reflecting the belief that the empire had been entrusted to the Romans under the aegis of Constantinople. The Byzantines considered themselves the new Chosen People, and this identity was revitalized in the DAI through biblical imagery: "Come hither and behold a land flowing with milk and honey." Central to Byzantine thought was the notion of order, or taxis, depicting a harmonious hierarchy within society and its institutions, effectively mirroring a heavenly scheme. In another of Constantine VII's key texts, the Book of Ceremonies, he articulates this divine order by likening it to a well-coordinated body: "Just as when a body is not harmoniously fashioned but has its limbs in disarray, one would describe this as disorder; so too when the imperial administration is not governed by order… the reins of power must be managed with beauty and structure." States that deviated from these strict conventions of order were deemed "barbaric," indicative of a chaotic situation that the Byzantines found intolerable. Through his expansive intellectual endeavours, Constantine's work played a critical role in revitalizing the empire's foreign relations during the 10th century and beyond. As the self-proclaimed authorities descended from Constantine the Great's Roman Empire, the Byzantines sought to reestablish their influence over territories once held by their Roman forebears. Following Constantine's restoration to the throne and subsequent death in 959, his successors wielded military prowess, successfully expanding the empire's dominions and consolidating Byzantine power across vast swathes of previously contested lands.

Keywords: Byzantine Empire, Admiral Romanos Lekapenos, Constantine VII Porphyrogenites Political Power, Usurpation, Macedonian Dynasty, Coronation, Legitimacy, Transition Of Power, Bloodless Takeover, Imperial Governance, Marriage Alliance, Historical Overview

RADİKAL REFORMUN ÖNCÜLERİ: KATOLİK VE PROTESTANLARCA DIŞLANAN ANABAPTİSTLER

Dr. Yusuf TAŞ[57]

ÖZET

Katoliklik genel anlamda yeknesaklığını korumasına rağmen Reformasyon ortaya çıkışından itibaren –adeta bir matruşka gibi– kendi içinden onlarcasını doğurmuştur. Katolik Kilisesi gibi Protestan kiliseleri de kendilerini "devlet kilisesi" olmasının yanında "halk kilisesi" olarak da görmektedirler. 16. yüzyılda "Anabaptistler" olarak adlandırılan "radikal" reform hareketini oluşturan insanlar, aslında bu "halk kilisesi"nin eksikliğinden, noksanlığından hayal kırıklığına uğrayan ve kutsal bir yaşam için "farklı" bir şekilde çabalayan bir topluluk olarak ön plana çıkmaktadırlar. Reform döneminin henüz başlarında ortaya çıkan Anabaptizm, sadece yetişkinlerin vaftiz olması gerektiğini savunanlarla, doğduklarında vaftiz olan çocukların büyüdüklerinde tekrar vaftiz olmaları gerektiğini savunanların oluşturduğu bir hareket olarak başlamıştır. Zürih'te başlayıp daha sonra İsviçre'nin birçok bölgesinde, Avusturya ve Almanya'da genellikle din adamı olmayan (lâik) vaizlerin kurduğu cemaatler aracılığıyla hızlı bir şekilde yayılması, altında daha içsel bir nedenin varlığına işaret etmektedir. Bu ise, Köylü Savaşlarına (124-125) denk düşen bir zamanda şu ya da bu şeyi değil "her şeyi" değiştirmek için duyulan bir irade olarak kendini göstermektedir.

Reformasyon'un içinden çıkmış olan bu hareket zaman içinde teo-politik olarak aşırı uçlara; başka bir ifade ile oldukça radikal sayılabilecek bir dindarlık anlayışına ve sosyal-siyasal yapıya karşı pasifist bir yaklaşıma savruldukça iki (Katolik ve Protestan) tarafın da kızgınlığını üzerine çekmiştir. Bunun bir sonucu olarak, Katolik ve Protestan kiliseler tarafından heretiklik, seküler otoriteler tarafından ise devrimci-ihtilalci olmakla suçlanarak işkence ve zulme maruz kalmaktan kendini koruyamamıştır. İlginç olan taraf ise, Katolik ve Protestan otoritelerin Anabaptistlere zulüm konusunda fikir birliğine varmış olmalarıdır. Hiçbir taraftan destek görememelerinin onları kısa zamanda yok olmakla yüz yüze bıraktığı görülmektedir. Bunun için toplumsal beklentilerini kökten değiştirmek zorunda kalan Anabaptistler hem siyasetin hem de her türlü güç odağının dışında kalmaya gayret gösterecekler; aynı zamanda kendilerini şiddet karşıtı barışsever Hıristiyan kardeşler olarak tanımlayarak tarım ve ticaretle meşgul olmaya adayacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Anabaptistler, Katolik, Protestan, Dışlanmak, Radikal Reform

[57] MEB, ORCID: 0000-0001-8219 yusuftas71@gmail.com

PUBLİSİSTİKA YARADICILIĞININ XARAKTERİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Ruhəngiz Çingiz qızı Əliyeva[58]

XÜLASƏ

Hər şeydən əvvəl, diqqəti intellektual yaradıcılığın publisistika sahəsinin nəzəri tədqiqi ilə bağlı əsərlərə yönəltmək istərdik. Qeyd edək ki, publisistika, ənənəvi olaraq, müxtəlif xalqlarda və müxtəlif ölkələrdə müxtəlif İşləklik səviyyəsində olmuşdur. Onun tədqiqinə, nəzəri əsaslarının işlənməsinə müxtəlif ölkələrdə intensiv, yaxud qeyri-intensiv yanaşmanın səbəbini həm də bunda axtarmaq lazımdır. Publisistik sözün, publisistik müraciətin qədim tarixi digər ölkələrdə məsələn Yunanıstanda, İtaliya və İngiltərədə olsa da, bu növünə növünə ciddi, məhsuldar münasibət Rusiyada onun Kasr rus jumalistikasında da yaradıcılığın XX nəzəri əsaslarının nisbətən geniş şəkildə işlənməsini şərtləndirən amillər sırasındadır. Hələ XIX əsrin əvvəllərindən Karamzinin, dekabristlərin, V.Belinskinin, A.Puşkinin, sonralar N.Dobrolyubovun, N.Çernışevskinin və bir çox digər praktik publisistlərin bu sahəyə dair maraqlı nəzəri fikirləri də ortaya çıxmışdır.

Lakin publisistikanın elə Rusiyanın özündə ciddi elmi-nəzəri təhlili XX əsrin ortalarında daha məhsuldar, habelə fundamental xarakter daşımışdır. Moskva universiteti jumalistika fakültəsinin alimləri XX əsrin ikinci yarısında publisistikanın tədqiqinə xüsusi diqqət və məhsuldarlıqla girişmişlər.

Doğrudur, ədəbiyyatşünaslıqda, tarixi tədqiqatlarda, bir sözlə, bütün elmi sahələrdə olduğu kimi, publisistikanın tədqiqində və nəzəri əsaslarına dair fikirlərdə də ideoloji konsepsiya üstünlük təşkil etmiş, publisistikanın klassik nümunələri çox vaxt birtərəfli tədqiq və təqdim edilmişdir. Lakin bütün bunlarla belə M.S.Çerepaxovun "Publisistikanın nəzəri problemləri" (M., 1973), Y.P.Proxorovun "Publisistika və gerçəklik" (M. 1973). V.V.Uçyonovanın "Publisistika və siyasət" (M., 1972) və s. əsərlərdə publisistikanın nəzəri əsasları barədə, onun mahiyyəti, təyinatı, ictimai fikir tarixində yeri, ideallar mübarizəsində rolu və s. məsələlərin izahında xeyli obyektiv mülahizə irəli sürulmüşdür. Bundan başqa A.Puşkin, A.Gertsen, N.Dobrolyubov, N.Çemışevski, N.Oqoryov və digər rus publisistlərinin yaradıcılığı barədə monoqrafiyalarda da sənətin bu sahəsinin nəzəri tərəfləri barədə çox söz deyilmişdir.

Azərbaycan publisistikası tarixində yazıçı publisistikasının ayrıca yeri var. Jumalistikanın digər növlərindən fərqli olaraq publisistikanın obraz yaratmaq, obrazlara, obrazlı ifadələrə meyli bu sahədə yazıçı yaradıcılığını daha maqbul edir. Müasir dövrdə Azərbaycan yazıçı və şairləri zamanın aktual problemlərinə müdaxiləni, bu burada sözlərini daha çox publisistik növlə ifadə edirlər Anarın, Elçinin, Əylislinin və başqalarının publisistik yaradıcılığa məhsuldar müraciəti belə bir qənaətə gəlməyə imkan verir. Həmin sənətkarların publisistikası, onun mövzu tematikası, sənətkarlıq problemləri barədə növbəti məqaləmizdə söhbət açacayıq.

Açar Sözlər: Jurnalistika, Bədii Publisistika, Yazıçı Publisistikası.

[58] Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Bakü-Azerbaycan, aliyevaruhangiz48@gmail.com

BEHLÜL HİCİV DERGİSİNDE ELEŞTİRİ HEDEFLERİ

Şahane MAMMEDOVA (KÖÇERLİ)[59]

ÖZET

Molla Nasreddin'in etkisi altında çıkan hiciv dergilerinden biri olan Behlül hiciv dergisi kültürel geriliğe ve atalete karşı devrimci yazılarıyla mücadele ediyordu. Derginin ilk sayısından itibaren emekçi halk kitleleri egemen güçlere karşı mücadeleye çağrılmışdır. Dergide yer alan yazılarda ülkedeki cehalet ve adaletsizlik eleştiriliyor, değişimin önemi vurgulanıyordu. Dergi, 1905 Rus Devrimi sırasında işçilerin mücadelesini ve köylülerle birliğini yansıtıyor, ayrıca çarlığın baskı ve adaletsizliği ortadan kaldırmak için hiçbir girişimde bulunmadığını da ortaya koyuyordu. Diger hiciv dergileri gibi Behlül dergisi de çarlık sansürünün kontrolü altındaydı. Dergi editörleri, sansür kurulunun dergide yayınlanmasına izin vermediği yazılar için sayfaları boş bırakıyordu. 1907 yılında yayımlanmaya başlayan Behlül dergisi, Azerbaycan basın ve edebiyat tarihinde önemli bir rol oynamışdır. Derginin yayın hayatına son verilmesinin başlıca nedenlerinden biri de 1905-1907 Devrim mücadelesini geniş biçimde yansıtmasıydı.

Anahtar Kelimeler: Hiciv Dergisi, Eleştiri, Tefrika, Behlül, Molla Nasreddin

TARGETS OF CRITICISM IN BAHLUL SATIRE MAGAZINE

ABSTRACT

Bahlul satirical magazine, one of the satirical magazines published under the influence of Molla Nasreddin magazine, fought against backwardness and inertia with revolutionary articles. From the very first issue of the magazine, the masses of the working people were called to fight against the ruling forces. The articles in the magazine criticized ignorance and injustice in the country and emphasized the importance of making changes. The magazine reflected the struggle of the workers during the First Russian Revolution and their union with the peasants. In addition, the magazine also exposed that tsarism did not make any attempt to eliminate oppression and injustice. Like other satirical magazines, Bahlul magazine was under the control of tsarist censorship. The editors of the magazine kept pages blank for articles that the censors did not allow to publish in the magazine. Bahlul magazine, published in 1907, played an important role in the history of Azerbaijani press and literature. One of the main reasons why the magazine was suspended from publication was that it extensively reflected the Revolutionary struggle of 1905-1907.

Keywords: Satirical Magazine, Criticism, Feuilleton, Bahlul, Molla Nasreddin

[59] Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Nizami Gencevi adına Edebiyat Enstitüsü shahanakocharli89@gmail.com
ORCID: 0009-0003-3052-3419
Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS Department of Press History and Publicity,Baku-Azerbaijan

DYNAMIC CONTENT PERSONALIZATION FOR AFGHAN REFUGEE INFORMATION SYSTEM DEVELOPMENT IN ACCESS TO INDIVIDUALISED SERVICES FOR REFUGEES IN PAKISTAN

Dr. Muhammad FAISAL[60]

ABSTRACT

This paper elucidates the framework for deploying dynamic content personalization for the improvement of Afghan Refugee Information System (ARIS) stands for the designed and implemented management as well as support of the Afghan refugees and also hosts in Pakistan. Personalization is a very effective tool that can make assistance systems for refugees more responsive, adaptive, and user-centered by delivering relevant content and services to the refugee based on his unique profiles, preferences, and needs. Key components are user segmentation, personalized recommendations in education, healthcare, and employment services, and multilingual support to make the system accessible. Another thing to be included in the idea is AI-powered chatbots and contextual notifications, which incorporate a personalized search function. That way, data analytics and AI will be used in ARIS to dynamically personalize content in real time and enhance the refugee experience and informed decision-making. This approach will work to construct a responsive digital environment from which refugees may access meaningful and timely support to ease their navigation through resources, with dignity. The above solution will depend on special IT consultancy in development toward scalability, security, and impact for the refugee populations of Pakistan. Dynamic content personalization in ARIS would make the system responsive to the special needs and preferences of Afghan refugees. Through data analytics, the users can be segmented according to age, location, educational background, health needs, and employment status. Subsequently, segmentation will map the content to a certain group. Information gathered through these interactions can enhance profiles of refugees, update what content and resources are shown to them, based on changes in their profile and preferences. Suggest local schools or educational programs for school-age children to their parents according to their location and educational background. Recommend local health care, vaccination programs, or resources regarding prenatal and postnatal information based on refugees' health information or family size. The system is designed to display job descriptions based on individual work experience and background and training schemes, as applicable. Supporting languages Dari, Pashto, Urdu, and English-allowing use of one of the listed languages if it is most comfortable. Show and use accessible content like more readable font and multimedia materials. This will ensure access for illiterates as well. Real-time notifications have to be sent to the users regarding reminders of their appointments, deadlines, or changes in complaint status through SMS or in-app notifications. Contextual recommendations based on AI, such as content recommendation based on seasonal needs, say, winter clothing distribution times, or location-based events. AI-powered chatbots and voice assistants that can help answer the most frequently asked questions in the language preferred by the refugee, offer suggestions tailored to their interests or guide users step by step through how to apply for programs in education or health care. Use AI to trace user behavior and update your content based on patterns so observed. For example, if a user has returned to job postings, you can highlight updates about work or suggest related skill- building resources through ARIS. Implement a smart search feature where refugees can query information in natural language. AI-based search could also provide personalized recommendations, such as services accessed previously or relevant resources. Involving an IT consultancy with expertise in dynamic content personalization and AI-driven insights may ensure that ARIS achieves a robust level of personalization and is more effective in serving Afghan refugees and host communities.

Keywords: Elucidates, Deploying, Personalization, Segmented, Frequently, Dynamic.

[60] Allam Iqbal Open University PAKISTAN. ORCID: 0000-0002-5797-766X dr.faisalshabbir88@gmail.com

TOPLUM DESTEKLİ SOSYAL UYGULAMA VE SURİYELİ GÖÇMENLER VE SUÇA YÖNELİMDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Elif KAYA[61]

Prof. Dr. Ercan SEYHAN[62]

ÖZET

Göç, siyasal, toplumsal, kültürel, sosyal ve ekonomik olarak birey veya toplulukların bulundukları noktadan başka bir noktaya yaptıkları yer değişimi olarak görülmektedir. 2011 Suriye İç Savaşında da büyük bir göç patlaması yaşanmış, bu çerçevede Türkiye/Gaziantep'e ciddi oranda akım olmuştur. Sığınmak adına yerleşen göçmelerin bir müddet sonra suç unsuru olarak görülmelerine yol açılmıştır. Fakat yapılan araştırmalar özelinde durumun böyle olmadığı ve toplumsal destekli sosyal uygulamalarında suça yönelimi önlemek konusunda etkisi olduğu görülmüştür.

Suriyeli göçmenleri burada bulunan yerel halkla iletişimde bulunmaları için sosyal etkinlikler ve dayanışma grupları ile iki toplumun birbirine oluşacak bağları güçlendirmede etkisi bulunmuştur. Küçük yaştaki çocukların eğitim ve öğretim hayatlarına destek olunması, hem farklı bir bölgeye adaptasyonu hızlandırmaya hem de topluma başarılı öğrenciler olarak kazandırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda yerel işverenlerin Suriyeli göçmenlerle iş ve işbirliğin de bulunmaları hem ekonomiye katkısı olduğu gibi hem de insanların adaptasyonuna yardımcı olmuştur. Bu tür unsurlar ile Suriyeli göçmenlerin suça yönelim veya oluşabilecek sorunları önlemek adına etkisi olduğu belirtilebilinir. Gaziantep'te bu unsurlar ile iki toplum arasındaki bağları güçlendirmek adına ve suç oranın düşük olduğunu belirtmek önemli bir varsayımdır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Göçmen, Toplum, Destek, Sosyal Uygulama, Suç.

[61] Hasan Kalyoncu Üniversitesi SBE elifkaya2@std.hku.edu.tr
[62] Hasan Kalyoncu Üniversitesi İİBF ercan.seyhan@hku.edu.tr

MARTIN HEIDEGGER'İN SANAT ANLAYIŞIYLA MODERN SANAT ESERLERİNİN YORUMLANMASI

Dr. Öğr. Üyesi Seda AĞIRBAŞ[63]

ÖZET

Sanat ve sanat eserleri, varlık ve insanın anlamı üzerine derinlemesine düşünmeyi sağlayan en önemli araçlardan biridir. Bireyin varoluşsal deneyimlerini, duygusal dünyasını ve doğayı algılama biçimlerini ifade eder. Bu çalışmada felsefeci bir yaklaşımdan ziyade sanat tarihi ve modern sanat düşüncesi üzerinden bir çerçeve planlanmaktadır. Martin Heidegger gibi pek çok düşünürün sanata yönelik düşünceleri, sanatçıları ve eserlerini derinden etkilemiştir. Varoluşçuluk bağlamında sanatı bir araç olarak gören düşünürün anlayışıyla yapıta yaklaşmak okura farklı bir bakış açısı sunacaktır. Buradan hareketle sanat eseri analiz edilirken, eserin varoluşsal anlamı ve insanın varlık içindeki yerinin keşfedilmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Birinci bölümde Heideggger'in Varlık ve Zaman'daki felsefi yaklaşımlarından ve çoğunlukla Sanat Eserinin Kökeni adlı metin üzerinden sanat anlayışı değerlendirilmeye çalışılacaktır. Modernizm düşüncesinin temelleri ve dönemin sanat üzerindeki etkileri ele alındıktan sonra modern sanatta etkileyici anlatım dili ile dikkati çeken sanatçı ve yapıtları, Heidegger'in felsefesiyle yorumlanmaya; görsel kaynaklara başvurularak yapılan araştırmanın sonuç bölümünde ise eserlerin Heidegger'in sanat anlayışıyla ilişkisi değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Martin Heidegger, Sanat Felsefesi, Modern Sanat, Sanat Yapıtı, Varoluşçuluk.

INTERPRETATION OF MODERN ARTWORKS WITH MARTIN HEIDEGGER'S UNDERSTANDING OF ART

ABSTRACT

Art and works of art are one of the most important tools for reflecting on the meaning of being and human beings. It expresses the individual's existential experiences, emotional world and ways of perceiving nature. In this study, a framework is planned through art history and modern art thought rather than a philosophical approach. The thoughts of many thinkers such as Martin Heidegger on art have deeply influenced artists and their works. Approaching the work with the understanding of the thinker who sees art as a tool in the context of existentialism will offer the reader a different perspective. From this point of view, while analyzing the work of art, the aim of the study is to discover the existential meaning of the work and the place of man in existence. In the first part, Heideggger's philosophical approaches in Being and Time and his understanding of art will be evaluated mostly through the text The Origin of the Work of Art. After discussing the foundations of the idea of modernism and the effects of the period on art, the artists and their works, which attract attention with their impressive language of expression in modern art, will be interpreted with Heidegger's philosophy; in the conclusion part of the research, the relationship of the works with Heidegger's understanding of art will be evaluated.

Keywords: Martin Heidegger, Philosophy of Art, Modern Art, Work of Art, Existentialism

[63] Ege Üniversitesi, Bergama Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü, Eser Koruma Programı, seda.agirbas@ege.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2649-5078

MUHAMMED ABDÜLHÂDÎ EBÛ RÎDE'NİN BİLGİ TEORİSİ

AYA MOHAMMED NASSER SANHOB[64]

ÖZET

Bilgi teorisi, bilginin imkânı, kaynağı, alanı, sınırları ve doğru bilginin ölçütleri gibi temel sorunlara odaklanır. Bu meseleler çok eskiye dayanmakla birlikte, ancak modern felsefenin başlangıcından itibaren sistematik bir şekilde incelenmiştir. Hicri IV. yüzyıldan itibaren İslam kelâmında bağımsız bir başlık olarak ele alınan bilgi teorisi, zamanla neredeyse her kelâm eserinde ayrı bir bölüm olarak yer almıştır. Bu bildirinin amacı, Muhammed Abdülhâdî Ebû Rîde'nin bilgi teorisini açıklamak ve bu teorinin günümüz kelâm literatürüne olası katkılarını ortaya koymaktır. Ebû Rîde'nin yetişmesinde Müslüman ve Batılı birçok tanınmış ilim adamının önemli katkıları olmuştur. Kelâm ve felsefeye dair birçok telif, tercüme ve tahkik eseri bulunan Ebû Rîde, klasik kaynaklara dayanarak çeşitli kelâmî ve felsefî meseleleri ele almış ve bunlara ilişkin kendi görüş ve önerilerini dile getirmiştir. Ebû Rîde'nin bu çalışmaları, kelâmî ve felsefî terminolojiyi yeni katkılarla zenginleştirmiştir. Özellikle güncel kelâm problemlerine getirdiği çözümler ve başvurduğu yöntemler, eserlerini önemli kılmaktadır. Bu bildiri, Ebû Rîde'nin bilgi teorisini ortaya koymak amacıyla onun eserleri ve hakkında Arap dünyasında ve Batı'da yapılmış çalışmaları literatür taraması yöntemiyle tespit etmeyi hedeflemektedir. Bu literatür, nitel veri analizi ve doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilerek Ebû Rîde'nin bilgi teorisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ebû Rîde'nin eserlerinden anlaşıldığına göre bilgi, Kur'an'da "ilim" ve "hak" anlamlarında kullanılmaktadır. Gerçek bilgiye ulaşmak için kesin bilgi (yakîn) gereklidir. Kelâm ilmi, insanı doğru bir inanç seviyesine ulaştırmayı amaçlamaktadır. Ebû Rîde, imanın bilgi temeline dayandığını ve aklın, ilmin elde edilmesinde temel bir rol oynadığını savunmuştur. Ona göre akıl olmadan dinin anlaşılması mümkün değildir. İlâhî vahyin geçerliliğini ispat etmek için aklın varlığını şart koşmuştur. Akıl, deliller aracılığıyla hakikatlere ulaşmaktadır. Ebû Rîde, bilgi kaynaklarını İlâhî ve beşerî olmak üzere iki ana kategoriye ayırmıştır. Bilginin edinilme yolları konusunda İslam filozofları arasında farklı görüşlerin olduğuna dikkat çekmiştir. Bilginin sadece beş duyu ile mi, akılla mı yoksa her ikisiyle mi elde edildiği sorusu, bu ihtilafın merkezinde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Ebû Rîde, Bilgi, Akıl, Vahiy

[64] Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslami Bilimler ABD Yüksek Lisans Öğrencisi Yemen, ORCID ID: 0009-0002-1646-8196 aya857202@gmail.com

MUHAMMED ABD AL-HADī ABū RīDAH'S THEORY OF KNOWLEDGE

AYA MOHAMMED NASSER SANHOB

ABSTRACT

The theory of knowledge focuses on fundamental issues such as the possibility, source, scope, limits of knowledge, and the criteria of true knowledge. Although these issues date back to ancient times, they have only been systematically studied since the beginning of modern philosophy. The theory of knowledge, which has been considered an independent heading in Islamic theology since the 4th century of the Hijra, has gradually been included as a separate section in almost every work of theology. The purpose of this paper is to explain the theory of knowledge of Muhammad Abd al-Hadī Abū Rīdah and to reveal the possible contributions of this theory to contemporary theological literature. Many well-known Muslim and Western scholars made significant contributions to Abū Rīdah's education. Abu Rida, who has many works of authorship, translation, and verification on theology and philosophy, has addressed various theological and philosophical issues based on classical sources and expressed his own views and suggestions on these issues. These works of Abū Rīdah have enriched theological and philosophical terminology with new contributions. In particular, the solutions he brought to current theological problems and the methods he applied make his works important. This paper aims to identify Abū Rīdah 's works and the studies conducted on him in the Arab world and the West with the literature review method in order to reveal Abū Rīdah 's theory of knowledge. This literature was analyzed with the qualitative data analysis and document review method and an attempt was made to reveal Abū Rīdah 's theory of knowledge. According to what is understood from Abū Rīdah 's works, knowledge is used in the Quran in the sense of "knowledge" and "truth". Certain knowledge (yakîn) is necessary to reach true knowledge. The science of theology aims to bring people to a correct level of belief. Abū Rīdah argued that faith is based on knowledge and that reason plays a fundamental role in obtaining knowledge. According to him, it is not possible to understand religion without reason. He stipulated the existence of reason to prove the validity of divine revelation. Reason reaches truths through evidence. Abū Rīdah divided the sources of knowledge into two main categories: divine and human. He drew attention to the different views among Islamic philosophers on the ways of acquiring knowledge. The question of whether knowledge is acquired only through the five senses, through reason, or through both lies at the center of this controversy.

Keywords: Kalām, Abū Rīdah, Knowledge, Reason, Revelation.

BATI AZERBAYCAN VE KARABAĞ`DA BULUNAN TARİHİ-MİMARİ ABİDELER

Nermin CELİLOVA[65]

ÖZET

Azerbaycan eski uygarlıkların yarandığı yerlerden biridir. Belirtmeliyiz ki, ülkemizde antik çağları yaşatan birçok tarihi-mimari anıt bulunmaktadır. Günümüze ulaşan anıtlar dünya kültür mirası listesinde yer almakta ve Azerbaycan'ın eski bir devlet olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır. Tarihe bakarsak Azerbaycan'da yüzlerce tarihi eser olduğunu görürüz. Bu anıtların çoğu Ana vatanımızın güzel arazileri olan Karabağ ve Batı Azerbaycan topraklarında bulunmaktadır. 20. yüzyılın sonunda Ermenistan'ın neden olduğu çatışma ve savaş, büyük atalarımızın tarihi hafızasının sembolü olan Karabağ`daki maddi kültürel anıtların kaderini tehdit etti. Bu anıtlardan bazılarının ve yer aldığı arazilerin isimleri bunlardır: Laçin bölgesinde bulunan "Ağoğlan (Sisarneveng)" manastırı "Melik Ejdar" mezarı, "Hamza Sultan" sarayı, Füzuli ilçesinde bulunan "Şeyx Babı" mezarı, Ağdam ilçesinde bulunan "Kutlu Musa" mezarı, Ağdere bölgesinde bulunan "Büyük Arran" manastırıdır, "Ganjasar" manastırı, Zengilan bölgesinde bulunan "Mammadbeyli" mezarı, Batı Azerbaycan'da bulunan "Sardarabad" kalesi Şuşa şehrinde bulunan "Yuxarı Gövher ağa" camisi, "Karabüyük hanim" sarayı veya "Kara Büyük hanim" takımyıldızı "Şuşa" kalesi, "Zöhrabbeyov'un evi", Kelbecer ilçesinde bulunan "Lex" kalesi, Hocavend ilçesinde bulunan "Kataroveng" manastırı ve Kubadli bölgesinde bulunan "Gurculu" mezarı, "Hacı Bedel" köprüsü. Ermeni işgalcilernin topraklarımızı işğal etdiyi dönemde dağılmış anıtlarımız İkinci Karabağ Savaşı'ndan sonra devletimiz tarafından daha mükemmel bir şekilde restore edilmektedir. Bu alandaki çalışmalar devam etmektedir. Yazıda Karabağ ve Batı Azerbaycan'daki tarihi eserler, kiliseler, köprüler, camiler, kaleler, yıkılan evler hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık. Tabii ki Azerbaycan mimari anıtları ile bağlı verdiyimiz bilgilerle yetinmiyor, gelecekte bu yöndeki araştırmalarımızı daha geniş bir şekilde sürdürme niyetindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Batı Azerbaycan, Karabağ, Tarihi Anıtlar, Cami

[65] AMEA Muhammed Fuzuli Elyazmaları Enstitüsü, ORCID: 0009-0001-9728-3806 narmincelili036@gmailcom

AZERBAYCAN EDEBİYATINDA MEZHEP ŞİİRİ

Doç. Dr. Ekrem HASANOV[66]

ÖZET

Mezhep şiiri 19. yüzyıl Azerbaycan şiirinde ayrı bir yöndür. Bu tesadüfi değildir. Birlik-beden felsefesi birkaç yüzyıl boyunca Azerbaycan şiirinin önde gelen fikirlerinden biri olmuş ve yeni yüzyılda yeniden ona dönmüştür. XIX yüzyıl Azerbaycan şiirinde iki şairi daha, Nebati ve Seyid Nigari'yi mezhep şairleri olarak inceliyorlar. Çünkü mezhep şiiri bu iki şairin eserlerinde daha parlak bir şekilde kendini göstermiştir. Allah'a, dinimize, kutsal geleneklerimize, insani iyiliğe, salih amellere çağıran Nebati ve Seyid Nigari'nin şiirleri, şüphesiz ayrı bir şiir tarzı olarak incelenmeye ve araştırmaya değerdir.

Makale, Azerbaycan edebiyatında mezhep şiirinin gelişim yolunun izini sürmekte ve onun en ünlü temsilcilerinin yaratıcılığını analiz etmektedir.

Araştırma sırasında metinler üzerinde çalışmalar yapılmış, tarihsel-karşılaştırmalı ve karşılaştırmalı-analitik yöntemler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Mezhep Şiiri, Tasavvuf Motifleri, Tasavvuf Şairleri

[66] Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Muhammed Fuzuli El Yazmaları Enstitüsü, garibekrem@hotmail.com

TÜRKİYE-RUSYA İLİŞKİLERİNDE RUS DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİNİN ROLÜ[67]

Merve SERBEST YILMAZ[68]

Prof. Dr. Fahri TÜRK[69]

ÖZET

Rusya, 1990'lı yıllarda başlayan değişim süreciyle birlikte dış politika anlayışına yeni kavramlar dahil etmiştir. Bunlardan biri de "yumuşak güçtür". Joseph Nye tarafından geliştirilen mevzubahis kavram başta Moskova olmak üzere pek çok ülke tarafından kullanılmaktadır. Rusya, ikili ilişkilerinde öncelik verdiği yumuşak güç anlayışını "kamu diplomasisi" çerçevesinde şekillendirmektedir. Bu bağlamda Moskova, Ankara münasebetlerinde kamu diplomasisinin mühim bir boyutu olan eğitim faaliyetlerinden faydalanmaktadır. Eğitim faaliyetleri kapsamında Türkiye'de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerindeki Rus Dili ve Edebiyatı Bölümleri öne çıkmaktadır. Mevzubahis bölümde eğitim gören öğrenciler değişim programlarından istifade ederek Rusya'daki üniversitelere gitmekte ve burada devletin verdiği burslardan yararlanabilmektedirler. Bununla birlikte pek çok akademisyen seminer, konferans ve toplantı gibi sebeplerle Ankara-Moskova arasında seyahat ederek bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Öğrenci ve akademisyenlerin bu gibi vesilelerle Rusya'da bulunması eğitimin yanı sıra bahsi geçen ülkenin kendisine münhasır kültürel özelliklerini öğrenmesini sağlamaktadır. Bu sayede edinilen olumlu izlenimler genç beyinlerde bir sempati uyandırmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada Rus Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin Türk üniversitelerindeki mevcudiyeti ve faaliyetleri masaya yatırılmıştır. Ayrıca söz konusu faaliyetlerin Türkiye-Rusya ilişkilerine etkisi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Eğitim Faaliyetleri, Kültür, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, Rusça

[67] Bu makale Merve SERBEST YILMAZ'ın Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında, Prof. Dr. Fahri Türk'ün danışmanlığında devam etmekte olan "Türkiye Rusya İlişkilerinin İnsani Boyutu: Türkiye'deki Rus Kültür ve Dil Kuruluşları Örneği" başlıklı Doktora tez çalışmasından faydalanılarak hazırlanmıştır.

[68] Trakya Üniversitesi ORCID ID: 0000-0002-3116-3449, mrveserbestt@gmail.com

[69] Trakya Üniversitesi ORCID ID: 0000-0003-0117-0573, fahriturk11@gmail.com

GÜZEL SANATLAR LİSESİ KEMAN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Bilge ÖZEL[70]

ÖZET

İçerisinde bulunduğumuz yüzyılın sürekli gelişim ve değişim gösteren dünyasına adapte olabilmek, birtakım becerilerin öğrenilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu becerilerden biri olan sosyal duygusal öğrenme becerileri, son zamanlarda özellikle eğitim araştırmalarında sıklıkla yer almaktadır. Söz konusu beceriler ders kitapları, çeşitli eğitsel uygulamalar ve öğretim programları aracılığıyla öğrencilere kazandırılmaktadır. Bu çalışmada güzel sanatlar lisesi keman dersi öğretim programında yer alan amaçlar, beceriler ve değerler kısmının sosyal duygusal öğrenme becerilerini hangi düzeyde içerdiği incelenmiştir. Yapılan literatür taramasında sosyal duygusal öğrenme becerilerini inceleyen, farklı eğitim alanlarında yapılmış pek çok araştırmaya rastlanılmıştır. Bununla birlikte müzik eğitimi alanında bu tarz araştırmaların sayıca az olduğu, doğrudan keman dersi öğretim programı ve sosyal duygusal öğrenme becerilerini ele alan herhangi bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bundan dolayı, bu araştırmanın özgün olduğu, keman eğitimine katkıda bulunduğu, araştırmacılara yeni perspektifler sunduğu, eğitimcilere ve öğrencilere sosyal duygusal öğrenme becerileri konusunda farkındalık sağladığı için önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın deseni, durum çalışması şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma verileri doküman incelemesi vasıtasıyla elde edilmiş, verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda keman dersi öğretim programının en çok ilişki becerileri olmak üzere sırasıyla öz yönetim, sosyal farkındalık, öz farkındalık ve sorumlu karar alma becerilerini içerdiği görülmüştür. Bununla birlikte keman dersi öğretim programının, sosyal duygusal öğrenme becerilerinden öz farkındalık ve sorumlu karar alma becerisini içermesi bakımından zayıf kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar literatür eşliğinde tartışılmış ve bu doğrultuda birtakım önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Duygusal Öğrenme, Keman Dersi, Güzel Sanatlar Lisesi

[70] MEB Çorum Necip Fazıl Kısakürek Ortaokulu, bilgeozel1988@gmail.com

AN APPLICATION OF FUZZY DATA ENVELOPMENT ANALYSIS IN G20 COUNTRIES THROUGH HUMAN DEVELOPMENT INDEX AND UNEMPLOYMENT RATES

Dr. Öğr. Üyesi Leyla İŞBİLEN YÜCEL[71]

ABSTRACT

In this study a Fuzzy Data Envelopment Analysis (FDEA) was conducted for G20 Countries using 2023 data. FDEA was performed with the Rstudio deaR package. Inputs and outputs of the efficiency analysis are symmetrical triangular fuzzy numbers. In efficiency analysis; Unemployment Rate was considered as an input to be reduced and Human Development Index (HDI) was considered as an output to be increased. Efficiency analysis were performed respectively, first with input oriented, then with output oriented method. Unemployment rates were calculated in three different ways; the first model was based on the total number of unemployed people, the second model was based on the number of unemployed people in the entire population, and the third model was based on the number of unemployed people in the population aged 15-64 published by the International Labour Organization (ILO). Germany was the only country stood out as the only efficient country in all three models and orientation, both input and output. Based on 2023 data which is available, Türkiye was the least efficient country among G20 countries in terms of unemployment rate and Mexico was the least efficient country in terms of human development.

Keywords: Fuzzy Data Envelopment Analysis, G20 Countries, Unemployment Rate, Human Development İndex.

G20 ÜLKELERİNDE İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ VE İŞSİZLİK ORANLARI ÜZERİNDEN BİR BULANIK VERİ ZARFLAMA ANALİZİ UYGULAMASI

ÖZET

Bu çalışmada, G20 ülkeleri için 2023 verileri kullanılarak bir bulanık etkinlik analizi gerçekleştirilmiştir. Bulanık etkinlik analizi (FDEA) çözümlemeleri Rstudio deaR paketi ile gerçekleştirilmiştir. Girdiler ve çıktılar tam simetrik üçgensel bulanık sayılardır. Etkinlik analizinde; İşsizlik Oranı azaltılması gereken bir girdi, İnsani Yaşam Endeksi ise arttırılması gereken bir çıktı olarak ele alınmıştır. Etkinlik analizleri sırasıyla önce girdi yönelimli, ardından çıktı yönelimli olarak uygulanmıştır. İşsizlik oranları üç farklı şekilde hesaplanmıştır; birinci modelde doğrudan toplam işsizlerin sayısı, ikinci modelde tüm nüfusun içindeki, üçüncü modelde ise ILO'nun yayınladığı 15-64 yaş arası nüfusun içindeki işsizlerin sayısı esas alınmıştır. Almanya; her üç modelde de, hem girdi yönelimli hem de çıktı yönelimli yapılan analizlerin tamamında etkin bulunan tek ülke olmuştur. 2023 verilerine ulaşılabilen G20 ülkeleri arasında işsizlik oranı bakımından etkinliği en düşük ülke Türkiye, insani gelişme bakımından etkinliği en düşük ülke ise Meksika olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bulanık Veri Zarflama Analizi, G20 Ülkeleri, İşsizlik Oranı, İnsani Gelişme Endeksi

[71] İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri Bölümü İstatistik ABD, ORCID: 0000-0001-8648-7702, isbilen@istanbul.edu.tr

ETNİK KİMLİĞİN DİL VE DİN TEMELİNDE İNŞASI: KARAY TÜRKLERİ

Doç. Dr. Emine ATMACA[72]

ÖZET

Karâî, "kutsal yazıyı okuyanlar" anlamına gelen Arâmî-İbrânî dilinde "kara- (K-R-A)" קראים kelimesinden türetilmiştir. Karâî > Karay kelimesi, zamanla bir Türk boyunun adı hâline gelmiştir. Tarihî veriler, Hazar Devleti'nin torunları olan Karay Türklerinin Karâîlik ve Yahudilik içerisinde kendilerine özgü bir din anlayışı benimsedikleri, Tevrat'ı/Tora'yı kutsal kitap olarak kabul edip Mişna ve Talmud'u reddettikleri bu yönüyle Rabbanist/Talmudist Yahudilerden farklı bir anlayışa sahip oldukları yönündedir. Gizliliğe olan eğilimleri ve izole yaşam tarzları nedeniyle Karay Türklerinin etnik kimliği, tarihi, Karâî mezhebini seçme nedenleri, doğum-evlilik-ölüm gibi geçiş dönemi ritüellerini yerine getirme biçimleri, Karayların ad ve soyadları ve Karay Türkçesi konularında geçmişten günümüze değin yerli ve yabancı araştırmacıların hep dikkatini çekmiştir. Bu sebeple bu Türk boyu hakkında pek çok araştırma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Özellikle günümüzde yaşanan İsrail ve Filistin savaşının sebebiyle de yabancı araştırmacılar tarafından yapılan Karay Türklerinin etnik yapısı konulu yayınların daha da hız kazandığı görülmektedir.

Bu çalışmada, ilkin bu Türk boyunun etnik kimliklerinin tespitinde Kırım Karaylarının dördüncü hazanı Seraya Şapşal'ın (Bahçesaray/Kırım 8.5.1873-Litvanya/Vilnius 18.11.1961) St. Petersburg Devlet Üniversitesi'nin Oryantal Çalışmalar Fakültesi'nde henüz bir öğrenciyken kaleme aldığı ve 30 sayfalık yayımladığı "Karaimı i Çufut (Çuft) Kale v Krımu (Kırım'da Karaylar ve Çufut-Kale)" adlı broşüründen söz edilecektir. Şapşal'ın bu kısa ve çok önemli çalışması Karayların konuştukları ve yazdıkları Türkçe, tarihi, etnisitesi, kültürü, Çufut Kale ve Karâî mezhebi konusundaki araştırmaların başlangıcını teşkil etmiştir. Bu broşür Kırım, Litvanya, Polonya, Türkiye vb. yerlerde küçük gruplar hâlinde yaşayan Karayların hem "dil" hem de "etnik yapı" bakımından Türk-Hazar kökenli Türk boylarından biri olduğunun tarihi ispati niteliğini taşır. Bildirinin devamında Karaizm konulu çalışmalarıyla yakından tanınan M. B. Kızılov, Daniel Lasker ve D. Y. Dan Shapira'nın Karay Türklerinin etnik kimlikleri konusunda Şapşal'ın bu broşüründeki iddia ettiği görüşleri niçin kabul etmedikleri ve onun bilinçli olarak kendi halkı için İbraniceyi yapabildiği her yerde Karay Türkçesiyle nasıl değiştirdiği, Yahudisizleştirme kampanyasını nasıl başarıyla yürüttüğü, Karaizmi nasıl Yahudilik, Hristiyanlık, İslam ve paganizm ögeleri içeren senkretik bir dine dönüştürdüğü, kısacası Şapşal'ın "Karay Türkçesini, tarihini, dinini" yeniden niçin ve nasıl yazdığı konularına maddeler hâlinde yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hazar Devleti, Karâî Mezhebi, Karay Türkleri, Karay Türkçesi, Hacı Seraya Han Şapşal, Daniel J. Lasker, M. Kızılov, D. Y. Dan Shapira.

[72] Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ORCID: 0000-0002-8070-124X, eatmaca@akdeniz.edu.tr; eatmaca07@hotmail.com

BOZKIRIN SİMGESİ: TÜRK KÜLTÜRÜNDE ATIN YERİ VE ÖNEMİ

Arş. Gör. Dr. Hasan AKSOY[73]

ÖZET

At, Türk kültürünün ve bozkır yaşam tarzının vazgeçilmez bir bileşeni olup tarih boyunca önemli bir yere sahip olmuştur. Kâşgarlı Mahmud'un "At Türkün kanadıdır" sözü, bu derin ilişkilerin sadece fiziksel bir ulaşım aracıyla sınırlı kalmadığını, atın aynı zamanda Türklerin kültürel kimliğini, savaşçı ruhunu ve bozkır yaşam tarzını ifade ettiğini göstermektedir. At, günlük yaşamda önemli işlevler üstlenerek Türklerin askeri üstünlüklerini ve sosyo-ekonomik gelişimlerini desteklemiştir. Atın, askeri ve ekonomik yaşamda oynadığı rol, Türklerin tarihsel başarılarında belirleyici olmuştur.

Türklerin inanç sistemlerinde ve dini törenlerinde merkezi bir figür olarak yer alan at, sahiplerinin ölümü sonrasında onlarla birlikte gömülmesi gibi geleneklerde kutsal bir varlık olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, atın göksel menşeili olduğu inancı, Türk kültürel ve dini değerleriyle harmanlanarak derin bir anlayışı şekillendirmiştir. Türk atlarının dayanıklılığı ve özellikleri, savaş ve avcılıktaki avantajlarıyla birlikte Türk tarihinde önemli bir rol oynamıştır. Kaya resimleri üzerindeki at tasvirleri ve mezar taşları gibi arkeolojik buluntular, Türklerin atlara olan bağlılıklarını ve onları nasıl bir kutsal varlık olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, Türklerin at ile olan derin duygusal bağları, atın savaş, avcılık, taşımacılık ve ekonomik faaliyetlerdeki rolü detaylı bir şekilde incelenirken aynı zamanda Türk kültüründeki tarihsel, sosyo-ekonomik ve dini boyutları kapsamlı bir biçimde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkler, At, Türk Kültürü, Bozkır

[73] Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü ORCID ID: 0000-0003-3161-5895 drhasanaksoy61@gmail.com

"FÖVCÜL- FÜSƏHA" ƏDƏBİ MƏCLİSİ XIX ƏSRDƏ

Dr. Nərmin MƏMMƏDOVA[74]

XÜLASƏ

Lənkəranda ədəbi məclis XIX əsrdə formalaşmağa başlamışdır. Bunun əsas səbəblərindən biri bölgədə "Fövcül-füsəha" ədəbi məclisinin yaranması idi. Ədəbi məclis 1850-ci ildə M.F. Səhban və Usta Hüseynqulu tərəfindən yaradılsa da təqribən 10 il sonra Mirzə İsmayıl Qasir Lənkərana gəldikdən sonra elmi dünyagörüşü və ədəbi savadı olduğuna görə məclisə rəhbər təyin olunur. Məclisin yüksəlişi də məhz bundan sonra başlamışdır. Məclis təkcə şairlərdən ibarət deyildir. Məclisə müəllim, molla, tarixçi, digər sənətkarlar da üzv idilər. Elə buna görə də məclisə "füsəha"lar yəni natiqlər məclisi adı verilmişdir. Lakin onu da qeyd etmək lazımdır ki, məclisin ancaq şairləri nəzərdə tutulduqda "fövci-şüəra" da adlandırılmışdır. Mirhaşım Talışlının apardığı araşdırmalardan aydın olur ki "Fövcül-füsəha" şairlər məclisi iki hissədən ibarətdir. 1. Şüəralar – şairlər. 2. Füsəhalar – natiqlər sayılan bölgənin digər ziyalı şəxsləri. Hər ikisi birlikdə isə "Fövcül-füsəha" adlandırılmışdır.

ÖZET

Lenkeran'daki edebiyat topluluğu 19. yüzyılda oluşmaya başladı. Bunun en önemli sebeplerinden biri de bölgede "Fövcül-Fusaha" edebî meclisinin kurulmasıydı. Edebiyat toplantısı 1850'de M.F. Şahban ve Usta Hüseyingulu tarafından oluşturulmuş olsa da yaklaşık 10 yıl sonra Mirza İsmayıl Kasir Lenkeran'a geldikten sonra ilmi bakış açısı ve edebi okuryazarlığı nedeniyle meclis başkanlığına atandı. Meclisin yükselişi bundan sonra başladı. Meclis sadece şairlerden oluşmuyor. Meclisin üyeleri arasında öğretmen, molla, tarihçi ve başka sanatçılar da vardı. Bu nedenle meclise "fusaha" yani konuşmacılar meclisi adı verilmiştir. Ancak sadece mecmua şairleri kastedildiğinde "Fövcül-Şuara" olarak da anıldığını da belirtmek gerekir. Mirhaşim Talışli'nin yaptığı araştırmadan "Fövcül-Fusaha" şairler meclisinin iki bölümden oluştuğu anlaşılmaktadır. 1. Şuaralar - şairler. 2. Fusahalar - bölgenin konuşmacıları sayılan diğer aydınlar. Her ikisine birden "Favkul-Fusaha" denir.

[74] Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Bakü-Azerbaycan ele.eliyev@gmail.com

TİYATRO VE SİNEMA SANATLARINDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ METİN YAZARLIĞINA ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Orkun ÖNGEN[75]

ÖZET

Bu çalışma, yapay zekâ kavramının tiyatro ve sinema sanatlarında dramatik metin üretim sürecine olan etkilerini tarihsel çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Geleneksel olarak insan yaratıcılığına dayanan dramatik yazarlık kavramı, günümüzde yapay zekâ destekli metin üretim süreçlerinden faydalanmakta ve bu durum içerik üretimi ile bunların kitlelere sunumu üzerinde yeni etik tartışmaların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Yapay zekâ kavramını yazar veya senarist için salt metin öngörüsü oluşturma üzerine geliştirilmiş teknik bir araç olarak düşünmemek gerekir. Bu araç, dramatik metinlerin toplumsal ve ideolojik işlevlerini de dönüştüren bir niteliğe sahiptir. Bu bağlamda yapay zekâ ile üretilen dramatik metinlerin toplumsal ve ekonomik anlamda birer kültür metası olarak işlev görme potansiyelini bu yeni olgu içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Yapay zekâ kullanımının metin üretim süreçlerine dâhil edilmesi, özünde ideolojik bir esasa hizmet eden ve zaten ticari bir meta olan günümüz dramatik anlatılarının tek tipleşen ve standardize edilen içeriklerinin nicel olarak devasa boyutlarda üretilmesine yol açabilir. Bu nedenle insan ile yapay zekâ arasında kurulan bu yeni ilişki biçiminin toplumsal boyutları üzerinde düşünmek ve yapay zekanın yaratıcı süreçlere sunduğu katkının, kültür endüstrisinin talepleri doğrultusunda ne şekilde kullanabileceğini düşünmek bu tartışmanın sınırlarını belirlemek için önemli bir mesnet oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro, Sinema, Yapay Zekâ, Metin Yazarlığı

[75] Ordu Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ORCID: 0000-0002-3211-4972 orkunongen@msn.com

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE TERCİH EĞİLİMLERİ VE ÖĞRENCİ PROFİLİ

Dr. Adem KALEBAŞI[76]

ÖZET

2024 yılı verilerine göre Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi 61 devlet, 14 vakıf üniversitesi ve 2 KKTC üniversitesi olmak üzere toplam 77 üniversitede öğretimini sürdürmektedir. Sosyal hizmet bölümüne yerleşen öğrencilerin eğilimlerini ve profillerini öğrenmek ve yorumlamak akademik çalışmalara yön gösterecektir. Bu çalışmanın amacı da sosyal hizmet bölümüne yerleşme verilerini incelemek ve tercihte bulunan öğrenci profilleri üzerinden bireysel ve toplumsal ihtiyaca yönelik öneriler sunmaktır. Bu amaçla 2023 YKS sınavı sonrası Türkiye'de sosyal hizmet bölümüne yerleşen öğrencilerin verileri YÖK Atlas, YÖK İstatistik ve 2023 YKS Kontenjan Kılavuzu üzerindeki bilgiler tarama modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar Türkiye'de sosyal hizmet programları doluluk oranlarının özellikle devlet üniversitelerinde oldukça yüksek %99.5 oranında olduğunu, vakıf üniversitelerindeyse %73 oranında dolduğunu göstermektedir. Öğrencilerin tercih eğilimlerine bakıldığında tercihlerin %91'inin devlet üniversitelerine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar bölüme öğrenci ilgisinin yoğun olduğunu göstermektedir. Sosyal hizmet bölümünü tercih eden öğrencilerinin daha çok orta sınıf ailelerden geldiklerini düşündürmektedir. Eğitim türü olarak açıköğretim fakültesi kontenjanlarının %31 gibi oldukça yüksek oranda yer aldığı görülmektedir. Bilgi, beceri ve değer temelli uygulamalı bir eğitim sunması beklenen programın bütün bu süreçlerinin açıköğretim bölümlerinde yürütülmesi tartışmaya açıktır. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin ilgili bölüm dışında ilk üç sırada sağlık yönetimi, psikoloji ve çocuk gelişimi bölümlerini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum öğrencilerin sosyal bilim ilgisini göstermektedir. Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre bölüme yerleşme durumlarına bakıldığında öğrencilerin %70 oranında ilk defa sınava giren/ daha önce üniversiteye yerleşmemiş öğrenciler olduğu görülmektedir. Bölümlerdeki hoca sayıları incelendiğinde akademisyenlerin %52'si Dr. Öğretim üyesi, %29'u doçent ve %19'u profesör olarak görev yapmaktadır. Bu sonuçlar bölümlerdeki eğitimlerin büyük oranda Dr. Öğretim üyeleriyle yapıldığını ve son yıllarda doktora programı açan üniversiteler göz önüne alındığında öğretim üyelerinin son yıllarda yetişmeye başladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Eğitimi, Öğrenci Eğilimleri, Bölüm Tercihleri

[76] MEB, ORCID: 0000-0001-9768-0476 admklbs@gmail.com

ANALYZING THE EVOLUTION OF GLOBAL SECURITY: A HISTORICAL AND THEORETICAL PERSPECTIVE ON TURKIC STATES ORGANIZATION

Dr. A. Nazmi CORA[77]

ABSTRACT

The topic of global security is both vast and interdisciplinary. Especially in a post-Cold War era in which the changing global and regional geopolitical power and security dynamics have become an increasingly significant area of study, the topic has been gaining attention from more researchers in different areas. It is also observed that students and academics of security and geopolitics have focused only on issues such as terrorism and radicalism that originate from failed state examples, without analyzing relatively stable and well-established states that have gained de facto recognition in international relations. The Turkic states, which are located in the Asia-Europe and Asia-Pacific regions, were selected as a study group both because of their geographical and natural resource importance and their significance in the context of global security. In this study, it was aimed to draw attention to the importance of the Turkic World in terms of global security. This study consists of conducted historical and theoretical research. Analyzing the globalization process backed by theories of international relations, a historical perspective guides led to the present day. The low level of research and work that has been carried out in the field of security has guided and directed this study. One of the key terms that will be used in the study, 'Turkic States Organization', has been included in the research in order to discuss this term in a historical and theoretical context and to discuss matters which have not been debated in the current literature. When reaching the history, it has been observed that even during its establishment period, the Turkic States Organization engages in war and security-related matters. It is for this reason that among these alternative concepts, the term 'collective security' has been arbitrated to be binding for the Turkic States Organization. The essay consists of five sections. The current section will focus on a brief introduction and the rationale behind the selection and study of this area. The following section will provide brief theory-based information.

Keywords: Cold War, Turkic States Organization, Turkic World, Global Security, Terrorism, Radicalism

[77] alinazmicora@gmail.com

MÜZİK TERAPİNİN PSİKOLOJİK SAĞLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: NİTELİKSEL BİR DERLEME

Büşra BODUR[78]

ÖZET

Müzik terapisi, tarih boyunca insan ruhu üzerindeki etkileriyle dikkat çeken ve farklı kültürlerde hastalıkların tedavisinde, zihinsel denge sağlanmasında ve sosyal uyumun artırılmasında kullanılan bir uygulama olmuştur. Müzik, iyileştirici gücü aracılığıyla bireylerin psikolojik, fiziksel, duygusal ve sosyal sağlığını desteklemekte; bu yolla, sağlığı ve genel iyilik halini geliştirmede önemli bir araç olarak yer almaktadır.

Günümüzde ise müzik terapisi, özellikle ruh sağlığını desteklemek, stres yönetimini sağlamak ve bireylerin duygusal iyilik halini artırmak amacıyla yaygın bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışma, müzik terapisinin psikolojik sağlık üzerindeki etkilerini mevcut literatür doğrultusunda kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), şizofreni ve otizm spektrum bozukluğu gibi çeşitli psikolojik rahatsızlıklarda müzik terapisinin etkinliğini değerlendirmek için nitel analiz teknikleri kullanılarak veriler toplanmıştır. Sonuç olarak, müzik terapisinin psikolojik sağlığı iyileştirmede güçlü bir potansiyele sahip olduğu ve teknolojik gelişmelerle birlikte bu etkinin daha da artırılabileceği söylenebilir. Ayrıca, dijital müzik terapisi ve yapay zekâ destekli terapötik müzik üretim tekniklerinin terapötik etkinliği artırma ve terapiye erişimi kolaylaştırma potansiyeli vurgulanmaktadır. Gelecek araştırmalar, müzik terapisinin nörolojik temellerini ve bireyler üzerindeki uzun vadeli etkilerini araştırarak alanın gelişmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Terapisi, Psikolojik Sağlık, Duygusal İyilik Hali, Dijital Müzik Terapisi, Yapay Zekâ Destekli Müzik

[78] Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi ABD
Müzik Eğitimi Bilim Dalı Doktora öğrencisi ORCID: 0000-0002-8668-3011 busrabodur135@gmail.com

THE EFFECTS OF MUSIC THERAPY ON PSYCHOLOGICAL HEALTH: A QUALITATIVE REVIEW

Büşra BODUR

ABSTRACT

Music therapy, recognized throughout history for its profound impact on the human spirit, has been utilized across various cultures to treat illnesses, maintain mental balance, and enhance social harmony. Through its healing power, music supports individuals' psychological, physical, emotional, and social well-being, thus serving as a significant tool in promoting health and overall wellness.

In contemporary contexts, music therapy has become a widely used method, particularly aimed at supporting mental health, managing stress, and enhancing individuals' emotional well-being. This study provides a comprehensive examination of the effects of music therapy on psychological health based on existing literature. Using qualitative analysis techniques, data were gathered to evaluate the efficacy of music therapy in addressing psychological disorders such as depression, anxiety, post-traumatic stress disorder (PTSD), schizophrenia, and autism spectrum disorder.

The findings suggest that music therapy holds significant potential for improving psychological health, and this impact can be further amplified with advancements in technology. Moreover, the potential of digital music therapy and artificial intelligence-supported therapeutic music production techniques in enhancing therapeutic efficacy and improving access to therapy is emphasized. Future research could contribute to the field by exploring the neurological foundations of music therapy and its long-term effects on individuals.

Keywords: Music Therapy, Psychological Health, Emotional Well-Being, Digital Music Therapy, AI-Supported Music

KIRIM TATAR SAHNE KOSTÜMÜ: SORUNLAR VE ZORLUKLAR

Doç. Dr. Ulvie OSMANOVNA ABLAEVA[79]

ÖZET

Son yüz yıldır Kırım Tatarlarının milli kültürünün en çarpıcı tezahürü çeşitli sahne sanatlarıdır (vokal, dans, tiyatro, pop). Halkın büyük çoğunluğu için "sahne" ulusal kültür hakkındaki ana bilgi (ve öyle de kalmaya devam ediyor). Bunun nedeni, uzun vadeli kültürel terör ve bunun sonucunda ortaya çıkan cehalettir. Sovyet ve Sovyet sonrası dönemde müzisyenlerin, şarkıcıların, dansçıların, aktörlerin ve sunucuların sahne kostümleri uzun bir süre dolaylı olarak "ideal bir halk imajı" inşa etti. Maalesef bu "ideal imajı" gerçeklikten uzaktır. XIX yüzyılın sonuna kadar incelenen konunun yazılı kaynakları arasında sadece 2 delile rastlanmıştır: 1666-1667'de ünlü türk seyyah Evliya Çelebi Kırım'ı ziyaret etti. Kırım dansçıları ve müzisyenleriyle buluşmasını sadece kısaca anlattı ve müzik aletlerini daha ayrıntılı olarak sıraladı. Kaynaklara göre Qırım Hanı I. Qirim Geray'ın (1758- 1769) sarayının kendi tiyatrosu ve müzik şapeli vardı. 1920-1930'larda dans sanatının baş kahramanı Çobandı. Çünkü bu komünistlerin siyasetine uygundu. 1930'larin ikinci yarısından itibaren sahne kostümü değişmeye başladı. Dönüşümün ana işaretleri: Erkek ve kadın takım elbiselerinin silüetleri değişti; Kadın kostümünden pantolonlar çıkarıldı; Baş örtüsünün uzunluğu elbisenin uzunluğu ile aynı oldu; erkek başlığının şekli değişti. 1970 ve 1980'li yillarda en büyük değişiklikler kadın sahne kostümünü etkiledi. Kırım Tatarlarının sahne kostümü yabancı özellikler taşıyor. En büyük hata elbisenin alt kısmını süslemektir. Çünkü Kırım Tatar ahlâkında Kadınların belden aşağısına bakılmaz, bu yasaktı. Bazı yanlışlıklar bazan iyi şeylerin ortaya çıkmasına da sebep olabilir. Zamanla kitle bilincindeki gerçek halk kostümünün yerini stylize edilmiş bir kostüm almıştır. Sonuç olarak biçim ve anlam olarak gerçek olmaktan uzak kostüm unsurlarının kullanılması ulusal kimliği dönüştüre bilmektedir. Örneğin süs kompozisyonlarındaki değişiklikler geleneksel kostümün sembolik sisteminin bozulmasına yol açtı. Devlet ulusal kurumlarının olmaması, profesyonel kültür uzmanlarının eksiliği ve yeterli finansman sorunları Kırım Tatar toplumu için büyük sorunlar oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırım Tatar Toplumu, Sahne Kostümü, Sahne Sanatları

[79] Kırım Mühendislik ve Pedagoji Üniversitesi (Kırım Cumhuriyeti, Simferopol) UKRAYNA, ablaievaulviie@gmail.com

DEVELOPMENT OF CHILDREN'S CREATIVE ABILITIES

Doç. Dr. Dildora MADJIDOVA ABDUKHAMIDOVNA[80]

SUMMARY

In this article, the author offers a training program for developing children's creative abilities. Psychological training exercises are aimed at developing a teenager's sociability, self-confidence, developing his creative abilities, and helping him understand himself.

Keywords: Creativity; Ability; Creativity; Development; Training; Upbringing; Creative Process.

РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ

Маджидова Дильдора Абдухамидовна
доктор философии по педагогическим наукам (PhD), старший научный сотрудник, доцент институти ISFT (International School of Finance Technology and Science)
г.Ташкент, Узбекистан

Аннотация.
В данной статье автор предлагает программу тренингов по развитию креативных способностей детей. Упражнения психологического тренинга направлены на формирование у подростка общительности, уверенности в себе, развитию его творческих способностей, помочь понять самого себя.

Ключевые слова: творчество; способности; креативность; развитие; тренинг; воспитание; творческий процесс.

[80] International School of Finance Technology and Science, Tashkent-Uzbekistan ORCID: 0009-0004-1699-3593 dilyek1982@gmail.com

AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA NAKÇIVAN ÖZERK CUMHURİYETİ'NİN TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ

Nesibe MURTUZAYEVA[81]

ÖZET

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin stratejik açıdan önemli bir bölgede bulunması, Türkiye ile ilişkilerinde büyük rol oynuyor. Türk devletinin Nahçıvan'ın kalkınmasına gösterdiği özel ilgi ve özenin bir sonucu olarak, zaman zaman topraklarımızı gözetleyen kötü niyetli ve fesatçı Ermeni milliyetçilerinin sinsi plan ve niyetleri her zaman boşa çıkmıştır. Nahçıvan'ın kadim bir toprak ve toprak olması, Batı ile Doğu'yu birbirine bağlayan Büyük İpek Yolu üzerinde stratejik konumu ve kadim ata vatanımız Zengezur ile sınırı olması, buraya gelmek isteyenlerin sayısını artırdı. Nahçıvan'ı ele geçir. 1918-1921 yıllarında Nahçıvan'ın dış düşmanlar tarafından saldırıya uğraması sırasında Mustafa Kemal Atatürk'ün "Nahçıvan Türk dünyasının kapısıdır" demesi, Türk devletinin siyasi ve askeri açıdan paha biçilemez bir desteğiydi. Türkiye devleti tarihin her döneminde sözünün arkasında durmuş, Nahçıvan'ın dış düşmanların saldırılarından korunmasında, Kafkasya'daki jeopolitik süreçlerin düzenlenmesinde, kana susamış Ermenilerin topraklarımıza yönelik iğrenç ve sinsi iddialarının boşa çıkarılmasında büyük hizmetler yapmıştır. Nahçivan Özerk Cumhuriyeti'nin Türkiye ile ilişkilerinin sıkı olduğu, ülkemizin ana toprakları ile doğrudan ulaşım ve iletişim bağlantılarının kesildiği ve ekonomik ablukanın acı ve ızdıraplarıyla karşı karşıya kaldığı bir dönemde Türk devleti de esirgemedi. Nahçıvan'dan herhangi bir yardım. Nahçıvan'da elektrik ve doğal gaz hatlarının kesildiği, demiryolu trafiğinin durduğu, evleri ve apartmanları ısıtmak için yakacak odun, kömür ve petrolün bulunmadığı bir dönemde, başta un olmak üzere nüfusa gıda ürünleri sağlamada ciddi zorluklar yaşanmış ve uzun süre idare edilmekteydi. fırın önünde kuyruklar oluştu ve güçlü devleti Ermeni saldırganlığı sonucu ablukaya mahkum edilen Nahçıvan'a tüm desteğini gösterdi. Türk milleti ve devletinin yaptığı yardımlar neticesinde Ermenilerin Nahçıvan'a yönelik saldırısı durduruldu. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kardeşlik ve dostluk neticesinde, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki tek sınır olan Nahçıvan kurtarıldı. İki kardeşi birbirine bağlayan sınır şehri Nahçıvan'ın büyük önemi tüm Türk dünyası tarafından bilinmektedir.

[81] Muhammed Fuzuli Elyazmaları Enstitüsü Kıdemli laboratuvar asistanı, murtuzayevanesibe@gmail.com

TÜRKİYE-KIRGIZİSTAN İLİŞKİLERİNDE SIRA DIŞI BİR AKTÖR: TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA)[82]

Tuğçe ARTAR AKÇA[83]

Prof. Dr. Fahri TÜRK[84]

ÖZET

Soğuk Savaş sonrası dönemde iletişim alanında yaşanan gelişmeler uluslararası ilişkilerde kamuoyunun ve yumuşak gücün önem kazandığı "kamu diplomasisi" kavramını ortaya çıkarmıştır. Türkiye, 2002 yılı sonrasında yumuşak güç ve kamu diplomasisi unsurlarını bir dış politika aracına dönüştürmüştür. Ankara'nın Orta Asya coğrafyasına yönelik yumuşak güç faaliyetlerinin merkezinde Kırgızistan yer almaktadır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)", Türkiye'nin Kırgızistan'da kamu diplomasisi ve yumuşak güç faaliyetlerini yürüten kurumların başında gelmektedir. Ankara, Bişkek'le ilişkilerinde ağırlıklı olarak yumuşak güç kaynaklarından dil ve kültüre başvurduğundan çalışmada 1991-2024 yılları arasında TİKA'nın Kırgızistan'a yönelik dilsel ve kültürel alanlardaki icraatları incelenmiştir. TİKA, Türkçenin öğretilmesi, Türk tarihinin ve kültürünün tanıtılması amacıyla Kırgızistan'daki üniversitelerde Türkoloji, Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin yanı sıra Türk Kültür Merkezleri açmaktadır. Bununla birlikte kurum, Türkiye'de lisansüstü eğitim almak isteyen öğrencilere burs desteği vererek Türkçeye ve Türk kültürüne yakınlık duyan nesiller yetişmesini sağlamaktadır. TİKA, Kırgızistan'da Türk kültürünün tanıtılması amacıyla kamu diplomasisinin önemli araçlarından biri olan uluslararası etkinliklerden de yararlanmaktadır. Bu minvalde kurum, Kırgızistan'da gerçekleştirdiği konferanslar, festivaller, yarışmalar, gezi programları ve benzeri pek çok uluslararası etkinlik vasıtasıyla söz konusu ülkede Türkiye'nin imajının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışma TİKA'nın Kırgızistan'daki dil ve kültür faaliyetlerinin iki ülke arasındaki ilişkilere etkisini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: TİKA, Kırgızistan, Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi, Türk Dili, Türk Kültürü

[82] Bu makale Tuğçe ARTAR AKÇA'nın Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında, Prof. Dr. Fahri Türk'ün danışmanlığında devam etmekte olan "Yumuşak Güç Bağlamında Türkiye'nin Kırgızistan Politikası" başlıklı doktora tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

[83] Trakya Üniversitesi ORCID: 0000-0002-5798-0009 tugceartar@gmail.com

[84] Trakya Üniversitesi ORCID: 0000-0003-0117-0573 fahriturk11@gmail.com

ORTA ASYA TÜRK DEVLETLERİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN PRATİK UYGULAMA ALANLARI

Dr. Sezgin ELBAY[85]

ÖZET

Bu çalışmada, Orta Asya Türk devletlerinde ölçme ve değerlendirmenin pratik uygulama alanları incelenmektedir. Özellikle coğrafi sınırların belirlenmesi, askerî harekâtların planlanması, nüfus sayımları ve vergilendirme sistemlerinin yönetimi gibi alanlarda bu yöntemlerin nasıl kullanıldığı ele alınmıştır. Orta Asya'da geniş topraklara hükmeden Türk devletleri, ticaret yollarının güvenliğini sağlamak ve sınırlarını korumak amacıyla coğrafi ölçümler yapmışlardır. Ayrıca, askeri stratejilerde zaman ve mesafe hesaplamalarına dayalı detaylı değerlendirmelerin seferlerin başarısında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Nüfus sayımları ve vergi sistemleri üzerine yapılan istatistiksel analizler, devletin ekonomik gücünü artırmış ve düzenli bir idari yapı oluşturmuştur. Tarımsal verimlilik analizleri ise ekonomik planlamada önemli bir etken olarak öne çıkmıştır. Özellikle sulama projeleri ve tarımsal üretkenliği artırmaya yönelik uygulamalar, devletlerin ekonomik büyümelerine katkı sağlamıştır. Ticaret ve gümrük istatistiklerinin incelenmesi, İpek Yolu üzerindeki ticaretin denetlenmesinde kullanılan yöntemleri ve bu yolların devletlerin büyümesi üzerindeki etkilerini göstermektedir. Çin kaynaklarında da Türk devletlerinin bu ölçme ve değerlendirme faaliyetlerine dair gözlemler yer almakta olup, bu bulgular dış gözlem açısından önemlidir. Sonuç olarak, Orta Asya Türk devletlerinde ölçme ve değerlendirmenin, coğrafi, askeri, ekonomik ve ticari alanlarda devletlerin başarısına önemli katkılar sağladığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya Türk Devletleri, Coğrafi Ölçüm, Askeri Strateji, Nüfus Sayımı, İpek Yolu.

PRACTICAL APPLICATIONS OF MEASUREMENT AND EVALUATION IN CENTRAL ASIAN TURKIC STATES

ABSTRACT

This study examines the practical applications of measurement and evaluation in Central Asian Turkic states. The study focuses on the use of these methods in areas such as geographic boundary delineation, military operation planning, population censuses, and tax system management. Ruling over vast territories, the Turkic states of Central Asia conducted geographical measurements to secure trade routes and protect their borders. Additionally, detailed assessments based on time and distance calculations played a crucial role in the success of military campaigns. Statistical analyses conducted on population censuses and tax systems strengthened the economic power of the state and facilitated the establishment of an orderly administrative structure. Agricultural productivity analyses also emerged as a key factor in economic planning, with irrigation projects and efforts to enhance agricultural productivity contributing to the economic growth of the states. The examination of trade and customs statistics highlights the methods used to regulate trade on the Silk Road and the impact of these routes on the expansion of the states. Chinese sources also contain observations about these measurement and evaluation activities in Turkic states, offering valuable insights from an external perspective. In conclusion, it is understood that measurement and evaluation practices in the Central Asian Turkic states significantly contributed to their success in geographical, military, economic, and commercial spheres.

Keywords: Central Asian Turkic states, geographic measurement, military strategy, population census, Silk Road.

[85] ORCID: 0000-0002-0601-8063 sezgin_elbay@hotmail.com

TÜRKLERİN GÖÇ YOLCULUKLARINDAN KÜRESEL GÜÇ OLMA SERÜVENİNE: GENEL TÜRK TARİHİNİN DİNAMİKLERİ

Dr. Sezgin ELBAY[86]

ÖZET

Bu çalışma, Türklerin Orta Asya'dan başlayan göç hareketlerinden küresel güç olma sürecine kadar tarihsel yolculuğunu incelemektedir. Çalışmada, Türklerin göç etme nedenleri, kurdukları devletlerin yapısı, İslam dünyasındaki rolü ve kültürel miraslarının farklı coğrafyalarda nasıl yayıldığı ele alınmaktadır. Ayrıca, Türk devletlerinin askeri başarıları, ekonomik stratejileri ve küresel ticaret yolları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun genişleme politikaları, Türklerin dünya tarihinde bir küresel güç olarak yükselmesinde önemli bir dönüm noktası olarak ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, modern dönemde Orta Asya Türk devletlerinin bağımsızlık süreci ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkileri de kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuçları, Türk kimliğinin tarihte süreklilik gösterdiğini; fakat zamanla değişen siyasi ve kültürel dinamiklerle yeniden inşa edildiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Tarihi, Göç Hareketleri, Osmanlı İmparatorluğu, Kültürel Miras, Küresel Etkiler.

FROM THE MIGRATION JOURNEYS OF THE TURKS TO BECOMING A GLOBAL POWER: THE DYNAMICS OF GENERAL TURKISH HISTORY

ABSTRACT

This study examines the historical journey of the Turks, from their migration movements originating in Central Asia to their emergence as a global power. The study addresses the reasons behind Turkish migrations, the structure of the states they founded, their role in the Islamic world, and how their cultural heritage spread across various regions. Additionally, the military achievements of Turkish states, their economic strategies, and their influence on global trade routes are evaluated. The expansion policies of the Ottoman Empire are highlighted as a key turning point in the Turks' rise as a global power in world history. Furthermore, the study also comprehensively examines the independence process of the Central Asian Turkic states in the modern era and their relations with the Republic of Turkey. The findings suggest that Turkish identity has exhibited continuity throughout history but has been reconstructed over time with changing political and cultural dynamics.

Keywords: Turkish History, Migration Movements, Ottoman Empire, Cultural Heritage, Global Impact.

[86] ORCID: 0000-0002-0601-8063 sezgin_elbay@hotmail.com

EĞİTİM POLİTİKALARI TEMALI DOKTORA TEZLERİNE İLİŞKİN BİBLİYOMETRİK ANALİZ: 2000-2023

Dr. Mehmet KARADAĞ[87]

ÖZET

Özellikle sosyal bilimler alanında özelde de eğitim bilimlerinde yapılan lisansüstü çalışmalar, toplumun değişim ve dönüşümünden bağımsız olamaz. Son zamanlarda sık sık müdahale edilen eğitim politikaları, akademik çalışmalarda da gerekli ilgi ve öneme sahiptir. Bu çalışmada eğitim politikalarına ilişkin doktora tezlerinin bibliyometrik analiz ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında; "eğitim politikaları" kelimelerini tez başlığında içeren araştırmalara ulaşmak için veri toplama aracı olarak Ulusal Tez Merkezi kullanılmıştır. Çalışma, 2000-2023 yılları arasında eğitim politikaları anahtar kelimelerini tez başlığında içeren 32 doktora tezi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Tezlerin yıllara göre dağılımı, cinsiyet dağılımı, anahtar kelimelerin analizi, tezlerin yapıldığı üniversiteler, enstitüler, ana bilim dalları ve konu alanları, katılımcı türleri ve özellikleri araştırmanın değişkenlerini oluşturmuş; araştırmanın veri analizi için ise tanımlayıcı istatistiklerden yüzde ve frekans kullanılmıştır. Araştırma sonucunda doktora tezlerinin ağırlıklı olarak erkekler tarafından yapıldığı, ulaşılabilen doktora tezlerinin en çok 2018 yılında yazıldığı, tezlerin en fazla Ankara, İstanbul ve Marmara Üniversiteleri'nde yapıldığı, daha çok Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Eğitim Yönetimi Anabilim dalında hazırlandığı, tezlerde araştırma yöntemi olarak genellikle içerik analizi, betimsel analiz ve metin/doküman analizleri başta olmak üzere nitel araştırma modelleri kullanılmıştır. Eğitim politikaları alanında yazılan doktora tezlerinin araştırma konuları genel olarak tarihsel dönemlerin eğitim politikaları ve çeşitli ülkelerin eğitim politikaları ile karşılaştırmalara daha fazla yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri, Eğitim Politikası, Bibliyometrik Analiz.

[87] 63mkaradag@gmail.com

TESCİLSİZ MARKA HAKLARI İLTİBASINDA HAKSIZ REKABET

Salih Hakan KASALAK[88]

ÖZET

Gerek Türk Hukukunda gerekse başkaca ülkelerde marka haklarını koruma ve marka haklarının kullanım yöntemleri hakkında yasal düzenlemeler her geçen gün yapılmıştır. Türk Hukukunda tescilli marka haklarının kullanım ve korunma yöntemleri Sınai Haklar ve Mülkiyet Kanunu'nu ile belirlenmiştir. Tescilsiz marka haklarının koruma ve hakkın kullanımı ise Türk Ticaret Kanunu'na (TTK) tabi olacağı Ticaret Kanunu'nun 54. ve 63. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

TTK'ye tabi olan tescilsiz markaların korunması TTK' de yer alan hukuk davalarıyla koruma altına alınmıştır. Tescilsiz marka haklarını hukuki koruma davaları; tespit davası, men davası, ref davası ve tazminat davalarıdır. Bu hukuki korunmalar sağlanırken kimlerin davacı olabilecekleri, kimlerin de davalı olamayacağı düzenlenmiştir. TTK'deki haksız rekabet düzenlemelerine göre davacılar; zarar görmüş ya da zarar görme tehlikesi altında olanlar, müşterilerin ve mesleki kuruluşların davacı olabileceği, davalıların ise haksız rekabet yapan kişiler, istihdam edilen kişiler ve basınla ilişkili olması halinde basınla ilişkili olanların da davalı olabileceğine yer verilmiştir. Ayrıca tazminat davalarında mesleki kuruluşların davacı olamayacağı da düzenlemelerde yer verilmiştir. Davacı müşterilerin ise araçların ve malların imhasını isteyemeyecekleri hüküm altına alınmıştır. Bunlardan ayrıca zamanaşımının ne olacağı, ihtiyati tedbir istenebileceği ve bazı hallerde ceza-i sorumluluğun dahi söz konusu olunabileceği TKK' de haksız rekabeti düzenleyen ilgili kanunlarda yer almıştır.

Tescilli marka hakları ile tescilsiz marka haklarını karşılaştırdığımızda ise Sınai Mülkiyet Kanunu ile Tescilli Markalar Türkiye çapında koruma sağlanırken haksız rekabet de ise faaliyet alanı ile kısıtlı bir şekilde tescilsiz markalar korunmaktadır. Fikri ve Sınai Mülkiyet Kanunu'nda daha ağır ve ciddi yaptırımlar söz konusu iken tescilsiz markalar haksız rekabet hukuku kapsamında korunacağı için tescilsiz marka haklarına tecavüz halinde daha hafif yaptırımlara tabi olacaktır. Tescilsiz marka haklarına koruma süresi 10 yıl gibi uzun sürelerle garanti altına alınmışken tescilsiz markalarda ise haksız rekabet kavramı ile korunup hâkimin yorumuna bırakma durumuna bırakıldığını ifade edebilir.

Anahtar Kelimeler: Marka, Tescilli Marka, Tescilsiz Marka, Haksız Rekabet

[88] Sakarya Üniversitesi SBE Özel Hukuk ABD Doktora Öğrencisi ORCID:0000-0003-0291-3965
salihhakankasalak@outlook.com

GÖÇMEN AİLELERİN UYUM SÜRECİNDE YAŞADIKLARI ZORLUKLAR: AVUSTURYA'DAKİ TÜRK İŞÇİLERİ ÖRNEĞİ

Dr. Necmi ALTINTAŞ[89]

ÖZET

Bu metin, 1964'te Avusturya'ya göç eden Türk işçilerin ve ailelerinin uyum sürecinde dil, kültür farklılıkları, eğitim ve iş alanlarında yaşadığı zorlukları özetlemektedir. Çocuklar eğitimde uyum sorunları yaşarken, kadınlar iş ve sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntılar yaşamışlardır. Aşırı sağ politikaların etkisiyle, Türk ve Müslüman kimliklerine yönelik olumsuz algılar entegrasyonu zorlaştırmış, göçmenler kimliklerini koruma çabasına girmiştir. Metin, uyum sürecinin kolaylaştırılması için devlet desteği, dil eğitimi ve kültürel anlayışın önemine vurgu yapmaktadır.

ABSTRACT

This text summarises the difficulties experienced by Turkish workers and their families who migrated to Austria in 1964 in the areas of language, cultural differences, education and work. While children experienced integration problems in education, women had difficulties in accessing employment and health services. Under the influence of far-right policies, negative perceptions of Turkish and Muslim identities have made integration difficult and migrants have tried to protect their identities. The text emphasises the importance of state support, language education and cultural understanding to facilitate the integration process.

[89] Öğretmen, Avusturya DİB, necmi.altintas@gmail.com

SOSYALİZMİN TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI: ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR VE DOĞAN AVCIOĞLU'NUN PERSPEKTİFLERİ

Dr. Necmi ALTINTAŞ[90]

ÖZET

Bu çalışma, sosyalizmin Türkiye'nin sosyoekonomik yapısına özgü bir yaklaşımla ele alınmasını savunan Şevket Süreyya Aydemir ve Doğan Avcıoğlu'nun fikirlerini incelemektedir. Sosyalizmin bireyler arasındaki ilişkileri düzenlemek için devlet otoritesi ve belirli kurallar çerçevesinde nasıl uygulanabileceği ele alınarak, Aydemir ve Avcıoğlu'nun Türk sosyalizmi kavramına dair görüşleri karşılaştırılmıştır. Aydemir, sosyalizmi Kemalist ilkelerle sentezleyerek devletçi ve toplumsal dengeyi gözeten bir model önerirken; Avcıoğlu, antiemperyalist bir bağımsızlık anlayışıyla kalkınmanın yalnızca sosyalizmle sağlanabileceğini savunur. Çalışma, Türkiye'ye uygun bir sosyalist modelin milli ve toplumsal dinamikleri temel alarak Atatürk ilkelerine dayanan bir çerçevede geliştirilebileceğini öne sürmektedir.

ABSTRACT

This study examines the ideas of Şevket Süreyya Aydemir and Doğan Avcıoğlu, who advocate for an approach to socialism tailored to Turkey's socioeconomic structure. By analyzing how socialism can be implemented through state authority and specific regulations to structure individual relations, the views of Aydemir and Avcıoğlu on the concept of Turkish socialism are compared. Aydemir proposes a model that combines socialism with Kemalist principles, focusing on state intervention and social balance. In contrast, Avcıoğlu argues that development can only be achieved through socialism rooted in an anti-imperialist notion of independence. The study suggests that a suitable socialist model for Turkey can be developed within a framework that adheres to Atatürk's principles and national and societal dynamics.

[90] Öğretmen, Avusturya DİB, necmi.altintas@gmail.com

Использование искусственного интеллекта для изучения психологических дисциплин

Байбекова Мадина Махмудхановна
кандидат психологических наук, заведующая кафедрой «Педагогика и психология» университета дружбы народов имени академика А.Куатбекова.
Шымкент - ҚАЗАҚСТАН
Муратова Карлыгаш Тоқтасовна
докторант 1 курса образовательной программы «Педагогика и психология» университета дружбы народов имени академика А.Куатбекова.

ТҮЙІН

Данная статья посвящена применению технологий искусственного интеллекта для изучения психологических дисциплин в вузе, а также улучшению коммуникации на языке среди широкого круга людей.

PSİKOLOJİK DİSİPLİNLERİ İNCELEMEK İÇİN YAPAY ZEKAYI KULLANMA

Doç. Dr. Baibekova Madina MAKHMUDKHANOVNA
Akademisyen A.Kuatbekov'un adını taşıyan Halkların Dostluk Üniversitesi
Pedagoji ve Psikoloji Bölümü Başkanı
Çimkent - KAZAKİSTAN

Muratova Karlygash TOKTASOVNA
Akademisyen A.Kuatbekov'un adını taşıyan Halkların Dostluk Üniversitesi Pedagoji ve Psikoloji Bölümü Doktora öğrencisi

ÖZET

Bu makale, yüksek öğrenimde psikolojik disiplinlerin incelenmesi için yapay zeka teknolojilerinin kullanımına ve çok çeşitli insanlar arasında dilde iletişimin iyileştirilmesine ayrılmıştır.

USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TO STUDY PSYCHOLOGICAL DISCIPLINES

Baibekova Madina MAKHMUDKHANOVNA
Candidate of Psychological Sciences, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of the Peoples' Friendship University named after Academician A.Kuatbekov. Shymkent - KAZAKHSTAN
Muratova Karlygash TOKTASOVNA
Doctoral student of the educational program "Pedagogy and Psychology" of the Peoples' Friendship University named after Academician A.Kuatbekov.

ABSTRACT

This article is devoted to the use of artificial intelligence technologies for the study of psychological disciplines in higher education, as well as improving communication in the language among a wide range of people.

ANTALYA İLİ KORKUTELİ İLÇESİ ÇOMAKLI KÖYÜNDE GELENEKSEL TEDAVİ YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Doç. Dr. Emine ATMACA[91]

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar eski olan halk hekimliği, toplumların mistik döneminden başlayarak günümüze kadar gelen süreçte maddî ve manevî rahatsızlıklara karşı geliştirdikleri çözümler bütünüdür. İnsanoğlu, modern tıbbın gelişmediği çağlarda, çevresini gözleyerek yaşamın getirdiği deneyim ve bilgi birikimiyle hastalıklardan korunmaya ve hastalıkları çeşitli yöntemlerle tedavi etmeye çalışmıştır. Bu yöntem ve tedavilerin bir kısmı inanç kaynaklı olmakla birlikte bir kısmı da atalar tarafından geliştirilmiş tedavi usulleridir. Modern tıbbın gelişimine paralel olarak günümüzde geleneksel yollarla yapılan bu tür uygulamalar çok azalmış olmakla birlikte kırsal alanda ya da taşrada bu tedavi yöntemleri hâlen varlığını sürdürmektedir. Buralarda yaşayan insanlar, hastalandıkları vakit ilkin bir hekime başvurmadan önce bildiği bir geleneksel tedavi yöntemini uygulamakta veya bilgisine ve tecrübesine güvendiği bir halk hekimine başvurmaktadırlar. Bu suretle halk ilaçlarıyla tedavi olmanın yanında çoğu zaman da hastalıkların temelinde büyü ve nazarın olduğunu düşündükleri için muska yaptırıp üzerinde taşımak, okuyup üfleme gibi manevi tedavi yollarına başvurabilmektedirler. Bununla birlikte son dönemlerde modern tıpla ilgilenen bazı bilim insanlarının da bilimsel metotlarla kanıtlanamayan alternatif tıp adı altında halk bilgisinin sağaltma yöntem ve tekniklerine ilgi duydukları ve geleneksel tedavinin verilerinden çokça yararlandıkları görülür.

Bu çalışmada, halk kültürünün yoğun olarak yaşadığı Antalya ili Korkuteli ilçesi Çomaklı Köyü'nde bilinen ve uygulanan sağlıkla ilgili halk inanışları ile yaşayan geleneksel sağaltma/iyileştirme yöntemleri konu edinilmiştir. Saha araştırması yapılarak yörede sağlığa dair uygulanan gelenekler, görenekler, inanışlar ırvasa, parpılama, dinî yolla, bitki ve hayvan kökenli em'lerle yapılan sağaltma vb. uygulamalar ayrıntılı bir şekilde ele alınıp incelenmiştir. Halk ilaçları, korunma, sağaltma yöntem ve tekniklerin tespit ve tayininde ilçeden yapılan metin ve kelime derlemeleri ile kaynak kişilerden gözlem ve görüşme yoluyla elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Bu çalışmada elde veriler, geniş bir kültürel coğrafyaya sahip olan Türklerin kültürel bağlarının ortak bir köke dayandığını da gösterecektir. Ayrıca bu çalışmayla halk kültürümüzün günümüzde kaybolmak üzere olan ve her geçen gün unutulan geleneksel tedavi yöntem, bilgi ve uygulamaları kayıt altına alınacak ve gelecek nesillere aktarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Korkuteli, Çomaklı Geleneksel Tedavi, Halk Kültürü, Halk Bilgisi, Sağaltma.

[91] Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ORCID: 0000-0002-8070-124X, eatmaca@akdeniz.edu.tr, eatmaca07@hotmail.com

"BƏNU-HİLAL" DASTANININDA BƏDİİ VƏ İFADƏ VASİTƏLƏRİN İŞLƏNMƏSİ

Sevinc HEZRETQULİYEVA[92]

XÜLASƏ

Türk xalqları İslamdan öncə xeyli məşəqqətli yollar qət etmiş, lakin İslamı qəbul etdikdən sonra isə qızıl dövr yaşamışlar. İslam mədəniyyəti türk fəsfəsinin və düşüncəsinin elmi inkişafında güclü təkana səbəb olmuşdur. Orta Asiya türk xalqlarının milli oyanışın çoxalmasına, maarifçilik hərəkatının yayılmasına şərait yaratdı. İslam mədəniyyətində ədəbiyyat və incəsənət böyük əhəmiyyət daşıyırdı. İslamın töhfə verdiyi ən böyük sahələrdən birinə Ədəbiyyat da daxil idi. İslam ədəbiyyatı müsəlman dünyasının ruhunu əks etdirir və özünə məxsusluğu ilə seçilirdi. Ərəb ədəbiyyatı islam mədəniyyətində mühüm rol oynayır. Bir çox ərəb ədəbii əsərlərində İslam mədəniyyəti, adət-ənələri təsvir olunur. Bu əsərlərdən biri də ərəb şifahi xalq yaradıcığına aid olan "Bənu Hilal" dastanıdır.

Bu uzun hekayə ənənəsinin kökləri III-XII əsrlərdə baş vermiş hadisələrdən qaynaqlanır, onların izahları ərəb dünyasının bir çox müxtəlif bölgələrində həm yazılı, həmdə şifahi xalq ədəbiyyatında nəzm və nəsr kimi qorunub saxlanılmışdır. Dastan nəğmələri, atalar sözlərini, lətifələri və daha çoxunu özündə cəmləşdirən şifahi irs xalq ədəbiyyatına canlı və yenilənmiş formasıdır. "Bənu Hilal" bədəvi qəbiləsinin Ərəbistan yarımadasından Şimali Afrikaya köçünü təsvir edən anonim orta əsr dastanıdır. Bu dastanda ərəb dilinin və mədəniyyətin zənginliyi yaranma tarixi, barədə məlumatlar öz əksini tapır. Müxtəlif ərəb ləhcələrində ifa olunan şifahi versiyalarda Hilali dastanı geniş miqyaslı dil və coğrafi dəyişkənliklərə nümunədir. Sözü gedən dastan Ərəb mədəniyyətinin, adət-ənənələrin, inanclarının özündə əks etdirən nadir ədəbi və musiqi formasıdır.

Bu məqalədə Cahiliyyə dövründə yaranıb, İslam mədəniyyəti ilə özünü tamamlayan "Bənu Hilal" dastanında bədii təsvir vasitələri və bədii ifadə vasitələri haqqında araşdırma aparılıb. Onların ərəb dilinə olan təsirindən danışılıb.

Açar Sözlər: Ərəb Mədəniyyəti, "Bənu Hilal" Dastanı, Bədii Təsvir Vasitələri, Bədii İfadə Vasitələri, Bənu Hilal Əlyazmaları.

[92] AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutun Elektron Resuslar şöbəsinin müdiri, doktorant Azərbaycan, Bakı şəhəri, sevinchezretquliyeva@gmail.com

DOĞU ROMA İMPARATORLUĞUNDA MANASTIR- DEVLET İLİŞKİLERİ

Hatice TÜREL[93]

ÖZET

Tarih boyunca din ve siyaset birbirinden ayrılmaz bir ikili olmuşlardır. Din çoğu zaman iktidarlar için meşruiyet sağlayıcı bir zemin olarak görülmüş bundan dolayı siyasi egemen güçle birlikte halkın ve kitlelerin dine bakışı farklılık göstermiştir. Bürokrasinin siyasi olaylara paralel olarak dine daima bir müdahalesi olmuştur. Bu çalışmada Doğu Roma İmparatorluğunun sınırları içindeki manastır ve devlet ilişkileri ele alınmış, mevcut çekişmelerin sebepleri ve sonuçları, devlet tarafından manastır kaynaklı muhalif hareketler olarak görülen İkonaklazma ve Heyscaizsm gibi tarihi olaylar ele alınarak açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Roma, Manastır, Kilise, İkonaklazm

MONASTERY-STATE RELATIONS IN THE EASTERN ROMAN EMPIRE

SUMMARY

Religion and politics have been always inseperable throughout the history. Religion has often been seen as a legitimating ground for the governments, thus the view of the people regarding for religion has changed with the dominant political power. The bureaucracy has always interfered with religion in parallel with political events. This study examines, the relationship between the monasteries and the state within the borders of the Eastern Roman Empire, explain the causes and consequences of the conflict among them along with the historical events such as Iconoclasm and Heyscaism, which are seen as monastic opposition movements by the state.

Keywords: Eastern Rome, Monastery, Church, Iconoclasm

[93] Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Hatice-turel@hotmail.com

YEREL YÖNETİMLERİN SIFIR ATIK YÖNETİMİ ÜZERİNDEKİ YASAL SORUMLULUKLARI VE İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Doç. Dr. Esmeray ALACADAĞLI[94]

Beyza TAKTA VARLI[95]

ÖZET

Ülkemizdeki atıkların hali hazırda geri dönüşüm oranı %35 iken 2035'te bu oranın %60 olması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, 2019 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Sıfır Atık Yönetmeliği (30289 Sayılı,12.07.2019 tarihli) yayınlanmıştır. Yönetmelik sonrasında her belediye bu alanda hizmet gerçekleştirme hususunda sorumludur.

Sıfır atık yaklaşımında diğer çevresel sorunların çözümünde olduğu gibi bir kültürün yerleştirilmesinin öncelikli olduğu görülmektedir. Bu kültürün yer edebilmesi için bir dizi alışkanlığın özellikle de tüketim alışkanlıklarının değişmesi önceliklidir. Atık yönetimi belediyelerin görev ve sorumlulukları arasında yer almaktadır. Belediyeler bu anlamda halkın sıfır atık bilincini geliştirici projeler gerçekleştirmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, belediyelerin sıfır atık alanında yaptıkları çalışmaları "Sıfır Atık İyi Uygulama Örnekleri" başlığı altında örnek olarak göstermekte ve seçilen belediyelerin çalışmalarını bakanlığa ait internet sitesi üzerinden yayınlamaktadır. Bu kapsamda 2024 yılında 20 belediyenin sıfır atığa yönelik çalışması örnek olarak yayınlanmıştır. Çalışma kapsamında literatür taraması yöntemi ile örnek çalışmalar tarihi sıralamaya göre derlenmiştir. Elde edilen sonuçların sıfır atık yönetiminin daha etkin benimsenebilmesi için diğer belediyelere, daha yaygın etki olarak karar vericilere ve uygulayıcılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Atık Yönetimi, Yasal Sorumluluklar, Sıfır Atık Projeleri.

[94] Bayburt Üniversitesi İİBF, ORCID: 0000-0003-1604-6487, ealacadagli@bayburt.edu.tr
[95] Bayburt Üniversitesi, SBE Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0009-0001-8402, beyzatakta@gmail.com

THE ADAPTABILITY OF FUNDAMENTAL BETA: A CROSS-SECTOR ANALYSIS OF EUROPEAN LISTED FIRMS

Loris DI NALLO[96]

Nicolo GIANGRANDE[97]

Maria Lucetta RUSSOTTO[98]

Michele LENTINI[99]

ABSTRACT

The aim of the work is to investigate the adaptability of the fundamental beta approach to European listed companies, distinguishing by industries. Furthermore, the analysis context refers to the concept of total beta, in order to use the model also for unlisted companies. Using the multiple linear regression model, we have defined a single model for each individual sector, with the objective of interpreting the results and their significance. Therefore, starting from the significant accounting variables represented in the literature and analyzing the 2020-2022 period, we have found that the fundamental beta model is more appropriate for some sectors, such as Mining and Agricolture that show higher r-square. The results highlight a high variability of the r-squared in the analyzed sectors. We have also found divergent results regarding the significance of accounting variables: size is significant in 50% of industries, ROE in 45%, while other variables have lower impact. These findings offer practical implications, especially in the field of valuation: not all fundamental beta models are directly applicable for all business sectors. Regarding academic implications, the results contribute to the framework of alternative methods of calculating the cost of equity.

[96] PhD and Research Fellow, Department of Economics and Law, University of Cassino and Lazio Meridionale, Viale dell'Università, Cassino, Italy. Email: L.dinallo@unicas.it

[97] PhD Candidate, Department of Economics and Law, University of Cassino and Lazio Meridionale, Viale dell'Università, Cassino, Italy. Email: nicolo.giangrande@unicas.it

[98] PhD Candidate, Department DISEI, University of Firenze, Via delle Pandette, Firenze, Italy. Email: marialucetta.russotto@unifi.it

[99] PhD Candidate, Department of Economics and Law, University of Cassino and Lazio Meridionale, Viale dell'Università, Cassino, Italy. Email: michele.lentini@unicas.it

DEVELOPING STUDENTS' CONTINUOUS INTEREST AND SKILLS FOR SPORTS AND REGULAR PHYSICAL EDUCATION AND CULTURE

Nodira SAIDAKHMEDOVNA ALIMOVA [100]

ANNOTATION

The current research paper discusses the development of interest and motivation of students to physical culture and sports alongside with the main issues of forming a valuable attitude towards physical activities and a healthy lifestyle among students. An importance of introducing innovative sport and mental games, interactive methods of physical education of the younger generation is taken into the consideration.

Keywords: Physical Culture, Motivation, Interest, Teacher, Student, Healthy Lifestyle, Gaming and Competitive Technologies, Interactive Methods.

ВОСПИТАНИЕ У УЧАЩИХСЯ УСТОЙЧИВОГО ИНТЕРЕСА И НАВЫКОВ К РЕГУЛЯРНЫМ ЗАНЯТИЯМ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ И СПОРТОМ

Алимова Нодира Саидахмедовна
базовый докторант Национального института педагогики воспитания имени Кори Ниязи

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы развития интереса и мотивации учащихся к занятиям физической культурой и спортом, а также основные вопросы формирования ценностного отношения к физической активности и здоровому образу жизни у учащихся. Отмечена важность внедрения инновационных спортивно-психологических игр, интерактивных методов физического воспитания подрастающего поколения.

Ключевые слова: физическая культура, мотивация, интерес, учитель, ученик, здоровый образ жизни, игровые и соревновательные технологии, интерактивные методы.

[100] Doctoral student (PhD) of the National Institute of Educational Pedagogy named after Kary-Niyazi Tashkent, Uzbekistan

TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA YAPILAN DÜZENLEMELER İLE BANKACILIK İŞLEMLERİNDE TÜKETİCİDEN ALINAN ÜCRETLERİN SINIRLANDIRILMASI

Av. İnci KARAMERCAN CİHAN[101]

ÖZET

Ekonomide yaşanan gelişmeler, tüketicinin finansman ihtiyacını değiştirmiş ve arttırmıştır. Tüketiciler, bankalar ile birçok etkileşim içine girmek durumunda kaldığından; bireysel emeklilik, kredi, sigorta, yatırım, vergi, harç ödemeleri, para transferi gibi birçok bireysel bankacılık işlemi yapmaktadır. Tüketicilerin ihtiyacı olan bu finansmanı sağlayan en önemli kurum ise bankacılık sektörüdür.

Bankalarca alınan faiz dışı gelirlerin çok artmış olması faize ilişkin yapılan düzenlemelerin yanında faiz dışı kalemleri oluşturan ve çeşitli isimler altında tahsil edilen ücret ve masraflara ilişkin de düzenlemelerin yapılması gerekliliğini ortaya çıkartmıştır. Mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde bankaların tüketicilerden tahsil edilebileceği ücret ve masaraflar konusunda belirsizlik olmuş, Yargıtay bu konuda çeşitli kriterler oluşturmuş sonrasında ise kanun koyucu tarafından mevzuatta, bankacılık işlemlerinde tüketiciden alınabilecek ücretlerin hem tür olarak hem de miktar olarak sınırlandırılmasına ilişikin özel ve genel düzenlemeler yapılmıştır.

Çalışmamızda bankaların tüketiciye sunduğu ürün ve hizmetlerde; faiz veya kar payı, vergi fon ve benzeri yasal giderler dışında alabileceği ücret, komisyon, masraf ve benzeri adlar altındaki her türlü parasal tutarın, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun özellikle 4/3. maddesi kapsamında ele alınarak tüketici ile yapılan bankacılık işlemlerinde nelerin asli edim, nelerin yan edim, nelerin sözleşmeyi düzenleyenin kendi menfaatine yapmış olduğu masraf olduğu hususunun değerlendirilmesi ve bankacılık işlemlerinde tüketiciden alınabilecek ücretlerin hukuki sınırlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Bankacılık İşlemleri, Bankaların Tüketicilerden Alacakları Ücretler, Bankalarca Tüketicilerden Alınacak Ücretlerin Sınırlandırılması, Bankacılık İşlemlerinde Asli ve Yan Edim.

[101] ORCID: 0009-0009-4129-6219, karamercaninci@gmail.com

COĞRAFİ ŞARTLAR AÇISINDAN BEDEVİLERİN AHLAKI

Kadriye POLAT[102]

ÖZET

İbn Haldun'un Kitabul İber adlı eserine önsöz mahiyetinde yazdığı Mukaddime müstakil bir kitap hüviyetindedir. Bu eseri benzerlerinden ayıran en önemli özellik tarihi ilk defa bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesidir. İbn Haldun Mukaddime adlı eserinde toplumu bedeviler ve hadariler olarak ikiye ayırmıştır. Bu şekilde ayırdığı toplumu birçok açıdan ele alıp karşılaştırmalar yapmıştır. İbn Haldun'un karşılaştırmasını yaptığı konulardan biri de bedevilerin ve hadarilerin ahlaki anlayışlarıdır. İbn Haldun bedevilerin ve hadarilerin davranış ve tutumlarını ahlaki açıdan ele almış ve bedevilerin hadarilerden hayra daha yakın olduğunu söylemiştir. Ancak bu konuyu bir davranışın ahlaki olarak kabul edilmesinde etken olan özgürlük açısından incelememiştir. İslam düşüncesinde olduğu gibi Batı düşüncesindeki birçok filozof özgürlük kavramıyla ahlak kavramı arasında sıkı bir bağ kurmuştur. Özgürlük ahlaki bir davranışın ön koşulu olarak sayılmaktadır. Ancak coğrafi şartların gerektirdiği zorunluluklar ve bu zorunluluktan kaynaklanan toplumsal şartlar nedeniyle bedevilerin davranış ve tutumlarında özgürlük etkin olmamıştır. Onlar bir düşünme sonucu olmadan ve iradesel bir yönelimde bulunmadan toplumsal şartlara uyarak eylemde bulunmuşlardır. Bu durum bedevilerin davranış ve tutumlarında bir seçimin mevcut olmadığını gösterir. Seçim ve özgürlük barındırmayan davranış ve tutumlar, ahlaki vasfını alamazlar. Bedevilerin ahlakının hadarilerden daha yetkin olduğu konusu bu nedenlerden dolayı sorgulamayı gerektirir bir meseledir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, İbn Haldun, Mukaddime, Özgürlük, Bedevi.

[102] Sakarya Üniversitesi, SBE İslam Felsefesi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0001-6944-314X
polatkadriye63@gmail.com

GÖÇ HİKAYELERİ: SİNEMA PERDESİNDE YAŞAMAK

Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZTÜRK[103]

ÖZET

Göç olgusu, küreselleşme sürecinin bir sonucu olarak modern toplumların karşı karşıya kaldığı önemli toplumsal dinamiklerden biridir. Ekonomik, politik, sosyal ve kültürel değişimlerin hızla arttığı bu süreçte, bireylerin yaşadıkları coğrafyalardan başka coğrafyalara göç etme motivasyonları artış göstermektedir. Göç eden bireyler, kimlik arayışı ve ait olma ihtiyaçlarını yeniden tanımlarken, bu süreçler göç temalı sinemaya da geniş bir perspektifte yansımaktadır. Göç sineması, bireylerin yaşadığı kimliksel değişim, kültürel çatışma, aidiyet ve yersizlik gibi duygusal ve toplumsal süreçleri beyaz perdeye taşıyarak toplumsal dönüşümlere ışık tutar. Bu bağlamda göç sineması, yalnızca bireylerin içsel çatışmalarını yansıtmakla kalmaz; aynı zamanda, göçmenlerin sınır, kimlik ve beden algılarının toplumsal ve kültürel açılardan nasıl yeniden inşa edildiğini gösterir.

Bu çalışma, göç sinemasında göçmen temsillerini incelemeyi amaçlamaktadır ve nitel analiz yöntemi çerçevesinde kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu bağlamda, göç olgusunun sinemadaki temsillerine dair akademik kaynaklar incelenmiş, göç ve göçmenlik temalarının sinemada hangi açılardan ele alındığı değerlendirilmiştir. Göçmenlerin sinemada nasıl temsil edildiğine dair tematik incelemeler yapılarak, sınır, kimlik ve aidiyet kavramlarının göçmen bedenleri üzerinden nasıl kurgulandığı analiz edilmiştir. Çalışma, göçmen temsillerini toplumsal, kültürel ve politik açılardan değerlendirirken göç sinemasının toplumsal dönüşümlere olan katkısını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Sineması, Göçmen Temsilleri, Kültürel Uyum, Küreselleşme, Sinemada Göç Olgusu.

[103] İstanbul Topkapı Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema, ORCID NO: 0000-0002-2753-4286, aliiozturkk@gmail.com

MIGRANT NARRATIVES: LIVING ON THE SILVER SCREEN

Assist. Prof. Dr. Ali OZTURK

ABSTRACT

Migration, as a consequence of globalization, is one of the significant social dynamics that modern societies encounter. In an era marked by rapid economic, political, social, and cultural transformations, individuals are increasingly motivated to migrate from their homelands to new geographical locations. As migrants redefine their search for identity and belonging, these processes are widely reflected in the cinematic representation of migration. Migration cinema sheds light on societal transformations by bringing to the silver screen the emotional and social processes experienced by individuals such as identity shifts, cultural clashes, belonging, and displacement. In this context, migration cinema not only reflects the internal conflicts of individuals but also demonstrates how migrants' perceptions of borders, identity, and bodies are reconstructed from social and cultural perspectives.

This study aims to examine the representations of migrants in cinema. Through a comprehensive literature review using a qualitative analysis approach, academic sources on the cinematic representations of migration have been examined. The study evaluates how the themes of migration and migration have been addressed in cinema and conducts thematic analyses of how migrants are represented on screen. It analyzes how concepts of borders, identity, and belonging are constructed through migrant bodies. While assessing migrant representations from social, cultural, and political perspectives, the study also reveals the contribution of migration cinema to social transformations.

Keywords: Migration Cinema, Migrant Representations, Cultural Adaptation, Globalization, Migration in Cinema.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ИНЖЕНЕРНЫХ ВОЙСК

Медетова Раушан Мамадияровна[104]

Жаббаров Зарифбой Рустамович[105]

Аннотация

В данной статье намечены социально-экономические механизмы совершенствования качества образования военнослужащих инженерных войск высших военных образовательных учреждений.

Ключевые слова: социально-экономические механизмы, воспитание, стратегия, образовательные учреждения, образование, качество.

ASKERİ MÜHENDİSLİK BİRLİKLERİNİN EĞİTİM KALİTESİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK SOSYO-EKONOMİK MEKANİZMALAR

Raushan MAMADIYAROVNA MEDETOVA[106]

Doç. Dr. Zarifboy RUSTAMOVICH ZHABBAROV[107]

ANNOTATION

This article outlines the socio-economic mechanisms for improving the quality of education of military personnel of the engineering troops of higher military educational institutions.

Keywords: Socio-Economic Mechanisms, Education, Strategy, Educational Institutions, Education, Quality.

[104] заведующая отделом, Национального института педагогики воспитания, доктор педагогических наук, старший научный сотрудник, Узбекистан
[105] преподаватель Учебного центра военной подготовки Национального университета Узбекистана, доцент, подполковник
[106] Özbekistan Ulusal Eğitim Pedagojisi Enstitüsü, Pedagoji Bilimleri Doktoru, Bölüm Başkanı, medetova.raushan@mail.ru,
[107] Özbekistan Milli Üniversitesi Askeri Eğitim Merkezi Öğretim Görevlisi, Doçent, Yarbay, jabborovzarifboy70@mail.com,

DEPREM'İN SANAT ESERLERİNE YANSIMASI'NIN TÜRKİYE VE DÜNYADAN ÖRNEKLERİ

Samet KENAR[108]

ÖZET

Depremler ülkemizin ve bir çok ülkenin en büyük sorunlarından biridir. Büyük yıkımlara sebep olan depremler, sadece fiziksel boyutlarda değil aynı zamanda kişisel ve toplumsal boyutlarda travmalara sebep olmaktadır. Sanatçılar bu doğal afetlerin yarattığı yıkımı, kayıpları ve yeniden yapılanmaları eserlerinde işlemektedirler. Bu bağlamda sanatçılar, toplumun yaralarını sarma noktasında veya yaşananların unutulmaması, aynı hataların tekrarlarından kaçınılmasında önemli bir rol oynar. Sanat eserleri, depremin etkilerini gelecek nesillere aktarma ve toplumsal bilinci güçlendirme noktasında oldukça etkilidir. Depremlerden sonra oluşan zorlu süreçlerin yaralarını sarmayı, bu süreçleri hafızalarımıza farklı bakış açılarından yer etmesini sağlamaktadır. Araştırmada öncelikle Türkiye olmak üzere farklı ülkelerden sanatçıların depremi eserlerinde nasıl yansıttıkları sınırlı sayıda eser ile incelenmektedir. Örneğin, 1966 yılında yaşanan Varto depreminin sanatsal açıdan en çarpıcı işlendiği eser Nuri İyem'in "Varto Depremi" isimli eseri olmuştur. Eser depremi yaşayan insanların acısını izleyiciye aktarmaktadır. 6 Şubat 2023 depremi sonrası yapılmış olan Adıyaman Çağdaş Sanatlar Müzesi'nde sergilenen Mustafa Duymaz'a ait deprem enkazından çıkarılan pencerelerin birleştirilmesiyle yapılan eser ise sanatın bambaşka bir yönü ile depremi ele almıştır. Örneklerle de gördüğümüz farklılıklar, hem üslup hem de biçimsel olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda sanatçıların depremi ele aldıkları, deprem sonucu yapmaya yöneldikleri eserlerde ise sadece bir konu olarak ele almayıp, bir acıyı unutmayıp bunu dile getirme cesaretini de göstererek yaptıkları eserlerle, sadece sanatsal değer taşımakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal hafızanın korunmasına da katkı sağladıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Görsel Sanatlar, Resim, Toplumsal Dayanışma, Sanat Tarihi.

[108] Selçuk Üniversitesi, SBE Sanat Tarihi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCİD: 0009-0003-4300-2946
samet.ken11@gmail.com

ASKERİ GÜLABOĞLU "DİVAN"INDA YER ALAN NAZIM ŞEKİLLERİ HAKKINDA (BAKÜ ELYAZMALARI ESASINDA)

Dr. Tünzale SEYFULLAYEVA[109]

ÖZET

"Klasik Türk edebiyatı" olarak tanımlanan Divan edebiyatı Türklerin İslam kültüründen etkilenmeleri sonucu oluşturdukları bir edebiyattır. Bu edebiyat bazı kaynaklarda "Havas Edebiyatı", "Yüksek Zümre Edebiyatı", "Saray Edebiyatı" "Eski Türk Edebiyatı" gibi adlarla anılmaktadər. Ancak belli ilkeler çerçivesinde gelişen bu edebiyat şairlerin şiirlerini "Divan" deilen yazma kitaplarda toplamalarından dolayı daha çok" Divan edebiyatı" adıyla ifade edilmektedir. Divan edebiyatı 11. Yüzyıldan 1860`a kadar ürünler vermiştir. Bu edebiyatta hem nazm, hem de nesir alanında eserler vardır, ancak Divan edebiyatı şiir ağırlıklı bir edebiyattır. Divan şiiri başlanğıcından sonuna kimi yüzlece şair yetiştirmiştir. Ahmet Fakih, Hoca Dehhani, Yunus Emre, Aşık Paşa, Gülşehri, Suli Fakih, Ahmedi, Kadi Bürhaneddin, Nesimi, Baki, Fuzuli, Nefi, Naili, Nedim, Şeyh Galib gibi Türk edebiyatının meşhur şairleri Divan şiirinin en güzel örneklerini yazmışlar.

XVII. asr Türk edebiyyatının ünlü şairlerinden biri, halvetiye şeyhi Askeri Gülaboğlu hem aruz, hem hece vezninde muhtelif şiirlerden oluşan "Divan" yazmıştır. Türk tasavvuf edebiyatının büyük temsilcilerinden olan şairin "Cami-i esrar", "Süluküs-salikin fi beyan-i esrarül-arifin" isimli eserlerinde, hususile "Divan"ındaki şiirlerinde her zaman tasavvuf ruhu hakim olmuştur. Askeri Gülaboğlu eserlerinin Türkiye`nin muhtelif kütüphanelerinde elyazmaları bulunmaktadır. Bakü`de El Yazmaları Enstitütüsü`nde de şairin eserlerinin, özellikle "Divan"ının elyazma nushaları muhafıza olunmaktadır. Yazdığımız makalede Bakü elyazmaları esasında şairin "Divan"ında yer alan nazım şekilleri hakkında malumat vermişiz. Belirtmeliyiz ki, "Divan"daki şiirler hem divan edebiyatı nazım şekillerine, hem de halk edebiyatı nazım şekillerine dahil olabilmektedir. Bu nedenle şairin "Divan"ından örnekler vererek fikrimizi daha kapsamlı biçimde ifade etmeye çalışmışız.

[109] Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Muhammed Fuzuli El Yazmaları Enstitüsü, ORCID: 0009-0005-5018-5968, tunzale-s@mail.ru

EBÜL-KASIM EZ-ZEHRAVİ`NİN "KİTABÜL MAKALET–ÜL AŞİRE FUT–TIP" ESERİNİN BAKÜ ELYAZMASININ TARAFIMIZDAN YAPILMIŞ RESTORESİ HAKKINDA

Zerife HAKVERDİYEVA[110]

ÖZET

Dünyanın en zengin el yazmaları hazinelerinden biri olan Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Muhammed Fuzuli adına El Yazmaları Enstitüsü`nde tıp bilimi üzerine çeşitli dillerde muhtelif yazarlar tarafından derlenen el yazmaları muhafaza etmektedir. Yapılan araştırma sonucunda El Yazmaları Enstitüsü'nde 222'si Farsça, 70'i Arapça ve 70'i Türkçe olmak üzere 363 Orta Çağ tıp yazmasının muhafaza edildiği tespit edilmiştir. Bunlardan 17 tanesi tıp ve eczacılıkla ilgili yazma eserlerdir. Bahsi geçen eserlerden biri tıp bilim adamı Ebül Kasim ez-Zehravi`nin " Kitabül makalet–ül Aşire fut –tıb" elyazmasıdır. Ebul- Kasım Helaf ibn Abbas ez-Zehravi (936-1013), Endülüs'ün Kordoba şehrinde yaşamış meşhur bir Arap cerrahı ve bilim adamıdır. Özellikle tıp ve cerrahi alanındaki bilimsel araştırmalarıyla tanınan, cerrahi alet, teknik ve yöntemlerle modern tıbbın temellerini atan bir şahsiyettir. Zehravi`nin bu ansiklopedik eseri 30 ciltten oluşmakta ve tıbbın çeşitli alanlarına ilişkin bilgileri kapsamaktadır. Cerrahinin yanı sıra dermatoloji, diş hekimliği, ilaçlar ve diğer tıbbi konulara ayrılan bu eser, yüzyıllar boyunca Avrupa ve İslam dünyasında tıp eğitiminde hususi kaynağı olmuştur. Kitap Latinceye çevrildikten sonra Avrupa tıp okullarında okutuldu ve uzun yıllar cerrahların esas kitaplarından biri olmuştur. Belirtmeliyiz ki, eserin Bakü elyazma nushası M-398 şifre altında muhafıza edilmektedir. Bu kitabın restorasyona ihtiyacı olduğu göründü. Bu iş bana emanet edildi. Kitabı büyük bir memnuniyetle restore etmeye başladım.

Makalede tıp ilminin büyük alimi Ebül Kasim ez-Zehravi`nin tıp ilmi açısından çok büyük bir önem taşıyan "Kitabül makalet–ül Aşire fut–tibb" eserinin Bakü El Yazmaları Enstitütüsü`nde muhafıza olunan elyazma nushası hakkında malumat verilmiştir. Nüshanın tarafımızdan restoresi zamanı karşılaştığımız esas özellikleri dikkate alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebül Kasim ez-Zehravi, Kitabül makalet–ül Aşire fut–tibb, El yazması, Tıp İlmi

[110] Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Muhammed Fuzuli El Yazmaları Enstitüsü, ORCID: 0009-0001-1196-7693, haqverdiyevazarifa@gmail.com

ULUSLARARASI BELGELERDE KARA PARA AKLAMA SUÇU

Fereshteh SHADEMANPOOR[111]

ÖZET

Kara para aklama organize ve uluslararası bir ekonomik suçtur. Başka bir ifadeyle kara para aklama suçu, bir grup halinde gerçekleştirilen, koordineli ve bütünleşik olan yasa dışı ve suç teşkil eden faaliyetleri içermektedir. Kara para aklama sadece bir ülke sınırları içerisinde olmayıp farklı ülkeleri de kapsayabilmektedir.

Kara para aklama suçu ülkelerin ekonomisine ve mali sistemine çeşitli şekillerde zarar vermektedir. Bir ülkenin sağlıklı ekonomik döngüsü, kara para aklamanın ekonomik sisteme girmesiyle istikrarsız ve sağlıksız hale gelir. Basitçe söylemek gerekirse, kara para aklama bir veya daha fazla ülkenin ekonomik döngüsünü bozar. Finansal ve ekonomik sistem bir ülkenin en önemli ulusal ve temel direklerinden biri olduğundan, bu döngünün bozulması diğer alanlarda da başarısızlığa bile yol açabilir. Bu düzensizlik, ülke sisteminin çöküşünün de başlangıcı olabilir. Uluslararası alanda (özellikle ilgili ve ekonomik açıdan zayıf ülkelerde) ülkelerin ekonomik dayanışması olmadan kara para aklama olgusuyla mücadele etmek mümkün değildir.

Bu çalışma kapsamında, Kara para aklama, ekonomik, uluslararası ve organize bir suç olarak tanımlandığında, bu suçla mücadele etmek ve önlemek için uluslararası kuruluşlar hangi önlemleri geliştirmiştir? Bu anlaşmalar, mali suçların, özellikle de kara para aklamanın azaltılmasında ne kadar etkili olmuştur? Uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler yeterince caydırıcı ve önleyici tedbirlere sahip midir? gibi önemli sorulara olabildiğince yanıt vermeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kara Para Aklama, Kara Para Aklama Suçuna İlişkin Uluslararası Belgeler, Viyana Sözleşmesi, Palermo Sözleşmesi, Türkiye ve Uluslararası Belgeler

[111] İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi.
ORCID ID: 0009-0009-0291-9516 Damghan Azad Üniversitesi Hukuk Fakültesi İRAN, E-mail: fshademan08@gmail.com

INNOVATION AS A DRIVER OF CORPORATE EFFICIENCY: AN ANALYSIS OF ITALIAN SERVICE FIRMS

Prof. Carmelo INTRISANO[112]
Prof. Anna Paola MICHELI[113]
Dr. Anna Maria CALCE[114]
Dr. Davide ADDESSE[115]

ABSTRACT

In an increasingly competitive and dynamic market, innovation is a crucial factor for the success and sustainable growth of companies. It represents the ability to introduce new ideas, products, processes or business models that meet customer needs and improve company operational efficiency. This work investigates the relationship between business efficiency and innovation in Italian companies for 2015-2019 operating in the service industry: we assume that, under normal operating conditions, companies belonging to sectors with a higher propensity to innovation record higher levels of profitability and liquidity and are more solid than companies in sectors with a lower propensity to innovation. The distinction between sectors more and less inclined to innovation takes into account the results of the Community Innovation Survey (CIS) conducted by the National Institute of Statistics (ISTAT). The analysis highlights how innovation has a positive effect on company performance. Sectors with a higher propensity to innovation show better economic and financial efficiency than sectors with a lower propensity to innovation. Even when there are contractions in profitability, liquidity, or asset soundness indices, these do not affect the corporate performance of the most innovative companies, which in any case remain better than those of companies less inclined to innovation.

Keywords: Business Efficiency, Corporate Performance, Innovation, Service Industry

[112] Full Professor of Corporate Finance University of Cassino and Southern Lazio Cassino, Italy, c.intrisano@unicas.it
[113] Associate Professor of Corporate Finance University of Cassino and Southern Lazio Cassino, Italy, a.micheli@unicas.it
[114] PhD and Research Fellow in Corporate Finance University of Cassino and Southern Lazio Cassino, Italy, annamariacalce@unicas.it
[115] PhD Student in Corporate Finance University of Cassino and Southern Lazio Cassino, Italy, davide.addesse@unicas.it

SALİDƏ ŞƏMMƏDQIZININ (ŞƏRİFOVA) KİÇİK NƏSRİNDƏ BƏDİİ REFLEKSİYA

Mənzər EYNULLAYEVA[116]

XÜLASƏ

Filologiya elmləri doktoru, yazıçı Salidə Şəmmədqızının (Şərifova) kiçik nəsri bədii refleksiya, elmi və bədii janrların qarışıqlığı, postmodern, sarkazm ilə səciyyələnir. Salidə Şəmmədqızının qələmə aldığı hekayələrindəki bədii refleksiya ədəbiyyatşünaslıq məsələlərini əks etdirən hekayələrində geniş şəkildə əksini tapır. Salidə Şəmmədqızı qələmə aldığı kiçik nəsr nümunələrində baş verən nöqsanlara satirik yanaşması sarkazm dərəcəsinə çatır, bununla da öz tənqid hədəflərinə münasibətini əks etdirir. Salidə Şəmmədqızının hekayələrində postmodernə xas olan mübaliğə edilmiş müəllif oyunlarına meylliyin özünü göstərməsi, intertekstuallıq və ya intermətnliyə rast gəlinməsi müəllifin qələmə aldığı hekayələrinin postmodern ədəbiyyata aid olduğuna dəlalət edir.

"Əriyən şam" və "Dionisin qələbəsi" adlı hekayələr toplularına daxil edilmiş hekayələr həmçinin müxtəlif jurnal və internet səhifələri vasitələri ilə də yayılmışdır. Salidə Şəmmədqızının əsərləri haqqında Xalq yazıçısı Mövlud Süleymanlı, Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayev, AMEA-nın müxbir üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor Tehran Əlişanoğlu, filologiya elmləri doktoru, professor Vüqar Əhməd, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, yazıçı, publisist Şəmil Sadiq, yazıçı, publisist Bayram İsgəndərli və digər qələm sahibləri münasibət bildirmişdilər.

Açar Sözlər: Kiçik Nəsr, Bədii Refleksiya, Elmi Və Bədii Janrların Qarışıqlığı, Sarkazm, Postmodern

[116] AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin böyük elmi işçisi

RUS HUKUK DOKTRİNİNDE DEVLET EGEMENLİĞİNE İLİŞKİN FİKİRLERİN GELİŞİM TARİHİ

ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ О ГОСУДАРСТВЕННОМ СУВЕРЕНИТЕТЕ В РОССИЙСКОЙ ПРАВОВОЙ ДОКТРИНЕ

Mehti ŞAMATOVİÇ ŞERİFOV

Шарифов Мехти Шаматович[117]

Аннотация

В статье затрагиваются документы и концепции, в которых обосновываются и раскрываются полномочия центральной власти в России. Первые размышления о русской государственности содержатся в таких исторических произведениях как «Повесть временных лет», «Слово о законе и благодати», «Изборник 1076 года», «Поучение Владимира Мономаха», «Слово Даниила Заточника» и т.д. Оригинальные представления о суверене складываются в Новгороде, который понимался как носитель государственного суверенитета – «господин Великий Новгород». В XIV-XVI веке наблюдается усиление Московского княжества, претендующего на верховенство среди восточнославянских княжеств. Теоретическим обоснованием амбиций Московского князя стала мессианская концепция «Москва – Третий Рим» («Москва – новый Царьград»).

Большинство исследователей считают возможным говорить о русском абсолютизме не ранее, чем со второй половины XVII века, а его окончательное оформление приурочивают к правлению Петра I. Петр I преобразовал русское государство. Теоретическое обоснование абсолютизма нашло свое отражение в трудах Ф. Прокоповича и В.Н. Татищева.

В постпетровскую эпоху многие российские монархи начинали свое правление с либеральных уступок, стремясь управлять с позиций «просвещенного абсолютизма». Альтернативы «просвещенному абсолютизму» в российской политико-правовой мысли выдвинули как либералы, так и славянофилы. Критически к теории «просвещенного абсолютизма» относились и русские просветители. 19 век характеризуется распространением европейских и американских идей о сущности государства и государственной власти, острым теоретическим противостоянием последователей ограниченного и неограниченного суверенитета. На этом фоне царская власть ужесточает свою позицию, перейдя от концепта «официальной народности» к концепту «народного самодержавия».

Для советской политико-правовой мысли характерно акцентирование внимания на проблемах федерализма, что особо актуально при анализе начального периода становления советской государственности. Так, ряд исторических фактов и документов позволяют рассматривать в истории СССР наличие конфедеративного периода.

Ключевые слова: государственный суверенитет, абсолютизм, просвещенная монархия, «официальная народность», «народное самодержавие»

[117] кандидат философских наук, НОУ ВПО «Российская Академия адвокатуры и нотариата»

THE HISTORY OF DEVELOPMENT OF REPRESENTATIONS ON THE STATE SOVEREIGNTY IN OF THE RUSSIAN LEGAL DOCTRINE

Mekhti SHAMATOVICH SHARIFOV[118]

ABSTRACT

This article considers the documents and concepts, which are justified and disclosed the authority of the central government in Russia. First reflections on the Russian statehood contained in historical works such as "The Tale of Bygone Years", "Sermon on Law and Grace", "Miscellany 1076", "Instruction of Vladimir Monomakh", "Word of Daniel the Exile", etc. The original idea of the sovereign formed in Novgorod, which is understood as the carrier state sovereignty – "Lord Novgorod the Great". In the XIV-XVI century, there has been increasing Moscow principality, claiming the rule among the East Slavic principalities. Theoretical justification ambitions Moscow prince became a messianic concept of "Moscow - the Third Rome" ("Moscow - new Constantinople").

The majority of researchers find it possible to speak of Russian absolutism earlier than the second half of the XVII century, and its final form timed to coincide with reign of Petru I. Peter I transformed the Russian state. Theoretical justification of absolutism is reflected in the works of Ф.Prokopovich and V.N.Tatishcheva.

In the post-Petrine era, many Russian monarchs began his reign with the liberal concessions in an effort to control the position of «enlightened absolutism». Alternatives to «enlightened absolutism» in the Russian political and legal thought put forward as liberals and Slavophiles. Critical to the theory of «enlightened absolutism» attitude and Russian educators. The 19 th century is characterized by the proliferation of European and American ideas about the nature of the state and the government, a sharp theoretical opposition followers restricted and unrestricted sovereignty. Against this background, the tsarist regime tightens its position, moving from the concept of «official nationalism» to the concept of "people's autocracy".

The Soviet political and legal thought is characterized by the focus on the issues of federalism, which is especially relevant in the analysis of the initial period of the Soviet state. Thus, a number of historical facts and documents allow us to consider the history of the Soviet Union in the presence of a confederal period.

Keywords: State Sovereignty, Absolutism, Enlightened Monarchy, "Of Official Nationality", "People's The Autocracy"

[118] Ph.D., LEU VPO "Russian Academy of lawyers and notaries," Moskova-Rusya ORCID: 0000-0002-3368-1856, sharifovmexti@yahoo.com

KAMUDA DİJİTALLEŞME TÜRKİYE VE ESTONYA KARŞILAŞTIRMASI

Pınar SOYSAL[119]

Doç. Dr. Zümrüt Hatun DEMİREL[120]

ÖZET

Kamuda dijitalleşme, kamu hizmetlerinin etkin, şeffaf ve erişilebilir bir şekilde sunulmasını sağlayan önemli bir süreçtir. Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, devletlerin vatandaşlarına sundukları hizmetlerin dijital ortamda sunulması, kamu sektöründe verimlilik ve güvenlik açısından önemli bir dönüşüm sağlamaktadır. Bu çalışma, Türkiye ve Estonya'nın dijitalleşme süreçlerini karşılaştırarak, her iki ülkenin dijital dönüşüm stratejilerindeki benzerlikleri ve farklılıkları incelemeyi amaçlamaktadır. Dijitalleşme, devlet ve vatandaş arasındaki etkileşimi dönüştürerek, hizmetlerin daha hızlı, güvenli ve verimli bir şekilde sunulmasını mümkün kılmaktadır. Kamu hizmetlerinin dijital platformlar üzerinden sunulması, vatandaşların hizmetlere erişimini kolaylaştırırken, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi temel unsurların güçlenmesine de katkı sağlamaktadır. Ayrıca, dijitalleşme süreçleri sürdürülebilirlik hedeflerine de katkı sağlar; dijital hizmetlerin yaygınlaşması, kağıt kullanımını azaltarak çevresel etkilerin en aza indirilmesine yardımcı olur. Çalışma, Türkiye'nin dijitalleşme sürecini, e-devlet platformları, dijital kimlik sistemleri ve çeşitli kamu hizmetlerine dijital erişim gibi uygulamalar üzerinden değerlendirirken, Estonya'nın dijitalleşme modelini de incelemektedir. Estonya, dijital kimlik, e-imza ve e-vatandaşlık (E-Residency) gibi küresel ölçekte başarıya ulaşmış projelerle dijitalleşme alanında önemli bir örnek teşkil etmektedir. Ülke, güçlü bir dijital altyapı oluşturarak, kamu hizmetlerini dijital ortamda güvenli ve verimli bir şekilde sunmayı başarmıştır. Ayrıca, kamu-özel sektör işbirliği, dijital altyapı geliştirilmesinde öncelikli bir strateji olmuştur. Elde edilen bulgular, Türkiye'nin dijitalleşme sürecinde önemli adımlar attığını, ancak Estonya'nın dijitalleşme sürecine kıyasla daha gelişmiş bir model sunduğunu göstermektedir. Türkiye'nin dijitalleşme sürecini hızlandırabilmesi için dijital kimlik ve güvenlik sistemlerini güçlendirmesi, kamu-özel sektör işbirliğini artırması ve dijital eğitim çalışmalarını yaygınlaştırması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamuda Dijitalleşme, Dijital Dönüşüm, Sürdürülebilirlik

[119] Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, SBE Bankacılık ve Finans Bölümü, ORCID: 0009-0009-0233-7065, peri19783@windowslive.com,
[120] Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Bankacılık ve Finans Bölümü RORID: www.ror.org.05ryemn72, zhdemirel@aybu.edu.tr

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK İLLÜSTRATÖRLERİNİN ESERLERİNDE KİMLİK ARAYIŞI

Doç. Dr. Emine Nilüfer ÜSTÜNDAĞ[121]

Aslıhan Seçil TÜRK[122]

ÖZET

Bu araştırma, Cumhuriyet dönemi Türk illüstratörlerinin eserlerinde kimlik arayışını incelemektedir. Türkiye'nin modernleşme süreciyle birlikte, sanatçılar geleneksel Osmanlı sanatından koparak, Batı'nın etkisiyle yeni bir estetik ve anlatım dili geliştirmişlerdir. Bu dönemde grafik tasarım disiplini, modernleşme sürecinin bir parçası olarak batıdan alınan sanat akımlarıyla şekillenmiş ve ulusal kimlik arayışına katkıda bulunmuştur. Cumhuriyet döneminde afiş, dergi gibi görsel materyaller, toplumsal mesajların iletilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Araştırmada, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren illüstrasyon alanında faaliyet gösteren sanatçıların, ulusal kimliği yeniden inşa etme çabaları, bu süreçte ortaya çıkan temalar ve sanatçıların illüstratif üslubu incelenmektedir. Ayrıca, toplumsal ve kültürel dönüşümlerin illüstrasyon üzerindeki etkileri ele alınarak, bu dönemdeki eserlerde görülen kimlik arayışının, Türk illüstrasyon sanatındaki yerini ve önemini nasıl şekillendirdiği tartışılmaktadır. Cumhuriyet'in idealini yansıtan bu illüstrasyonlar, sanatçıların bireysel yaratıcı süreçlerini ve dönemin toplumsal dinamiklerini anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Grafik Tasarım, İllüstrayon, Türk İllüstratörler, İllüstratif Üslup.

[121] İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü, ORCID:0000-0001-6212-2394, emineniufer.ustundag@ikc.edu.tr

[122] Ege Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Grafik Tasarım Bölümü, ORCID: 0009-0002-3004-4488, asecilturk@gmail.com

ARKEOLOJİ'DE ANITSALLIĞA YAKLAŞIM[123]

Ahmet SÖĞÜT[124]

ÖZET

İnsan, kaybedilen yakınlarını anma veya kendi varlığının izlerini bu dünyada bırakmak amacıyla anıt inşa etmeyi bir araç olarak görmüştür. Anıt inşası her ne kadar özünde kişinin hatıralarını gelecek nesillere aktarmak olsa da aslında bu dünyada bir iz bırakma çabası olarak görülmektedir. Bu nedenle; geçmişin değerlerine eğilip onların yaratılma gayesindeki bileşenleri bir araya getirmek ve yaratılma ortamlarını açığa çıkarmak anıtı/anıtsallığı tanımlamakta önemli unsurlardır. Anıtsallık kavramının tanımı ve kullanımı birçok disiplinde, sanat tarihi, mimari, yaygın olarak kullanılmakta; ancak arkeoloji literatüründe tanımının tam olarak yapılmaması esasen mimarlık disiplini içerisinde değerlendirilmesine yol açmıştır. Bu nedenle; çalışmamız içerinde arkeolojide anıtsallığa yaklaşım irdelenerek arkeoloji disiplini içerisinde anıtsallık kavramının tanımı yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anıt, Anıtsal, Anıtsallık.

APPROACH TO MONUMENTALITY IN ARCHAEOLOGY

ABSTRACT

People have seen the construction of monuments as a means to commemorate their lost relatives or to leave traces of their existence in this world. Although the construction of monuments is in essence to transfer one's memories to future generations, it is actually seen as an effort to leave a trace in this world. For this reason, it is important to focus on the values of the past, to bring together the components of the purpose of their creation and to reveal the environments of their creation are important elements in defining the monument/monumentality. The definition and use of the concept of monumentality is widely used in many disciplines, art history, architecture; however, the lack of a complete definition in the archaeological literature has led to its evaluation mainly within the discipline of architecture. In this context; the approach to monumentality in archaeology and the definition of monumentality within this discipline will be tried to be made in our study.

Keywords: Monument, Monumental, Monumentality.

[123] Bu çalışma Arkeoloji Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Abuzer KIZIL danışmanlığında hazırlanan "Karia Bölgesi Anıt Mezar Mimarisi ve Tipolojisi" başlıklı tezden üretilmiştir.

[124] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi SBE, ahmetsogut2735@gmail.com, ORCID: 0009-0000-0655-0968

A MODEL PROPOSAL ON THE REGULATORY ROLE OF ORGANISATIONAL EMOTIONAL CAPABILITY IN THE RELATIONSHIP BETWEEN BUSINESS MODEL INNOVATION AND CORPORATE SUSTAINABILITY

Dilek KARACA[125]

Mustafa Sercan ÇAKMAK[126]

ABSTRACT

This study examines the moderating role of organisational emotional capability in the relationship between business model innovation and corporate sustainability. Today, sustainability is of great importance for technology companies in terms of maintaining competitive advantage and fulfilling social responsibilities. Business model innovation is a critical strategy for companies to adapt to changing environmental conditions and achieve sustainability goals. However, the emotional capability of the organisation also stands out as an important factor in the success of this process. Organisational emotional capability refers to the skills necessary for employees to understand and manage their emotional states and create a positive work environment. In this study, the impact of business model innovation on corporate sustainability is investigated through the moderating effect of organisational emotional capability. Thus, based on stakeholder institutionalisation and resource-based theory, this study aims to design a research model for the causal relationship between emotional capability, organisational sustainability and business model innovation. In the study, the relationships between the two main variables are examined and the possibility of business model innovation having a moderating effect on the relationship between these two main variables is emphasised.

Keywords: Organisational Emotional Capability, Business Model Innovation, Corporate Sustainability

[125] İstanbul Rumeli Üniversitesi İİBF, dilek.karaca@rumeli.edu.tr
[126] İstanbul Rumeli Üniversitesi SBE Doktora Öğrencisi, mstfsercan@gmail.com

DESTİNASYON YÖNETİMİ VE META-YÖNETİŞİM: ÇATIŞMADAN İŞ BİRLİĞİNE GİDEN YOL

Dr. Sinan GÖÇ[127]

ÖZET

Destinasyon yönetimi ve meta-yönetişim, sürdürülebilir turizm geliştirme ve kültürel mirasın korunması konularında karşılaşılan karmaşık zorlukları ele almak için kritik öneme sahip iki çerçeve olarak öne çıkmaktadır. Turizmin küresel ölçekte hızlı büyümesi, ekonomik faydalar sağlamakla birlikte, aşırı turizm, çevresel tahribat ve sosyo-kültürel bozulma gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar, paydaşlar arasında kaynak dağılımı, koruma öncelikleri ve karar alma süreçleri konusunda çatışmalara yol açmakta ve kapsayıcı, uyarlanabilir ve iş birliğini teşvik eden yönetişim mekanizmalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Meta-yönetişim, bu gerekliliklere yanıt veren, hiyerarşik, ağ tabanlı ve piyasa odaklı yönetişim yaklaşımlarını bütünleştiren bir çerçeve sunmaktadır.

Bu çalışma, meta-yönetişimin destinasyon yönetimi ve kültürel mirasın korunmasındaki uygulamalarını incelemektedir. Literatürdeki mevcut çalışmaların ikincil veri analiziyle sentezlenmesi yoluyla, meta-yönetişim çerçevelerinin güçlü yönleri, karşılaşılan zorluklar ve başarı örnekleri değerlendirilmiştir. Bulgular, meta-yönetişim yaklaşımlarının politika tutarlılığını artırdığını, paydaşlar arasında iş birliğini geliştirdiğini ve sürdürülebilir uygulamaları teşvik ettiğini göstermektedir. Ancak, güç dengesizlikleri, kaynak kısıtları ve idari karmaşıklıklar, bu çerçevelerin etkinliğini sınırlayan temel sorunlar olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, çalışma, meta-yönetişim uygulamalarının iyileştirilmesi için katılımcı yönetişim mekanizmalarının güçlendirilmesi, teknolojik araçların entegrasyonu, adil kaynak dağılımının sağlanması ve çok düzeyli politika koordinasyonunun artırılması gibi öneriler sunmaktadır. Bu öneriler, turizmin kültürel mirası koruyarak, çevresel sürdürülebilirliği sağlayarak ve ekonomik büyümeyi destekleyerek daha dengeli bir sektör haline gelmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, teorik tartışmalara katkı sunmakla birlikte, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için de pratik çözümler önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Destinasyon Yönetimi, Meta-yönetişim

[127] Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği ABD Doktora Programı Mezunu, Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-5820-8571, sinangoc@hotmail.com

DESTINATION MANAGEMENT AND META-GOVERNANCE: THE PATH FROM CONFLICT TO COOPERATION

Dr. Sinan GÖÇ

ABSTRACT

Destination management and meta-governance are two critical frameworks addressing the complexities of sustainable tourism development and cultural heritage preservation. As tourism continues to expand globally, it brings significant economic benefits but also introduces challenges such as over-tourism, environmental degradation, and sociocultural disruptions. These challenges often lead to conflicts among stakeholders, highlighting the need for governance mechanisms that promote cooperation, inclusivity, and adaptability. Meta-governance emerges as a transformative solution by integrating hierarchical, network, and market-based governance approaches, ensuring cohesive and effective outcomes.

This study explores the applications of meta-governance in destination management and cultural heritage preservation through secondary data analysis of extensive studies on the subject. The findings reveal that meta-governance enhances policy coherence, supports participatory governance, and fosters adaptive management practices. However, significant challenges such as power imbalances, limited resources, and administrative complexities persist, limiting its effectiveness in certain contexts. The study also identifies successful applications of meta-governance in aligning stakeholder interests, promoting sustainable practices, and resolving conflicts.

The article concludes with recommendations for refining meta-governance frameworks to improve their practical application. Key suggestions include fostering participatory governance, integrating technological tools, ensuring equitable resource distribution, and building capacity for adaptive governance. By addressing these challenges, meta-governance has the potential to transform the tourism sector into a harmonious balance of economic growth, cultural preservation, and environmental sustainability. This study contributes to both theoretical discourse and practical implementation, offering insights for policymakers, practitioners, and researchers in the tourism field.

Keywords: Governance, Destination Management, Meta-governance.

44 GÜNLÜK VƏTƏN SAVAŞINA PUBLİSİSTİK NƏZƏR ("ƏDƏBİYYAT QƏZETİ"NİN MATERİALLARI ƏSASINDA)

Leyla MƏMMƏDOVA[128]

XÜLASƏ

2020-ci il sentyabr ayının 27-si başlayan və 44 gün davam edən 2-ci Qarabağ savaşı Azərbaycan Respublikasının qələbəsi ilə başa çatdı. 30 ilə yaxın müddət ərzində düşmən tapdağı altında qalan torpaqlarımız Ali Baş Komandan İlham Əliyevin güclü və uzaqgörən siyasəti nəticəsində işğaldan azad olundu. Tarixə yazılan bu əlamətdar günlər istər medianın, istərsə də dövri mətbuatın diqqət mərkəzində idi. Belə ki, müharibə başlayan gündən televiziya kanallarında mövzusu Qarabağ-Ermənistan münaqişəsi olan ictimai-siyasi və analitik verilişlər, eləcə də qəzet və jurnallarda çoxsaylı hekayələr, şeirlər, poemalar, publisistik məqalələr, tənqidi yazılar yer alırdı. Haqq səsimizin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması yolunda gedən mübarizədə "Ədəbiyyat qəzeti" bu missiyanı layiqincə yerinə yetirirdi. "Ədəbiyyat qəzetinin" 2020-ci il sentyabr, oktyabr, noyabr aylarında dərc olunan saylarının əsas predmetini Qarabağ mövzusu təşkil edirdi. Tanınmış yazıçılar Elçin və Anar Azərbaycanın unudulmaz qələbəsinin yaşatdığı sevinc hissini öz publisistik yazılarında qürurla qələmə alıblar. Ədəbiyyatşünas, tənqidçi və publisist Azər Turan ermənilərin ölkəmizə qarşı ərazi iddialarını, onların dünyaya yaydığı yalan məlumatları kəskin şəkildə tənqid edir. Onun "Tanrının evi–Türk, Qarabağ və Bir Hilal uğruna batan günəşlər" adlı məqaləsində ermənilərin "Dağlıq Qarabağ" anlayışını irəli sürmələri, özlərini isə Qarabağın dağ əhalisi adlandırmaları publisistin qeyd etdiyi əsaslı faktlarla doğruluq payını itirir. Erməni vəhşiliklərini lənətləyənlərdən biri də ədəbiyyatşünas, tənqidçi Elnarə Akimovadır. E.Akimovanın "Ermənilərin öldürdüyü uşaqlar" adlı məqaləsində Ermənistanın Gəncə şəhərində törətdiyi terror hadisəsi onların Azərbaycan Ordusu qarşısında necə aciz və əlacsız qalmalarının nəticəsi kimi qiymətləndirilir, həmçinin qeyd olunan məqalədə körpə uşaqları, dinc əhalini hədəf alan mənfur düşmən, eləcə də buna göz yuman dünya mediası pislənilir.

Açar Sözlər: Qarabağ Savaşı, Dövri Mətbuat, Qəzet, Publisistika.

[128] Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu ORCID: 0009-0003-0678-4440
e-mail: Leyla.Zerbeliyeva.97@mail.ru

44 GÜNLÜK VATAN SAVAŞI'NA GAZETECİLİK BAKIŞI ("EDEBİYAT GAZETESİ"NİN MATERYALLERİNE DAYANARAK)

Leyla MAMMADOVA[129]

ÖZET

27 Eylül 2020'de başlayan ve 44 gün süren 2. Karabağ savaşı Azerbaycan Cumhuriyeti'nin zaferiyle sonuçlandı. Başkomutan İlham Aliyev'in güçlü ve ileri görüşlü politikası sonucunda yaklaşık 30 yıldır düşmanın elinde bulunan topraklarımız işgalden kurtarıldı. Tarihe yazılan bu dikkat çekici günler hem medyanın hem de süreli edebiyatın ilgi odağı oldu. Böylece savaşın başlangıcından bu yana televizyon kanallarında Karabağ-Ermeni çatışmasına ilişkin sosyo-politik ve analitik programlar yayınlanmakta, ayrıca gazete ve dergilerde çok sayıda hikaye, şiir, gazetecilik makalesi ve eleştirel makaleler yayınlanmaktadır. "Edebiyat gazetesi" adalet sesimizi dünya toplumuna ulaştırma mücadelesinde misyonunu yerine getirmiştir. Karabağ meselesi "Edebiyat Gazetesi" Eylül, Ekim, Kasım 2020 sayılarının ana konusu oldu. Tanınmış yazarlar Elçin ve Anar, Azerbaycan'ın unutulmaz zaferinin sevincini gazetecilik yazılarında gururla kaleme aldılar. Edebiyat eleştirmeni, eleştirmen ve yayıncı Azer Turan, Ermenilerin ülkemize yönelik toprak iddialarını ve dünyaya yaydıkları asılsız bilgileri sert bir şekilde eleştirmektedir. "Tanrı'nın Evi –Türk, Karabağ ve Bir Hilal İçin Güneş Batıyor" başlıklı yazısında, Ermenilerin "Dağlık Karabağ" kavramını öne sürmeleri ve kendilerini Karabağ'ın dağlıları olarak adlandırmaları, yayıncının bahsettiği temel gerçeklerle gerçeklikten payını kaybediyor. Ermeni zulmünü lanetleyenlerden biri de edebiyat eleştirmeni Elnara Akimova'dır. E. Akimova'nın "Ermenilerin Öldürdüğü Çocuklar" başlıklı yazısında, Ermenilerin Gence şehrinde gerçekleştirdiği terör olayı, Azerbaycan Ordusu karşısında ne kadar güçsüz ve çaresiz kaldıklarının yanı sıra nefret dolu düşmanın bir sonucu olarak değerlendiriliyor. Bu yazıda bebeklerin ve sivillerin hedef alınması ve buna göz yuman dünya medyası kınandı.

Anahtar Kelimeler: Karabağ Savaşı, Süreli Yayın, Gazete, Gazetecilik

[129] Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Nizami Gencevi onuruna Edebiyat Enstitüsü ORCID: 0009-0003-0678-4440
e-mail: Leyla.Zerbeliyeva.97@mail.ru

A JOURNALISTIC LOOK AT THE 44-DAY PATRIOTIC WAR (BASED ON MATERIALS FROM THE "ƏDƏBIYYAT" NEWSPAPER)

Leyla MAMMADOVA[130]

ABSTRACT

The 2nd Karabakh war, which started on September 27, 2020 and lasted for 44 days, ended with the victory of the Republic of Azerbaijan. As a result of the strong and far-sighted policy of Commander-in-Chief Ilham Aliyev, our lands, which were under the enemy's foothold for nearly 30 years, were liberated from occupation. These remarkable days written in history were in the center of the attention of both media and periodical literature. Thus, since the beginning of the war, social-political and analytical programs about Karabakh-Armenian conflict have been broadcasted on TV channels, as well as numerous stories, poems, journalistic articles, and critical articles were published in newspapers and magazines. "Literary newspaper" accomplished the mission in the struggle to bring our justice voice to the world community. The issue of Karabakh was the main topic of the September, October, November 2020 editions of "Literary newspaper". Well-known writers Elchin and Anar proudly wrote down the joy of Azerbaijan's unforgettable victory in their journalistic writings. Literary critic, critic and publicist Azer Turan sharply criticizes the territorial claims of Armenians against our country and the untruthful information they spread to the world. In his article entitled "God's House - Suns setting for Turks, Karabakh and Bir Hilal", the Armenians' assertion of the concept of "Mountainous Karabakh" and calling themselves the mountain people of Karabakh loses its share of truth with the fundamental facts mentioned by the publicist. One of those who cursed Armenian atrocities is literary critic Elnara Akimova. In the article "Children killed by Armenians" by E.Akimova, the terrorist incident by the Armenians in the city of Ganja is evaluated as the result of how powerless and desperate they were in front of the Azerbaijani Army, as well as the hateful enemy targeting babies and civilians and the world media that turn a blind eye to it were condemned in this article.

Keywords: Karabakh War, Periodical Literature, Newspaper, Journalism

[130] Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS ORCID: 0009-0003-0678-4440
e-mail: Leyla.Zerbeliyeva.97@mail.ru

DERVİŞ MUSTAFA'NIN TERTİBİ BİR ŞİİR MECMUASI: "MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT"

Merve Nur GÜNAY ÖZTÜRK[131]

ÖZET

Klasik Türk edebiyatı, sadece bireysel şairlerin eserlerinden değil, aynı zamanda derlemeler ve mecmû'alar yoluyla da önemli bir edebi miras bırakmıştır. Bu mecmû'alar, farklı şairlere ait şiirlerin toplandığı, edebi akımların ve dilsel özelliklerin bir arada değerlendirilebileceği önemli kaynaklardır. Bu çalışmanın amacı, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde yer alan ve NEKTY05650 demirbaş numarasına sahip müstensihi Derviş Mustafa bin el Hacc Mehmet olan "Mecmû'a-i Gazeliyyât" başlıklı şiir mecmuasının tenkitli metninin hazırlanmasıdır. Çalışmanın ilk bölümünde klasik Türk edebiyatında mecmuanın yeri ve öneminden, mecmuanın iç ve dış özelliklerinden, eserin bilimsel açıdan değerlendirilebilmesi için izlenen metodolojik adımlardan, metnin nasıl ve ne şekilde transkribe edildiğinden, mevcut metin ile basılı dîvânlar arasındaki farkları ve şairlerin divanlarında yer almayan ancak mecmû'ada yer alan gazellerin tespitine dair çalışmalardan oluşturulmuştur. Ayrıca, metinlerin vezin ve bahirlerinin belirlenmesi, dil bilgisel özellikleri gibi detaylar da aktarılmaktadır. İkinci bölümde ise Mecmû'a-i Gazeliyyât, transkripsiyonlu metne çevrilerek, divanlardaki gazeller ile karşılaştırılmış ve farklılıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmuèa, 18. Yüzyıl, Gazel, Derviş Mustafa

DERVISH MUSTAFA'S COMPILATION OF A POETRY ANTHOLOGY: "MECMÛÈA-I GAZELIYYÂT"

ABSTRACT

Classical Turkish literature has left an important literary heritage not only through the works of individual poets but also through anthologies and compilations. These anthologies serve as significant sources where the poems of various poets are collected, and literary movements and linguistic features can be evaluated together. The aim of this study is to prepare the critical edition of the poetry anthology titled Mecmû'a-i Gazeliyyât, which is held in the Rare Books Library of Istanbul University with the inventory number NEKTY05650 and was transcribed by Derviş Mustafa bin el Hacc Mehmet. The first section of the study focuses on the place and importance of anthologies in classical Turkish literature, the internal and external features of the anthology, the methodological steps followed for scientific evaluation of the work, how and in what manner the text was transcribed, and the differences between the existing manuscript and printed divans, as well as the identification of gazels that are not found in the poets' divans but are included in the anthology. Furthermore, details such as the determination of the meter and rhyme, as well as linguistic features, are also discussed. In the second section, Mecmû'a-i Eş'âr is transcribed into a readable format and compared with the gazels in divans, highlighting the differences.

Keywords: Classical Turkish Literature, Compilation, 18th Century, Ghazal, Dervish Mustafa

[131] Kocaeli Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı ABD Yüksek Lisans Öğrencisi ORCID: 0009-0006-6211-5497, mervenurgunayy@gmail.com

BOŞANMIŞ KADINLARIN KARŞILAŞTIĞI EKONOMİK GÜÇLÜKLER

Nuran BİL[132]

ÖZET

Toplumun temel yapı taşı olarak kabul edilen aile kurumu, neslin devamını sağlayan, kültürel değerlerin kuşaklar arası aktarımını sağlayan, bireylerin sosyalleşmesine katkı sunan, bireylere ekonomik, psikolojik ve hukuki iyi oluş hali sunan bir yapı olma özelliği göstermektedir. Sanayileşme ve modernleşme ile birlikte, kırdan kente doğru yoğun göçlerin yaşanması, kadınların iş yaşamına katılımlarının artarak aile ekonomisine katkı sağlaması, kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi, ekonomik özgürlüklerini elde etmeye başlaması, aile içi ilişkilerin değişmesi gibi birçok etken aile kurumunda değişimlerin yaşanmasına katkı sağlamıştır. Aile yapısında görülen bu değişimlere uyum sağlayamayan bireyler boşanma yolunu tercih etmiştir. TÜİK verileri incelendiğinde, boşanma oranlarında her geçen yıl artış olmaktadır. Boşanma olaylarına etki eden nedenler farklılık göstermekle birlikte ilk sırayı eşlerin sorumsuz ve ilgisiz davranması aldığı görülmektedir. Türkiye'de 2023 yılında gerçekleşen 171 bin 883 boşanma davasında 171 bin 213 çocuk velayete verilmiştir. Velayetlerin %74,9'u anneye verilirken %25,1'i ise babaya verilmiştir. Velayetlerin büyük çoğunluğunun anneye verildiği boşanma davalarından sonra kadınlar ekonomik sorunlar başta olmak üzere birçok sorun ile karşı karşıya kalmaktadır. Boşanmış kadınlar iş bulmada güçlük çekmekte, kök aile yanına taşınmak zorunda kalma, çocukları ile tek ebeveyn olarak ilgilenme, çocuklarına yeteri kadar zaman ayıramama, dışlanma, kötü muameleye maruz kalma, psikolojik ve sosyal sorunlar gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar ile mücadele eden kadınlar, ekonomik açıdan desteklenerek güçlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Boşanan kadınlara özel istihdam olanakları, barınma desteği, çocuklarına kişisel gelişimlerine katkı sunacak hizmet modellerinin geliştirilmesi gibi destek alanları sunularak boşanan kadınların toplum içerisinde güçlendirilmeleri sağlanabilir.

Bu çalışma, boşanmış olup çocukları ile birlikte yaşayan kadınların karşı karşıya kaldığı sorunlara daha hızlı ve etkili çözüm sistemlerinin oluşturulması gerekliliğini vurgulamaktadır. Türkiye genelinde boşanma konusuna ilişkin çalışmalar yapılmış olmasına rağmen boşanmış kadınların ekonomik sorunlarına yönelik kısıtlı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Toplumun sosyolojik yapısında meydana gelen değişimlerle birlikte boşanmış aile sayısında da ciddi artışlar görülmektedir. Bu durum boşanmış ailelerin karşı karşıya kaldığı sorunların çözümüne yönelik sosyal politikaların geliştirilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, boşanmış kadınların ekonomik sorunlar ile mücadele yöntemine sosyal politikalar bağlamında katkı sağlaması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Kadın, Boşanma, Ekonomik Sorunlar, Sosyal Politikalar.

[132] Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı ORCID: 0000-0002 7546-7946, Nuranbil56@gmail.com

SPORCULARDA ALKOL VE SİGARA KULLANIMININ İNTERNET BAĞIMLILIĞINA ETKİSİ

Cabir ADIYAMAN[133]

Doç. Dr. Yener AKSOY[134]

Doç. Dr. Fatih KARAKAŞ[135]

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde alkol ve sigara kullanımının internet bağımlılığı üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmada betimsel nitelikte tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılında Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören ve tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen toplam 250 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Özgen (2016) tarafından geliştirilen ve 20 maddeden oluşan İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, sporcu öğrencilerin internet bağımlılık seviyelerinin alkol ve sigara kullanımı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Alkol kullanımına göre genel toplamda anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>0,05$), sigara kullanımı açısından sigara içmeyenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bulgular, sporcu öğrencilerin sigara kullanımının internet bağımlılığı seviyelerini anlamlı derecede etkilediğini göstermektedir. Bununla birlikte, alkol kullanımının internet bağımlılığı üzerinde doğrudan bir etkisi bulunamamıştır. Sonuç olarak, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin internet bağımlılığı riskini azaltmak ve zararlı alışkanlıklardan korunmalarını sağlamak için farkındalık artırıcı eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin sağlıklı alışkanlıklar kazanmalarına yönelik bütüncül stratejiler geliştirilerek internet bağımlılığı ve tütün kullanımının olumsuz etkileri en aza indirilebilir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Bağımlılık, Sporcu

THE IMPACT OF ALCOHOL AND CIGARETTE USE ON INTERNET ADDICTION AMONG ATHLETES

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the impact of alcohol and cigarette use on internet addiction among students of the Faculty of Sports Sciences. A descriptive survey model was employed in this study. The sample consisted of 250 students selected via a random sampling method from those enrolled in the Faculty of Sports Sciences during the 2022-2023 academic year. The data collection instrument was the Internet Addiction Scale, developed by Özgen (2016), comprising 20 items. The analysis focused on whether the levels of internet addiction among student-athletes differed based on variables such as alcohol and cigarette use. While no significant difference was found concerning alcohol use ($p>0.05$), a statistically significant difference favoring non-smokers was observed regarding cigarette use ($p<0.05$). The findings indicate that cigarette use significantly affects internet addiction levels among student-athletes. However, no direct effect of alcohol use on internet addiction was identified. In conclusion, awareness-raising educational programs are necessary to reduce the risk of internet addiction and to protect sports sciences students from harmful habits. Moreover, comprehensive strategies aimed at fostering healthy behaviors could minimize the adverse effects of internet addiction and tobacco use.

Keywords: Internet, Addiction, Athlete.

[133] Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi ORCID: 0000-0002-9628-9157, cabir.23@outlook.com
[134] Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi ORCID: 0000-0002-1899-4096, yeneraksoygsim@gmail.com
[135] Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi ORCID: 0000-0002-3366-7587, karakasf24@gmail.com

TÜRKİYE'DE YABANCI DİL ÖĞRENMENİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERE DİSİPLİNLERARASI BİR BAKIŞ

Dr. Elif ÖNDEŞ[136]

ÖZET

İçinde bulunduğumuz dönemde bilimsel gelişmeler hızlanmış ve iletişim ülke sınırlarını aşmıştır. Uluslararası iletişimin zirvede olduğu bir çağın ortasındayız. Dolayısıyla yabancı dil bilmenin önemi eskisinden fazladır. Türkiye'de yıllardır yabancı dil eğitimi verilmekte fakat elde edilen sonuçlar bu konuda hâlâ büyük eksikliklerin ve problemlerin olduğunu göstermektedir. İnsan çok boyutlu bir varlıkken, bir alandaki öğrenme sürecinin tek boyutta incelenmesi ya da belirli kuramlara sıkıştırılması öğrenme sürecinde yaşanan engellerin net bir şekilde tespit edilmesini zorlaştırır. Ayrıca bu engellerin kaldırılmasına yeterli olanak sunmaz. Bu konu bireysel çabayla öğrenme süreci ve eğitim sisteminde öğrenme süreci olarak iki başlıkta incelenecektir. Öğrenme yetisi aktif olan her insanın istediği her alanda öğrenebilmesi kaçınılmazken, dil öğrenme konusuna gelince başarısız olmanın çeşitli sebepleri vardır. Çalışmamızda dil öğrenmeyi zorlaştıran sebepleri psikolojik, sosyolojik, biyolojik ve sinirbilim açılarından ele alarak aslında doğuştan dil öğrenme yetisiyle dünyaya gelen insanın Türkiye şartlarında neden bu yetisini kullanamadığı konusuna yeni bir bakış açısı ve çözüm önerileri sunmayı hedefliyoruz.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil, Öğrenme, Bilinç, Bilinç Dışı, Psikoloji, Sinirbilim.

[136] Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü, ORCID: 0000-0002-6876-9671, elifondes@adu.edu.tr

PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİ ALAN İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÖZ-YETERLİK ALGILARI

Dr. Öğr. Üyesi Şenay AYDIN[137]

ÖZET

Öz-yeterlik algısı yüksek bir birey karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmeye çalışır. Teknolojinin hızla ilerlediği ve yapay zekanın birçok sektörün yanı sıra eğitim alanına girdiği son yıllarda öğretmen adaylarının eğitim ortamlarında bilişim teknolojilerinden faydalanabilmeleri veya karşılaşabilecekleri teknolojik sorunlarla baş edebilmeleri adına bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının yüksek olması önemlidir. Bu çalışmanın amacı, pedagojik formasyon eğitimi alan İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin bilişim teknolojileri öz-yeterlilik algılarını tespit etmektir. Çalışma betimsel araştırma niteliğinde olup tarama modelinde yürütülmüştür. Çalışma grubu Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 2023-2024 yılı güz döneminde eğitim alan 3. ve 4. sınıf düzeyinde 112 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Veriler 5'li likert tipinde 27 maddeden oluşan "Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Öğrencilerin çoğu günlük 2-3 saat ve üzeri internet kullandıklarını ve öğrencilerin yarısının günlük hayatta bilgisayar kullanmadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunun bilgisayar kullanabilme düzeylerini orta seviye olarak tanımladığı tespit edilmiştir. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bilgisayar bozulduğunda tekrar sistemi düzgün çalıştırmak için yedekleme dosyası oluşturma, veri tabanı kullanma, web sayfası hazırlama ve bilgisayarlarında anti-virüs yazılımı kullanma yeterliliklerinin düşük olduğu, bununla birlikte elektronik posta gönderme, arama motorlarını kullanma, her tür kaynağı internetten indirip kullanabilme ve bilişim teknolojilerini derslerinde sunum ve gösterim amaçlı kullanabilme yeterliliklerinin ise daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pedagojik Formasyon, Öz-yeterlik, Bilişim Teknolojileri

[137] Gümüşhane Üniversitesi ORCID: 0000-0002-0118-4097, senayaydin@gumushane.edu.tr

INFORMATION TECHNOLOGIES SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF THEOLOGY FACULTY STUDENTS WHO RECEIVE PEDAGOGICAL FORMATION EDUCATION

Assist. Prof. Dr. Şenay AYDIN[138]

ABSTRACT

An individual with a high self-efficacy perception tries to overcome the difficulties they face. In recent years, when technology is advancing rapidly and artificial intelligence has entered the field of education as well as many sectors, it is important that prospective teachers have high self-efficacy perceptions of information technologies in order to benefit from information technologies in educational environments or to cope with technological problems they may encounter. The aim of this study is to determine the information technologies self-efficacy perceptions of the Faculty of Theology students who receive pedagogical formation education. The study is a descriptive research and was conducted in the survey model. The study group consists of 112 undergraduate students at the 3rd and 4th grade level studying at Gümüşhane University Faculty of Theology in the autumn semester of 2023-2024. The data were collected using the 'Information Technologies Self-Efficacy Perception Scale' consisting of 27 items in 5-point Likert type. It was determined that most of the students use the internet for 2-3 hours or more daily and half of the students do not use computers in daily life. It was determined that most of the students defined their level of computer use as medium level. It was concluded that the information technologies self-efficacy perceptions of the students receiving pedagogical formation education were at a low level. It was determined that the students' competences of creating a backup file to run the system properly when the computer breaks down, using a database, preparing a web page and using anti-virus software on their computers were low, but their competences of sending e-mails, using search engines, downloading and using all kinds of resources from the internet and using information technologies for presentation and demonstration purposes in their lessons were higher.

Keywords: Pedagogical Formation, Self-efficacy, Information Technologies

[138] Gumushane University, ORCID: 0000-0002-0118-4097, senayaydin@gumushane.edu.tr

SINIR DIŞI ETME KARARLARI: "İDARENİN TAKDİR YETKİSİ VE HUKUKİ SINIRLARI"

Arş. Gör. Dr. Kübra BAYRAKTAR[139]

ÖZET

Sınır dışı etme kararları, devletin egemenlik yetkisi çerçevesinde idarenin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğu idari işlemler olup, bireylerin temel hak ve özgürlükleri üzerinde doğrudan etkiler doğurmaktadır. Bu nedenle hukukun üstünlüğü ilkesiyle uyumlu bir şekilde tesis edilmeleri hem bireylerin temel haklarının korunması hem de devletin uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesi açısından önem taşımaktadır. Türk hukukunda sınır dışı etme işlemleri, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile düzenlenmiş olup, özellikle kamu güvenliği, kamu düzeni veya kamu sağlığı gibi gerekçeler, sınır dışı etme kararlarının dayandırıldığı başlıca hukuki sebepler arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, idarenin sınır dışı etme işlemlerini tesis ederken, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığına yönelik tehdit iddialarını yalnızca genel değerlendirmelerle değil, somut gerekçelerle desteklemesi, işlemin ölçülülük ve hukuka uygunluk ilkelerine uygunluğunu sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Sınır dışı kararlarına karşı bireylerin yargı yoluna başvurabilmesi, bireysel hakların korunmasında önemli bir mekanizmadır. Kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvuru hakkı bulunmaktadır. Dava açma süresi içinde ve yargı süreci tamamlanıncaya kadar yabancının sınır dışı edilmemesi, hukuki güvenceler arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra, temel hak ihlalleri iddiaları durumunda Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru imkanı, bireylerin etkili başvuru haklarını güçlendirerek, hak arama yollarının etkinliğini artırmaktadır. Bildiride, sınır dışı etme kararlarının yalnızca ulusal mevzuatla değil, aynı zamanda uluslararası insan hakları hukuku standartlarıyla uyumlu olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle söz konusu kararların tesisinde bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin ihlali ile idarenin keyfi uygulamalarının önlenmesi amacıyla, yargısal denetim mekanizmalarının etkin bir şekilde işletilmesi ve belirli hukuki kriterlerin gözetilmesi büyük önem taşımaktadır. Sınır dışı kararları, devletin egemenlik yetkisi ile bireysel haklar arasındaki hassas dengeyi sağlamayı gerektirir. Bu nedenle, karar süreçlerinin adil, şeffaf ve hukuka uygun olması, hem bireylerin temel haklarını hem de devletin uluslararası alandaki itibarını korumak açısından kritik önemdedir.

Anahtar Kelimeler: Sınır Dışı Etme Kararı, Geri Gönderme Yasağı, İdarenin Takdir Yetkisi, Denetim Mekanizmaları

[139] Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku ABD ORCID: 0000-0002-8311-6695, kubra.bayraktar@yalova.edu.tr

TARİH ÖĞRETİMİNDE ROMANLARIN KULLANILMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: MESİHPAŞA İMAMI ve BALKAN SAVAŞLARI

Betül KAYA[140]

ÖZET

2024 Maarif Modeli ile hazırlanan; Tarih/İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programlarına bakıldığında, yenilikçi tarih öğretiminin temel alındığı görülmektedir. Yenilikçi tarih öğretiminin ana unsurlarından bir tanesi; çeşitli kaynak kullanımı ve kaynakların çeşitli açılardan analiz edilmesidir. Bu bağlamda, tarih öğretiminde faydalanılabilecek kaynaklardan bir tanesi de romanlardır. Alan yazında konu üzerine çalışmalar, çeşitli romanların tarih eğitiminde kullanılabilirliliği üzerine incelemeler yer almaktadır. Bu araştırmada ise "Başka hangi romanlar tarih öğretiminde kullanılabilir?" Sorusu üzerine çalışılmış; daha önce tarih öğretimiyle ilişkilendirildiği bir çalışmaya rastlanmaması, konusu, sayfa sayısı ve yazarı sebepleriyle "Mesihpaşa İmamı" inceleme için seçilmiştir. Ardından; örgün öğretimde Balkan Savaşları ve Mesihpaşa İmamı'nda Balkan Savaşları şeklinde iki farklı kapsamda doküman incelemesi yapılmıştır. İncelemeler sonucunda; romanda savaşlara dair teorik bilgilerin yer almadığı, savaşların insan ve toplum üzerindeki etkileriyle ele alındığı görülmüştür. Muhacirlik gibi bir kısım terime ve açıklamalarına da yer verilirken Balkan kültürüne ait bir kısım geçerli bilginin de romanda yer aldığı tespit edilmiştir. Öğretim programlarında yer alan açıklama ve etkinliklerden, ders kitaplarındaki açık uçlu sorulardan yola çıkılarak örgün öğretimde de Balkan Savaşlarının insan ve toplum üzerine etkilerine ağırlık verdiği, bu anlamda romanla paralellik gösterdiği gözlemlenmiştir. Çalışmanın kapsamı ve araştırmacının niteliği sebebiyle çalışma sonunda; ders uygulamalarında romanın kullanılma şekliyle ilgili bir takım önerilere yer verilmiş, romanın kullanılabilirliliği ile ilgili kesin yargıya varmaksızın elde edilen sonuçlar etiğe uygun şekilde alan yazına sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarih Öğretiminde Roman Kullanımı, Balkan Savaşları, Mesihpaşa İmamı

[140] Erciyes Üniversitesi SBE Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, kayabetul139@gmail.com

DUYGUSAL EMEK VE İŞ TATMİNİ İLİŞKİSİ: BANKA ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Yeliz MOHAN BURSALI[141]

ÖZET

Zaman içinde değişen dünya ile birlikte değişen ve dönüşen toplumsal ihtiyaçlar ve istekler ile bilgi, bilişim ve kitle iletişiminde yaşanan çığır açıcı teknolojik yenilikler bilimsel, ekonomik ve sosyal yapıları da dönüştürmüş bu doğrultuda istihdamın yapısı da farklılaşmaya başlamıştır. Zira gelişen teknoloji yepyeni iş alanlarını ve tam zamanlı istihdamla birlikte alternatif istihdam biçimlerini de gündeme getirmiştir. Bu yönde, işgücü piyasaları daha esnek bir görünüm kazanmış ve işgücünün ağırlığı da üretimden hizmetler sektörüne doğru kaymaya başlamıştır.

Tüm bu değişimler o güne kadar işgücü açısından göz ardı edilen hatta sanayileşmenin ve üretim sektörünün ağırlıkta olduğu ilk dönemlerde adeta yok sayılan duyguların tekrar görünür kılınmasına hatta bunun ötesinde özellikle sergilenmesi istenen ticari bir metaya dönüştürülmesine neden olmuştur. Böylelikle çalışanın fiziksel ve zihinsel emeğinin yanına bir de duygusal emek eklenmiştir. İnsanla ilişkinin ve iletişimin yoğun olduğu iş alanlarında çalışanın duygularını adeta bir oyuncu gibi karşısındaki insanları etkilemek için bu yönde düzenlemesi yani bir nevi duygularını pazarlaması onun işine yönelik tatminini etkiler mi? Bu soru doğrultusunda mevcut çalışma çalışanların duygusal emek algıları ile iş tatminleri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Denizli'nin merkez ilçelerinde yer alan özel bir bankanın şubelerinde bir araştırma yürütülmüş ve yüz seksen kişiden elde edilen veriler istatistiki programlar ile analiz edilmiştir. Geçerlilikleri ve güvenilirlikleri test edilen mevcut çalışma verilerinden duygusal emek değişkeni yüzeysel rol yapma, derinden rol yapma ve doğal duygular olarak üç boyutlu, iş tatmini değişkeni ise tek boyutlu olarak değerlendirilmiştir. Buna göre duygusal emeğin yüzeysel rol yapma boyutu ile iş tatmini arasında negatif yönlü bir ilişki saptanırken; duygusal emeğin derinden rol yapma ve doğal duygular boyutlarıyla iş tatmini arasında pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Emek, İş Tatmini, Banka Çalışanları

[141] Pamukkale Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü, ORCID:0000-0001-5239-8696, ybursali@pau.edu.tr

BİR ORTAÇAĞ DÖNEMİ DÜŞÜNÜRÜ OLARAK AQUINO'LU THOMAS'IN KURAMINDA HUKUK VE YASALAR

Dr. Öğr. Üyesi Fatmagül KALE ÖZÇELİK[142]

ÖZET

1224 yılında Napoli de soylu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Aquino'lu Thomas, 13. yüzyılda Avrupa'nın en önemli ve en ünlü düşünürleri arasındadır. Yaşadığı çağın din ağırlıklı olmasına ve kendisinin de bir din insanı olarak yetişmesine rağmen savunduğu görüşleriyle döneminin düşünce yapısından farklılaşmıştır. Özellikle iktidarın kaynağına ilişkin açıklamalarıyla, yasalar ve fikirler üzerine düşünceleriyle siyasi düşünce dünyasına büyük ölçüde katkıda bulunmuştur. "Ortak yarar" kavramı ile ailelerin birleşimiyle oluşan devletin temel amacını belirleyen düşünür, adalet ve yasalar ile de bu amacın ancak ve ancak gerçekleşeceğini belirtir. Ona göre adil bir düzen devletin temelini oluşturur ve adil düzen de yasalarla sağlanacaktır. Adil düzen ve adaletin sağlanmasıyla ortak yarar kendiliğinden toplum içinde sağlanmış olacaktır.

Aquino'lu Thomas, adil düzeni sağlama ve ortak yararı gerçekleştirme işlevi verdiği yasaların tanımına ve açıklamasına büyük özen gösterir. Ona göre, yasa ile akıl arasında doğrudan ve kopmaz bir bağ vardır ve yasa ancak akılla yapılabilir. Bu akılda topluluk adına hareket eden prensin aklıdır. İlahi bir kudret tarafından yapılmayan yasanın üç temel özelliği bulunur: Akılla düzenleniş, iradenin ürünü ve ortak yararı gerçekleştirmeyi amaçlar. Aquino'lu Thomas'a göre yasalar, ölümsüz yasa, doğal yasa, insansı yasa ve tanrısal yasa olarak dörde ayrılır. Yasayla hukuk arasındaki bağı ise ortak yarar kavramı ile kuran düşünür, hukukun amacının eşitliği sağlamak olduğuna inanır. Çalışmamızda da, Aquino'lu Thomas'ın yasa ve hukuk anlayışına ilişkin belirtilen bu hususların detaylı bir şekilde açıklanması temel amaçtır.

[142] Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi ORCID: 0000-0002-8700-2150, fatmagul.kale@omu.edu.tr

BİR SOSYAL HAREKETLER VE DİJİTAL AKTİVİZM ÖRNEĞİ OLARAK GENÇ TÜRKLER HAREKETİ

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ZARARSIZ[143]

ÖZET

Kendilerini Türkiye'de mevcut siyasi partilerin hiçbirine ait hissetmeyen ve geniş bir arkadaş topluluğu olarak tanımlayan bir grup genç 2022 yılı Mart ayında internet üzerinden örgütlenerek Genç Türkler Hareketini kurmuştur. Hareket, mevcut Türkiye siyasetine bir alternatif üretme hedefinde olduklarını beyan etmektedir. Hareketin kuruluş süreci, örgütlenme biçimleri, gerçekleştirmiş oldukları çalışmalar ve beyanları analiz edildiğinde yeni toplumsal hareketler teorisi gündeme gelmektedir. Bu kapsamda 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan ve geleneksel işçi sınıfı temelli hareketlerden farklı olarak kimlik, kültür, yaşam tarzı ve siyaset konularına odaklanan sosyal hareketleri analiz etmek için yeni toplumsal hareketler teorisi işlevsel görülmektedir. Yeni toplumsal hareketler, kimlik ve kültürel odaklanma, âdem-i merkeziyetçi ve yatay örgütlenme, post-endüstriyel toplumla ilişki, yeni medya ve dijital aktivizm, değer ve yaşam tarzı üzerine odaklanma gibi özellikler sergilerler. Bu kapsamda Genç Türkler Hareketinin yeni toplumsal hareketlerin temel unsurlarından olan kimlik ve kültürel odaklanma konusunda Türkiye'nin siyasi ve toplumsal yapısını yeniden yorumlamayı ve kültürel anlamda bir dönüşüm gerçekleştirmeyi hedefledikleri anlaşılmaktadır. Benzer şekilde yeni toplumsal hareketlerin yatay ve esnek organizasyon biçimine de uyumlu oldukları ve çok katmanlı bir organizasyon yapısına sahip oldukları ifade edilebilir. Bunun yanı sıra Türkiye'deki mevcut siyasi partilerin hiçbirine geleneksel olarak aidiyet taşımadıkları dolayısıyla bir alternatif yaratma amacını taşıdıkları görülmektedir. Hareketin hedef kitlesini gençlerin oluşturması yeni sosyal hareketlerin post-endüstriyel toplumun getirdiği değişimlere karşı tepki olarak çıktığı savını desteklemektedir. Dolayısıyla gençlerin bu tür sosyal hareketlerde sıklıkla ön planda olması geleneksel siyasi yapılarla uyumsuzluk gösteren siyasal ve sosyal kimliklerini temsil etmektedir. Bu durum yeni toplumsal hareketlerde sıklıkla vurgulanan bir özellik olması nedeniyle önemlidir. Son olarak Hareketin iletişimini ağırlıklı olarak sosyal medya uygulamaları üzerinden gerçekleştirmesi ve dijital platformları yoğun olarak kullanması yeni toplumsal hareketlerin kitlesel mobilizasyon için yeni medya ve iletişim teknolojilerinin kullanılması iddiasını desteklemektedir. Bu bağlamda dijital aktivizm çabalarının Genç Türkler tarafından kullanıldığı ve bu yolla etkili olunmaya çalışıldığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak Genç Türkler Hareketinin yeni toplumsal hareketler teorisinin birçok özelliğini bünyesinde barındırdığını ifade etmek mümkündür. Özellikle kimlik ve kültürel odaklanma, yatay örgütlenme yapısı, genç kimliği odaklılık ve dijital aktivizme dayalı stratejileriyle Hareketi yeni toplumsal hareketler teorisi kapsamında değerlendirmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Yeni Sosyal Hareketler, İletişim Çalışmaları, Dijital Aktivizm, Yeni Medya, Genç Türkler Hareketi

[143] Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, ORCID: 0000-0002-0485-7576, e-mail: omer.zararsiz@hbv.edu.tr

YOUNG TURKS MOVEMENT AS AN EXAMPLE OF SOCIAL MOVEMENTS AND DIGITAL ACTIVISM

Assist. Prof. Dr. Ömer Faruk ZARARSIZ

ABSTRACT

In March 2022, a group of young individuals, identifying themselves as a broad community of friends and feeling no affiliation with any existing political party in Turkey, organized online to establish the Young Turks Movement. The Movement has declared its aim to offer an alternative to the current Turkish political landscape. When analyzing the Movement's founding process, organizational structure, activities, and declarations, the theory of New Social Movements (NSM) becomes relevant. Emerging in the second half of the 1960s, NSM theory serves as an analytical framework for movements that, unlike traditional labor-based movements, focus on issues such as identity, culture, lifestyle, and politics. New Social Movements exhibit characteristics such as identity and cultural focus, decentralized and horizontal organizational structures, a connection to post-industrial society, engagement with new media and digital activism, and an emphasis on values and lifestyle. Within this context, it can be argued that the Young Turks Movement aims to reinterpret Turkey's political and social structure and promote cultural transformation, reflecting the identity and cultural focus that is a hallmark of NSMs. Similarly, the Movement's alignment with the horizontal and flexible organizational forms and its multilayered structure demonstrate its consistency with the principles of NSMs. Furthermore, the Movement's lack of traditional affiliation with any existing political parties in Turkey, and its goal to offer an alternative, is significant. The Movement's focus on youth as its primary target group supports the NSM premise that such movements often emerge in response to changes brought about by post-industrial society. Consequently, the prominence of young people in these social movements highlights their political and social identities, often at odds with traditional political structures, a recurrent theme in NSM literature. Finally, the Movement's reliance on social media platforms for communication and its intensive use of digital tools underscore the NSM emphasis on the utilization of new media and communication technologies for mass mobilization. The Young Turks Movement's engagement with digital activism illustrates their efforts to achieve influence through these means. In conclusion, it is plausible to argue that the Young Turks Movement embodies many characteristics of New Social Movements. The focus on identity and culture, horizontal organizational structure, youth-centric orientation, and reliance on digital activism align the Movement with key aspects of NSM theory.

Keywords: New Social Movements, Communication Studies, Digital Activism, New Media, Young Turks Movement

DÜNYA MİRASI STATÜSÜNE GEÇİŞ SÜRECİ: SARDES ANTİK KENTİ VE BİNTEPELER LİDYA TÜMÜLÜSLERİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Şehnaz ERASLAN[144]

ÖZET

UNESCO Dünya Miras Alanları, kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda evrensel öneme sahip alanlar olarak tanımlanmakta olup bu statüye sahip alanların belirlenmesi ve korunması 1972'de kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme ile güvence altına alınmıştır. Bu sözleşmeye taraf olan ülkeler, üstün evrensel değer taşıyan alanlarını öncelikle UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne kaydederek kalıcı listeye girmek için gerekli başvuruları ve çalışmaları yürütmektedir.

Ülkemiz, 1982 yılında UNESCO Dünya Miras Sözleşmesi'ne taraf olmuş olup, günümüz itibarıyla Dünya Miras Geçici Listesi'nde 79, Dünya Miras Listesi'nde ise 21 miras alanı yer almaktadır. Bu durum, ülkemizin dünya kültürel ve doğal mirasına yaptığı katkının yanı sıra, sahip olduğu zengin tarihi ve kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği konusundaki kararlılığını da açıkça ortaya koymaktadır. Bu süreç, aynı zamanda uluslararası alanda kültürel mirasın korunmasına yönelik sorumluluğumuzun da bir göstergesidir.

Manisa'nın Salihli ilçesinde bulunan Sardes Antik Kenti ve çevresindeki Bintepeler Lidya Tümülüsleri, 2013 yılında UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne dahil edilmiştir. Sardes Antik Kenti, Lidya uygarlığının başkenti olarak M.Ö. 9. yüzyıldan M.Ö. 6. yüzyıla kadar olan dönemde önem kazanmış, dünya tarihinin ilk sikkelerinin icat edilmesiyle, dünyanın sahip olduğu en büyük tümülüsleri ve güçlü krallar Gyges ile Kroisos'un ikametgâhı olarak tanınmıştır. Sardes, tarih boyunca farklı adlarla anılmasına rağmen (Sfard, Sparda, Sardes, Sart) özdeşliğini koruyan ve kültürel miras açısından önemli bir yerleşim olma niteliğini sürdürmüştür. Lidya hanedanının dramatik yükseliş ve düşüş hikâyeleri, şairler, filozoflar ve tarihçiler üzerinde kalıcı izler bırakmış; bu hikâyeler, uygarlığın tarihi değerini pekiştiren efsanelere ve anlatılara dönüşmüştür.

Bu çalışmada, Sardes Antik Kenti ve Bintepeler Tümülüslerinin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne olası adaylık sürecini incelenmekte; alanın sahip olduğu üstün evrensel değerlerinin belgelenmesi, korunması ve dünya mirasına katkıları ele alınmaktadır. Ayrıca, bu kültürel miras alanlarının korunmasına yönelik stratejik öneriler ve sürdürülebilir yönetim planları üzerine değerlendirmeler yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dünya Mirası Statüsü, Sardes Antik Kenti, Bintepeler Tümülüsleri, Lidya, UNESCO, Salihli

[144] Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ORCID: 0000-0002-1874-9488 eraslansehnaz@gmail.com

A STUDY OF THE POLITICAL AND SOCIAL BACKGROUND OF THE EMERGENCE OF POLITICAL ISLAM IN AFGHANISTAN

Edriss RASA[145]

Dr. Morteza MANSHADI[146]

ABSTRACT

The main purpose of this study is to investigate how and why political Islam emerged in Afghanistan. The contemporary history of Afghanistan in the 19th and 20th centuries is full of events that have threatened the stability of political systems. In addition, the country has experienced ideologies such as Islamic awakening, religious reform, political Islam, nationalism, liberalism, socialism, democracy. Although the discussion of an Islamic government of the type of emirate was previously created by Dost Mohammad in Afghanistan.

The main question of this research is how political Islam emerged in Afghanistan. The hypothesis is that the emergence of political Islam in the axis of Islamic awakening and religious reform began with the votes of Sayyid Jamal. But political Islam influenced by Turkish votes by Mahmud Tarzi entered Afghanistan after his return in 1901, which emerged with the British invasions, the arrival of modernity and the constitutional movement in Afghanistan.

But in its modern sense, it entered Afghanistan with the return of Egyptian Al-Azhar graduates with the Muslim Brotherhood line of thought and the return of Iranian Qom students with Shiite votes. The historical sociological method is used in this paper.

Keywords: Afghanistan, Political Islam, How Political Islam Emerged

[145] Ferdowsi University of Mashhad PhD Student in Political Science edrisrasa@ymail.com, edrisrasa@gmail.com
[146] Ferdowsi University of Mashhad-IRAN, manshadi@um.ac.ir

MINIMALISM IN LEGO ADVERTISING: SEMIOTIC ANALYSIS OF VISUAL SIMPLICITY IN CREATIVE BRAND COMMUNICATION

Dr. Öğr. Üyesi Bengü BAŞBUĞ[147]

ABSTRACT

In the current highly competitive and cluttered media landscape, minimalism provides a distinctive strategy to engage consumers through impactful and memorable advertising campaigns. This paper investigates how minimalism in LEGO's advertising campaigns enhances creative brand communication through visual simplicity. It examines the principles of minimalism and their application by LEGO, a global player in the toy industry. Through a semiotic analysis of selected LEGO print advertisements characterized by minimalist design elements – such as the use of negative space, simple imagery, and basic color palettes – the research explores how these strategies contribute to brand identity and effective communication. The findings indicate that LEGO's "less-is-more" strategy encourages audiences to use their imagination by mentally completing visual narratives, thereby highlighting creativity and building a deeper connection with the brand. The paper concludes that minimalism serves as a powerful tool in LEGO's advertising, reinforcing core brand values in an era overwhelmed by excess information. These insights offer valuable guidance for brands aiming to create influential campaigns in today's visually saturated world, demonstrating how simplicity can often communicate more effectively than complexity.

Keywords: Brand Communication, LEGO Advertising, Minimalism, Creativity, Semiotic Analysis

LEGO REKLAMLARINDA MİNİMALİZM: YARATICI MARKA İLETİŞİMİNDE GÖRSEL SADELİK ÜZERİNE GÖSTERGEBİLİMSEL BİR ANALİZ

ÖZET

Günümüzün yoğun rekabet ve karmaşıklıkla dikkat çeken medya ortamında minimalizm, tüketicilerin ilgisini çekebilmek adına etkili ve akılda kalıcı reklam kampanyaları oluşturmak için eşsiz bir strateji sunmaktadır. Bu çalışma, LEGO'nun reklam kampanyalarında minimalizmin görsel sadelik aracılığıyla yaratıcı marka iletişimini nasıl sağladığını incelemektedir. Bu bağlamda, minimalizmin temel ilkeleri ve bu ilkelerin, oyuncak sektöründe küresel bir lider olan LEGO tarafından nasıl uygulandığı ele alınmıştır. Araştırmada, seçili LEGO basılı reklamlarının negatif alan kullanımı, sade görseller ve temel renk paletleri gibi minimalist tasarım unsurlarıyla nasıl şekillendiği üzerine göstergebilimsel bir analiz gerçekleştirilmiştir. Bulgular, LEGO'nun "az, aslında çoktur" yaklaşımının izleyicileri görsel anlatıları zihinsel olarak tamamlamaya teşvik ederek yaratıcılığı ön plana çıkardığını ve marka ile daha derin bir bağ kurulmasını sağladığını göstermektedir. Çalışma, minimalizmin LEGO'nun reklamlarında güçlü bir araç olarak temel marka değerlerini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu içgörüler, özellikle görsel açıdan doygun bir dünyada, şirketlere etkili kampanyalar tasarlamada rehberlik ederek sadeliğin, karmaşıklıktan daha etkili bir iletişim yöntemi olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Marka İletişimi, LEGO Reklamları, Minimalizm, Yaratıcılık, Göstergebilimsel Analiz

[147] İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim ORCID: 0000-0002-6393-0884, bengubasbug@esenyurt.edu.tr

KÜLLÜOBA İLK TUNÇ ÇAĞI I ORAK BIÇAKLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Muhammet DAĞHAN[148]

ÖZET

Küllüoba İlk Tunç Çağı (İTÇ) I dönemi (MÖ.3200/2700) kendi içerisinde iki başlık olarak incelenmiştir. İTÇ Ia dönemi (MÖ.3200/2900) İlk Tunç Çağına geçiş dönemi, süre gelen mimari ve çanak çömlek yapım teknikleri yanında yeni yapım tekniklerin birlikte kullanıldığı dönemdir. İTÇ Ib dönemi (2900-2700) kendine has yapım teknikleri olan dönemdir. Küllüoba İTÇ I dönemi ağırlıklı olarak höyüğün batı konisinde çalışılmıştır. İTÇ I döneminin önemli bir gelişmesi de mezarlığının yapılan çalışmalarda ortaya çıkartılmasıdır. Küllüoba İTÇ I dönemi diğer dönemlere oranla daha az çalışılmış olsa da orak bıçaklar bakımından veri ve analiz için yeterli bir sayı ele geçirilmiştir. Bu grub malzemeler silo ve depolama çömlekleri ile birlikte tarımın ilerleyişi, yapılış boyutu ve önemi hakkında fikir sahibi olunması için referans grubu olarak alınmıştır.

Kesici olarak incelenen taş aletler içerisinde orak bıçakları üzerindeki SİLİS parlaklığı ile ayırt edilmektedir. Orak bıçaklar; ağırlıklı olarak tahıllar da bulunun silisin tahılların kesilmesi, parçalanması vb. işlemlerde kullanılan taş aletlerin üzerinde bıraktığı parlaklık sayesin de anlaşılmaktadır. Silis parlaklığının alet üzerindeki yayılımı ve parlaklık derecesi aletin ne kadar kullanılmış olabileceği hakkında fikir sahibi olunmasını sağlar. Tarım yapan topluluğun özellikle tahıl işlemesinde en büyük yardımcıları orak bıçaklardır.

Küllüoba İlk Tunç Çağı tarım açısından değerlendirildiğinde, depolama kapları ve siloların alım kapasitesi göz önüne alındığında orak bıçaklar tarımın ne kadarının höyük halkı tarafından yapıldığı ne kadarının ticaret yoluyla gelmiş olabileceği hakkında bilgi sahibi olunmasında ön plandadır. Yerleşme içi buluntular ve kazı çalışmaları yürütülen İTÇ I mezarlık alanında mezar çevresinde ve mezar hediyesi olarak kullanılması bu alet grubunun önemini belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küllüoba, İlk Tunç Çağı, Orak Bıçak.

[148] Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi SBE Arkeoloji ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, muhammetdaghann@gmail.com

İLK TUNÇ ÇAĞINDA BATI ANADOLU' DA TAŞ SANDUKA MEZAR GELENEĞİ: KÜLLÜOBA ÖRNEĞİ

Ozan KARAKAŞ[149]

ÖZET

Bu yazıda, İlk Tunç Çağına tarihlenen Eskişehir ili Seyitgazi ilçesine bağlı Küllüoba Höyüğü mezarlığında bulunan taş sanduka mezarların ve iskeletlerinin gömü gelenekleri ele alınmıştır. Küllüoba İlk Tunç Çağı I mezarlığında mezarlar taş sanduka mezar, kerpiç sanduka mezar, pithos mezar, çömlek mezar, basit toprak mezar ve karma mezar olarak 6 tip de görülmektedir. Çömlek mezarlarda daha çok çocuk gömüler diğer mezarlarda ise daha çok yetişkinler gömülmektedir. Yetişkin mezarların bazılarında çoklu gömü uygulamaları görülmektedir. Mezarlıkta tespit edilen 127 adet mezardan sadece 4 adedi taş sanduka mezardır. Pithos mezarlar ise çoğunluktadır. G3 numaralı taş sanduka mezarda ikili gömü tespit edilmiştir. Antropolojik çalışmalarda iskeletlerde savunma kırıkları ve bireylerden birinde kafa tasında darbe izi olduğu tespit edilmiştir. İskeletlerin üzerinde organik bir madde ile örtüldüğü tespit edilmiştir. Taş sanduka mezarların incelenmesi sonucunda, bu tür mezarların sadece yapısal özellikleri ve içerikleri bakımından diğer mezar türleriyle farklı olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla sosyal statü hiyerarşisinde belirgin bir farklılık yarattığına dair kanıt bulunamamıştır. Yapılan incelemelerle Küllüoba halkı içerisinde sosyal bir çatışma olabileceği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlk Tunç Çağı, Küllüoba, Taş Sanduka, Ölü Gömme Adeti.

[149] Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Arkeoloji ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, Karakass11@hotmail.com

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIFLARINDAKİ AKRAN ZORBALIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Dr. Mehmet DEMİRHAN[150]

ÖZET

Akran zorbalığına maruz kalan bireylerde benlik saygısının azalmasından akademik başarının düşmesine, öğrenci sağlığının bozulmasına kadar birçok olumsuz durum yaşanmaktadır. Öğrenciler üzerinde bu derece önemli bir konunun henüz gelişim çağında olan ilkokul öğrencileri üzerindeki etkisinin sınıf öğretmenleri tarafından ortaya konulması son derece önemlidir. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları akran zorbalığı davranışlarına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma desenlerinden olan fenomonolojik desen kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler sınıf öğretmenleri ile yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Malatya ilinin Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerinde görev yapan 18'i kadın 24'ü erkek olmak üzere toplam 42 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenlerinin tamamı sıklığı farklılık gösterse de öğrencilerinin akran zorbalığı davranışına maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri en yaygın zorbalık türlerinin duygusal ve sözel zorbalık olduğunu, zorbalık davranışı ile baş etmek için en çok bireysel görüşmeler ve rehberlik servisi ile aile işbirliğine yöneldiklerini, zorbalığın en yaygın sebebini sosyal medya olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca zorbalığa uğrayan öğrencilerin bu durumu en çok kendileri ile paylaştıklarını, okulda uygulanacak sosyal-sportif etkinliklerin akran zorbalığının azalmasında etkili olacağını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Akran Zorbalığı, Sınıf Öğretmeni, İlkokul, Sözel Zorbalık, Duygusal Zorbalık

[150] Milli Eğitim Bakanlığı ORCID: 0000-0003-3053-8875, mhmtdmrhn44@hotmail.com

NİTEL ARAŞTIRMALARDA ETİK

Dr. Mehmet DEMİRHAN[151]

ÖZET

Etik hususlar, bilimsel çalışma yapan bütün araştırmacıların dikkat etmesi gereken konulardır. Bilim tarihi incelendiğinde etik dışı davranışlar ve uygulamalarla dolu olduğu görülmektedir. Nitel araştırmalarda etik konular ile ilgili hususlar nitel araştırmacılar için çoğu zaman endişe kaynağı olmuştur ve nitel araştırmalar, farklı etik sorunları gündeme getirmektedir. Çünkü genellikle doğal ortamlarda, nispeten yapılandırılmamış verilerin toplanmasını gerektirmekte ve esnek çalışma dizaynları içermektedir. Bu bakımdan nitel araştırmalarda etik davranışlar ve ilkeler, sadece veri toplama sürecinde araştırmacının dikkat etmesi gereken davranış ve ilkeler değillerdir. Araştırma tasarımının/konusunun belirlenme sürecinde başlayıp yayınlanması sürecine kadar araştırmanın tüm aşamalarında araştırmacının dikkat etmesi gereken hususlardır ve nitel araştırmacıların bu ilkeleri korumaları büyük bir sorumluluktur. Bu kapsamda bu çalışmada nitel bir araştırmada, araştırmacıların çalışmanın her aşamasında dikkat etmesi gereken etik hususlar aşama aşama ele alınmış, ayrıntıları ile sunulmuş, nitel araştırmalarda ihlal edilen etik dışı çalışmalara çeşitli örnekler verilerek etik hususların önemine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Araştırma, Nitel Araştırma, Bilimsel Çalışma

[151] Milli Eğitim Bakanlığı ORCID: 0000-0003-3053-8875, mhmtdmrhn44@hotmail.com

ÇOCUK VE ERGENLERDE İNTİHAR: RİSK FAKTÖRLERİ VE MÜDAHALE

Uzm. Merve GÜNGÖR[152]

ÖZET

Bireylerin içinde bulundukları sosyal ve psikolojik durumları nedeniyle yaşamlarını sonlandırmaları olarak ifade edilen intihar (özkıyım), yaşamın her döneminde olduğu gibi henüz ölümün anlamının tüm gerçekliğiyle kavranamadığı çocukluk döneminde ve insan yaşamının zorlu bir evresi olan ergenlik döneminde de görülmektedir. Çocuk ve ergen intiharlarına dair çalışmalar incelendiğinde, intihar girişiminde bulunanların çoğunun kimlik bunalımı evresinde olan 15-17 yaş aralığında olduğu ve kızların intihar girişiminin erkeklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Literatüre dair bulgular çocuk ve ergenlerin intihar girişiminde bulunurken ası, aşırı doz ilaç alımı, yüksekten atlama, ateşli silahlar, kesi gibi yollara başvurduklarını göstermektedir. İntihar gerekçelerine bakıldığında ise çocuk ve ergenlerin ruhsal durumları, aile ve arkadaşları ile iletişimleri, teknolojinin bilinçsiz kullanımı vb. göze çarpmaktadır. Çocuk ve ergenlerin intihar girişimlerinin önlenmesi için ise aile bireylerini iletişim, sağlıklı ebeveyn tutumları konusunda bilinçlendirme, intihar girişiminde bulunan bireylere psikoloji destek sağlama, uykusuzluk, depresyon, akran zorbalığı vb. nedenlerle risk grubunda olan bireylere yönelik ise önlemsel çalışmalar yapılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ergen, İntihar, Risk, Müdahale

[152] ORCID: 0000-0002-9329-8437 gungormerve779@gmail.com

FELSEFE TARİHİNDE ARKA PLANDA KALMIŞ SOFİSTLERİN DÜŞÜNCELERİNİN MODERN DÖNEMDEKİ DÜŞÜNCELERLE BENZERLİKLERİ

Dr. Çağan BİR[153]

ÖZET

Bu çalışma Protagoras ve Gorgias gibi ünlü Sofistlerin dışındaki, felsefe tarihinde arka planda kalmış denebilecek Sofistlerin düşünceleriyle modern dönemdeki filozofların bazı düşünceleri arasındaki benzerlikleri göstermeyi amaçlamaktadır. Bu sofistler Antiphon, Hippias, Alkidamas, Lykophron, Thrasymakhos, Kallikles, Prodikos ve Kritiastır. Söz konusu Sofistlerden ancak fragmanlar şeklinde ya da birkaç paragraf halinde aktarılan bazı ifadeler bugüne kalmıştır. Felsefe tarihinde genel olarak kabul edilen görüş Sofist felsefenin bir tür Antik Yunan aydınlanması olduğudur. Bu çalışmanın problemi, Sofist felsefenin arka planda kalan temsilcilerinde hem İ. S. 18. yüzyıl Aydınlanmasının öncesindeki bazı fikirlerin bulunduğu hem de 19. yüzyılda yaşamış Marx ve Nietzsche'nin görüşlerine benzer görüşlerin de olduğunu göstermektir. Amaç bir indirgemecilik yapmak ve Sofistlere söylemediklerini söyletmek değildir ama Sofist felsefede yukarıda söylenen dönemlerdeki bazı felsefi fikirlerin öncüllerinin olduğunu göstermektir. Antiphon, Hippias, Alkidamas, Lykophron pozitif hukukun, yasaların, törelerin sözleşmeyle kurulduğunu söyleyerek asıl olanın doğal olana dönmek olduğunu söylemektedirler. Doğa durumu, toplum sözleşmesi kavramsallaştırması ve doğanın var olan sistem ve yasalar aleyhine temel etik-politik ilkelerin devşirildiği bir kaynak olarak düşünülmesi Locke ve Rousseau gibi düşünürlerde de görülmektedir. Kallikles için doğa gereği güçlü olan sonuna kadar hırsını gerçekleştirmek için çalışmalıdır, ahlaki değerler ölçülülük, eşitlik vs. güçsüzlerin güçlüyü engellemek için koyduğu kurallardır. Nietzsche'nin temel görüşlerinin Kallikles'e çok benzer olduğu söylenebilir. Prodikos pagan dinlerinin temelini çiftçilikten türetmiştir. Bu görüşün Marx'ın alt yapı üst yapı düşüncesiyle açık bir benzerliği vardır. Kritias ise tanrıların yaşamdaki acıların yardım kaynağı olduğunu söylemektedir. Bu anlayış da hem Marx hem de Nietzsche'de tanrının ve dinin asıl kaynağının insanların yaşadığı acıya anlam vermek, acıyı katlanılır kılmak ve bir avuntu vermek olduğu düşünceleriyle benzerlik taşımaktadır. Thrasymakhos, doğruluk ya da adalet güçlünün işine gelen şeydir demektedir. Bu görüş Nietzsche'nin görüşüne benzemektedir ve iki filozof için de bu durum olması gerekendir. Bu görüş, Marx için de doğru denebilir ama Marx bunu değiştirilemez bir durum olarak görmemektedir yani bu görüş, olması gerekeni değil fakat sınıflı toplumlarda olanı anlatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sofist, Doğa, Ahlak, Din, Adalet.

[153] ORCID: 0000-0002-1525-456X, caganbir@yahoo.com.tr

"KAYDIRGAÇ, DÜZENEKLİ, ÇÖĞÜNCEK, YEKNESAK, TERTİPLER" ÖRNEKLENDİRMELERİ İLE EĞİTİCİ AHŞAP OYUNCAKLARIN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA MOTİVASYON BECERİSİNE KATKISI

Prof. Dr. İlker USTA[154]

ÖZET

Oyuncakların çocuğun öğrenmesi ve keşfetmesi üzerindeki olumlayıcı etkileri göz önüne alındığında, her oyuncak tematik kurgusuyla amaca yönelik davranışın başlatılmasını ve bunun devam ettirilmesini sağlayan içsel güdülenme dürtüsünü destekleyen bir muhtevaya sahiptir. Bu makalede, gelişim alanlarının tümünde bilişsel ve psikomotor süreçlerle tutum ve davranışlar üzerinde kendini gösteren motivasyon becerisinin okul öncesi dönem çocukluğu zemininde gelişiminde "Kaydırgaç, Düzenekli, Çöğüncek, Yeknesak, Tertipler" kategorilerinde yer alan eğitici ahşap oyuncakların işlevi açıklanmıştır. Bu çalışmada takdim edilen oyuncaklar, özünde barındırdıkları gözlemlenebilir fonksiyonlar yordamıyla devinim algısıyla harekete geçmeyi ve hareketi yönlendirerek sürdürmeyi sağlayan motivasyon becerisini pekiştirerek öngörülen eylemselliği gerçekleştirme potansiyeline sahiptirler. Buna göre, psikoseksüel gelişim dönemleri itibariyle 0-6 yaş (0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim alanlarının tümünde belli bir davranışı gerçekleştirmek üzere devinsel davranış ile tutum alma ve devamında amaca uygun işlem yapma mahiyetinde eğitici ahşap oyuncakların motivasyonu güçlendirerek oyun yordamıyla öğrenmeye odaklayıcı dikkat çekici bir işlevi vardır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Çocuk Gelişimi, Motivasyon Becerisi, Eğitici Ahşap Oyuncaklar

IMPACT OF EDUCATIONAL WOODEN TOYS TO MOTIVATION SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN WITH EXAMPLES OF "SLIDER, COMBINED, BALANCER, MONOTONOUS, EQUIPPED"

ABSTRACT

With its thematic structure, each toy's content promotes the inherent motivational drive that permits the beginning and continuation of goal-directed behavior, taking into account the positive effects of toys on children's learning and exploration. On the basis of preschool childhood, this article explains the role of educational wooden toys in the categories of "Slider, Combined, Balancer, Monotonous, Equipped" in the development of motivation skills, which show up in cognitive and psychomotor processes as well as attitudes and behaviors in all developmental areas. Through their observable functionalities, the toys in this study have the ability to achieve the desired outcome by strengthening the motivational skills that allow one to act while perceiving movement and maintain that movement by guiding it. Accordingly, educational wooden toys serve the remarkable purpose of emphasizing learning through play by enhancing motivation in the form of adopting a stance with motor behavior and then acting appropriately to carry out a particular behavior in all developmental areas of preschool children, which encompasses the psychosexual development between 0-6 years of age (0-72 months).

Keywords: Preschool Period, Child Development, Motivation Skills, Educational Wooden Toys.

[154] Hacettepe Üniversitesi Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği ORCID: 0000-0002-0470-5839 iusta@hacettepe.edu.tr

GAFUR GULAM'IN ESERLERİNDE DÜŞÜNCENİN EVRİMİ: PROPAGANDACIDAN BİLGEYE GİDEN YOL

Dildora RAKHMONOVA[155]

ÖZET

Bu makale, Gafur Gulam'ın çalışmalarının sosyo-tarihsel çevre açısından değerlendirilmesini sağlamaktadır. Şairin edebi mirası anlamlı açıdan analiz edilmekte, Özbek edebiyatındaki yeri bilimsel ve teorik görüşler temelinde incelenmektedir. Yazar Gafur Gulam, adını Özbek edebiyatının altın sayfalarına böylesine büyük bir ihtişamla yazmayı başardı. Çalışmalarına yakından aşina olan kişi, şiirsel düşüncenin gelişimini kolayca fark edecektir: düşünceli lirik kahramanın yavaş yavaş işçinin, davulcu-kollektif çiftçinin yerini nasıl almaya başladığını görecektir. Şair yavaş yavaş rejimin propagandacısından, siyasi özlemlerin şarkıcısından, yaşam felsefesini derinden anlayan, tarihin gerçeklerini anlayan, Anavatanın kaderini düşünen bilge bir adama dönüştü. 20. yüzyılın Özbek felsefi-entelektüel şiiri üzerine araştırma yapan B. Fazliddinov, bunu düşünerek geçen yüzyılın ilk çeyreğinin Özbek şiirinde esas olarak iki eğilimin gözlemlendiğini ve bunları şu şekilde sınıflandırdığını belirtiyor: "1) Chulpan'ın görünüşü ve onu takip eden şairlerin nesli; 2) Rus şair Mayakovsky'den ilham alan şiir" [İ; 27]. Bilim adamı, Gafur Gulam'ı ikinci eğilimin savunucusu olarak analiz ediyor. Şairin kendisinin Mayakovsky'nin etkisini defalarca vurguladığını hatırlarsak, ilk şiirlerinde sosyalizm, kolektivizasyon gibi fikirlerin neden kutlandığı anlaşılır hale gelir. Profesör S. Mamazhonov bu durumu şu şekilde anlatıyor: "Mayakovsky, şairi "işçi," "balıkçı," "marangoz," "fabrika" ve "fabrika" ile karşılaştırıyor, şairin ellerine "nasırlı eller," kalp - "motor," ruh - "motor," ve şairin kendisine "kalplerin makinesi," "kalbin amortisörü," şiir - "radyumun emilmesiyle diyor." Gafur Gulam'ın şiirlerinde şair, "işçi," "kolektif çiftçi," "dökümcü," "inşaatçı," "vida," "X-ışını" ve "sabun üreticisine benzetilir." Şiiri üretim olarak kabul ederek, ondan 'sosyalist rekabet, perküsyonculuk, karşı plan' [İİ; 37] isteniyor.

Anahtar Kelimeler: Gafur Gulam, Şiir, Edebiyat, 20. Yüzyılın Özbek Edebiyatı, Sosyo-Tarihsel Çevre.

[155] Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi Özbek Dili ve Edebiyatı Bölümü Kıdemli Öğretim Görevlisi
Filolojik Bilimlerde Felsefe Doktoru (PhD), Özbekistan, ORCID: 0000-0002-2410-6075, dildorarahmonovatsul@gmail.com

ƏDƏBİYYAT NƏZƏRİYYƏÇİSİ SALİDƏ ŞƏRİFOVANIN ELMİ TƏDQİQATLARINA BAXIŞ

Prof. Dr. Məmməd ƏLİYEV[156]

XÜLASƏ

Filologiya elmləri doktoru, AMEA-nın professoru, Rusiya Təbiət Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü Salidə Şərifovanın elmi fəaliyyətində ədəbiyyat nəzəriyyəçiliyi, ədəbiyyat tarixçiliyi ilə nəzəriyyəçiliyin sintezi özünü büruzə verir.

Nəzəriyyəçi alimin elmi yaradıcılığında milli ədəbiyyatda roman janrının iki mərhələli yaranma nəzəriyyəsi, "roman-hekayətin" janr konstruksiyasının xüsusiyyətləri, müharibə romanın yeni tipinin formalaşması, romanda janr qarışıqlığı nəzəriyyəsi, kreollaşmış romanların romanın xüsusi növü kimi fərqlənməsi və s. kimi aktual nəzəri problemlər özünü göstərir.

Salidə Şərifovanın ədəbiyyat nəzəriyyəsi üzrə ədəbi cərəyanlara, xüsusilə postmodernizm, magik realizm cərəyanlarına, dedektivə, epik növün roman janrına və onun janr müxtəlifliyi, müasir irslə bərabər klassik irsin tədqiqi, türk və türkdilli ədəbi irsi tədqiq etməsi, dünya ədəbiyyatı nümunələrini janr baxımdan tədqiqata cəlb etməsi, kreollaşmış romanlara münasibəti yüksək nəzəri səviyyəsi və zənginliyi ilə fərqlənir.

Salidə Şərifova özünün romanlarda janr qarışıqlığı nəzəriyyəsini formalaşdırmış və irəli sürmüş, əsas müddəalarını Rusiya Elmlər Akademiyasında müdafiə etmişdir. Alim janr qarışıqlığına romanın tipoloji müxtəlifliyini şərtləndirən əsas faktor kimi mahiyyətini açıqlayan metodoloji yanaşmanın formalaşdırmağa nail olmuş, janr qarışıqlığının elmi tərifini təyin etmiş, romanda janr qarışıqlığının əsas qanunauyğunluqlarını müəyyən etmişdir. S.Şərifova romanda janr qarışıqlığının formalarını müəyyənləşdirmiş, janr qarışıqlığının istifadə olunan formasından asılı olaraq, romanın janr mahiyyətini açıqlayaraq qruplaşdırmış, romanın janr xüsusiyyətlərini müxtəlif janr qarışıqlıqları formaları çərçivəsində açıqlamışdır.

Açar Sözlər: Salidə Şərifova, Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı, ədəbiyyat nəzəriyyəsi, elmi tədqiqat, nəzəriyyəçi alim

[156] AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Türk xalqları ədəbiyyatı" şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, turk_xalqlari_edebiyyati@mail.ru, literatureliterary@yahoo.com

ОБЗОР НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ТЕОРЕТИКА ЛИТЕРАТУРЫ САЛИДЫ ШАРИФОВА

Профессор Мамед Алиев[157]

Резюме

Научная деятельность доктора филологических наук, профессора НАНА, действительного члена Российской академии естественных наук Салиды Шарифовой охватывает проблемы теории литературы, истории литературы.

В научных изысканиях Шарифовой С. поднимаются проблемы двухэтапного возникновения жанра романа в отечественной литературе, особенностей жанрового построения «романа-хекаят», формирования нового типа военного романа в современной литературе, а также автором выдвинута теория смешения жанров в романе, рассмотрены особенности креолизованных романов как особого типа романа, также затронуты иные актуальные теоретические проблемы.

Литературоведческие исследования Салиды Шарифовой в области теории литературы, постмодернистской литературы, магического реализма, детектива, эпического романа и его жанрового разнообразия, жанровых особенностей классического средневековой литературы и его влияния на современную литературу, жанровых особенностей древних и средневековых тюркских образцов фольклора и письменного творчества, а также современной иностранной литературы характеризуются особым отношением к теоретическим проблемам.

Салида Шарифова сформулировала и выдвинула собственную теорию жанрового смешения в романе, тезисы которой были опробированы и выдвинуты на защиту в рамках Российской академии наук. Ученому удалось сформулировать методологию для авторской теории, которая и позволила раскрыть сущность смешения жанров как основного фактора, определяющего типологическое разнообразие романа, дать научное определение смешения жанров, определить основные закономерности смешения жанров в романе. С. Шарифова выделила отдельные формы смешения жанров в романе, сгруппировала их, объяснив жанровую сущность романа в зависимости от используемой формы смешения жанров, и объяснила жанровые особенности романа в рамках разных форм смешения жанров.

Ключевые слова: Салида Шарифова, азербайджанское литературоведение, теория литературы, научное исследование, ученый-теоретик

[157] Заведующий отделом Литературы тюркских народов, Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА, доктор филологических наук

REVIEW OF SCIENTIFIC RESEARCH LITERATURE THEORY BY SALIDA SHARIFOVA

Prof. Dr. Mammad ALIYEV[158]

SUMMARY

The scientific activity of the Doctor of Philology, Professor of ANAS, full member of the Russian Academy of Natural Sciences Salida Sharifova is manifested in the theory of literature, in the synthesis of history and theory of literature.

In the scientific work of the theoretical scientist, the theory of the two-stage emergence of the genre of the novel in Russian literature, the features of the genre construction of the "novel hekayat", the formation of a new type of military novel, the theory of mixing genres in the novel, the identification of creolized novels as a special type of novel, and other such topical theoretical problems are considered.

Literary trends of Salida Sharifova in the theory of literature, features of postmodernism, directions of magical realism, detective story, epic novel and its genre diversity, the study of the classical heritage along with the modern heritage, the study of the Turkic-speaking and Turkic-speaking literary heritage with the involvement of examples of world literature in genre studies, its relation to creolized novels are distinguished by a high theoretical level and richness.

Salida Sharifova formulated and put forward her own theory of genre mixing in the novel, the theses of which were tested and put forward for defense within the framework of the Russian Academy of Sciences. The scientist managed to formulate a methodological approach that explains the essence of genre mixing as the main factor that determines the typological diversity of the novel, to give a scientific definition of genre mixing, and to determine the main patterns of genre mixing in the novel. S. Sharifova singled out the forms of mixing genres in the novel, grouped them, explaining the genre essence of the novel depending on the form of genre mixing used, and explained the genre features of the novel within the framework of different forms of mixing genres.

Keywords: Salida Sharifova, Azerbaijani literary criticism, theory of literature, scientific research, theoretical scientist.

[158] Head of the department "Literature of the Turkic peoples" of the Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS, Doctor of Philology

SUVARLARIN TÜRK KÖKENLİ HALKLARIN ETNİK OLUŞUM SÜREÇLERİNE KATKILARI

Arş. Gör. Dr. Haşim ÖZEL[159]

ÖZET

Suvarlar veya başka bir deyişle Sabirler olarak adlanan bu Türk boyu ilk olarak Batı Sibirya'da tarih sahnesine çıkmıştır. Onlar, V. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kaynaklarda zikredilmeye başlanmışlardır. Suvarlar, o dönemde hemen doğularında yer alan Avarlar tarafından batıya doğru baskılanmış, bunun neticesinde kendileri de önlerindeki Ogur boy gruplarını itmişlerdir. VI. yüzyılın başlarından itibaren Batı Sibirya'dan Hazar'ın kuzey ve kuzeybatısındaki düzlüklerde görüldükleri biliniyor. Çok geçmeden bulundukları bu yeni bölgeden Kafkas ötesine inmişlerdir. Burada Sasani-Bizans savaşlarına müdahil olarak, değişen duruma göre iki tarafın da müttefiki olmuşlardır.

Suvarlar herhangi bir devlet yapısı inşa edemeseler de bazı Türk kökenli siyasi ve etnik yapıların ortaya çıkışında pay sahibidirler. Onlar Hazar Kağanlığı ve İtil Bulgar Devleti'nin kuruluşlarında yer almışlardır. Bunun dışında da Ortaçağ'daki etnik birimler ile modern Türk halklarının boy yapısı içinde kendi etnik adlarıyla var olmuşlardır. Çalışmamızda da onlardan miras kalan bu boy adları ile bazı toponimlere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Suvarlar, Batı Sibirya, Hazar Kağanlığı, Oğuzlar, Kırgızlar

THE CONTRIBUTION OF SUVARS TO THE ETHNIC FORMATION PROCESSES OF TURKIC PEOPLES

ABSTRACT

The Suvars, also known as the Sabirs, were a Turkic tribe that first emerged in history on the stage of Western Siberia. They began to be mentioned in sources from the second half of the VI century. The Suvars were pressed westwards by the Avars, who were immediately to their east at that time, and as a result they pushed the Ogur tribal groups in front of them. From the beginning of the VI century, they are known to have appeared in the plains north and north-west of the Caspian Sea from Western Siberia. Soon after, they descended from this new region into the lands beyond the Caucasus. Here, they became involved in the Sasanian-Byzantine wars, aligning as allies with either side depending on the changing circumstances.

Although the Suvars could not build any state structure, they have a share in the emergence of some Turkic-origin political and ethnic structures. They participated in the establishment of the Khazar Khaganate and the Volga Bulgarian State. Beyond this, they also existed under their own ethnic names within the tribal structures of medieval ethnic groups and modern Turkish peoples. In our study, these tribe names and some toponyms inherited from them will be included.

Keywords: Suvars, West Siberia, Khazar Khaganate, The Oghuzs, The Kyrgyz

[159] Fırat Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı ORCID: 0000-0002-2672-9620, hozel@firat.edu.tr

RUS İMPARATORLUĞU'NUN ORTA ASYA'DA YÜRÜTTÜĞÜ SİYASETİN NETİCESİNDE YAŞANAN ANCİYAN (ANDİCAN) VE "ÜRKÜN" AYAKLANMALARI

Zuura MURATOVA[160]

ÖZET

1855'ten 1876'ya kadar Ruslar Kırgız topraklarını işgal etti. 1865 yılında Aral Gölü'nün Issık-Köl'e kadar geniş bir alanını kaplayan Türkistan bölgesi kuruldu. Issık-kol, Çui, Talas, Ketmen Töbö ve daha sonra Narın ilçelerini içeriyordu. General Chernyaev, Türkistan bölgesinin ilk askeri valisi olarak atandı. 1867 yılında bu bölge Türkistan Umumi Valiliği adı altında ayrı bir idari bölge haline getirilmiş ve sınırları içerisinde Sir-Derya ve Ceti-Suu bölgeleri kurulmuştur. Rus sömürgecileri işgal altındaki kolonilerin uzun vadede gerçek Rus toprağı haline gelmesini istiyorlardı. Kırgızistan dahil Türkistan için de aynı hedef belirlendi. Özel olarak da Rusya'nın merkezinden çiftçilerin göçü yoğunlaştırıldı. Onlara en iyi araziler verildi, 15 yıl süreyle vergi ve askerlikten muaf tutuldular ve parasal yardımda bulunuldu. 1896'da yalnızca Pişpek ve Prjevalsk ilçelerinde 26 Rus köyü ortaya çıktı. XIX yüzyılın sonlarında Rus çiftçiler Güney Kırgızistan'a gelmeye başladı. Burada ilk Rus köyleri 1893 yılında Pokrovka ve Oş uyezdlerinde kuruldu. Gelen tüm yabancı çiftçiler, Kırgız halkının verimli topraklarını işgal ederek halkı dağlara kadar kovaladılar. Rus gücünün vergi politikasına göre Kırgızlar Rus devletine devredildikten sonra önce Kokon Hanlığı'na ödedikleri vergilere benzer vergiler ödediler, daha sonra ise yeni vergi türleri oluşturuldu. XX yüzyılın başında sömürge politikası gittikçe eskisinden daha güçlendi. Bütün bunlar yerel halkın memnuniyetsizliğine ve ayaklanmasına yol açtı. Bu tür ilk başkaldırmalardan biri, Mayıs 1898'de (17 Mayıs) Anjiyan kenti yakınlarında başlayan ve Rus yetkililer tarafından bastırılan "Anjiyan ayaklanması" idi. Rus hükümetinin politikası zaman geçtikçe daha katı hale gelecektir. Çok geçmeden 1916'da ağır kayıplara yol açan "Ürkün" adı verilen kurtuluş savaşı başladı. Bu sefer ayaklanma büyük bir bölgeyi kapsar ve sonuç olarak Orta Asya halkının özellikle Kırgızların Çin'e göç etmesine mecbur hale getirmiştir. Bu çalışma literatör yöntemiyle araştırma makalesidir ve amacı Rus siyasetinin netiycesinde Orta Asya'da gelip çıkan iki ayaklanma konusunda bilgi vermek, görüş belirtmek ve konuyu açıklamaktır. Orta Asya halklarının tarihi acısından bakılınca büyük bir iz bırakan bu olaylar oldukça önemlidir.

[160] Cusup Balasagın adını taşıyan Kırgız Ulusal Üniversitesi YL Mezunu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, SBE Tarih ABD Doktora (PhD) öğrencisi, zuuram4@gmail.com

SPORCULARDA CİNSİYETE GÖRE ÖFKE İFADE TARZLARININ ARAŞTIRILMASI

Cabir ADIYAMAN[161]

Doç. Dr. Yener AKSOY[162]

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, sporcuların cinsiyet değişkenine göre öfke ifade tarzlarının farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırmada betimsel nitelikte tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 250 sporcudan oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Savaşır ve Şahin (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan Öfke İfade Tarzı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, sürekli öfke, içe yönelik öfke, dışa yönelik öfke ve öfke kontrolü olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Veri analizi sonucunda, öfke kontrol alt ölçeğinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre öfke kontrol düzeylerinde daha düşük puan aldıkları ve öfkelerini kontrol etmede zorlandıkları görülmüştür. Bununla birlikte, sürekli öfke, içe yönelik öfke ve dışa yönelik öfke alt boyutlarında cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Bulgular, erkek sporcuların öfke ifade tarzlarının kadın sporculara kıyasla daha yüksek olduğunu ve öfke kontrolünde daha fazla zorluk yaşadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, sporcularda öfke ifade tarzlarının yönetilmesi ve cinsiyetler arası farklılıkların dengelenmesi için bireysel farkındalığı artıran eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, sporcuların psikolojik dayanıklılığını geliştiren stratejilerle öfke yönetimi ve kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi, hem performanslarını hem de genel yaşam kalitelerini olumlu yönde etkileyebilir.

Anahtar Kelimeler: Öfke, Spor, Tarz

[161] Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi ORCID: 0000-0002-9628-9157, cabir.23@outlook.com
[162] Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi ORCID: 0000-0002-1899-4096, yeneraksoygsim@gmail.com

НАРОДНЫЕ ЛЮДИ ВОСПИТАНИЕ НАСЛЕДИЯ

Цэнд-Аюуш УРАНЦЭЦЭГ[163]

Для того, чтобы передать монгольские народные традиции воспитании нашему молодому поколению, учителя и преподователи мы обязаны сами учиться, преподавать, распространить и в дальнейшем применить эти знания. И поэтому в своей работе для распространения и передачи этих знании я привела привела в примеры следующие мудрости. В “Письме Герцогини 3 То” было написано мудрые слова о том, что нужно с детства обучить ребёнка к хорошей лексике, правильным действиям и жестам, уважению к старшим и основе общения с другими.

Ключевые слова: Народные традиции воспитания, монгольский быт, монгольские народные игры, уважение к другим.

MİRAS YETİŞTİREN HALK İNSANLARI

Tsend-Ayush URANTSETSEG[164]

Moğol halk eğitim geleneklerini genç neslimize aktarmak için öğretmenler ve eğitimciler bu bilgiyi öğrenmek, öğretmek, yaymak ve daha fazla uygulamakla yükümlüdür. Bu nedenle bu bilgiyi yaymak ve aktarmak için yaptığım çalışmada aşağıdaki hikmetleri örnek olarak gösterdim. “Düşes’e Mektup 3 To” da, bir çocuğa çocukluktan itibaren iyi kelime dağarcığı, doğru eylem ve jestler, büyüklere saygı ve başkalarıyla iletişimin temellerini öğretmenin gerekliliği hakkında bilge sözler yazıldı.

Anahtar Kelimeler: Halk Eğitimi Gelenekleri, Moğol Yaşamı, Moğol Halk Oyunları, Başkalarına Saygı.

FOLK PEOPLE EDUCATION HERITAGE

Dr. Tsend-Ayush URANTSETSEG[165]

Modern teachers’ the most important aim is studying, researching , promoting and entertaining the use of traditional Mongolian educating heritage for our future generations. Therefore, this doctrine has been taken into account as a starting point in the preaching work, not just by reading the pedagogical heritage. The teachings in the three-letter texts of the monarch / То гүн / teach them how to teach our new generation children the correct language and the right habits and to set the foundation for communication with the elderly and others.

Keywords: Folk Traditions Of Education, Mongolian Life, Mongolian Folk Games, Respect for Other**s**

[163] Доктор в области управления образованием Ylaanbaatar Erdemn University, город Эрдэнэт/Монголия, tsurantsetseg14@gmail.com
[164] Eğitim Yönetimi Doktoru Ulaanbatur Erdemn Üniversitesi, Erdenet/Moğolistan, tsurantsesteg14@gmail.com
[165] Ylaanbaatar Erdemn University Dean of Pedagoy Department Erdenet/Mongolia

TÜRK DÖVLƏTLƏRİ TƏŞKİLATI VƏ DİASPORAL KOORDİNASİYA: ƏMƏKDAŞLIĞIN ƏHƏMİYYƏTİ VƏ FƏALİYYƏT PERSPEKTİVLƏRİ

Yəhya BABANLI[166]

XÜLASƏ

Hər hansısa bir xalqın və ya dövlətin qlobal milli hədəflərə çatması üçün ən yaxşı vasitə diasporadır. "Yumşaq gücə-qüvvə"yə malik bu faktorun effektivliyi şağdaş dünya düzənində ideal bir tipin transmilli strukturların rəqabətini şərtləndirir. Spesifik təsir mənbələrdən istifadə üzrə ixtisaslaşan qeyri-dövlət aktoru olan diaspora indi siyasi və iqtisadi mənbələrin mövcudluğu ilə müəyyən edilir və eyni zamanda uzlaşır.

Diaspora transmilli millət və qeyri-dövlət aktoru hesab olunsa da, real işi təcəssüm etdirir. Milli iradəni və mənəvi aşınmaları kompensasiya edir.

Bu fəaliyyət növü cəmiyyətdə köçü və ya dəyişiklik əsasında etnik və ya dini kimlik üçün əsas meyar kimi başa düşülür.

Mənşə dövlətin kənarında olan diasporal faliyyət informasiya epoxası fonunda qarşılıqlı təsiri və "yumşaq gücü" simvolizə edir. Diaspora ailəsi "Ana vətən" tablosunu düşüncə, həyat tərzi və fəaliyyət spektri ilə çəkirlər.

Dünyada yaşayan türklərin identifikasiyasını, eyniyyətini əks etdirən amillərdən biri də türk diaspora ailəsidir.

Türk xalqlarının qədim etnik tarixə, geniş coğrafiyaya, eyni dilə, ortaq milli- mənəvi dəyərlərə, zəngin adət-ənənələrə söykənən taleləri əsrlərin ağır sınaqlarından uğurla çıxaraq, müasir dövrümüzdə yeni ictimai-siyasi əhəmiyyət kəsb etməkdədir. Qohum-əqrəba xüsusunda var olan, qarşılıqlı əməkdaşlıq üzərində köklənən bu münasibətlərin ruhu öz cismini qədim qaynaqlardan götürmüş və bəşər sivilizasiyasına layiqli töhfələr vermişdir.

Vahid identifikasiya koduna malik türk xalqları və dövlətləri təkrarolunmaz etno-mədəni xəzinəni qorumaq, yaşatmaq və gələcək nəsillərə ötürmək üçün yeni çağırışlara uyğun metodlar tətbiq etməlidir.

Türk xalqlarının diasporasının rezurs-faktoru eyniyyət təşkil edir. Bütün xüsusları nəzərə alaraq Türk Dövlətləri Təşkilatları (TDT) səviyyəsində diasporla işə assimetrik yanaşılmalı, əməkdaşlığın əhəmiyyəti və fəaliyyət perspektivləri üzrə strateji yol xəritəsi hazırlamalıdır.

Effektiv iş üçün güclü diaspora mühəndisliyi lazımdır. Bunu ictimai münasibətlər kontekstdəki və sosial şəxsiyyət perspektivi kimi dəyərləndirilməlidir.

Dünya elmində bu sahə ciddi araşdırma mövzusuna çevrilibsə, deməli bundan nə inki yan keçmək olar. Maksimum şəkildə düzgün davranmalı və yararlanılmalıdır.

Türk dövlətlərinin diasporasının formalaşmasının xüsusiyyətləri təhlil olunmalı, problemləri öyrənilməli, təşkilati dizaynı və strategiyası hazırlanmalıdır.

Açar Sözlər: Türk, Türk Xalqları, Türk Dövlətləri, Diaspora, Birgə Fəaliyyət

[166] AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun doktorantı, Beynəlxalq münasibətlər tarixi ORCID: 0000-0001-5912-6781, y_babanli@yahoo.com

İNTERNETTE MEDYUM, BÜYÜ VE FAL TANITIMLARINA İLİŞKİN REKLAM KURULUNUN 10.10.2023 TARİHLİ 338 NO'LU KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Dr. Pelin ATİLA YÖRÜK[167]

ÖZET

Çalışmamızın odak noktası, Reklam Kurulu'nun 10 Ekim 2023 tarihli ve 338 no'lu toplantısında falcılar ve medyumlarla alakalı olarak internette yapılan reklamlara yönelik kararıdır.

Geçmişten bugüne, birçok kişide geleceklerinden haber alma isteği vardır. Türk Halk kültüründe de uzun zamandan beri falcılık ve büyücülük ritüellerinin olduğu bilinmektedir. Fal; geçmişten bugüne, kişilerin geleceklerinden haberdar olmak için kullanılan bir çeşit ritüeldir. Bakıcı; "Su, ayna, kahve fincanı gibi şeylere bakarak gelecekten, görünmezden haber veren kimse" olarak tanımlanabilir. Medyum; Ruhlar alemi ile iletişime geçtiği ve ölülerle canlılar arasında iletişim kurabildiğini inanılan kişidir.

Son yıllarda ülkemizde de çok sayıda fal bakılan kafelerin olduğu bilinmektedir. Kişilerin geleceğe ilişkin bilgileri alacağına dair olan inançları falcı ve medyum olarak adlandırılan kişilere başvuru bakımından artış göstermiştir. Özellikle son yıllarda instagram, facebook gibi sosyal mecralarda falcılık ve medyumlukla ilgili reklamların yapıldığını da görmekteyiz. Yapılan reklamların altına yazılan olumlu yorumlar hayatlarında sıkıntılı bir kısır döngü yaşayan insanlarda umut ışığı oluşturmaktadır. Fakat bu durum onların duygularının ve inançlarının istismar edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Kişilerde, hayatlarında yaşadığı sıkıntılı süreçlerini sadece bu kişilere başvurarak çözebileceğine dair inanç oluşturmakta ve onların bu kişilere çok ciddi paralar ödemelerine neden olmaktadır. Bu kişilere başvuranlar tüketicidir. Çünkü tüketici şahsi ihtiyacı için kendisine mal arz edilen ve hizmet tedarik edilen kişidir. İhtiyaç kavramı, kişinin ihtiyaçlarını yerine getirebilmesi için kendisine sağlanan sosyal hizmettir. 1982 Anayasamızın 167'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre; "Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler". Anayasanın 171'inci maddesine göre; "Devlet, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır". Anayasanın 172'inci maddesine göre; "Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.

7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 61 inci, 62 nci, 63 üncü ve 84 üncü maddeleri doğrultusunda, 10.01.2015 tarihli ve 29232 sayılı Resmi Gazete'de Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği ("Yönetmelik") yayımlanmıştır. Yönetmeliğin amacı; reklam veren, reklam ajansları, mecra kuruluşları ve reklamcılık ile ilgili tüm kişi, kurum ve kuruluşlar ile ticari uygulamada bulunanların uyması gereken ilkeleri ve bu ilkeler çerçevesinde yapılacak inceleme esaslarını belirlemek ve haksız ticari uygulamalara karşı tüketicileri korumaktır. Yönetmeliğin 5'inci maddesinin g bendine göre; Reklamlar, Tüketicilerin korkularını ve batıl inançlarını istismar edemez.

Reklam Kurulu, "Ticari reklamlarda uyulması gereken ilkeleri belirlerken ve haksız ticari uygulamalara karşı tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeleri yaparken; ülke koşullarının yanı sıra evrensel kabul görmüş tanım ve kurallar ile gelişmeleri de dikkate alır". Ticari reklamların "Reklam Kurulunca belirlenen ilkelere, kamu düzenine, genel ahlaka, kişilik haklarına uygun, doğru ve dürüst olmaları esastır".

[167] Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi AMYO, ORCID: 0000-0001-9474-4454, pelinatila@gmail.com, atila@ankara.edu.tr

Kurul, "haksız ticari uygulamalara karşı tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeleri" yapar. "Bu kapsamda inceleme ve denetim" yapar.

Falcı ve medyumlarla alakalı reklam yapılan internet sayfaları için yapılan şikayetlerin sonucunda Reklam Kurulu birtakım yaptırımlar uygulamıştır. Bu kişilere ait internet siteleri üzerinden tüketicilerin dini itikatları ile korku ve batıl inançlarını istismar edecek şekilde yapılan medyum/büyü/fal tanıtımlarının Reklam Mevzuatında yer verilen "Falcı, medyum, astrolog ve benzerleri tarafından verilen hizmet reklamları ile yasadışı bahis ve kumar oyunlarının reklamları hiçbir şekilde yapılamaz." hükmüne aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Reklam kurulu, 6502 sayılı Kanun'un 63 üncü ve 77/12 nci maddeleri uyarınca anılan reklamları durdurma cezası ile ilgili internet sitesinin tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilmiştir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 61 inci ve 62 nci maddeleri ile bu Yönetmeliğe uygun olmayan reklamın veya ticari uygulamanın daha sonra düzeltilmesi veya telafi edilmesi reklam verenin veya ticari uygulamada bulunanın tespit edilen aykırılığa ilişkin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Mevzuata aykırı olan bu reklamlar haksız rekabete de neden olmaktadır. 6102 sayılı TTK bakımından tüketicinin korunması ilkesi, rakipler ile birlikte müşterilere de dava hakkı vermiştir. TTK'nin 54'üncü maddesinde de rakiplerin menfaati yanında bütün katılanların menfaatinin korunduğu belirtilmektedir. Tacirler gerek rakiplerine gerekse müşterilerine karşı dürüst davranmalıdır. TTK'nın kullandığı "müşteri" kavramı tüketicileri de kapsamına alan geniş bir kavramdır. TBK'de yer alan haksız rekabet düzenlemesi rakipler arası ilişkileri kapsamına alırken tüketicilere ilişkin durumları kapsamına almamaktadır. Fakat TTK bakımından müşteri kapsamı geniş yorumlanarak tüketiciler de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Haksız rekabet davalarında müşteriler de dava açabilmektedir.

Reklam veren falcı ve medyumların sadece Reklam hukuku bakımından değil Tüketici, Borçlar, Ticaret ve Ceza Hukuku bakımından da sorumluluğu kaçınılmaz bir hal almıştır.

Anahtar Kelimeler: Falcılık, Medyum, Tüketici, Ticari Reklam, Hukuka Aykırı Reklam

EMPOWERING ROMA WOMEN THROUGH DIALOGIC GATHERINGS: OVERCOMING BARRIERS TO EDUCATION AND FOSTERING SOCIAL ADVOCACY

Theofano PAPAKONSTANTINOU[168]

Professor Maria Pavli KORRE[169]

ABSTRACT

This paper focuses on the three Dialogic Gatherings of Roma Women implemented in Greece within the framework of the RTransform project, a European initiative that transversally seeks to empower Roma women through education and social advocacy.

At every Dialogic Gathering, Roma women had the opportunity to speak about and reflect on challenges concerning barriers to access to education. The Gatherings were led using dialogic method, thus ensuring mutual learnings, solidarities and agency of participants.

In this paper, the authors present the results of each Gatherings and what are the barriers to equal education for Roma women – but equally aim to present the mechanisms that lead them, too, to participate. Scholars such as Ellis (2023) and Laverack & Pratley highlight the importance of dialogic learning for people with limited resources, asserting that dialogue-at scale offers a platform to challenge entrenched social structures and develop a collective consciousness (Papakonstantinou, Korre & Ladopoulos 2023).

The paper employs qualitative analysis to explore the experiences and reflections of Roma women participating in the Dialogic Gatherings in Greece.

The results highlight the significant challenges faced by Roma women in accessing education, including institutional discrimination and lack of economic resources. Despite these obstacles, the study underscores the power of dialogic methodologies in fostering agency, solidarity, and a shared commitment among participants to advocate for transformative change.

Keywords: Dialogic Gatherings, Roma Women, Eeducation Barriers, Empowerment, Marginalized Communities

[168] PhD Candidate of Aristotle University of Thessaloniki- Greece feniapapakonstantinou@gmail.com
[169] Department of Early Childhood Education - Aristotle University of Thessaloniki- Greece mariapavliskorres@nured.auth.gr

DİYALOJİK TOPLANTILAR YOLUYLA ROMAN KADINLARI GÜÇLENDİRMEK: EĞİTİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİ AŞMAK VE SOSYAL SAVUNUCULUĞU TEŞVİK ETMEK

Theofano PAPAKONSTANTINOU[170]

Prof. Dr. Maria Pavli KORRE[171]

ÖZET

Bu makale, Roman kadınları eğitim ve sosyal savunuculuk yoluyla çapraz olarak güçlendirmeyi amaçlayan bir Avrupa girişimi olan RTransform projesi çerçevesinde Yunanistan'da uygulanan üç Roman Kadın Diyalog Toplantısına odaklanmaktadır.

Her Diyalog Toplantısında Roman kadınlar, eğitime erişimdeki engellerle ilgili zorluklar hakkında konuşma ve bunlar üzerinde düşünme fırsatı buldu. Toplantılar diyalojik yöntem kullanılarak yönetildi, böylece katılımcıların karşılıklı öğrenmesi, dayanışması ve eylemliliği sağlandı.

Bu makalede yazarlar, her toplantının sonuçlarını ve Roman kadınların eşit eğitim almasının önündeki engellerin neler olduğunu sunmakta, ancak aynı zamanda onları katılmaya yönlendiren mekanizmaları da sunmayı amaçlamaktadır. Ellis (2023) ve Laverack & Pratley gibi bilim insanları, sınırlı kaynaklara sahip insanlar için diyaloğa dayalı öğrenmenin önemini vurgulayarak, geniş ölçekte diyaloğun yerleşik sosyal yapılara meydan okumak ve kolektif bir bilinç geliştirmek için bir platform sunduğunu öne sürmektedir (Papakonstantinou, Korre & Ladopoulos 2023).

Makale, Yunanistan'daki Diyalog Toplantılarına katılan Roman kadınların deneyimlerini ve düşüncelerini araştırmak için nitel analizden yararlanmaktadır.

Sonuçlar, kurumsal ayrımcılık ve ekonomik kaynak eksikliği de dahil olmak üzere Roman kadınların eğitime erişimde karşılaştıkları önemli zorlukları vurgulamaktadır. Bu engellere rağmen çalışma, katılımcılar arasında dönüştürücü değişimi savunmak için eylemliliği, dayanışmayı ve ortak kararlılığı teşvik etmede diyalojik metodolojilerin gücünün altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diyalojik Toplantılar, Roman Kadınlar, E-Eğitim Engelleri, Güçlendirme, Dışlanmış Topluluklar

[170] Selanik Aristoteles Üniversitesi Doktora Adayı, feniapapakonstantinou@gmail.com
[171] Erken Çocukluk Eğitimi Bölümü Selanik Aristoteles Üniversitesi, mariapavliskorres@nured.auth.gr

MUHAMMED FUZULİ'NİN ŞİİRİNDE AŞK MOTİFLERİ

Günel GULİYEVA[172]

ÖZET

Azerbaycan edebiyatını insanlık tarihine altın harflerle yazan figürlerden biri Muhammed Süleyman oğlu Fuzuli'dir. Muhammed Fuzuli'nin çalışmaları tükenmez bir hazinedir. Fuzuli'nin dehası, Doğu şiirinin tüm türlerine yöneldi, güzel sanat eserleri yarattı. Muhammed Fuzuli'nin sözlerindeki temalar çok yönlüdür. Ancak şairin sözlerinin ana çizgisi aşk sözleridir. Muhammed Fuzuli'nin sözlerindeki aşk kavramı geniş ve çok yönlüdür. Şairin eserinde aşk, insani ve hayati duygulara dayanır ve bazı yerlerde doğası gereği mistiktir. Şair, sevgilisinin acılarını, ruh eşine giden yoldaki zorlukları, acılarını renkli renklerle yansıtır. Bu açıdan şairin yarattığı edebi mücevherler modern zamanlarda da insanların kalbine yansıyor ve okuyucular tarafından sempatik bir şekilde okunuyor. Muhammed Fuzuli, Yakın ve Orta Doğu halklarının kültürünü derinlemesine inceleyen zengin ve çok yönlü bir miras yarattı. Azerbaycan'ın dilini derinden seven şair, bu dilde "narma incedir" yaratarak büyük bir kahramanlık gösterdi.

Gerçek ismi Muhammed, babasının adı Süleyman, takma adı Fuzuli ve vatandaşı Bağdadi'dir. Kaynaklarda Molla Muhammed Bağdadi olarak da temsil edilmektedir. Muhammed Fuzuli, 1494 yılında Irak'ta doğdu. Türk asıllı şair. Muhammed Fuzuli'nin yazılarından elde edilen gerçekler, onun Hilla ve Bağdat'ta doğma olasılığını inkar ediyor.

Muhammed Fuzuli, kendisi için "Fuzuli" takma adını seçerek erken yaşlardan itibaren yaratıcılığa başladı. Muhammed Fuzuli, Safeviler ve Osmanlı hükümdarlarının sempati duyduğu bir şair olarak görülse de, basit bir hayat yaşamanın daha iyi olduğuna inanıyordu.

[172] AMİA Muhammed Fuzuli Elyazmaları Enstitüsü Kıdemli Araştırma görevlisi, Bakü-Azerbaycan, gunelramizqizi90gmail.com

MƏHƏMMƏD FÜZULİ LİRİKASINDA MƏHƏBBƏT MOTİVLƏRİ

Günel QULİYEVA

XÜLASƏ

Azərbaycan ədəbiyyatını bəşər tarixinə qızıl hərflərlə yazan simalardan biri Məhəmməd Süleyman oğlu Füzulidir. Məhəmməd Füzuli yaradıcılığı tükənməz bir xəzinədir. Dahi Füzuli Şərq şeirinin bütün janrlarına müraciət etmiş, gözəl sənət əsərləri ərsəyə gətirmişdir. Məhəmməd Füzuli lirikasında mövzular çoxşaxəlidir. Lakin şairin lirikasının ana xəttini məhəbbət lirikası təşkil edir. Məhəmməd Füzuli lirikasında məhəbbət anlayışı geniş məhfumdur və çoxşaxəlidir. Şairin yaradıcılında məhəbbət bəşəri və həyati duyğulara söykənir, yeri gəldikcə isə mistik xarakter daşıyır. Şair aşiqin keçirdiyi iztirablarları, yarına qovuşmaq yolundakı çətinlikləri, əzab-əziyyətləri əlvan boyalarla əks etdirir. Bu nöqteyi-nəzərdən şairin ərsəyə gətirdiyi ədəbi incilər müasir dövrümüzdə də insanların qəlbinə yol tapır və oxucu kütləsi tərəfindən rəğbətlə oxunur. Məhəmməd Füzuli Yaxın və Orta Şərq xalqlarının mədəniyyətini dərindən öyrənən zəngin və çoxşaxəli bir irs ərsəyə gətirmişdir. Azərbaycan dilini dərindən sevən sevən şair həmin dildə "nərmə-nazik" yaratmaqla böyük qəhrəmanlıq göstərmişdir.

Əsl adı Məhəmməd, atasının adı Süleyman, təxəllüsü Füzuli, nisbəsi isə Bağdadidir. Qaynaqlarda Molla Məhəmməd Bağdadi kimi də təqdim edilmişdir. Məhəmməd Füzuli 1494-cü ildə İraqda anadan olmuşdur. Şair türklərin Bayat boyundandır. Məhəmməd Füzulinin əsərlərindən əldə edilən faktlar onun Hillədə və Bağdadda dünyaya gəlməsi ehtimalını inkar edir.

Məhəmməd Füzuli yaradıcılığa erkən yaşlarından başlamış, özünə "Füzuli" təxəllüsünü seçmişdir. Səfəvi və Osmanlı hökmdarları tərəfindən rəğbətlə qarşılanan şair hesab edilsə də, Məhəmməd Füzuli sadə bir ömür sürməyi üstün hesab etmişdir.

OYUNLAŞTIRMA: GENÇ ÖĞRENCİLERİN BİLİŞSEL YETENEKLERİNİ GELİŞTİRMENİN ANAHTARI

Gavkharoy Abrarovna RAKHMANKULOVA[173]
Alexandra Sultanbekovna NURUMBETOVA[174]
Altınay Kenzhimuratovna KALZHANOVA[175]

ÖZET

Makale, ilkokul sınıflarında Rusça derslerinde eğitim sürecinin organizasyonunda yenilikçi bir yaklaşım olarak oyunlaştırmanın kullanımının analizine odaklanmaktadır. Genç öğrenciler için oyun unsurlarını yaş özelliklerine ve oyunları geleneksel öğretim yöntemleriyle entegre etme ihtiyacına göre uyarlama yöntemlerine özellikle dikkat edilmektedir. Makale ayrıca eğitimcilerin oyun teknolojilerini benimsemede karşılaştıkları metodolojik materyal eksikliği, öğretmen eğitimi eksikliği ve eğitim teknolojilerine eşit erişim sorunu gibi zorlukları da tartışıyor. Oyun teknolojilerini ve yöntemlerini yürütürken ve seçerken, eğitim sürecini oyun formatında yürütme fikrinin yeni olmadığı unutulmamalıdır. Modern gerçeklerde, bu yöntem gelişimde bir değişiklik, iletişim için yeni platformların kullanılmasını gerektirir: sanal sınıflar, transfer geçişiyle çalışmayı kolaylaştırmanın veya ses ve video kaynaklarına geçmenin yanı sıra derslerin daha derin etkileşimini, genç öğrencilere bireysel bir yaklaşımı ve öğrencilerin çalışmalarının motivasyonunu, merakını ve verimliliğini artırmaya yardımcı olan modern dijital araçların entegrasyonunu sağlar. Oyunlaştırma, öğretmen ve öğrenciler arasında malzemenin daha iyi özümsenmesine katkıda bulunan dinamik ve çeşitli etkileşim biçimlerinin oluşturulmasına izin verir. Oyun teknolojileri, eğitim sürecine yetkin bir şekilde entegre edildiğinde, eğitim kalitesini artırmak, Rus dilini öğrenmeye olan ilgiyi sürdürmek ve öğrenmeye karşı olumlu bir tutum oluşturmak için güçlü bir araç haline gelir. Öğrenmede oyun unsurlarının kullanılması, öğrencilerin eğitim sürecinde aktif katılımcılar haline geldiği daha eğlenceli ve üretken bir eğitim ortamı yaratmaya yardımcı olur. Makale, öğrencilerin dil yeterliliğini ve eleştirel düşüncesini geliştirmeyi amaçlayan oyunlara örnekler sunmaktadır. Oyunlaştırma, eğitim sürecinin modernleşmesine katkıda bulunan etkili bir araç olarak görülürken, yüksek eğitim sonuçları elde etmek için oyun öğelerini öğrenme içeriğiyle dengeleme ihtiyacına vurgu yapılır.

Anahtar Kelimeler: Oyunlaştırma, Oyun Teknolojisi, Ilköğretim, Bilişsel Beceriler, Motivasyon, Eleştirel Düşünme, Etkileşimli Öğrenme.

[173] Çimkent, Zhnibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi ORCID 0000-0002-9622-8215, E-mail: gavhar_0700@mail.ru
[174] Çimkent, Zhnibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi ORCID 0009-0002-9433-4396, E-mail: alex585748@gmail.com
[175] Çimkent, Zhnibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-mail: kalzhanova@mail.ru

ГЕЙМИФИКАЦИЯ: КЛЮЧ К РАЗВИТИЮ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Рахманкулова Гавхарой Абраровна[176]

Нурумбетова Александра Султанбековна[177]

Калжанова Алтынай Кенжимуратовна[178]

Аннотация

Статья посвящена анализу использования геймификации как инновационного подхода в организации учебного процесса на уроках русского языка в начальных классах. Особое внимание уделено методам адаптации игровых элементов для младших школьников с учётом их возрастных особенностей и необходимости интеграции игр с традиционными методами обучения. В статье также обсуждаются трудности, с которыми сталкиваются педагоги при внедрении игровых технологий, такие как нехватка методических материалов, отсутствие подготовки учителей и проблема равного доступа к образовательным технологиям. При проведении и отборе игровых технологий и методов следует учитывать, что сама идея проведения образовательного процесса в игровом формате не новая. В современных реалиях этот метод требует перемены в развитии, использования новых платформ для коммуникации: виртуальных классных комнат, облегчения работы с раздаточным переходом или перехода к аудио и видео ресурсам, а также обеспечения более глубокой интерактивности уроков, индивидуального подхода к младшим школьникам и интеграции современных цифровых инструментов, что способствует повышению мотивации, любознательности и эффективности работы обучающихся. Геймификация позволяет создавать динамичные и разнообразные формы взаимодействия между учителем и учащимися, что способствует лучшему усвоению материала. Игровые технологии, при грамотной интеграции в учебный процесс, становятся мощным инструментом для повышения качества образования, поддержания интереса к изучению русского языка и формирования положительного отношения к учебе. Использование игровых элементов в обучении помогает создать более увлекательную и продуктивную образовательную среду, где учащиеся становятся активными участниками образовательного процесса. В статье представлены примеры игр, направленных на развитие языковой компетенции и критического мышления учащихся. Геймификация рассматривается как эффективный инструмент, способствующий модернизации образовательного процесса, при этом акцентируется внимание на необходимости балансирования игровых элементов с учебным содержанием для достижения высоких образовательных результатов.

Ключевые слова: геймификация, игровые технологии, начальное образование, когнитивные навыки, мотивация, критическое мышление, интерактивное обучение

[176] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0000-0002-9622-8215, E-mail: gavhar_0700@mail.ru
[177] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0009-0002-9433-4396, E-mail: alex585748@gmail.com
[178] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-mail: kalzhanova@mail.ru

İLKOKULDA KELİME BİLGİSİ VE YAZIM ÇALIŞMASININ TEORİK TEMELLERİ

Viktoriya Evgenievna KOLDİNA[179]

Altynay Kenzhemuratovna KALZHANOVA[180]

ÖZET

Makalede, ilkokulda kelime bilgisi ve yazım çalışmasının teorik temellerini tartışıyor. Öğrenmenin bu yönü, ilkokul çocuklarının okuryazarlık gelişiminde önemli bir rol oynar; dil duygularının, yazım farkındalığının ve öz kontrol becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olur. Çalışma, ana dilde uzmanlaşmada başarıya ulaşmanın temeli haline gelen kelime dağarcığı çalışmasının derlenmesine ve basit yazım kalıplarının ezberlenmesine odaklanıyor. Çalışma, yazım dikkati teknikleri, basit kelimeleri ezberleme becerilerinin uygulanması ve bunların konuşmada aktif kullanımı da dahil olmak üzere kelime dağarcığı ve yazım çalışmasının ana görevlerini ortaya koymaktadır. Çocukların yaşı ve bilişsel özellikleri, görsel ve işitsel hafıza, dikkat gibi faktörlerin heceleme oluşumunun ilerleyişi üzerindeki etkisi analiz edilmektedir. Kuralların bilinçli bir şekilde uygulanmasından başlayıp, yazmayı başarma düzeyinde sağlanmasına kadar yazım becerilerini otomatikleştirmeyi amaçlayan yöntemler ele alınmaktadır. Makale, sözlük sözcükleriyle çalışmayı, oyunları, görsel dikteleri, kartları ve heceleme labirentlerini kullanmayı da içeren metodolojiye genel bir bakış sunuyor. Öğretmenlerin ve öğrencilerin karşılaştığı sorunlara özellikle dikkat edilir: kelimeleri ezberlemede zorluklar, kelime bilgisi eksikliği, dengesiz dikkat ve hata yapma korkusu. Bunların üstesinden gelmenin bir yolu sistematik çalışma, bireysel yaklaşım ve etkili bir öğrenme atmosferi yoluyla önerilmektedir. Öğrencilerin heceleme motivasyonuna olan ilgisini artırabilecek eğlenceli ve etkileşimli yöntemler kullanılarak öğrenme sürecine vurgu yapılır. Böceği Bul, Kelime Topu, bulmacalar ve testler gibi oyunlar, çocukların karmaşık yazımlarda serbest biçimde ustalaşmasına yardımcı olarak dil duyarlılığını ve bilgilerine olan güveni artırır. Ayrıca ilkokulda kelime bilgisi ve yazım çalışmasının yalnızca yazımda ustalık sağlamak olmadığı, aynı zamanda bilişsel yeteneklerin, yapısal analiz becerilerinin ve yazılı konuşma kültürünün gelişimi için de gerekli olduğu ileri sürülmektedir. Makalede tartışılan teorik yaklaşımlar ve pratik öneriler, ilköğretim sınıflarında yazım öğretiminin etkinliğini artırmak isteyen öğretmenler için yararlı olabilir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Kelime Çalışması, Yazım Denetimi, Yazım Denetimi, Öğretim Yöntemleri.

[179] Özbekili Zhanibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi Çimkent, ORCID 0009-0006-7346-5724, E-posta: vikakoldina110203@gmail.com

[180] Özbekili Zhanibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-posta: kalzhanova@mail.ru

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СЛОВАРНО-ОРФОГРАФИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Колдина Виктория Евгеньевна[181]
Калжанова Алтынай Кенжемуратовна[182]

Аннотация

В статье рассматриваются теоретические основы словарно-орфографической работы в начальной школе. Этот аспект обучения занимает ключевое место в развитии грамотности младших школьников, помогая развивать их языковое чутье, орфографическую зоркость и навыки самоконтроля. В работе акцентируется внимание на составлении словарной работы и запоминании простых орфограмм, которые становятся основой для достижения успеха в освоении родного языка. В работе раскрываются основные задачи словарно-орфографической работы, включая приемы орфографической зоркости, отработка навыков запоминания простых слов и их активного использования в речи. Анализируется влияние таких факторов, как возрастные и когнитивные особенности детей, зрительная и слуховая память, а также внимание, на прогрессивность формирования орфографии. Рассматриваются методы, направленные на автоматизацию орфографических навыков, начиная от осознанного применения правил до их обеспечения на уровне достижения письма. В статье представлена обзорная методика, включая работу со словарными словами, использование игр, зрительных диктантов, карточек, а также орфографических лабиринтов. Особое внимание уделяется проблемам, с которыми сталкиваются педагоги и учащиеся: трудности в запоминании слов, недостаток словарного запаса, неустойчивое внимание и страх перед ошибками. Предложен путь их преодоления посредством систематической работы, индивидуального подхода и эффективной учебной атмосферы. Придается значение процессу обучения, используя игровые и интерактивные методы, способные повысить интерес учащихся к мотивации орфографии. Игры, такие как «Найди ошибка», «Словарный мяч», кроссворды и викторины, помогают детям осваивать сложные орфограммы в произвольной форме, способствуют развитию языкового чутья и уверенности в своих знаниях. Также утверждается, что словарно-орфографическая работа в начальной школе является не только освоением орфографии, но и необходима для развития когнитивных способностей, навыков структурного анализа и культуры письменной речи. Рассмотренные в статье теоретические подходы и практические рекомендации могут быть полезны педагогам, стремящимся повысить эффективность обучения орфографии в начальных классах.

Ключевые слова: начальная школа, словарная работа, орфография, орфографическая зоркость, методика преподавания.

[181] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0009-0006-7346-5724, E-mail: vikakoldina110203@gmail.com
[182] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-mail: kalzhanova@mail.ru

ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİNDE FRASEOLOGLARIN ROLÜ

Sabina Akhralovna IKRAMOVA[183]
Altınay Kenzhemuratovna KALZHANOVA[184]
Mubarak Saydalievna ATAJANOVA[185]

ÖZET

Makale, ilkokul çocuklarının dilsel ve bilişsel gelişim sürecinde deyimsel birimlerin önemli rolünün incelenmesine ayrılmıştır. Dilsel sezginin oluşumu, kelime dağarcığının zenginleştirilmesi ve çocuğun duygusal ve kültürel gelişimi için önemlerine özel dikkat gösterilmektedir. Çalışma, çocuklar tarafından deyimsel dönüşlerin algılanması ve kullanılmasının özelliklerini ortaya koymakta, deyimsel ifadelerin tam olarak anlaşılması ve konuşmada doğru şekilde uygulanmasındaki zorluklar gibi ilkokul çocuklarının karşılaştığı tipik zorlukları analiz etmektedir. Eğitim sürecinde deyimsel birimlerin sistematik kullanımının çağrışımsal düşünme, hayal gücü ve soyut genelleme yeteneğinin gelişimine katkıda bulunduğu savunulmaktadır.

Çocukların deyimsel dönüşlerinin algılanmasının karmaşıklığına, özellikle de düz anlamanın genellikle komik durumlara yol açtığı ilk aşamalarda önem verilmektedir. Küçük yaştaki öğrencilerde analiz becerilerini ve sabit ifadelerin uygun kullanımını oluşturmak için eğitim sürecine deyimsel unsurları dahil etmenin yolu önerilmektedir. Yetişkinlerin konuşmaları aracılığıyla çocukların imgeleri algılamayı, bunları deyimsel ifadeler temelinde telaffuz etmeyi ve anlamlarını on kat fark etmeyi nasıl öğrendiklerine özel dikkat gösterilmektedir.

Makale, deyimsel ifadeleri eğitim programlarına entegre etmenin bir yolunu önermekte, oyun ve etkileşimli öğrenme biçimleri yoluyla öğrenme yöntemlerini de içermektedir. Makalede ele alınan yaklaşımlar, deyimsel birimlerin kullanımının sadece öğrenme sürecini daha eğlenceli hale getirmekle kalmayıp, aynı zamanda çocuğun dilin kültürel ve tarihi özelliklerinin daha derinlemesine farkına varmasına nasıl yardımcı olabileceğini göstermektedir.

Ayrıca, deyimsel birimlerin, çocukların çeşitli durumlara karşı duygu ve tutumlarını aktarmalarına yardımcı olarak önemli bir duygusal ve değerlendirici işlev gördüğü vurgulanmaktadır. Konuşma kültürünün oluşumu ve gelişimsel iletişim için deyimsel ifadelerin kullanılmasının en etkili olduğu dönemin küçük okul çağı olduğu belirtilmektedir. Çocukların konuşmalarından belirli örneklerin analizi, deyimsel ifadelerin çocuğun kapsamlı eğitimsel ve sosyal gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Deyim Birimleri, Dil Gelişimi, Çocuk Eğitimi, Bilişsel Yetenekler, Konuşma Gelişimi.

[183] Özbekili Zhanibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCHID 0009-0002-7181-2420, Email: sabinaikramova18@gmail.com
[184] Özbekili Zhanibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCHID 0000-0003-4455-9570, Email: kalzhanova@mail.ru
[185] Komünal devlet kurumu, Khamza adını taşıyan 42 numaralı ortaokul, Çimkent, Email: mubarakatadzhanova0@gmail.com

РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ В ЯЗЫКОВОМ РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ

ИКРАМОВА Сабина АХРАЛОВНА[186]
КАЛЖАНОВА Алтынай КЕНЖЕМУРАТОВНА[187]
АТАДЖАНОВА Мубарак САЙДАЛИЕВНА[188]

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию значительной роли фразеологических единиц в процессе языкового и когнитивного развития детей младшего школьного возраста. Особое внимание уделяется их значимости для формирования языковой интуиции, обогащения словарного запаса, а также эмоционального и культурного развития ребенка. В работе раскрываются особенности восприятия и употребления фразеологических оборотов детьми, анализируются типичные трудности, с которыми сталкиваются младшие школьники, такие как буквальное понимание фразеологизмов и сложности с их правильным применением в речи. Утверждается, что систематическое использование фразеологических единиц в образовательном процессе способствует развитию ассоциативного мышления, воображения и способности к абстрактному обобщению.

Придается значение сложности восприятия фразеологических оборотов детей, особенно на начальных стадиях, когда буквальное понимание часто приводит к комическим ситуациям. Предложен путь к вводу фразеологических элементов в образовательный процесс с целью формирования у младших школьников навыков анализа и адекватного использования устойчивых выражений. Особое внимание уделено тому, как посредством речи взрослых дети учатся воспринимать образы, произносить их на основе фразеологизмов, и осознавать их смысл в десятикратном размере.

В статье предложен путь интеграции фразеологических выражений в образовательные программы, включая методики их изучения через игровые и интерактивные формы обучения. Рассмотренные в статье подходы демонстрируют, как использование фразеологических единиц может не только сделать процесс обучения более увлекательным, но и помочь ребенку глубже осознать культурные и исторические особенности языка.

Также подчеркивается, что фразеологизмы выполняют важную эмоционально-оценочную функцию, помогая детям передавать свои чувства и отношения к различным ситуациям. Отмечается, что именно в младшем школьном возрасте наиболее эффективно использовать фразеологизмы для формирования культуры речи и развивающего общения. Приводится анализ конкретных примеров детской речи, показывающий, как фразеологизмы способствуют всестороннему образовательному и социальному развитию ребенка.

Ключевые Слова: фразеологизмы, языковое развитие, детское обучение, когнитивные способности, речевое развитие.

[186] Южно-Казахстанский педагогический университет им. Өзбекәлі Жәнібеков, Шымкент, Казахстан, ORCID 0009-0002-7181-2420, Email: sabinaikramova18@gmail.com
[187] Южно-Казахстанский педагогический университет им. Өзбекәлі Жәнібеков, Шымкент, Казахстан, ORCID 0000-0003-4455-9570, Email: kalzhanova@mail.ru
[188] Коммунальное государственное учреждение, общеобразовательная средняя школа №42 им.Хамзы, Шымкент, Казахстан, Email: mubarakatadzhanova0@gmail.com

YAPAY ZEKA İLE EĞİTİMİN KİŞİSELLEŞTİRİLMESİ: EĞİTİMİN YENİ UFUKLARI

Ayanna Talgatqyzy MUKHAMBETZHANOVA[189]

Aizhan Dauletovna KOPABAYEVA[190]

ÖZET

Günümüz toplumunda yapay zeka, yaşamın çeşitli alanlarına giderek daha fazla entegre edilmektedir. Etkisi sürekli olarak artmakta ve modern teknolojilerin etkisiyle dönüşen eğitim alanını da kapsamaktadır. Eğitim sisteminin önemli bir unsuru haline gelen yapay zeka, geleneksel öğrenme yaklaşımlarını değiştirerek motivasyonu, katılımı ve bilgi derinliğini artırmak için yeni fırsatlar sunmaktadır.

Makale, yapay zekanın eğitimin verimliliğini, erişilebilirliğini ve kişiselleştirilmesini artırmadaki önemine vurgu yapmaktadır. Yapay zekanın, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun şekilde eğitim materyallerinin uyarlanması ve kişiselleştirilmiş öğrenme yollarının oluşturulmasındaki rolüne özellikle dikkat çekilmektedir. Ayrıca, bilgi derinliğini artıran, analitik becerilerin gelişimine katkı sağlayan ve öğrencilerin kendi hızlarında öğrenmelerine olanak tanıyan eğitim platformlarında yapay zekanın başarılı uygulama örnekleri verilmektedir.

Yapay zekanın öğretmenlere sağladığı avantajlar da ele alınmaktadır. Bunlar arasında, başarı durumunun analizi, bireysel önerilerin hazırlanması ve ödev kontrolünün otomasyonu sayesinde önemli ölçüde zaman tasarrufu sağlanması yer almaktadır. Bu sayede, öğretmenler öğrencilerin desteklenmesine ve eğitim sürecinin kalitesinin artırılmasına odaklanabilir, böylece onların gelişimi için en uygun koşullar yaratılabilir.

Eğitimde yapay zekanın uluslararası uygulamalarına da özel bir önem verilmektedir. Yapılan analiz, eğitim materyallerinin uyarlanması, başarı takibi, etik standartların gözetilmesi, veri gizliliğinin korunması ve dil teknolojilerinin aktif bir şekilde kullanılması gibi çeşitli yaklaşımları ortaya koymaktadır. Bu girişimler, öğrenme yollarının kişiselleştirilmesini, dil eğitiminin geliştirilmesini ve kapsayıcılığın desteklenmesini kapsamaktadır; bu da yapay zekanın farklı eğitim sistemlerindeki evrenselliğini ve potansiyelini göstermektedir.

Sonuç olarak, makalede yapay zekanın eğitim sisteminin dönüşümündeki kilit rolüne dikkat çekilmektedir. Yapay zekanın entegrasyonu, eğitimi daha esnek, erişilebilir ve bireysel ihtiyaçlara uygun hale getirmektedir. Bu, modern toplumun gereksinimlerini karşılayan ve eğitimin kalitesini artırarak başarılı bir gelecek inşa etmek için yeni fırsatlar sunan stratejik bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Eğitim, Kişiselleştirilmiş Öğrenme, Zeka Analizi, Uyarlanabilir Öğrenme, Yurt Dışı Deneyimi.

[189] Özbekali Jänibekov Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, Kazakistan, ORCID: 0009-0007-3868-1728, ayatm08@mail.ru

[190] Özbekali Jänibekov Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, Kazakistan, ORCID: 0009-0003-6728-0246, kopabayeva87@bk.ru

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ИНСТРУМЕНТ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ: НОВЫЕ ГОРИЗОНТЫ ОБРАЗОВАНИЯ

МУХАМБЕТЖАНОВА Аянна ТАЛГАТҚЫЗЫ[191]

КОПАБАЕВА Айжан ДАУЛЕТОВНА[192]

АННОТАЦИЯ

В современном обществе искусственный интеллект всё шире внедряется в различные сферы жизни. Его влияние постоянно растёт, охватывая, в том числе сферу образования, которая активно трансформируется под воздействием современных технологий. Став важным элементом образовательной системы, искусственный интеллект меняет традиционные подходы к обучению, открывая новые перспективы для повышения мотивации, вовлеченности и углубления знаний.

В статье акцентируется значимость искусственного интеллекта в повышении эффективности, доступности и персонализации обучения. Важная роль отводится его роли в адаптации учебных материалов под индивидуальные потребности учащихся и формировании персонализированных образовательных траекторий. Приводятся примеры успешного использования искусственного интеллекта в образовательных платформах, которые способствуют углублению знаний, развитию аналитических навыков и поддержке учащихся, позволяя им обучаться в удобном для них темпе. Рассматриваются также преимущества, которые искусственный интеллект предоставляет преподавателям. Среди них — возможность анализа успеваемости, подготовка индивидуальных рекомендаций и значительная экономия времени за счёт автоматизации проверки заданий. Это позволяет педагогам сосредоточиться на поддержке учащихся и повышении качества образовательного процесса, создавая оптимальные условия для их развития.

Особое внимание уделяется международному опыту использования искусственного интеллекта в образовании. Анализ показывает разнообразие подходов, включая адаптацию учебных материалов, мониторинг успеваемости, соблюдение этических стандартов, защиту конфиденциальности данных и активное внедрение языковых технологий. Эти инициативы охватывают персонализацию образовательных траекторий, развитие языкового образования и поддержку инклюзии, что подчёркивает универсальность и потенциал искусственного интеллекта в различных образовательных системах.

Таким образом, в статье подчёркивается ключевая роль искусственного интеллекта в преобразовании образовательной системы. Его внедрение позволяет сделать обучение более гибким, доступным и ориентированным на индивидуальные потребности учащихся. Это стратегический шаг, отвечающий требованиям современного общества и открывающий новые возможности для повышения качества образования и формирования успешного будущего.

Ключевые слова: искусственный интеллект, образование, персонализированное обучение, интеллектуальный анализ, адаптивное обучение, зарубежный опыт.

[191] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібеков, г. Шымкент, Казахстан, ORCID: 0009-0007-3868-1728, ayatm08@mail.ru

[192] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібеков, г. Шымкент, Казахстан, ORCID: 0009-0003-6728-0246, kopabayeva87@bk.ru

İLKÖĞRETİMİN FARKLI AŞAMALARINDA MORFOLOJİ ÖĞRETİMİNİN ÖZELLİKLERİ

Luiza Batyrovna TAJIKULOVA[193]

Altynay Kenzhemuratovna KALZHANOVA[194]

ÖZET

Makale, ilköğretimin çeşitli aşamalarında morfoloji öğretiminin özelliklerine ayrılmıştır. İlkokul çocukları tarafından morfolojik kategorilerin algılanması ve asimilasyonunun özellikleri, ilkokulda temel dilbilgisi kavramlarının oluşumundan başlayarak dikkate alınır. Öğrencilerin dil bilgisi kuralları ve kategorilerinin gelişimini etkileyen yaş ve bilişsel özellikleri analiz edilerek, adım adım öğrenme yaklaşımının önemi vurgulanmaktadır. Çocuklarda gramer düşüncesini geliştirmeye ve dil öğrenmeye olan ilgiyi güçlendirmeye yardımcı olan eğlenceli ve pratik yöntemler de dahil olmak üzere etkili metodolojik teknikler anlatılmaktadır. Makalede ayrıca konuşma becerilerinin geliştirilmesinde disiplinler arası bir yaklaşımın ve dil ve edebiyat alıştırmalarının entegrasyonunun önemi vurgulanmaktadır. Yöntemlerin ve çalışma biçimlerinin eğitimin çeşitli aşamalarında uyarlanması, morfolojinin daha etkili bir şekilde uygulanmasını ve öğrencilerin daha ileri öğrenmeleri ve gelişmeleri için çok önemli olan dil yeterliliğinin oluşmasını sağlar. Dilin yapısının daha derinlemesine anlaşılmasını sağlayan, dilbilgisel özelliklerini belirlemek için öğrencilerde kelimelerin sözcüksel anlamlarından soyutlama yeteneğini geliştirme sorununa özellikle dikkat edilir. Makalede ayrıca morfoloji çalışmasında kullanılan görsel görüntüler de sunulmaktadır. Oyun teknikleri, görsel yardımcılar ve soyut düşünceden kademeli bir geçiş sağlayan analitik görevler de dahil olmak üzere ana öğretim yöntemleri anlatılmaktadır. Bu makalenin önemi, ilkokulun her aşamasında morfoloji öğretiminin özelliklerinin ayrıntılı bir analizine duyulan ihtiyaçtan ve küçük okul çocuklarının bilişsel ve psikolojik özelliklerini gözlemleyen etkili metodolojik yaklaşımlardan kaynaklanmaktadır. öğrencilerin genel gelişimini destekler, öğrencilerin entelektüel gelişimini destekler ve çocukların teorik düşünmelerinin oluşması için uygun koşullar yaratır. Makale, öğretmenlere ve metodolojistlere, ilkokulda morfoloji öğretiminin etkinliğini sağlamaya yönelik önerilerine yöneliktir. Çıkarılan sonuçlar ve pratik tavsiyeler, eğitim programlarının ortaya çıkmasında ve ayrıca dilin önemli bir parçası olarak dilbilgisi çalışmalarına olan ilginin artmasında yararlı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Rus Dili, İlkokul, Morfoloji, Konuşmanın Bölümleri, Kavramlar

[193] Güney Kazakistan Özbekali Janibekov Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCID 0009-0006-9466-8731,
E-mail: tadzikulova.luiza@gmail.com
[194] Güney Kazakistan Özbekali Janibekov Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCID 0000-0003-4455-9570,
E-mail: kalzhanova@mail.ru

СПЕЦИФИКА ОБУЧЕНИЯ МОРФОЛОГИИ НА РАЗНЫХ ЭТАПАХ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

ТАДЖИКУЛОВА ЛУИЗА БАТЫРОВНА[195]
КАЛЖАНОВА АЛТЫНАЙ КЕНЖЕМУРАТОВНА[196]

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена специфике обучения морфологии на различных этапах начального образования. Рассмотрены особенности восприятия и усвоения морфологических категорий младшими школьниками, начиная с формирования элементарных грамматических понятий в начальной школе. Анализируются возрастные и когнитивные характеристики учащихся, влияющие на освоение грамматических правил и категорий, и подчеркивают значение поэтапного подхода к обучению. Описаны эффективные методические приемы, включая игровые и практические методы, которые помогают формировать грамматическое мышление у детей, и укрепляют интерес к изучению языка. В статье также акцентируется важность междисциплинарного подхода и интеграции языковых и литературных упражнений для развития речевых навыков. Адаптация методов и форм работы на различных этапах обучения обеспечивает более эффективное внедрение морфологии и формирования языковой компетенции учащихся, что имеет решающее значение для их дальнейшего обучения и развития. Особое внимание уделяется проблеме формирования у учащихся умений абстрагироваться от лексических значений слов для выявления их грамматических признаков, что обеспечивает более глубокому пониманию структуры языка. В статье также представлены наглядные изображения, используемые при изучении морфологии. Описаны основные методы обучения, включая игровые приемы, наглядные пособия, а также аналитические задания, которые обеспечивают постепенный переход от абстрактного мышления. Актуальность данной статьи обусловлена необходимостью детального анализа особенностей обучения морфологии на каждом этапе начальной школы и эффективных методических подходов, наблюдающих когнитивные и психологические характеристики младших школьников. Овладение грамматической информацией оказывает серьезное влияние на общее развитие учащихся, способствует интеллектуальному развитию учащихся и создает благоприятные условия для формирования теоретического мышления детей. Статья ориентирована на учителей и методистов, их рекомендации по обеспечению эффективности обучения морфологии в начальной школе. Сделанные выводы и практические советы могут быть полезны для появления образовательных программ, а также для повышения интереса к изучению грамматики как важной части языка.

Ключевые слова: русский язык, начальная школа, морфология, части речи, понятия, методика

[195] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0009-0006-9466-8731, E-mail: tadzikulova.luiza@gmail.com
[196] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-mail: kalzhanova@mail.ru

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM MOTİVASYONUNUN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Fotima Hasanovna HAMRAKULOVA[197]

Altynay Kenzhemuratovna KALZHANOVA[198]

ÖZET

Makale, bilgi ve iletişim teknolojilerinin ilkokul öğrencilerinin öğrenme motivasyonunun gelişimindeki rolünü incelemeye adanmıştır. Modern eğitim sürecinde, eğitim bilgilerinin hızla arttığı bir ortamda, dijital araçlar öğrenmeye olan ilgiyi artırmak için önemli bir araç haline gelmektedir. Multimedya kursları, etkileşimli platformlar, elektronik ders kitapları, sunumlar ve sanal geziler gibi dijital teknolojilerin kullanımı, eğitim sürecini daha ilgi çekici ve dinamik hale getirmektedir. Bu, öğrencilerin öğrenmeye olan ilgisini artırır, bilgiye hakimiyetlerini geliştirir, bağımsızlıklarını ve yaratıcı yeteneklerini teşvik eder. Makalede, bilgi teknolojilerinin çocukların bilişsel süreçlerine, özellikle eğitim materyalinin algılanması ve özümsenmesi üzerindeki etkisi analiz edilmektedir. Ana odak, öğretmenin, ilkokul öğrencilerinin materyalle etkileşimde bulunabileceği, araştırma yapabileceği ve kararlar alabileceği etkileşimli bir ortam yaratmadaki rolüne yöneliktir; bu da onların motivasyonlarını artırır ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Çalışma, eğitim sürecine bilgisayar teknolojilerinin uygulanmasının, öğrencilerin bilişsel süreçlerine, eğitim içeriğini algılama ve özümseme üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Ayrıca, öğretim motivasyonunu artırmak için çağdaş dijital teknolojilerin etkili kullanımına yönelik yöntemler ve pedagojik yaklaşımlar ele alınmakta ve teknolojilerin eğitim ortamına entegrasyonuyla ilgili olumlu değişiklikler incelenmektedir. Eğitimde bilgisayar teknolojilerinin uygulanmasındaki potansiyel sorunlar, öğretmenlerin dijital araçlarla çalışma konusunda hazırlanması ve bu araçlara eşit erişimin sağlanması gerektiği gibi konulara da değinilmektedir. Çalışmada, eğitim sürecinde elektronik teknolojilerin başarılı bir şekilde entegrasyonu için, sadece bilgi edinmeyi değil, aynı zamanda öğrencilere başarılı bir öğrenim ve kariyer gelişimi için gerekli becerileri kazandıran motive edici bir eğitim ortamı oluşturulmasına yönelik öneriler sunulmaktadır. Bu alandaki öğretmenlerin metodolojik hazırlıklarının geliştirilmesi ve mesleki eğitimlerinin artırılması, eğitim sürecinin daha da iyileştirilmesi için önemli adımlar olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Motivasyonu, Bilgi Ve Iletişim Teknolojileri, Bilişsel Etkinlik, Eğitim Süreci, Öğretim Yöntemleri

[197] Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Özbekeli Janibekov adına, Çimkent, ORCID 0009-0006-5845-0057, E-posta: khamrakulova.fotima@gmail.com
[198] Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Özbekeli Janibekov adına, Çimkent, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-posta: kalzhanova@mail.ru

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗВИТИИ УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Хамракулова Фотима Хасановна[199]

Калжанова Алтынай Кенжемуратовна[200]

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию роли информационно-коммуникационных технологий в развитии учебной мотивации младших школьников. В условиях современного образовательного процесса, когда объем учебной информации стремительно растет, цифровые инструменты становятся важным средством для повышения интереса к обучению. Применение цифровых технологий, таких как мультимедийные курсы, интерактивные платформы, электронные учебники, презентации и виртуальные экскурсии, позволяет сделать учебный процесс более увлекательным, динамичным. Это способствует повышению интереса детей к обучению, улучшению качества овладению материала, развитию самостоятельности и творческих способностей. В статье анализируется влияние использования информационных технологий на познавательные процессы детей, включая восприятие и усвоение учебного материала. Основной акцент сосредоточено на роли учителя в создании интерактивной среды, где младшие школьники могут активно взаимодействовать с материалом, исследовать и принимать решения, что повышает их мотивацию и развивает навыки критического мышления. В работе исследуется влияние применения информационных технологий на познавательные процессы учащихся, включая восприятие и усвоение учебного контента. Особое внимание уделено методам и педагогическим подходам, направленным на эффективное использование современных цифровых технологий для повышения мотивации к обучению учащихся, а также рассматриваются позитивные изменения в образовательной среде, связанные с внедрением технологий. Анализируются потенциальные проблемы при применении компьютерных технологий в образовательном процессе, включая необходимость подготовки педагогов для работы с цифровыми инструментами и обеспечение равного доступа к ним. В работе предлагаются рекомендации для успешной интеграции электронных технологий в учебный процесс, направленные на создание мотивирующей образовательной среды, которая способствует не только лучшему усвоению знаний, но и формированию у школьников навыков, необходимых для успешной учебной и дальнейшей профессиональной деятельности. Тщательная разработка методического обеспечения и повышение квалификации педагогов в этой области станут важными шагами для дальнейшего совершенствования образовательного процесса.

Ключевые слова: учебная мотивация, информационно-коммуникационные технологии, познавательная активность, образовательный процесс, методы преподавания.

[199] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0009-0006-5845-0057, E-mail: khamrakulova.fotima@gmail.com
[200] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-mail: kalzhanova@mail.ru

THE USE OF MULTIMEDIA AND INTERNET TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH IN HIGH SCHOOL

Akmaral Maratkyzy TOLEGENOVA[201]
Diana Uskenkyzy, KASYMBAI[202]

ABSTRACT

The article defines the ideas of "pedagogical technology" and "Smart-education," which enable young people to adapt to the fast-changing world by providing a high-quality education that matches the problems and opportunities of today's society.The articlue defines the concepts of "Pedagogical technology" and "Smart-education", which are ablhe to provide the high level of education that meets the challenges and opportunities of today's world, allows young people to adapt to the fast-changing and content through the common shared storage of educational materials with the analytical search system.

The integration of multimedia and internet technologies in high school English language instruction is transforming traditional pedagogical practices and enhancing student engagement and learning outcomes. This paper explores the methodologies and applications of multimedia tools—such as videos, interactive software, and audio recordings—alongside internet resources like educational websites, online forums, and social media platforms. We examine how these technologies can facilitate differentiated instruction, promote collaborative learning, and support diverse learning styles. By analyzing case studies and empirical research, we illustrate the positive impacts on students' language proficiency, critical thinking skills, and motivation. The findings suggest that when implemented effectively, multimedia and internet technologies not only enrich the English curriculum but also foster a more dynamic and inclusive learning environment. The paper concludes with practical recommendations for educators seeking to incorporate these tools into their teaching practices, addressing potential challenges and outlining best practices for successful implementation.

Keywords: Kazakhstan, Education, Technology, Smart Education, Concept.

[201] Shymkent University- Shymkent-Kazakhstan, akmaral130595@mail.ru
[202] Shymkent University, Shymkent-Kazakhstan, dian.kasymbai@mail.ru

LİSEDE İNGİLİZCE ÖĞRETİMİNDE MULTİMEDYA VE İNTERNET TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI

Akmaral Maratkyzy TOLEGENOVA
Diana Uskenkyzy, KASYMBAI

ÖZET

Makale, günümüz toplumunun sorunlarına ve fırsatlarına uygun kaliteli bir eğitim sunarak gençlerin hızla değişen dünyaya uyum sağlamasını sağlayan "pedagojik teknoloji" ve "Akıllı eğitim" fikirlerini tanımlamaktadır. Makale, günümüz dünyasının zorluklarını ve fırsatlarını karşılayan yüksek düzeyde eğitim sağlamayı amaçlayan "Pedagojik teknoloji" ve "Akıllı eğitim" kavramlarını tanımlamaktadır, analitik arama sistemi ile eğitim materyallerinin ortak ortak depolanması yoluyla gençlerin hızla değişen ve içeriğe uyum sağlamasına olanak tanır.

Multimedya ve internet teknolojilerinin lise ingilizce öğretimine entegrasyonu, geleneksel pedagojik uygulamaları dönüştürmekte ve öğrenci katılımını ve öğrenme çıktılarını artırmaktadır. Bu makale, eğitim web siteleri, çevrimiçi forumlar ve sosyal medya platformları gibi internet kaynaklarının yanı sıra videolar, etkileşimli yazılımlar ve ses kayıtları gibi multimedya araçlarının metodolojilerini ve uygulamalarını araştırmaktadır. Bu teknolojilerin farklılaştırılmış öğretimi nasıl kolaylaştırabileceğini, işbirliğine dayalı öğrenmeyi nasıl teşvik edebileceğini ve çeşitli öğrenme stillerini nasıl destekleyebileceğini inceliyoruz. Vaka çalışmalarını ve ampirik araştırmaları analiz ederek, öğrencilerin dil yeterliliği, eleştirel düşünme becerileri ve motivasyonu üzerindeki olumlu etkilerini gösteriyoruz. Bulgular, etkin bir şekilde uygulandığında multimedya ve internet teknolojilerinin yalnızca ingilizce müfredatını zenginleştirmekle kalmayıp aynı zamanda daha dinamik ve kapsayıcı bir öğrenme ortamını teşvik ettiğini göstermektedir. Makale, bu araçları öğretim uygulamalarına dahil etmek isteyen, potansiyel zorlukları ele alan ve başarılı uygulama için en iyi uygulamaları özetleyen eğitimciler için pratik önerilerle sona ermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazakistan, Eğitim, Teknoloji, Akıllı Eğitim, Kavram.

KALİTELİ İNSAN SERMAYESİNİN GELİŞMESİNDE BİR FAKTÖR OLARAK EĞİTİME YATIRIM YAPMAK

Doç Dr. Asel Anuarbekovna APYSHEVA[203]
Araştırmacı Ainagul ZHAPAROVA[204]

ÖZET

Modern dünyanın, diğer şeylerin yanı sıra, ancak uzun, genellikle uzun yıllar süren eğitimden sonra yerine getirilebilecek çok sayıda çok karmaşık iş fonksiyonuna ve mesleki sorumluluklara sahip olması gereken yüksek nitelikli uzmanlara ihtiyacı vardır. Eğitim yoluyla edinilen beşeri sermayenin ekonomik faydaları vardır ve yaşam kalitesini etkiler. Eğitim yönetimi sürecine yapılan yatırımlar yüksek ekonomik getiri sağlar ve büyük fayda sağlar.

İnsan sermayesine yapılan yatırımlar, bir uzmanın, bir kuruluşun iş faaliyetlerinin kalitesinin iyileştirilmesini doğrudan etkiler ve bu da ülkenin ekonomik kalkınmasını doğrudan etkiler. Yüksek öğretim sisteminin yeniden düzenlenmesi bağlamında insani potansiyelin geliştirilmesine yapılan yatırımlar özellikle önem kazanmaktadır. Makale, entelektüel potansiyelin oluşumu, gelişimi ve kullanımıyla ilgili güncel konuları ele almaktadır. Eğitim kalitesinin iyileştirilmesine ve rekabetçi, yüksek vasıflı işgücü kaynaklarının oluşumuna katkıda bulunan yaratıcı potansiyelin geliştirilmesine odaklanmaktadır.

Bu makale, küresel ekonomik alanın küreselleşmesi ve açıklığı bağlamında insan sermayesinin etkin gelişimine genel bir bakış sunmaktadır. ülkeyi daha yüksek bir gelişme düzeyine getirme yeteneğine sahiptir. Kazakistan Cumhuriyeti'nin bilimsel yoğun ürün ve bilimsel ve teknik hizmetlerin iç ve dış pazarlarında rekabet gücünü artırmak için gerekli olan yenilikçi altyapının geliştirilmesi. Beşeri sermayenin modern açık ekonominin gelişimi üzerindeki etkisi oldukça açık bir şekilde tanımlanmakta ve bu da ana sosyo-ekonomik göstergelerin doğrudan birbirine bağlanmasına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beşeri Sermaye, Beşeri Sermayeye Yatırım, Eğitime Yatırım, Sürekli Eğitim, Rekabet Edebilirlik.

[203] Amanzholov EKU, Ust-Kamenogorsk Üniversitesi Kazakistan, Ainagul-zhaparova@mail.ru
[204] Amanzholov EKU, Ust-Kamenogorsk Üniversitesi Kazakistan, asel_gan@mail.ru

САПАЛЫ АДАМИ КАПИТАЛДЫ ДАМЫТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ БІЛІМГЕ ИНВЕСТИЦИЯЛАР

доц. Асель Ануарбековна АПЫШЕВА

Научный сотрудник Айнагуль ЖАПАРОВА

АННОТАЦИЯ

Қазіргі әлемге жоғары білікті мамандар қажет, олар, сонымен қатар, көптеген күрделі еңбек функциялары мен кәсіби міндеттерге ие болуы тиіс, оларды орындау ұзақ уақытты, көбінесе көпжылдық оқуды талап етеді. Оқу барысында алынған адами капитал экономикалық пайда әкеліп, өмір сапасына әсер етеді. Білім беру процесін басқаруға салынған инвестициялар жоғары экономикалық қайтарым береді және үлкен пайда әкеледі.

Адами капиталға инвестициялар тікелей маманның, ұйымның еңбек қызметінің сапасын арттыруға әсер етеді, бұл, өз кезегінде, елдің экономикалық дамуына тікелей ықпал етеді. Жоғары білім беру жүйесін қайта ұйымдастыру жағдайында адами әлеуетті дамытуға инвестициялардың ерекше маңызға ие болуы артады. Мақалада интеллектуалдық әлеуетті қалыптастыру, дамыту және пайдалану мәселелері қарастырылады. Білім беру сапасын арттырып, бәсекеге қабілетті, жоғары білікті еңбек ресурстарын қалыптастыруға ықпал ететін шығармашылық әлеуетті дамытуға ерекше назар аударылған.

Бұл мақала жаһандану мен әлемдік экономикалық кеңістіктің ашықтығы жағдайында адами капиталдың тиімді дамуы елді дамудың жоғары деңгейіне шығара алатындығы туралы шолуды ұсынады. Ғылыми-техникалық өнімдер мен қызметтердің ішкі және халықаралық нарықтарында Қазақстан Республикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін қажетті инновациялық инфрақұрылымды дамыту. Қазіргі ашық экономиканың дамуына адами капиталдың әсері айқын көрінеді, бұл негізгі әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштердің тікелей өзара байланысын анықтайды.

Кілт Сөздер: Адами Капитал, Адами Капиталға Инвестициялар, Білім Беруге Инвестициялар, Үздіксіз Білім Беру, Бәсекеге Қабілеттілік.

İNGİLİZCE ÖĞRETİMİNİN YENİLİKÇİ YÖNTEMLERİ

Assel Nurlanovna AUYELBEKOVA[205]

ÖZET

Bu makale, ingilizce öğretmenin çeşitli yöntemlerini vurgulamakta ve öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek için yenilikçi tekniklerin kullanımını göstermeyi amaçlamaktadır. Görsel-işitsel yardımlar, oyunlar, grup tartışmaları ve rol yapma gibi yeni yöntemler, ingilizce öğrenmenin ve öğrencilerin güvenini artırmanın etkili bir yolunu sağlar. Makale, bu teknikleri kullanmanın faydalarını ve bunların öğrenme sürecine nasıl entegre edilebileceğini tartışıyor. Odak noktası, aktif katılımı ve yaparak öğrenmeyi teşvik eden eğlenceli ve ilgi çekici bir ortam yaratmaktır. Eleştirel düşünmeyi ve yaratıcılığı teşvik ettikleri için beyin fırtınası ve çapraz öğrenme gibi yenilikçi yöntemler de tartışılmaktadır. Bu teknikleri öğretim sürecine dahil ederek eğitimciler, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine ve ingilizce kullanma konusunda daha emin olmalarına yardımcı olabilir. Değişim hayatımızda birçok biçimde gelir. Ya bir gelgit dalgası gibi zorla gelir ya da bir buzul gibi yavaş yavaş sürünür. Yıkıcı trajedi, zor seçimler şeklinde gelebilir, hatta yeni fırsatlar verebilir. Eğilim, genel bir değişim eğilimidir. Ve hayatımızı etkileyen modernite ve teknoloji ile eğitim sistemini geliştirmek ve modern düşünce tarzına uygun hale getirmek için eğitim alanına yeni trendler eklemek önem kazandı. Bunu yaparak, elbette geleneksel eğitim sisteminde tamamen bir değişiklik olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yenilik, Yöntemler, Rol Yapma, Beyin Fırtınası, Yaparak Öğrenme, Çapraz Öğrenme.

INNOVATIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH

ABSTRACT

This article highlights various methods of teaching English and aims to demonstrate the use of innovative techniques to improve learners' communication skills. Novel methods such as audio-visual aids, games, group discussions, and role play provide an effective way to learn English and increase learners' confidence. The paper discusses the benefits of using these techniques and how they can be integrated into the learning process. The focus is on creating a fun and engaging environment that encourages active participation and learning by doing. Innovative methods like brainstorming and crossover learning are also discussed, as they promote critical thinking and creativity. By incorporating these techniques into the teaching process, educators can help learners develop their communication skills and become more confident in using English. Change comes in many forms in our lives. It either comes forcefully like a tidal wave or creeps along gradually like a glacier. It might come in the form of devastating tragedy, difficult choices, or even give new opportunities. A Trend is a general tendency to change. And with the modernity and technology that affects our lives, it became important to add new trends in the field of education to develop the education system and to suit the modern way of thinking. By doing so, for sure it will have an entire change to the traditional system of education.

Keywords: Innovation, Methods, Role Play, Brainstorm, Learning By Doing, Crossover Learning.

[205] Shymkent University Coordinator of International Cooperation Department, KAZAKHSTAN, assel_auyelbekova@mail.ru

YABANCI DİL KONUŞAN BİR KİTLEYE KAZAKÇA, RUSÇA DİLLERİNİN DİYALOJİK ÖĞRETİMİNDE YANSIMANIN KULLANILMASI

Aliya Kakimovna BAKIYEVA [206]
Saule Karataevna YEREZHEPOVA [207]

ÖZET

Makale, teknik üniversitenin yabancı dilindeki bir oditoryumda kişi merkezli dil öğretimi teknolojisini ele alıyor. Odak noktası, kişi merkezli dil öğrenme teknolojisini kullanarak Kazakça ve Rusça'yı öğrenmektir. Odak noktası, öğrencilerin öğrendikleri dilde düşüncelerini ifade etmenin, yeni değerleri içselleştirmenin ve savunmanın farklı yollarını aradıkları diyalojik öğrenmedir. Yabancı dil izleyicilerinde Kazakça ve Rusça'nın diyalojik öğretiminde yansımanın kullanılması, modern eğitimin en önemli yönlerinden biridir. Yansıtıcı yöntem, öğrencilerin bağımsız bilişsel sürecini derinleştirmeye, bilgi edinmenin etkinliğini artırmaya ve dil becerilerini geliştirmeye yardımcı olur. Makale, diyalojik öğrenme bağlamında yansımanın rolünü ve önemini tartışıyor ve bunu gerçekleştirmenin yöntemlerini ve araçlarını ele alıyor. Diyalojik öğrenme sürecinde yansıma, öğrencilerin fikir alışverişinde bulunarak, görüşlerini ifade ederek ve dil deneyimlerini tartışarak karşılıklı işbirliğine dayalı öğrenme elde etmeleri için bir fırsat yaratır. Öğrenciler öğrendikleri bilgileri eleştirel bir şekilde analiz eder ve bunları günlük yaşamda kullanmanın yollarını ararlar.

Makale, "ne öğrendim?", "Ne öğrendim?", "Neyi değiştirmek istiyorum?"Yapılan çalışmaların sonuçları aşağıdaki gibi konular çerçevesinde yansıtılacaktır. Bu sorular öğrencileri özgüvenlerine ve kişisel gelişim yönlerini belirlemeye teşvik eder. Sonuç olarak, diyalojik öğrenmede yansımanın kullanılması, öğrenme sürecinin niteliksel olarak iyileştirilmesine izin vererek, sadece öğrencilerin dil becerilerini değil, aynı zamanda kişisel gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Makale, yabancı dil izleyicilerinde öğrenme metodolojisini geliştirmek için yansıtıcı yaklaşımları incelemeyi öneriyor.

Anahtar Kelimeler: Kişiye Yönelik Teknoloji, Yansıma, Diyalojik Öğrenme, Teknoloji, Biliş.

[206] D. Serikbayev'in adını taşıyan Doğu Kazakistan bölgesi teknik üniversite, Ust-Kamenogorsk, Kazakistan lady.bakieva@inbox.ru
[207] D. Serikbayev'in adını taşıyan Doğu Kazakistan bölgesi teknik üniversite, Ust-Kamenogorsk, Kazakistan sk.erezhepova@mail.ru

ШЕТ ТІЛДІ АУДИТОРИЯДА ҚАЗАҚ, ОРЫС ТІЛДЕРІН ДИАЛОГТЫҚ ОҚЫТУ КЕЗІНДЕ РЕФЛЕКСИЯНЫ ҚОЛДАНУ

Бакиева Алия Какимовна

Ережепова Сауле Каратаевна

ТҮЙІНДЕМЕ

Мақалада техникалық университеттің шет тілді аудиториясында тілдерді оқытудың тұлғаға бағытталған технологиясы қарастырылады. Тілдерді оқытудың тұлғалық-бағдарланған технологиясын пайдалана отырып, қазақ, орыс тілдерін оқыту мәселесі басты назарда. Диалогтық оқытуға баса назар аударылады, мұнда студенттер өз ойларын білдірудің, зерттелетін тілде жаңа құндылықтарды игерудің және қорғаудың әртүрлі тәсілдерін іздейді. Шет тілдер аудиториясында қазақ және орыс тілдерін диалогтық оқыту кезінде рефлексияны қолдану – қазіргі білім берудің маңызды аспектілерінің бірі. Рефлексиялық әдіс студенттердің өздік танымдық процесін тереңдетуге, білім алудың тиімділігін арттыруға және тілдік дағдыларды дамытуға ықпал етеді. Мақалада рефлексияның диалогтық оқыту контекстіндегі рөлі мен маңызы талқыланады, сондай-ақ оны жүзеге асырудың әдістері мен құралдары қарастырылады. Диалогтық оқыту барысында рефлексия студенттердің пікір алмасу, өз көзқарастарын білдіру және тілдік тәжірибесін талқылау арқылы өзара бірлескен білім алуына мүмкіндік туғызады. Студенттер өздері игерген ақпаратты сыни тұрғыдан талдап, оны күнделікті өмірде қолдану тәсілдерін іздейді.

Мақалада рефлексияның негізгі түрлері, соның ішінде «Не білдім?», «Не үйрендім?», «Не өзгерткім келеді?» секілді сұрақтар аясында жүргізілген жұмыстың нәтижелері көрсетіледі. Бұл сұрақтар студенттерді өзін-өзі бағалауға және жеке даму бағыттарын айқындауға ынталандырады. Нәтижесінде, рефлексияның диалогтық оқытуда қолданылуы студенттердің тілдік шеберлігін ғана емес, сонымен қатар олардың жеке тұлғалық дамуына да оң әсер етіп, оқу үдерісін сапалы жақсартуға мүмкіндік береді. Мақала шет тілдері аудиториясындағы оқыту әдістемесін жетілдіру мақсатында рефлексивтік тәсілдерді зерттеуді ұсынады.

Кілт Сөздер: Тұлғаға Бағытталған Технология, Рефлексия, Диалогтық Оқыту, Технологиялар, Таным.

PSİKOLOJİK BİR FENOMEN OLARAK KAZAK HALKININ ETNİK GELENEKLERİ

Prof. Dr. IGIBAEVA A.K. [208]
ONLASBEKOVA D.N.[209]

ÖZET

Bireyin eğitiminde geleneklerin ve sürekliliğin rolünün incelenmesi, araştırma arayışında giderek daha alakalı ve umut verici hale gelmektedir. Bu, esas olarak, geleneklerin ve sosyo-kültürel deneyimin nesilden nesile aktarılma sürecinin ciddi bir sosyo-bilimsel analizini gerektiren sosyo-politik, ekonomik ve manevi ilişkilerde dünyada meydana gelen derin değişikliklerden kaynaklanmaktadır.

Kazak halkının zengin tarihi deneyimi, önceki nesillerin becerilerinin bilgisi, yalnızca sosyal ve politik düşünce temsilcileri için değil, aynı zamanda herhangi bir vatandaş için de her zaman büyük ilgi görecektir.

Ulusal kültür gelenekleri üzerinde ahlaki açıdan olgun bir kişiliğin oluşumu sorunu o kadar karmaşık ve çok yönlüdür ki, insan yaşamındaki rolleri ve yerleri sorusu filozofların, tarihçilerin, öğretmenlerin ve psikologların yanı sıra diğer kültürel bilimlerin ve diğer bilgi alanlarının temsilcilerinin dikkatini çekmektedir.

Etnik gelenekler, bu fenomenin sosyo-psikolojik doğasının tezahürü açısından da düşünülebilir. Psikolojik seviye, insanların "manevi benliği" ile ifade edilir, yani belirli bir etnik topluluğun mizacı, iç dünyası ve kültürü, özellikleri, refleksif veya başka bir düzeyde gerçekleştirilen uyarlanabilir yetenekler. Bunlar, aynı kültürden insanlar için duygular ve durumlar biçimindeki tanıdık durumlara verilen aynı tür tepkilerdir. Bu, kolektif duygusal kalıpları, alışkanlıkları, tercihleri, zevkleri, gelenekleri, gelenekleri, tutumları, değerleri içerir. Birlikte, bir etnos'un öz-bilincinin ve zihniyetinin karakteristik özelliklerini oluştururlar. Bir etnosun doğasında var olan sosyo-psikolojik fenomenler, öneriler, güdüler, değer yargıları, sosyal tutumlar, stereotipler ve yaşam pozisyonları şeklinde işlev gördü ve kendilerini insan faaliyetlerinde gösterdi. Dünya görüşü inançları haline geldiler, sosyo-psikolojik olaylara belirli bir yön verdiler, etnik grupların yaşam tarzını düzenlediler ve vahşiliğin eğitimi üzerinde büyük bir etki yaptılar.

Çalışmanın temel sonucu, Kazak halkının ulusal kültürünün, modern gençliğin değer tutumlarının oluşumundaki olanakları ve kaynaklarıdır.

Anahtar Kelimeler: Gelenekler, Kazak Halkının Kültürü, Ahlaki Tutumlar, Psikolojik Fenomenler, Sosyo-Kültürel Tutumlar.

[208] Sarsen Amanzholov'un adını taşıyan Doğu Kazakistan Üniversitesi, Ust-Kamenogorsk, Kazakistan, aiko-53@mail.ru
[209] Maksat Narikbayev Üniversitesi, Astana, Kazakistan, d_onlasbekova@kazguu.kz

ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ДӘСТҮРЛЕРІ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰБЫЛЫС (ФЕНОМЕН) РЕТІНДЕ

Профессор ИГІБАЕВА А.К.[210]
ОНЛАСБЕКОВА Д.Н.[211]

ТҮЙІНДЕМЕ

Жеке тұлғаны тәрбиелеудегі салт-дәстүр мен сабақтастықтың рөлін зерттеу -ғылыми-зерттеу ізденісінде анағұрлым өзекті әрі перспективалы болып келеді. Бұл, негізінен, дәстүрлер мен әлеуметтік-мәдени тәжірибенің ұрпақтан ұрпаққа берілу процесіне байыпты әлеуметтік-ғылыми талдау жүргізуді талап ететін әлеуметтік-саяси, экономикалық және рухани қатынастарда әлемде болып жатқан терең өзгерістерге байланысты.

Қазақ халқының бай тарихи тәжірибесі, алдыңғы ұрпақтың шеберлігін білу қоғамдық-саяси ой өкілдеріне ғана емес, кез келген азаматқа да әрдайым үлкен қызығушылық туғызады.

Ұлттық мәдениет дәстүрі бойынша моральдық жетілген тұлғаның қалыптасу проблемасы соншалықты күрделі әрі сан қырлы, олардың адам өміріндегі рөлі мен орны туралы мәселелер философтардың, тарихшылардың, педагогтар мен психологтардың, сондай-ақ басқа ғылымдардың салалары өкілдерінің назарын аудартады.

Этникалық дәстүрді әлеуметтік-психологиялық сипатының көрініс беру аспектісінде де қарастыруға болады. Психологиялық деңгейі халықтың «рухани өзімен» көрінеді, яғни, белгілі бір этникалық қауымдастықтың темпераменті, ішкі әлемі мен мәдениеті, оның ерекшелігі, рефлекторлық немесе басқа деңгейде жүзеге асырылатын бейімделу қабілеттері. Бұл бір мәдениет адамдары үшін сезімдер мен күйлер түріндегі таныс жағдайларға реакциялардың бір түрі. Бұған ұжымдық эмоциялық заңдылықтар, әдет-ғұрыптар, предикаттар, талғамдар, әдет-ғұрыптар, салт-дәстүрлер, көзқарастар, құндылықтар жатады. Олар бірігіп этностың өзін-өзі санасы мен менталитетінің өзіне тән ерекшеліктерін құрайды. Этноска тән әлеуметтік-психологиялық құбылыстар ұсыныстар, мотивтер, құндылық пайымдаулар, әлеуметтік көзқарастар, стереотиптер, өмірлік ұстанымдар түрінде жұмыс істеп, адам іс-әрекетінде көрініс тапты. Олар дүниетанымдық наным-сенімдерге айналып, әлеуметтік-психологиялық құбылыстарға белгілі бір бағыт берді, этностардың өмір салты реттелді және тәрбие процеске үлкен ықпал етті.

Зерттеудің негізгі нәтижесі -қазіргі жастардың құндылық көзқарастарын қалыптастырудағы қазақ халқының ұлттық мәдениетінің мүмкіндіктері мен ресурстары болып табылады.

Кілт сөздер: Қазақ Халқының Салт-Дәстүрі, Мәдениеті, Адамгершілік Көзқарастары, Психологиялық Феномені, Әлеуметтік-Мәдени Көзқарастары.

[210] Педагогика ғылымдарының докторы, Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өскемен қаласы, Қазақстан, aiko-53@mail.ru
[211] Мақсат Нәрікбаев атындағы университет, Астана қаласы, Қазақстан d_onlasbekova@kazguu.kz.

KAZAK DİLİ VE EDEBİYATI DERSLERİNDE ÖĞRENCİLERİN OKUR YAZARLIĞINI GELİŞTİRMENİN YOLLARI

KAZANATOVA Ainura TOKTYBAEVNA[212]

ÖZET

Makale, öğrencilerin işlevsel okuryazarlığını değerlendirmenin üç alanından biri olan okuma okuryazarlığını artırmak için metinle çalışmanın etkili yollarını tartışıyor. Yetkin bir okuma oluşturmaya yönelik çeşitli yaklaşımlar, metinle çalışmanın etkili yolları gösterilmektedir. Kazak dili öğretiminde işlevsel okuryazarlığın gelişiminin temelleri Kazakistan Cumhuriyeti'nin orta öğretim alanındaki öncelikli alanları dünya eğitiminin gelişim süreçleriyle uyumlu hale getirmek amacıyla öğrencilerin işlevsel okuryazarlığının (OFS) geliştirilmesi güncel bir konu olarak gündeme getirilmiştir.

Bu makale, öğrencilerin okuma okuryazarlığını artırmak için dersin yapısının ve içeriğinin etkili bir şekilde düzenlenmesini, yaratıcı görevlerin, ekip çalışmasının, tartışmaların ve yansıtıcı yöntemlerin tanıtılmasını önermektedir. Ayrıca, multimedya araçlarının ve internet kaynaklarının kullanımı ve metinlerin analizi ve yorumlanması yoluyla öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine özel önem verilmektedir. Edebi eserlerin analizi, edebi kahramanların ve eylemlerinin anlaşılması, çeşitli edebi türlerin incelenmesi ve Kazak edebiyatı tarihinin öğretilmesi, okuma okuryazarlığının gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Makalede sunulan yaklaşımlar, öğrencilerin Kazak dili ve edebiyatı derslerinde okuma okuryazarlığının artmasına, yapıcı ve yaratıcı düşüncelerinin gelişmesine, Kazak edebiyatına ve kültürüne olan ilgilerinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak, öğrenciler sadece dil bilgisine hakim olmakla kalmayıp, aynı zamanda edebiyat yoluyla ahlaki, sosyal ve hümanist değerleri de anlama fırsatına sahip olurlar.

Anahtar Kelimeler: Okuryazarlık, Eğitim, Gelişim, Kazak Dili, Çıraklık, İşlevsel Okuryazarlık**.**

[212] Kazakhstan Almaty region, Karassai District, "Secondary School Named After O. Zhandosov" CGA, jandosova@mail.ru

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ

Казанатова Айнура Токтыбаевна[213]

ТҮЙІНДЕМЕ

Мақалада оқушылардың функционалдық сауаттылығын бағалайтын үш бағыттың бірі оқу сауаттылығын арттыру үшін мәтінмен жұмыстың тиімді жолдары қарастырылған. Сауатты оқуды қалыптастырудағы әртүрлі тәсілдер, мәтінмен жұмыстың тиімді жолдары көрсетілген. Қазақ тілін оқытуда функционалдық сауаттылықты дамыту негіздері Қазақстан Республикасының орта білім беру саласындағы басы бағыттарын әлемдік білім беруді дамыту үдерістерімен сәйкестендіру мақсатында оқушылардың функционалдық сауаттылығын (ОФС) дамыту өзекті мәселе ретінде күн тәртібіне қойылып отыр.

Аталмыш мақалада оқушылардың оқу сауаттылығын арттыру үшін сабақтың құрылымы мен мазмұнын тиімді ұйымдастыру, шығармашылық тапсырмалар, топтық жұмыс, пікірталастар және рефлексиялық әдістерді енгізу ұсынылады. Сонымен қатар, мультимедиялық құралдар мен интернет-ресурстарды пайдалану, сонымен қатар, мәтіндерді талдау және түсіндіру арқылы оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін дамытуға ерекше назар аударылады. Оқу сауаттылығын дамытуда әдеби шығармаларды талдау, әдеби кейіпкерлер мен олардың әрекеттерін түсіну, түрлі әдеби жанрларды зерделеу және қазақ әдебиетінің тарихын оқыту да маңызды рөл атқарады. Мақалада ұсынылған тәсілдер қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында оқушылардың оқу сауаттылығын арттыруға, олардың сындарлы және шығармашылық ойлауын дамытуға, қазақ әдебиеті мен мәдениетіне қызығушылық танытуына ықпал етеді. Нәтижесінде, оқушылар тек тілдік білімдерді меңгеріп қана қоймай, сонымен қатар, Әдебиет арқылы адамгершілік, әлеуметтік және гуманистік құндылықтарды да түсінуге мүмкіндік алады.

Тірек Сөздер: Оқу Сауаттылығы, Білім Беру, Дамыту, Қазақ Тілі, Оқушы, Функционалдық Сауаттылық.

[213] Алматы облысы, Қарасай ауданы, Жандосов ауылы, «О.Жандосов атындағы орта мектебі» КММ.

KÜLTÜREL BAĞLAMIN TÜRK DİLLERİNİN ÖĞRENİLMESİNE ETKİSİ

Prof. Kulzhibek KUSMANOVA[214]

Bibigul Tolegenovna TOLEGENOVA[215]

ÖZET

Sözcüksel kompozisyon, gramer yapısı ve iletişim uygulamalarına derinlemesine nüfuz eden kültürel yönleri dikkate alınmadan Türk dillerinin incelenmesi mümkün değildir. Bu makale, kültürün dil öğrenme ve algı sürecini nasıl etkilediğine odaklanarak Türk dillerinin öğretiminde kültürler arası yönleri ele almaktadır. Ayrıca kültürel kavramları ve bunların dile yansımasını araştırır. Her Türk dili, konuşmacıların kimliğinin oluşumunda kilit rol oynayan birçok etnografik unsur taşır. Bu kavramları anlamak, öğrencilerin yalnızca dilsel yapıları değil, aynı zamanda kullanıldıkları kültürel bağlamları da anlamalarına yardımcı olur. Geleneksel uygulamaların, ayinlerin ve günlük yaşamın dilde nasıl gösterildiğini ve bunların öğrenenler için ne kadar önemli olduğunu analiz ediyoruz. Etnografik unsurlar, dil yapısının bir parçası olarak, materyalin daha iyi anlaşılmasına ve özümsenmesine katkıda bulunan etkileşimli ve bağlamsallaştırılmış yaklaşımlar oluşturarak öğrenme sürecini zenginleştirir. Bu tür unsurların öğretim materyallerinde kullanılması sadece öğrenme sürecini daha ilginç kılmakla kalmaz, aynı zamanda anadili ingilizce olan kişilerle iletişim kurmak için önemli olan kültürel kodun daha derin bir şekilde anlaşılmasını da teşvik eder. Sonuç olarak çalışmamız, kültürler arası yaklaşımın Türk dillerinin öğretimine entegrasyonunun önemini vurgulamaktadır. Bu sadece dil becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda günümüzün küreselleşmiş dünyasında çok önemli olan öğrencilerin kültürler arası yeterliliğini de geliştirir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dilleri, Kültürler Arası Yönler, Kültürel Kavramlar, Dil Öğretimi, Etnografik Unsurlar.

[214] Doctor of philology, Sarsen Amanzholov East Kazakhstan University, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan, Kusmanova_2014@ mail.ru,
[215] Principal of the Higher College of the EKU named after S. Amanzholov, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan

THE INFLUENCE OF THE CULTURAL CONTEXT ON THE STUDY OF TURKIC LANGUAGES

Prof. Kulzhibek KUSMANOVA

Bibigul Tolegenovna TOLEGENOVA

ABSTRACT

The study of Turkic languages is impossible without taking into account their cultural aspects, which penetrate deeply into the lexical composition, grammatical structure and communicative practices. This article examines cross-cultural aspects in teaching Turkic languages, focusing on how culture affects the process of learning and perception of language. He also explores cultural concepts and their reflection in language. Each Turkic language carries many ethnographic elements that play a key role in shaping the identity of native speakers. Understanding these concepts helps students understand not only the language constructs, but also the cultural contexts in which they are used. We analyze how traditional practices, rituals and everyday life are reflected in language and what significance they have for students. Ethnographic elements, as part of the linguistic structure, enrich the learning process by creating interactive and contextualized approaches that contribute to better understanding and assimilation of the material. The use of such elements in educational materials not only makes the learning process more interesting, but also contributes to a deeper understanding of the cultural code, which is important for communicating with native speakers. In conclusion, our work highlights the importance of integrating a cross-cultural approach into the teaching of Turkic languages. This not only improves language skills, but also develops students' intercultural competence, which is extremely important in today's globalized world.

Keywords: Turkic Languages, Cross-Cultural Aspects, Cultural Concepts, Language Teaching, Ethnographic Elements.

"SARI" VE "MAVİ" RENK ADLARIYLA BAĞLANTILI OLARAK OLUŞAN SEMBOLİK KAVRAMLARDIR

Roza LAULANBEKOVA[216]

ÖZET

Kazak dilinin bir özelliği, birçok tür-renk isminin kökeninin bugün bilinmemesidir. Bunlardan bir kısmı etimolojik olarak belirlenebilse bile bir kısmının mahiyeti ve sırrı ortaya çıkarılamaz. Örneğin beyaz, gri, gri, mavi, siyah, alacalı gibi tek heceli renk isimlerini analiz etmeye ve tanımlamaya gerek yok gibi görünüyor. Sonuçta bunlar daha fazla sınıflandırmaya ve morfemlere bölünmeye uygun değil.

"Daha mavi" anlamına gelen renkteki "mavi" kelimesinin kuruluşu, insan bilişi tarafından tanınan nesnelerin ve olayların bilişsel yapısı aracılığıyla iletilen görüntünün ortak doğasıyla bağlantılıdır. Mavi kurdun soyundan gelen, gökyüzüne mavi adını veren ve mavi tanrıya tapan Türk halklarının bilgisinde, tüm bu renkli işaretlere gökyüzünün rengi isim olarak verilmiştir.

"Mavi" kelimesi Türk halklarının ortak kelimesidir. Mavi (gökyüzü) adı ve maddi anlamdaki renk senkretik bir kök olarak kabul edilir. Gökyüzü ve ona benzer şeyler anlamındaki mavi kelimesinin göreceli olarak mavi olarak adlandırılması oldukça muhtemeldir. Eski Türk dillerinde "mavi" kelimesinin anlamlarından biri "kök" iken, modern Türk dillerinde "koku" "kök" kavramını vermektedir. Aynı zamanda "yeşil" göreceli adıyla da ilişkili olmalıdır. "Mavi iyidir" ve "mavi kötüdür" ifadelerinde de böyle bir anlam korunmaktadır. Bunlar aynı zamanda eski yazılı anıtlarda da bulunur. M. Kashkari'nin eserindeki "kogin kim" tabirinin tercümesi "soyadınız nedir" anlamına gelmektedir.

Kazak dilinde ve genel Türk dillerinde sarı ismi eleştirel anlamda kullanılmaktadır. Sarı kelimesinin ana renk anlamının yanı sıra farklı anlamları da bulunmaktadır. Bu kelimenin etimolojisini belirlemek aynı zamanda bu farklı anlamların nasıl ortaya çıktığını açıklamaya da yardımcı olacak gibi görünüyor. "Sarı" kelimesi sıklıkla kullanılan ve çoğunlukla renge atıfta bulunan bir sözcüktür. Ama aynı zamanda hiçbir kullanımda renk anlamına da gelmez.

Bu makalede bu renkler bilişsel temelde ele alınmakta, karmaşık adların kompozisyonunda şair ve yazarların eserlerinden örnekler verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşik İsimler, Sembolik Kavramlar, Tür-Renk Adları, Renk Anlamları, Sarı Renk Kavramları, Mavi Renk.

[216] Candidate of Philological Sciences Shymkent University, Kazakistan, e-mail: nurlybayeva.diana@mail.ru

«САРЫ» ЖӘНЕ «КӨК» ТҮР-ТҮС АТАУЛАРЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ҚАЛЫПТАСҚАН СИМВОЛДЫҚ ҰҒЫМ-ТҮСІНІКТЕР

ЛАУЛАНБЕКОВА РОЗА ТАЛИПБАЕВНА[217]

ТҮЙІН

Қазақ тілінің табиғатына тән бір ерекшелік: көптеген түр-түс атауларының шығу төркіні бүгінде белгісіз. Олардың кейбіреуін этимологиялық жолмен анықтауға болса да, кейбіреулерінің табиғатын, сырын ашу мүмкін емес. Мәселен, ақ, боз, сұр, көк, кер, ала тәрізді бір буынды түр-түс атауларын талдап, анықтап жатудың қажеті де жоқ сияқты. Өйткені, бұлар одан әрі жіктеуге, морфемаларға бөлшектеуге келмейді.

Көк сөзінің көкшіл, көгірек деген түстік мағыналарына орнығуы адам танымы арқылы танылған зат пен құбылыстардың танымдық құрылымы арқылы берілетін бейненің ортақ сипатымен байланысты. Аспанды көк деп атап, көк тәңірге табынған, көк бөрінің ұрпағы саналған түркі тектес халықтардың танымында аспанның түсі барлық осы түстес белгілерге атау ретінде берілген.

Көк сөзі – түркі тектес халықтарға ортақ сөз. Заттық мәндегі көк (аспан) пен түр-түс атауы көкті синкретикалық түбір деп қарастырып жүр. Аспан мағынасындағы көк сөзі мен онымен түстес нәрселердің салыстырмалы түрде көк аталуы әбден мүмкін. Көне түркі тілдерінде «көк» сөзінің бір мағынасы «тамыр», «көку» қазіргі түркі тілдерінде «тамырлас» ұғымын береді. Бұл «көкең» туыстық атауымен де байланысты болуы керек. Мұндай мағына «көгі жақсы», «көгі жаман» тіркестерінде сақталған. Бұлар көне жазба ескерткіштерінде де кездеседі. М.Қашқаридың еңбегіндегі «көгің кім» тіркесінің аудармасы «шыққан тегің қандай» дегенді білдіреді.

Қазқ тілінде де, жалпы түркі тілдерінде де сары түс атауы сындық мағынада қолданылады. Сары сөзінің негізгі түстік мағынасымен қатар түрлі-түрлі ауыс мағыналары да бар. Бұл сөздің этимологиясын анықтау сол әртүрлі ауыс мағыналарының қалай пайда болғандығына да көмектесетін сияқты. Сары сөзі жиі қолданыста болатын, көп жағдайда түсті білдіретін лексема. Бірақ ол да кез келген қолданысында түсті білдіре бермейді.

Бұл мақалада осы түстер күрделі атаулар құрамында ақын жазушылар шығармаларынан мысалдар келтіріле отырып, танымдық негізде қарастырылды.

Кілттік Сөздер: Күрделі Аталымдар, Символдық Ұғымдар, Түр-Түс Атаулары, Түстік Мағыналар, Сары Түс, Көк Түс Ұғымдары.

[217] Филология ғылымдарының кандидаты, Шымкент университеті, E-mail: nurlybayeva.diana@mail.ru

DİĞER MİLLETLERDEN ÖĞRENCİLERE KAZAK DİLİNİ ÖĞRETMENİN YOLLARI

Saule SADYKOVA[218]
Bibigul ABDOSHEVA[219]

ÖZET

Makale, Kazak dilini diğer milletlerden öğrencilere öğretmenin yollarını tartışıyor. Eğitim işinin niteliksel olarak uygulanmasının ana yolu, derslerin doğru organizasyonudur. Ders ne olursa olsun, öğretmen öncelikle amacını belirler. Belirlenen hedefin yerine getirilmesi, derslerin sonuçlarının bir göstergesidir. Kazak dilini katılım açısından öğrenme sürecinde, okuma, dinleme, yazma, telaffuz eylemlerinde ustalaşırken hedeflerin doğru bir şekilde belirlenmesinin ve uygulanmasının yolları ana hatlarıyla belirtilmiştir.

Kazak dilinin diğer milletlerden öğrencilere öğretilmesi, çok uluslu bir toplumda kültürlerarası ve dilsel bağların güçlendirilmesinin yanı sıra devlet dilinin otoritesini artırmanın en önemli görevlerinden biridir. Makale, Kazak dilini öğretmeye yönelik yöntem ve yaklaşımların yanı sıra yöntemlerin modern gereksinimlere uygunluğunu ele almaktadır. Öğrenme süreci, dil öğrenenlerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak etkileşimli araçların ve teknolojilerin kullanımının etkinliğini vurgulamaktadır. Konu entegrasyonu ve kültürlerarası iletişim unsurlarının tanıtılmasıyla Kazak dili eğitiminin etkinliğini artırmanın yolları da önerilecektir. Öğrencilerin Kazak halkının kültürü, gelenekleri ve gelenekleri aracılığıyla öğrenme bağlamını genişletmelerine, dil öğrenme motivasyonlarını artırmalarına yardımcı olur. Sonuç olarak, Kazak dilini diğer milletlerden insanlara öğretmenin etkili yolları ve yöntemleri entegre, entegre bir yaklaşım gerektirir. Makalede sunulan öneriler ve metodolojik gelişmeler, Kazak dilini öğretmedeki zorlukların üstesinden gelmeyi ve öğrencilerin mesleki ve kişisel başarılarını sağlamayı amaçlamaktadır. Kazak dili öğrenimine olan ilgiyi artırmak için geleneksel ve modern yöntemleri birleştirerek devlet dilinin önemini teşvik etmek gerekiyor.

Anahtar Kelimeler: Kazak Dili, Amaç, Bilgi, Beceriler, Beceriler, Dersin Aşamaları, Okuma, Dinleme, Yazma, Telaffuz

[218] Candidate of Pedagogical Sciences, saule.sadykova.62@mail.ru
[219] Master of Education teacher-researcher of the Kazakh language and literature of KSU “School No. 13 “ in Ust-Kamenogorsk, East Kazakhstan region bibigul.abdosheva@mail.ru

ӨЗГЕ ҰЛТ ӨКІЛДЕРІНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ ЖОЛДАРЫ

Садыкова С.Т., п.ғ.к. С.Аманжолов атындағы ШҚ
Абдошева Б.Т. білім магистрі ШҚО ББ Өскемен қаласы бойынша «№13 мектебі» КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің педагог- зерттеушісі

ТҮЙІНДЕМЕ

Мақалада қазақ тілін өзге ұлт өкілдеріне оқыту жолдары қарастырылған. Оқу ісін сапалы жүзеге асырудың негізгі жолы – сабақты дұрыс ұйымдастыру. Қай сабақ болмасын, оқытушы ең алдымен оның мақсатын анықтайды. Қойылған мақсаттың орындалуы – сабақ нәтижесінің көрсеткіші. Қазақ тілін қатысымдық тұрғыдан оқыту барысында оқылым, тыңдалым, жазылым, айтылым әрекеттерін меңгертуде мақсаттарды дұрыс анықтай білу және оларды жүзеге асыру жолдары баяндалған.

Өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін оқыту – көпұлтты қоғамда тіл мен мәдениетаралық байланыстарды нығайту, сондай-ақ мемлекеттік тілдің беделін арттырудағы маңызды міндеттердің бірі. Мақалада қазақ тілін оқыту әдістемелері мен тәсілдері, сондай-ақ әдіс-тәсілдердің заманауи талаптарға сәйкес келуі қарастырылған. Оқу үдерісінде тіл үйренушілердің қажеттіліктерін ескере отырып, интерактивті құралдар мен технологияларды қолдану тиімділігі ерекше атап өтіледі. Сондай-ақ, пәндік интеграция мен мәдениетаралық коммуникация элементтерін енгізу арқылы қазақ тілін оқыту нәтижелілігін арттыру жолдары ұсынылады. Студенттерге қазақ халқының мәдениеті, дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары арқылы оқытудың контекстін кеңейту, олардың тіл үйрену мотивациясын арттыруға көмектеседі. Нәтижесінде, өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін оқытудың тиімді жолдары мен әдістері интеграцияланған, кешенді тәсілді талап етеді. Мақалада ұсынылған ұсыныстар мен әдістемелік әзірлемелер қазақ тілін оқытудағы қиындықтарды жеңуге және студенттердің кәсіби және жеке жетістіктерін қамтамасыз етуге бағытталған. Қазақ тілін үйренуге деген қызығушылықты арттыру мақсатында дәстүрлі және заманауи әдістерді үйлестіре отырып, мемлекеттік тілдің маңыздылығын насихаттау қажет.

Кілт сөздер: Қазақ Тілі, Мақсат, Білім, Білік, Дағды, Сабақ Кезеңдері, Оқылым, Тыңдалым, Жазылым, Айтылым

ABAYA'NIN MİRASI DOĞU'NUN MANEVİ HAZİNESİ

UXIKBAYEVA Makhabbat SOVETOVNA[220]

ÖZET

Bu makale, Kazak edebiyatının önde gelen isimlerinden Abay Kunanbayula'nın yaratıcı mirasını ve Doğu'nun manevi hazinesindeki yerini ele almaktadır. Abay, Kazak edebiyatının ve kültürünün gelişimine büyük katkı sağlayan Ulusal Söz Sanatının kurucusudur. Eserleri ahlaki, felsefi, sosyal ve estetik sorunları birleştiriyor. Makale, Abaya'nın şiirine ve nesirine yansıyan halkın manevi dünyasının, ulusal kültürün ve ahlaki değerlerin incelenmesine ayrılmıştır. Abay'ın felsefi düşünceleri, Doğu'nun edebi ve manevi geleneklerine sağlam bir şekilde dahil olmuş ve bu da eserlerine karmaşık bir kavramsal derinlik kazandırmıştır. Abaya felsefesinde savunulan ahlak, eğitim, bilim, emek ve ulusal birlik konuları günümüzde gençler için özellikle önemlidir. Makale, Abay'ın eserlerinde halkın bilgeliğinin ve manevi zenginliğinin bir ifadesi olarak «eğitim sözlerinin» ve şiirin anlamını vurgulamaktadır.

Abay'ın mirası sadece Kazak kültürünün değil, aynı zamanda Doğu kültürünün de bir parçasıdır. Eserleri dünya edebiyatında yaygın olarak tanınmaktadır ve çalışmaları uluslararası alanda özellikle ilgi çekicidir. Burada Abaya dilinin klasik ifadesi, sembolizmi ve zenginliği gösterilmektedir. Sonuç olarak, Abaya'nın edebi mirası, insanlığın manevi derinliğinin, estetik araştırmasının ve ahlaki değerlerinin sembolü olarak kabul edilmekte ve Doğu'nun manevi hazinesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Makale, Abay'ın çalışmalarının araştırılmasının modern bağlamını ve en önemli rollerini kapsamlı bir şekilde analiz ediyor.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Miras, Manevi Hazineler, Felsefi Düşünceler, Ulusal Kültür

[220] Kazakhstan Almaty region, Karasay district, Kaskelen City, Municipal state institution "Secondary School named after V. G. Belinsky" master of Pedagogical Sciences teacher of Kazakh language and literature, maxa8484@mail.ru

АБАЙ МҰРАСЫ ШЫҒЫСТЫҢ РУХАНИ ҚАЗЫНАСЫ

УКСИКБАЕВА Махаббат СОВЕТОВНА[221]

ТҮЙІНДЕМЕ

Бұл мақалада қазақ әдебиетінің аса көрнекті тұлғасы Абай Құнанбайұлының шығармашылық мұрасы мен оның шығыстың рухани қазынасындағы орны қарастырылады. Абай - қазақ әдебиеті мен мәдениетінің дамуына мол үлес қосып, ұлттық сөз өнерінің іргетасын қалаушы. Оның шығармаларында моральдық, философиялық, әлеуметтік және эстетикалық мәселелер шеберлігімен үйлескен. Мақала Абайдың поэзиясы мен прозасында көрініс тапқан халықтың рухани дүниесін, ұлттық мәдениетті және адамгершілік құндылықтарды зерттеуге арналады. Абайдың философиялық ойлары шығыстың әдеби-руханилық дәстүрлеріне дендеп енген, бұл оның шығармаларына күрделі концептуалдық тереңдік сыйлаған. Әсіресе, Абай философиясында насихатталған адамгершілік, білім, ғылым, еңбек және ұлттық бірлік мәселелері бүгінгі күндегі жастар үшін де өзекті. Мақалада Абайдың шығармаларында халықтың даналығы мен рухани байлығының көрінісі ретінде «Қара сөздер» мен поэзиясының маңызы атап өтіледі.

Абай мұрасы – тек қазақтың ғана емес, сонымен қатар шығыс мәдениетінің де бір бөлігі. Оның шығармалары әлем әдебиетінде кеңінен таныс және оларды зерттеу халықаралық деңгейде ерекше қызығушылық тудырады. Мұнда Абайдың классикалық өрнегі, символикасы, және тілінің байлығы көрсетіледі. Нәтижесінде, Абайдың әдеби мұрасы адамзаттың рухани тереңдігінің, эстетикалық ізденістерінің және моральдық құндылықтарының символы ретінде танылып, шығыстың рухани қазынасына елеулі үлес қосады. Мақалада Абай шығармашылығын зерттеудің қазіргі контексті мен оның маңызды рөлдері жан-жақты талданады.

Кілт сөздер: Шығармашылық мұра, рухани қазына, философиялық ойлар, ұлттық мәдение.т

[221] Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелең қаласы, «В.Г. Белинский атындағы орта мектеп», коммуналдық мемлекеттік мекемесі педагогика ғылымдарының магистрі қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімі

COLLECTIVE LEARNING TECHNOLOGY

Assoc. Prof. Dr. ZHANABILOVA Aizhan KENESOVNA[222]

ÖZET

Kolektif öğrenme teknolojisi, eğitim sürecinde birlikte çalışırken öğrenciler tarafından bilgi, beceri ve deneyimin ortak özümsenmesini içeren yenilikçi bir yaklaşımdır. Bu teknolojinin amacı öğrencilerin işbirliğini teşvik etmek, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek ve ekip çalışması becerilerini şekillendirmektir. Makale, kolektif öğrenmenin temel ilkelerini, yöntemlerini ve eğitim kalitesinin iyileştirilmesindeki rolünü ele almaktadır. Öğrencilerin ekip eğitiminde etkinliklerini ve motivasyonlarını artırmak için grup tartışmaları, rol yapma oyunları, proje çalışmaları ve araştırma görevleri dahil olmak üzere çeşitli etkileşimli yöntemler kullanılır. Bu yaklaşımlar, çocuklarda sosyal ve iletişim becerilerinin gelişimine, görüşlerini açıkça ifade etme yeteneğine katkıda bulunur.

Makale ayrıca, her öğrencinin kişilik yetenekleri ve özellikleri gruptaki etkileşimin etkinliğini etkilediğinden, kolektif öğrenme teknolojisinin psikolojik yönlerini de dikkate almaktadır. Ayrıca öğretmenin liderlik rolü, grup atmosferinin oluşumundaki önemi ve öğrencilerin karşılıklı saygı ve işbirliğine duyulan ihtiyaç vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, kolektif öğrenme teknolojisi, öğrencilerin bilişsel aktivitelerini artırmak, karşılıklı bilgi alışverişi yapmak ve ortak bir hedefe ulaşmak için etkili bir yöntemdir. Bu teknoloji, bireysel bir öğrencinin gelişimine katkıda bulunan ve toplumdaki karmaşık sorunları çözmeye hazır sorumlu gençlerin yetiştirilmesinde modern eğitimde önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplu Öğrenme, Yenilikçi Yaklaşım, İletişim, Bilişsel Faaliyetler, Grup

[222] Director of O. Zhandosov Secondary School of Kaskelensky district, Kazakhstan, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, aiko.zhan20@bk.ru

ҰЖЫМДЫҚ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Доцент ЖАНАБИЛОВА АЙЖАН КЕНЕСҚЫЗЫ[223]

Түйіндеме

Ұжымдық оқыту технологиясы – білім беру процесінде оқушылардың бірлесіп жұмыс істей отырып, білім, дағдылар мен тәжірибелерді бірлесіп игеруін көздейтін инновациялық тәсіл. Бұл технологияның мақсаты - оқушылардың ынтымақтастығын арттыру, сыни ойлау қабілеттерін дамыту және топта жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру. Мақалада ұжымдық оқытудың негізгі принциптері, әдістері және оның білім сапасын арттырудағы рөлі қарастырылады. Ұжымды оқыту барысында оқушылардың белсенділігі мен мотивациясын арттыру үшін әртүрлі интерактивті әдістер, соның ішінде топтық талқылаулар, рөлдік ойындар, жобалық жұмыстар мен зерттеу тапсырмалары қолданылады. Бұл тәсілдер балалардың әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларын дамытуға, өз пікірлерін айқын жеткізе білуіне ықпал етеді.

Мақалада ұжымды оқыту технологиясының психологиялық аспектілері де назарға алынады, өйткені әр оқушының тұлғалық қабілеттері мен ерекшеліктері топтағы өзара әрекеттестіктің тиімділігіне әсер етеді. Сонымен қатар, мұғалімнің жетекшілік рөлі, топтық атмосфераны қалыптастырудағы маңызы мен оқушылардың өзара құрмет пен ынтымақтастық орнату қажеттілігі ерекше атап өтіледі. Нәтижесінде, ұжымды оқыту технологиясы білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру, өзара білім алмасу және ортақ мақсатқа жету үшін тиімді әдіс болып табылады. Бұл технология қазіргі заманғы білім беруде жеке оқушының дамуына ықпал етіп, қоғамдағы кешенді мәселелерді шешуге дайын, жауапкершілікті жастарды тәрбиелеуде маңызды рөл атқарады.

Кілт сөздер: Ұжымдық оқыту, инновациялық тәсіл, коммуникация, танымдық белсенділік, топтық.

[223] Қаскелең ауданы, О.Жандосов атындағы орта мектептің директоры, педагогика ғылымдарының кандидаты,

DOĞA BİLİMİ DERSLERİNDE OYUN UNSURLARINI KULLANARAK ÖĞRENCİLERİN AKTİVİTELERİNİ ARTIRMAK

Aziza Zakhirzhanovna ALMETOVA[224]

Lyazzatkyl AKYNOVA[225]

ÖZET

Makalede ilkokul öğrencilerine eğitimde bilimin rolü ve etkili yöntemler ele alınmaktadır. İlköğretim döneminin sadece okuma ve yazmaya değil, aynı zamanda eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine ve işlevsel okuryazarlığın temellerinin oluşturulmasına da odaklanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Doğa bilimleri konusunun ilköğretim sınıflarından itibaren öğretilmesi, öğrencilerin çevrelerindeki dünyaya olan ilgilerini artırır ve bilimsel kavramlarda uzmanlaşmalarına olanak tanır. Makalede fen öğretiminde oyun yöntemlerinin kullanılmasının önemi analiz edilmektedir. Oyun öğelerinin çocukların kolay ve ilgi çekici bir şekilde öğrenmelerine katkıda bulunduğunu, aynı zamanda onların düşünme, iletişim ve araştırma becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Ders sırasında öğrencilerin aktivitelerini artırmak için pratik görevlerin, araştırma çalışmalarının, gözlemlerin ve deneylerin yapılmasının etkinliği anlatılmaktadır. Ayrıca materyali ilgi çekici hale getirerek, ders yapısını düzgün bir şekilde düzenleyerek ve "prime-time" dönemlerini etkili bir şekilde kullanarak eğitimin kalitesini artırmanın yolları önerilmektedir. Makalede ilkokulda fen bilgisi öğretiminin gerekliliği ve önemi anlatılmaktadır. Doğa bilimleri konusu öğrencilere doğal dünya hakkında bilimsel bir anlayış sağlar, karmaşık terimleri öğrenmeye hazırdır ve fizik, kimya, biyoloji ve coğrafya konularına girişi gerektirir. Çevredeki doğal nesneler, çeşitli olgular, ölü ve canlı doğa, çevre sorunları konusunda bilimsel anlayış gelişir. Fen eğitimi birçok günlük aktivite için önemlidir. Doğal zenginliklerin anlamını anlama, saklama, saklama ve verimli kullanma yeteneği, esnekliği, becerisi ve yeteneği öğrencilerde eğitim ve yeterlilik yoluyla oluşturulur. İlkokul öğrencilerini doğa bilimleri öğretimi sürecinde edindikleri bilgi ve becerileri kullanmayı, öğrenmeyi, proje hazırlamayı, araştırma yapmayı ve bağımsızlıklarını geliştirmeye yönlendirir. Günümüzde dersin temel gereksinimi öğrencilerin aktif etkinlikler yoluyla bilgiyi kendi başlarına edinmeleridir. Eğitim sürecinde bilgi edinmede oyun öğelerinin kullanılması öğrencilerin aktivitelerini arttırmaya uygundur. Derste belirli eğitim hedeflerine ulaşmak için oyun öğeleri kullanılır, dersle ilgili oyunlar sonuca ulaşmak için planlanır. Ders sırasında öğrenciler oyun etkinliğinde belirlenen belirli kurallara uyarlar.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Fen Bilgisi Konusu, Insan, Doğa, Öğretim Yöntemleri, Oyun Unsurları.

[224] Özbekali Zhanibekov'un Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi Çimkent, Kazakistan, E-maill: azizaalmetova21@gmail.ru
[225] Özbekali Zhanibekov'un Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi Çimkent, Kazakistan, E-mail: lyazzat_akynova@mail.ru

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САБАҚТАРЫНДА ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ

АЛМЕТОВА Азиза ЗАКИРЖАНОВНА[226]
АҚЫНОВА Ләззат АЙТЖАНОВНА[227]

АҢДАТПА

Мақалада бастауыш сынып оқушыларын оқытуда жаратылыстану пәнінің рөлі мен тиімді әдіс-тәсілдері қарастырылады. Бастауыш білім беру кезеңі оқушыларды тек оқу және жазуға ғана емес, олардың сыни ойлау дағдыларын дамытуға, функционалдық сауаттылық негіздерін қалыптастыруға бағытталуы тиіс екені атап көрсетілген. Жаратылыстану пәнін бастауыш сыныптардан бастап оқыту оқушылардың қоршаған әлемге қызығушылығын арттырып, ғылыми ұғымдарды меңгеруге мүмкіндік береді. Мақалада жаратылыстану пәнін оқыту барысында ойын әдістерін қолданудың маңыздылығы талданады. Ойын элементтері балалардың білімді жеңіл әрі қызықты түрде игеруіне ықпал ететінін, сондай-ақ олардың ойлау, коммуникативтік және зерттеу дағдыларын жетілдіретінін көрсетеді. Сабақ барысында оқушылардың белсенділігін арттыру үшін практикалық тапсырмалар, зерттеу жұмыстары, бақылаулар және эксперименттер жүргізудің тиімділігі баяндалған. Сонымен қатар, материалды қызықтырып жеткізу, сабақ құрылымын дұрыс ұйымдастыру және «прайм-тайм» кезеңдерін тиімді пайдалану арқылы білім беру сапасын жақсарту жолдары ұсынылған. Мақалада бастауыш сыныпта жаратылыстану пәнін оқыту қажеттілігі, маңыздылығы сипатталған. Жаратылыстану пәні оқушыларға жаратылыс әлемнің ғылыми түсінігін, күрделі терминдерді меңгеруге дайындығын қалыптастырады және физика, химия, биология, география пәндерінің бастамасын қалайды. Қоршаған ортадағы жаратылыс заттары, әр түрлі құбылыстары, өлі және тірі табиғат, экологиялық мәселелер туралы ғылыми түсініктер дамиды. Жаратылыстану бағытындағы білім адамның көптеген күнделікті істейтін іс-әрекет түрлері үшін маңызды. Оқушыларда табиғи байлықтың мәнін түсініп, оны орынымен, үнемдеп, тиімді пайдалану мүмкіндігі, икемділігі, шеберлігі, бейімділігі білім мен біліктілік арқылы қалыптасады. Бастауыш сынып оқушыларына жаратылыстануды оқыту үдерісінде игерілетін білімді және білікті саналы түрде қолдана білуге, оқуға, жоба дайындауға, зерттеу жұмыстарын жүргізуге машықтанып, олардың дербестігін жетілдіруге бағыттайды. Қазіргі кезеңде оқушылардың белсенді іс-әрекет арқылы өз бетімен білімді игеруі, сабаққа қойылатын басты талап. Оқу үдерісінде білімді игертуде ойын элементтерін қолдану оқушылардың белсенділігін арттыруда қолайлы болып келеді. Сабақтағы нақты оқу мақсаттарыан қол жеткізу кезінде ойын элементтері пайдаланылады, нәтижеге қол жеткізу үшін сабаққа қатысты ойындар жоспарланады. Сабақ барысында оқушылар ойын әрекетінде белгіленген нақты ережелерге бағынады.

Кілт Сөздер: Бастауыш Сынып, Жаратылыстану Пәні, Адам, Табиғат, Оқыту Әдістері, Ойын Элементтері.

[226] Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент,Қазақстан, E-maill: azizaalmetova21@gmail.ru
[227] Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент,Қазақстан, ORCID 0009-0002-2579-024 E-mail: lyazzat_akynova@mail.ru

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK BİLİMİ ÜZERE HIZLI HESAPLAMA BECERİLERİ

INDIRA DUYSENALIKYZY SAUYTBAEVA[228]

ORAZGUL NURLANKYZY ZHUMAGUL[229]

ÖZET

Bu makale ilkokul matematiğinde hızlı hesaplama becerilerini tanıtmaktadır. Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği çağda, her insanın kaliteli ve derinlemesine bilgi edinmiş bir iş insanı olması gerekir. Matematik çocuğu şekillendiren, hızlı ve doğru düşünmesini geliştiren bir şeydir. Yaptığımız her aktivitede matematik problemleri gerekli olduğundan, günlük yaşamımızda kullanmak için hızlı hesaplama becerilerine ihtiyacımız var. Bu olmadan hiçbir işimizi yapamayız. Eylemlerimizi hızlı ve verimli bir şekilde gerçekleştirmek için verimli ve hızlı hesaplama bizim için önemlidir. Modern dünya, eğitim kalitesine yüksek talepler getiren bilim ve teknolojinin gelişmesi için çabalıyor. Bir çocuğun başarılı ve kendine güvenen bir insan olabilmesi için eğitiminde bilginin korunmasının ve kaliteli olmasının temellerinin atılması önemlidir. Matematik, yalnızca problem çözme becerilerini değil aynı zamanda mantıksal, hızlı ve dikkatli düşünme becerilerini de geliştirdiği için kişilik değişiminde önemli bir rol oynar.

Matematiksel hesaplamalar günlük yaşamın bir parçasıdır ve pratik problem çözümü için modeller sağlar. Hesaplamaları hızlı ve doğru bir şekilde yapabilme yeteneği, zamandan tasarruf etmenize, daha bilinçli kararlar vermenize ve değişen koşullara uyum sağlamanıza olanak tanır. Makale, hızlı muhasebeyi öğretmek için yalnızca öğrenme sürecini basitleştirmekle kalmayıp aynı zamanda matematiğe olan ilgiyi ve pratik değerinin farkındalığını da artıran çeşitli yöntem ve yaklaşımların kullanılması seçeneğini önermektedir.

Sonuç olarak, hesaplamaları hızlı bir şekilde yapabilme becerisinin, çocukların hem sınıfta hem de günlük yaşamda kendilerini daha güvende hissetmelerine yardımcı olduğu, analitik yeteneklerin gelişimini teşvik ettiği ve yetişkin yaşamına hazır olmalarını sağladığı düşünülmektedir. Bu beceriler yaşam boyunca geçerli kalır ve kişiye yeni fırsatlar ve destek açar.

Anahtar Kelimeler: Hızlı Hesaplama, İlköğretim Matematikte Hesaplama Becerisi

[228] Özbekali Jänibekov Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, Kazakistan ORCID 0009-0008-7968-7891, indira_sauytbaeva87@mail.ru

[229] Özbekali Jänibekov Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, Kazakistan

БАСТАУЫШ СЫНЫП МАТЕМАТИКА ПӘНІ БОЙЫНША ТЕЗ ЕСЕПТЕУ ДАҒДЫЛАРЫ

САУЫТБАЕВА ИНДИРА ДУЙСЕНАЛІҚЫЗЫ[230]
ЖҰМАҒҰЛ ОРАЗГҮЛ [231]

АННОТАЦИЯ

Бұл мақала бастауыш мектеп математикасында жылдам есептеу дағдыларын ұсынады. Ғылым мен техниканың қарыштап дамып келе жатқан заманда әр адам сапалы әрі терең білім алған іскер тұлға болуы керек. Математика – баланы қалыптастыратын, оның жылдам әрі дұрыс ойлауын дамытатын нәрсе. Математикалық есептер біз жасайтын әрбір әрекетте маңызды болғандықтан, күнделікті өмірде қолдану үшін жылдам есептеу дағдылары қажет. Онсыз біздің ешбір жұмысымыз жүзеге аспайды. Іс-әрекеттерімізді жылдам және тиімді орындау үшін біз үшін тиімді және жылдам есептеу маңызды. Қазіргі әлем білім сапасына жоғары талаптар қоятын ғылым мен техниканың дамуына ұмтылуда. Баланың табысты және өзіне сенімді тұлға болып қалыптасуы үшін оның білім алуында білімнің сақталуы мен сапалы болуының негізін қалау маңызды. Математика жеке тұлғаны өзгертуде шешуші рөл атқарады, өйткені ол есептерді шешу дағдыларын ғана емес, сонымен қатар логикалық, жылдам және мұқият ойлау дағдыларын дамытады.

Математикалық есептеулер күнделікті өмірдің бөлігі болып табылады және практикалық есептерді шешуге арналған модельдер береді. Есептеулерді жылдам және дәл орындау мүмкіндігі уақытты үнемдеуге, негізделген шешімдер қабылдауға және өзгермелі жағдайларға бейімделуге мүмкіндік береді. Мақалада оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, сонымен қатар математикаға қызығушылық пен оның практикалық құндылығын түсінуді арттыратын жылдам бухгалтерлік есепті оқытудың әртүрлі әдістері мен тәсілдерін қолдану нұсқасы ұсынылады.

Қорытындылай келе, есептеулерді жылдам орындау қабілеті балаларға сабақта да, күнделікті өмірде де өзін сенімдірек сезінуге көмектеседі, аналитикалық қабілеттердің дамуын ынталандырады және ересек өмірге дайындығын қамтамасыз етеді деп саналады. Бұл дағдылар өмір бойы өзекті болып қалады, адамға жаңа мүмкіндіктер мен қолдау ашады.

Тірек Сөздер: Тез Есептеу, Бастауыш Сынып Математикасындағы Есептеу Дағдылары

[230] Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті ORCID 0009-0008-7968-7891, indira_sauytbaeva87@mail.ru
[231] Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті

KAZAK DİLİNDE TERİM OLUŞTURMANIN ASIL SORUNLARI

Zhuzimkul BAIYMBETOVA[232]

ÖZET

Dil, insan kültürünün temeli ve toplumun gelişmesinin önemli bir aracıdır. Kazak dilinin terminoloji fonunun oluşmasının ana kaynağı hiç şüphesiz ulusal dilin zenginliğidir. Kökenleri, ana dilimizin Türk dillerinden dallanma ve bağımsız gelişme tarihi ile bağlantılı olarak daha ayrıntılı olarak ele alınmalıdır. Bunlar terminoloji tarihinin art zamanlı incelenmesi sırasında incelenen konulardır.

Kelimelerin incelenmesi sırasında anlamlarını ve özlerini anlamak ve tam anlamını tespit etmek kolay değildir. Bu bağlamda Asan Kaygy'nin "Kazakça'ya kelime verildi, bir kelimeyle kilo aldı, bir kelimeyle kilo verdi" sloganı, dilin çok önemli bir olgu olduğunu ifade ediyor. Dolayısıyla Kazak dilinin içeriğini ortaya çıkarmanın en önemli aracı iletişimsel işlevidir. Grafik ve yazım, fonetik biliminin bileşenleridir. Grafik, bir dilin seslerinin yazılmasında kullanılan geleneksel sembollerden oluşan bir sistemdir. Eğer ses doğal ve ilkel bir olguysa, grafik sembol de onun yapay ve nihai tezahürüdür. Kazak dilinde ve genel olarak Türk dillerinde çok eski çağlardan beri farklı yazı türlerinin kullanıldığı bilinmektedir. Türk halklarının kullandığı yazı sistemlerinin (Orhun-Yenisey, eski Uygur yazısı, Arap yazısı) tarihi ve özellikleri. , Latin ve Kiril alfabesi) anlatılmaktadır.

Günümüzde yükseköğretim kurumları rekabetçi, nitelikli ve eğitimli uzmanlar yetiştirmenin birinci önceliğiyle karşı karşıyadır. Devlet dili bilgisi ve bunu kişinin faaliyetine göre kullanma yeteneği, gelecekteki bir uzmanın gereksinimlerinden biri olacaktır. Bu amaçla günümüzde pek çok güzel önlem alınıyor. Dil öğrenme modelleri geliştirilmekte ve modernize edilmektedir. Kazak dilinde terimlerin tanımı, özellikleri (açıklık, tutarlılık) ve terim oluşturma yolları verilmektedir. Terim oluşturma sürecinde ulusal dilin zenginliğinden yararlanıldığı gibi, yabancı dillerden getirilen terimler de tercüme edilmekte veya değiştirilmeden benimsenmektedir. A. Baitursynuly'nin çalışması Kazak dilinin terminolojisinin temelini oluşturdu. Dilin içsel yeteneklerini kullanarak çeşitli bilim alanlarıyla ilgili birçok terim oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kazak Dili, Türk Dilleri, Grafik ve İmla, Terminoloji Tarihi, Artzamanlı Çalışma.

[232] Özbekali Jänibekov Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi Çimkent, Kazakistan, ORCID 0000-0002-9546-3539, E-mail: zhuzimkul.bayymbetova@mail.ru

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ТЕРМИН ЖАСАУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

БАЙЫМБЕТОВА Ж.А.[233]

АҢДАТПА

Тіл — адамзат мәдениетінің негізі және қоғам дамуының маңызды құралы. Қазақ тілінің терминологиялық қорының қалыптасуына негіз болған басты көз ұлт тілінің өз байлығы екендігі сөзсіз. Оның бастауларын әріден, түркі тілдерінен, төл тіліміздің тармақталып дербес даму тарихымен байланыста қараған жөн. Бұл терминология тарихын диахронды зерттеу барысында зерделенетін мәселелер.

Сөздерді зерттеу барысында олардың мағынасын, мәнін терең түсініп, түпкі төркінін дәл анықтау оңай емес. Бұл жөнінде Асан Қайғының: «Қазаққа сөз дарыған, бір сөз үшін семіріп, бір сөз үшін арыған» деген қанатты сөзі тілдің аса маңызды құбылыс екенін білдіреді. Демек, қазақ тілінің мазмұнын ашатын ең басты құрал – оның коммуникативтік қызметі. Ал графика мен орфография – фонетика ғылымының құрамдас бөлшектері. Графика – тіл дыбыстарын жазуда қолданылатын шартты белгілер жүйесі. Дыбыс табиғи әрі алғашқы құбылыс болса, графикалық таңба оның жасанды әрі соңғы көрінісі. Қазақ тілінде, жалпы түркі тілдерінде, көне заманнан бері әртүрлі жазу түрлері қолданылғаны белгілі.Түркі халықтары қолданған жазу жүйелері (Орхон-Енисей, көне ұйғыр жазуы, араб жазуы, латын және кирилл графикасы) тарихы мен қолданылу ерекшеліктері баяндалған.

Бүгінгі таңда жоғары оқу орындарының алдында бәсекеге қабілетті, білікті, білімді мамандарды даярлау талабы бірінші кезекте тұр. Мемлекеттік тілді білу, оны өз қызмет әрекетіне қарай қолдана білу құзыреті болашақ маманға қойылар талаптардың бірі болмақ. Осы мақсатта бүгінде көптеген игі шаралар атқарылуда. Тілді меңгерту үлгілері жетілдіріліп, жаңғыртылуда. Терминдердің анықтамасы, қасиеттері (бірмағыналылық, жүйелілік) және қазақ тілінде термин жасау жолдары қарастырылған. Термин жасау барысында ұлттық тілдің байлығы пайдаланылады, сондай-ақ шет тілдерден енген терминдер аударылады немесе өзгеріссіз қабылданады. А.Байтұрсынұлының еңбегі қазақ тілінің терминжасамына негіз болды. Ол тілдің ішкі мүмкіндіктерін пайдалана отырып, ғылымның әр саласына қатысты көптеген терминдерді жасаған.

Кілт Сөздер: Қазақ Тілі, Түркі Тілдері, Графика Және Орфография, Терминология Тарихы, Диахронды Зерттеу.

.

[233] Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті,
Шымкент, Қазақстан. ORCID 0000-0002-9546-3539, E-mail: zhuzimkul.bayymbetova@mail.ru

MATEMATİK DERSİNDE DOĞRU KONUŞMA ÖĞRETİMİ

Indira Duysenalikyzy SAUYTBAEVA[234]

Aruzhan Kanatkyzy DUISENBEK[235]

ÖZET

Bu makalede kademeli öğrenmenin önemi, sınıflandırılması, seçenekleri, yolları ele alınmış, kademeli öğrenmenin avantajları, kullanım özellikleri yazılmıştır. Her öğrencinin kendi potansiyelini tam olarak gerçekleştirebilmesi, okumayı bilen ve öğrenmeye motive olan bir öğrenen konu haline gelmesi için koşulların yaratılması önemlidir. Farklılaştırılmış eğitim, bireysel eğitim yöntemini uygulamanın bir yoludur. Farklılaştırılmış öğretim, öğretim sürecinin bir tür organizasyonudur; öğretmen, öğretim süreci boyunca tek tip niteliksel özelliklere dayanarak oluşturulmuş bir öğrenci grubuyla çalışır.

Seviyeli öğretim teknolojisi, her öğrencinin yetenek ve yetenekleri düzeyine göre öğretimi içerir. Yani yüksek başarılı öğrenciler yeteneklerini ve esnekliklerini güçlendirebilirler. Öğrencilere matematiksel sistematik eğitim veren, onları edindikleri bilgileri yaşamda kullanmaları ve özel olarak geliştirmeleri için eğiten öğretmen. Öğretmenlerin amacı, genel ortaöğretim düzeyinde öğrencilere eğitimin tüm bileşenlerini kullanarak derinlemesine bir eğitim vermek ve her öğrenciyi kapsamlı bir şekilde eğitmektir. Zayıflar kendilerine eleştirel bir gözle bakmaya alışırlar, güvensizlikten kurtulurlar ve daha aktif olurlar. Ülkede farklı yönlerde meydana gelen değişimler, eğitim alanında yeni bir yaklaşımı gerektirmektedir: Öğretmenin eğitim sürecinin yeni bir şekilde düzenlenmesini, öğrencilerin bilişsel ve yaratıcı potansiyellerinin geliştirilmesini gerektirmektedir. Ülkemizin geleceği daha parlak olacak ve medeni ülkeler saflarına katılacaktır, bu da günümüz neslinin imajına yansıyor. Her çocuğun doğal yeteneklerinin gelişmesi için dünyadaki en iyi uygulamalara dayanarak uygun koşullar yaratarak yeni bir eğitim türü geliştirmek gerekiyor. Seviyeli ve farklılaştırılmış eğitim, öğrencinin doğuştan gelen zihinsel yeteneklerinin kapsamlı bireysel gelişimine dayanan bir eğitim sistemidir. Seviyeli öğrenme, öğretilen bilgi miktarının azaltılmasıyla değil, öğrencilerin gereksinimlerinin değiştirilmesiyle gerçekleştirilir. Seviyeye göre farklılaştırılmış eğitim teknolojisinde çalışma, zorunlu üç seviyeli, ek yaratıcı seviye gereksinimlerinden oluşur. Seviye ödevlerinin derecelendirme-puan-puanlama yöntemiyle değerlendirildiği dikkate alındığında, seviye dersini geçtikten sonra bile öğrencilerin o ödevlerde yaptıkları hataları, ödevleri yaparken kullandıkları yöntemleri analiz etmeye ve hatalarını tespit etmeye olanak sağlar. ve eksiklikler.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Düzey Farklılaşması, Farklılaştırılmış Eğitim, Yöntem, Eğitim Süreci, Yenilik.

[234] Özbekali Jänibekov Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi Çimkent, Kazakistan, ORCID 0009-0008-7968-7891, E-MAİL: indira_sauytbaeva87@mail.ru

[235] Özbekali Jänibekov Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi Çimkent, Kazakistan

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ДЕҢГЕЙЛЕП САРАЛАП ОҚЫТУ

САУЫТБАЕВА ИНДИРА ДУЙСЕНАЛІҚЫЗЫ[236]
ДҮЙСЕНБЕК АРУЖАН[237]

АҢДАТПА

Бұл мақалада деңгейлеп саралап оқытудың маңыздылығы, жіктелуі, нұсқалары, жолдары қарастырылып, деңгейлеп саралап оқудың тиімді жақтары, оны қолданудың ерекшеліктері туралы жазылған. Әр оқушы өзінің мүмкіндіктерін толық жүзеге асыра алатындай жағдай жасау маңызды, ол оқи білетін және оқуға ынтасы бар оқыту субъектісіне айналды. Жекелей оқыту тәсілін жүзеге асырудың құралы саралап оқыту болып табылады. Саралап оқыту - бұл оқыту процесін ұйымдастыру түрі, мұғалім оқу үдерісі барысында бірыңғай сапалық қасиеттері бойынша қалыптастырылған оқушылар тобымен жұмыс істейді.

Деңгейлеп оқыту технологиясы әр оқушының қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне орай оқытуды көздейді. Яғни үлгерімі жоғары оқушылар өз қабілеті мен икемдігін бекіте түседі. Оқушыларға математикалық жүйелі білім беру, олардың өздерінің алған білімдерін өмірде қолдана білуге және арнайы дамытуға тәрбиелейтін мұғалім. Мұғалімдердің мақсаты оқытудың барлық компоненттерін пайдалана отырып, оқушыға жалпы орта білім деңгейінде терең білім беру және әрбір оқушыны жан-жақты етіп тәрбиелеу. Әлсіздер өзіне сыни көзбен қарауға дағдыланып сенімсіздіктен арылып, белсенділігі артады. Елімізде болып жатқан түрлі бағыттағы өзгерістер білім беру саласына жаңаша қарауда: мұғалімнің оқу-тәрбие үрдісін жаңаша тұрғыда ұйымдастыруды, оқушылардан танымдық, шығармашылық потенциялдық дамытуды талап етеді. Еліміздің болашағы көркейіп, өркениетті елдер қатарына қосылуы, бүгінгі ұрпақ бейнесімен көрінеді. Дүниежүзілік озық тәжірибелерге сүйеніп, жаңа типті оқыту, яғни әр баланың табиғи қабілетін дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасай отырып, оны жан-жақты дамыту керек. Деңгейлеп, саралап оқыту дегеніміз оқушының туа біткен ақыл-ой қабілетінің жеке дамуы жан жақтылығына негізделген білім беру жүйесі. Деңгейлеп оқыту оқытылатын ақпараттың азаюы арқылы емес, оқушыларға қойылатын талаптардың әртүрлілігі арқылы жүзеге асырылады. Деңгейлеп-саралап оқыту технологиясында жұмыс міндетті үш деңгейлік, қосымша шығармашылық деңгей талаптарынан тұрады. Деңгейлік тапсырмалар рейтинг-ұпай – балл жинау әдісімен бағаланатынын ескерсек, оқушылардың деңгейлік сабақ өткеннен кейін де сол тапсырмаларда жіберген қателіктеріне, тапсырмаларын орындауда қолданған тәсілдеріне анализ жасап, қателіктері мен кемшіліктерін анықтай білуге мүмкіндік береді.

Түйін Сөздер: технология, деңгейлік дифференциация, саралап оқыту, әдіс-тәсіл, оқу үдерісі, инновация.

[236] Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті ORCID 0009-0008-7968-7891, indira_sauytbaeva87@mail.ru
[237] Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті

İLKOKULDA EDEBİ OKUMA DERSLERİNDE MULTİMEDYA TEKNOLOJİSİNİN KULLANIMI

Kalzhanova Altynay KENZHEMURATOVNA[238]
Rizametova Sarvinoz SHAVKATOVNA[239]
Gafurova Diana FARKHADOVNA[240]

ÖZET

Makale, ilkokulda edebi okumayı öğretme sürecinde multimedya teknolojilerinin rolünün incelenmesine ayrılmıştır. Çalışma, dijital araçların kullanımının eğitim sürecinin verimliliğini önemli ölçüde artırdığını, süreci daha eğlenceli hale getirdiğini ve öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun hale getirildiğini vurguluyor. İlköğretim çağındaki çocukların bilgi algısını geliştirmek ve okumaya olan sürdürülebilir ilgilerini geliştirmek için ses ve video materyalleri, etkileşimli uygulamalar ve sunumları içeren multimedya araçları kullanılmaktadır. Multimedyanın çocuklarda metin analiz becerilerinin gelişmesine, kelime dağarcığının genişlemesine ve estetik algının oluşmasına katkı sağladığına dikkat çekiliyor. Öğretmen, görsel, metin ve işitsel bileşenlerin bir kombinasyonu aracılığıyla, sanatsal görüntülerin ve edebi eserlerin olay örgüsünün daha derin anlaşılması için koşullar yaratır. Bu yaklaşım sadece öğrencinin motivasyonunu arttırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrenme sürecine katılımlarını da artırır. Multimedya teknolojilerinin derslere dahil edilmesine yönelik özel yöntemler de tartışılmaktadır. Örneğin etkileşimli görevler, eğitim platformlarının kullanımı, e-kitapların oluşturulması ve edebi eserler konularında sanal gezilerin düzenlenmesi. Geleneksel öğretim yöntemlerini modern teknolojilerle birleştiren bütünleşik dersler oluşturmanın önemi vurgulanıyor. Bu, öğretmenlerin genç öğrencilerin yaşını ve bilişsel özelliklerini dikkate alarak öğrenme sürecini etkili bir şekilde organize etmelerine olanak tanır. Ayrıca, çalışma öğretmenlerin mesleki eğitimi konularını da kapsamaktadır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlığını geliştirme ve multimedya teknolojilerinin eğitim uygulamalarında kullanımına yönelik metodolojik öneriler geliştirme ihtiyacı vurgulanmaktadır. Dijital araçlar sayesinde özel eğitim ihtiyaçları olan çocukların bile erişebildiği farklılaştırılmış öğrenmeye özellikle dikkat edilmektedir. Ayrıca multimedya teknolojilerinin, özellikle sosyalleşmeleri için önemli olan okul çocuklarında duygusal zeka ve iletişim becerilerinin gelişimine etkisi de dikkate alınmaktadır. Bu nedenle makale, multimedya teknolojilerinin yeni eğitim standartlarına ulaşma, eğitim kalitesini artırma ve genç okul çocukları arasında edebiyata sürdürülebilir bir ilgi yaratma aracı olarak potansiyelini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Ve Iletişim Teknolojileri, Yetkinlik, Kendi Kendine Eğitim, Öğrenme Motivasyonu, Öğrenme Sürecinin Aktivasyonu.

[238] Özbekili Zhanibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-posta: kalzhanova@mail.ru
[239] Özbekili Zhanibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCID 0000-0002-5424-8533, E-posta: sarvinoz.040614@gmail.com
[240] Özbekili Zhanibekov'un adını taşıyan Güney Kazakistan, Pedagoji Üniversitesi, Çimkent, ORCID 0009-0008-3373-543X, E-posta: dianochka.gafurova00@mail.ru

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

КАЛЖАНОВА АЛТЫНАЙ КЕНЖЕМУРАТОВНА[241]
РИЗАМЕТОВА САРВИНОЗ ШАВКАТОВНА[242]
ГАФУРОВА ДИАНА ФАРХАДОВНА[243]

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию роли мультимедийных технологий в процессе обучения литературному чтению в начальной школе. В работе подчеркивается, что применение цифровых инструментов значительно повышает эффективность учебного процесса, делая его более увлекательным и адаптированным под индивидуальные особенности учащихся. Мультимедийные средства, включая аудио- и видеоматериалы, интерактивные приложения и презентации, используются для улучшения восприятия информации младшими школьниками и формирования у них устойчивого интереса к чтению. Обращается внимание на то, что мультимедиа способствует развитию навыков анализа текста, расширению словарного запаса и формированию эстетического восприятия у детей. Через комбинирование визуальных, текстовых и звуковых компонентов учитель создает условия для более глубокого осмысления художественных образов и сюжетов литературных произведений. Такой подход не только усиливает мотивацию учащихся, но и повышает их вовлеченность в учебный процесс. Также рассматриваются конкретные методики внедрения мультимедийных технологий в уроки. Например, интерактивные задания, использование образовательных платформ, создание электронных книг и организация виртуальных экскурсий по темам литературных произведений. Подчеркивается важность создания интегрированных уроков, сочетающих традиционные методы преподавания с современными технологиями. Это позволяет учителям эффективно организовать процесс обучения, учитывая возрастные и когнитивные особенности младших школьников. Кроме того, работа освещает вопросы профессиональной подготовки педагогов. Подчеркивается необходимость повышения цифровой грамотности учителей и разработки методических рекомендаций по использованию мультимедийных технологий в образовательной практике. Особое внимание уделено дифференцированному обучению, которое благодаря цифровым средствам становится доступным даже для детей с особыми образовательными потребностями. К тому же рассматривается влияние мультимедийных технологий на развитие эмоционального интеллекта и коммуникативных навыков у школьников, что особенно важно для их социализации. Таким образом, статья подчеркивает потенциал мультимедийных технологий как инструмента для достижения новых образовательных стандартов, повышения качества обучения и формирования устойчивого интереса к литературе у младших школьников.

Ключевые Слова: Информационно-Коммуникативные Технологии, Компетентность, Самообразование, Мотивация Обучения, Активизация Учебного Процесса.

[241] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0000-0003-4455-9570, E-mail: kalzhanova@mail.ru
[242] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0000-0002-5424-8533, E-mail: sarvinoz.040614@gmail.com
[243] Южно-Казахстанский педагогический университет имени Өзбекәлі Жәнібекова, г. Шымкент, ORCID 0009-0008-3373-543X, E-mail: dianochka.gafurova00@mail.ru

ON THE ISSUE OF CLASSIFICATION CHARACTERIZATION TEXTS OF OFFICIAL BUSINESS STYLE

Khafiza Davranbekovna USMANOVA[244]
Tolkyn Imanaevna SHAKIROVA[245]

ABSTRACT

Legal relations inside and outside the country are served by one of the book styles of speech, which is called “official-business”. The sphere of its use: official, business platforms, the field of law and public policy. Distinctive features of all genres of the official-business style are stability, closedness, standardization. The range of its application is quite wide - from state acts and international treaties to business correspondence. The most important functions of this style are realized in documents, the language of which strictly obeys the requirements: a high level of accuracy and specificity of wording is necessary for adequate understanding of the created texts. Documents differ in the specificity of their content (what official-business situations are reflected in them), and, accordingly, their form: there is a set of requisites (content elements of the text) and the scheme of their placement. Documentation presupposes a written form, which is built according to the rules common for genre varieties. The basis for typological classification within this style is also the set of linguistic means traditionally assigned to the transmission of business information.

In scientific linguistic literature and in special reference books the classification of genres of official business style is based on three sub-styles (varieties) of business style: official business style proper (clerical); legislative (the language of laws and decrees); diplomatic style.

Since documents are official papers with legal force, the fact of their written realization becomes natural. All specific (both textual and linguistic) proper clerical features of the official business style are fixed in GOSTs and guidelines, which provides a high level of standardization and unification of business documentation texts. For all forms of business writing, strict compliance with the literary norm at all linguistic levels is mandatory. The purpose of the work conducted by the authors is to identify and describe the specifics of the official business style in the linguodidactic aspect. The object of the study is written speech works related to the official business style, and the subject is the ways of providing methods of its mastering in the educational space.

Keywords: Official Business Style, Genre Uniqueness, Language of Documents, Sub-Styles, Clichés, Stamps.

[244] Phd student, NAO ‘South-Kazakhstan State Pedagogical University named after Өzbekbali Zhanibekov Republic of Kazakhstan, Shymkent city
[245] Phd student NAO ‘South Kazakhstan State Pedagogical University named after Mukhtar Auezov’ Republic of Kazakhstan, Shymkent city

К ВОПРОСУ О КЛАССИФИКАЦИОННОЙ ХАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕКСТОВ ОФИЦИАЛЬНО-ДЕЛОВОГО СТИЛЯ

УСМАНОВА ХАФИЗА ДАВРАНБЕКОВНА[246]

ШАКИРОВА ТОЛКЫН ИМАНАЕВНА[247]

АННОТАЦИЯ

Правовые отношения внутри страны и за ее пределами обслуживает один из книжных стилей речи, который носит название «официально-деловой». Сфера его использования: официальные, деловые платформы, область права и государственной политики. Отличительными чертами всех жанров официально-делового стиля являются стабильность, замкнутость, стандартизованность. Диапазон его применения достаточно широк – от государственных актов и международных договоров до деловой переписки. Важнейшие функции этого стиля реализуются в документах, язык которых неукоснительно подчиняется требованиям: для адекватного понимания создаваемых текстов необходим высокий уровень точности и конкретности формулировок. Документы различаются спецификой своего содержания (какие официально-деловые ситуации в них отражены), и, соответственно, своей формой: имеется в виду набор реквизитов (содержательных элементов текста) и схема их размещения. Документирование предполагает письменное оформление, которое строится по единым для жанровых разновидностей правилам. Основанием для типологической классификации внутри этого стиля также тот набор языковых средств, который традиционно закреплен за передачей деловой информации.

В научной лингвистической литературе и в специальных справочниках классификация жанров официально-делового стиля основана на выделяются три подстиля (разновидности) делового стиля: собственно официально-деловой (канцелярский); законодательный (язык законов и указов); дипломатический.

Поскольку документы представляют собой официальные бумаги, обладающие юридической силой, то и закономерным становится факт их письменной реализации. Все специфические (и текстовые, и языковые) собственно канцелярские черты официально-делового стиля закреплены в ГОСТах и руководствах, что обеспечивает высокий уровень стандартизации и унификации текстов деловой документации. Для всех форм делового письма обязательно строгое соответствие литературной норме на всех языковых уровнях. Цель проводимой авторами работы – выявить и описать специфику официально-делового стиля в лингводидактическом аспекте. Объектом исследования являются письменные речевые произведения, относящиеся к официально-деловому стилю, а предметом – пути обеспечения методикой его освоения в образовательном пространстве.

Ключевые Слова: Официально-Деловой Стиль, Жанровое Своеобразие, Язык Документов, Подстили, Клише, Штампы,

[246] Докторант, НАО «Южно-Казахстанский государственный педагогический университет им. Өзбекәлі Жәнібеков»
[247] Докторант, НАО «Южно-Казахстанский университет им. Мухтара Ауэзова» Республика Казахстан, г. Шымкент

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE 7K BECERİ GELİŞTİRME

Gauhar Nurlankyzy DAULETBAYEVA[248]

Zinaida Orazalievna NAKIPBEKOVA[249]

ÖZET

Hızla gelişen toplum ve eğitim sisteminin dijital dönüşümü bağlamında, öğrencileri yalnızca sınavları geçmeye değil, küreselleşme bağlamında başarılı sosyalleşmeye hazırlamak da önemlidir. Mevcut eğitim sistemi öğrencilerde yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği, kültürel farkındalık, dijital yeterlilik ve bilişsel esneklik gibi 7K yetkinlikleri geliştirmeyi hedefliyor. Bu yeterlilikler öğrencileri modern dünyanın çeşitli zorluklarına hazırlar ve çok kültürlü bir ortama başarılı bir şekilde entegre olmalarına katkıda bulunur.

Bu makalenin amacı yabancı dil öğretiminde 7K yeterliklerinin oluşturulmasına yönelik yöntemleri ele almak ve bu becerileri geliştirmenin en etkili yöntemlerini belirlemektir.

Makale, yabancı dil öğretimi sırasında yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim becerileri, işbirliği, kültürel farkındalık, dijital yeterlilik ve bilişsel esneklik gibi 7K yeterliklerinin gelişimini ele alıyor. Günümüz dünyasının hızla değişen taleplerini karşılayabilmek için öğrencileri yalnızca yeni bilgiler edinmeye değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel ortamda etkili hareket etmeye hazırlamak önemlidir. Bu yeterlilikler öğrencilerin sadece dil becerilerini değil aynı zamanda farklı kültürlerin temsilcileriyle iletişim kurma becerilerini de geliştirmelerine olanak tanır. Makalede her bir yeterliliğin içeriği, yabancı dil öğretimindeki önemi ve bu yeterlikleri geliştirme yöntemleri tartışılmaktadır. Daha spesifik olarak proje çalışması, tartışma, rol yapma, etkileşimli teknolojiler, metinlerle çalışma ve grup görevleri yöntemleri inceleniyor ve bunların pratik kullanımı gösteriliyor. Örneğin proje çalışması, öğrencilerin işbirliği yapma, bilgiyle çalışma ve dijital kaynakları kullanma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Tartışmalar eleştirel düşünceyi ve iletişimi geliştirirken, rol oynama kültürel farkındalığı ve bilişsel esnekliği geliştirir. Bu yöntemlerin kullanılması sonucunda 7K yeterliklerinin sistematik gelişim olasılığı artar ve öğrencilerin modern bir ortamda başarılı bir şekilde sosyalleşmesi için koşullar yaratılır.

Anahtar Kelime: 7K Yetkinlikler, Yaratıcılık, Iletişim Becerileri, Işbirliği, Kültürel Farkındalık, Dijital Yeterlilik, Bilişsel Esneklik.

[248] L.N.Gumilev Üniversitesi 1. yıl doktora öğrencisi, Astana/Kazakistan, e-mail: Gauhara_nur@mailru
[249] Araştırmacı , Çimkent Üniversitesi, Çimkent/Kazakistan

ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДА 7 К ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Гаyһар Нұрланқызы ДАУЛЕТБАЕВА[250]
Зинаида Оразалиевна НАКИПБЕКОВА[251]

ТҮЙІН

Жылдам дамып келе жатқан қоғам мен білім беру жүйесінің цифрлық трансформациясы жағдайында оқушыларды тек емтихан тапсыруға емес, сонымен қатар жаһандану жағдайында табысты әлеуметтенуге дайындау маңызды. Қазіргі білім беру жүйесі студенттерге креативтілік, сыни ойлау, коммуникация, кооперация, мәдени хабардарлық, цифрлық құзыреттілік және когнитивтік икемділік сияқты 7К құзыреттіліктерді қалыптастыруды мақсат етеді. Бұл құзыреттіліктер студенттерді қазіргі әлемнің әртүрлі сын-тегеуріндеріне дайындап, көпмәдениетті ортаға табысты енуіне ықпал етеді. Осы мақаланың мақсаты — шет тілін оқытуда 7К құзыреттіліктерін қалыптастыруға арналған тәсілдерді қарастырып, осы дағдыларды дамытудың ең тиімді әдістерін анықтау.

Мақалада шет тілін оқыту барысында 7К құзыреттіліктерін – креативтілік, сыни ойлау, коммуникация дағдылары, кооперация, мәдени хабардарлық, цифрлық құзыреттілік және когнитивтік икемділікті дамыту мәселесі қарастырылады. Қазіргі әлемнің жылдам өзгеретін талаптарына сай болу үшін оқушыларды жаңа білімді меңгеруге ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік және мәдени ортада тиімді әрекет етуге дайындау маңызды. Бұл құзыреттіліктер студенттерге тек тілдік дағдыларды ғана емес, сонымен бірге әртүрлі мәдениет өкілдерімен қарым-қатынас жасауға қажетті қабілеттерді қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Мақалада әрбір құзыреттіліктің мазмұны, шет тілін оқытудағы маңыздылығы және осы құзыреттерді дамытуға арналған әдістер талқыланады. Нақтырақ айтқанда, жобалық жұмыс, пікірталас, рөлдік ойындар, интерактивті технологиялар, мәтіндермен жұмыс және топтық тапсырмалар әдістері зерттеліп, олардың практикалық пайдалану тәсілдері көрсетіледі. Жобалық жұмыс, мысалы, студенттердің бірлесіп әрекет ету, ақпаратпен жұмыс істеу және цифрлық ресурстарды пайдалану дағдыларын дамытуға көмектеседі. Пікірталастар сыни ойлау мен коммуникацияны дамытса, рөлдік ойындар мәдени хабардарлықты және когнитивтік икемділікті арттырады. Осы әдістерді қолдану нәтижесінде 7К құзыреттіліктерін жүйелі түрде дамыту мүмкіндігі артып, оқушылардың заманауи ортада табысты әлеуметтенуіне жағдай жасалады.

Кілттік Сөз: 7 К құзыреттіліктері, креативтілік, коммуникативтік дағдылар, кооперация, мәдени хабардарлық, цифрлық құзыреттілік, когнитивтік икемділік

[250] Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 1-курс докторанты, e-mail: Gauhara_nur@mail.ru
[251] Шымкент Университетінің магистр оқытушысы

ÖĞRENCİLERİN MESLEK YAŞAMINA HAZIRLANMASINDA ÖĞRETMENİN ROLÜ

Aigul Altynbekovna BAYTENOVA[252]
Zhazira Bakhtyiarovna ATALOVA[253]

ÖZET

Günümüz öğrencileri sadece kendi alanlarında derinlemesine bilgiye sahip olmamalı, aynı zamanda başarılı bir kariyer için gerekli geniş bir beceri yelpazesine sahip olmalıdır. Değişikliklerin ve teknolojik yeniliklerin hızlı temposu, öğrencileri profesyonel hayata hazırlamak için yeni gereksinimler getirmektedir. Küreselleşme ve işgücü piyasasının dijitalleşmesi, geleneksel eğitimin yeniden düşünülmesini gerektirmektedir. Günümüz öğrencileri sadece kendi alanlarında derinlemesine bilgiye değil, aynı zamanda başarılı bir kariyer için gerekli olan çok çeşitli becerilere de ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda öğretmenler sadece akademik bilginin değil, meslek dünyasında talep edilen yetkinliklerin şekillenmesinde de çok önemli bir rol oynamaktadır.

21. Yüzyılda öğrencilerin becerilerini geliştirmek, modern eğitimin temel görevidir. Eleştirel düşünme, öğrencilere yalnızca çalışmalarında değil, mesleki kariyerlerinde de yardımcı olarak görevlere sistematik ve düşünceli bir şekilde yaklaşmalarını sağlar. Bilgiyi hem sözlü hem de yazılı olarak açık ve etkili bir şekilde iletme yeteneği, başarılı bir profesyonel kariyerin anahtarıdır. Bu, müzakere etmeyi, fikir sunmayı ve ekip halinde çalışmayı içerir. Günümüz dünyasında dijital teknolojiler ve bilgi sistemleri ile çalışabilme becerisi esastır.

Öğretmenler sadece mesleki becerileri değil, liderlik, zaman yönetimi ve stres direnci gibi kişisel becerileri de geliştirmelidir. Bu beceriler, öğrenme sürecini daha etkin yönetmelerine ve öğrencilerle etkileşime girmelerine yardımcı olur. eğitimde modern teknolojiler, öğrencilerin dijital okuryazarlık geliştirmelerine yardımcı olur. Öğretmenler, dinamik ve etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturmak için etkileşimli platformları, simülasyonları ve eğitim uygulamalarını kullanabilir Birçok eğitim kurumu, öğrencilerin ilgili sorunları çözerken gerçek projeler üzerinde çalıştığı proje tabanlı öğrenmeyi uygular. Bu sadece problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda teori ile pratik arasında bir bağlantı kurulmasına da yardımcı olur. Öğretmenler, öğrencilerin gelecek planlarını oluşturmalarına ve profesyonel bağlantılar kurmalarına yardımcı olarak değerli kariyer önerileri sağlayabilir. Bu, özgeçmiş yazmaya yardımcı olmayı, mülakatlara hazırlanmayı ve stajları güvence altına almayı içerir.

Anahtar Kelimeler: Yeterlilikler, Bilgi, Kariyer, Beceriler, Projeler.

[252] Shymkent University, Shymkent, Kazakhstan, a.baitenova71@mail
[253] Shymkent University, Shymkent, Kazakhstan, zhaziraatalova.ava@mail.ru

SOSYAL ÇALIŞMACILARIN MESLEK HAYATINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BAŞ ETME BECERİLERİ

Seda GÜNEŞ[254]

ÖZET

Sosyal hizmet; mikro, mezzo ve makro düzeyleri kapsayan bir disiplin olma özelliği taşımaktadır. Uygulama alanı itibarıyla geniş bir yelpazeye sahip olan sosyal hizmet, çok yönlü etkileşimlere açık bir yapıdadır. Sosyal adalet ve insan haklarını merkezine alan sosyal hizmet disiplini çevresi içinde birey anlayışıyla bireye çok yönlü ve bütüncül müdahalede bulunmayı planlamaktadır. Bunun yanı sıra gruplara ve toplumlara çalışmalar yapılarak sorunlar çözmeyi, sosyal adaleti sağlamayı, toplumsal değişim ve gelişimi hedeflemektedir. Bu doğrultuda sosyal hizmet alanında görev yapan meslek elemanları, meslek hayatları boyunca çeşitli niteliklere sahip birçok vaka ile karşılaşmaktadır. Karşılaşılan bu vakalarla baş etme becerileri; kişinin aldığı eğitim, psikolojik dayanıklılık, değer yönelimleri, sosyal hayatta karşılaşılan güçlükler, multidisipliner çalışmada karşılaştıkları güçlükler, çalışılan kurumun özelliği, iş yükü gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

Sosyal Çalışmacılar sahip oldukları bilgi, beceri ve değer temeli ile çeşitli kanallarla kendilerine ulaşan dezavantajlı bireylerin sosyal işlevselliğini arttırmayı, bireylerin ve toplumların yaşam standartlarının daha iyi bir seviyeye ulaşmasını amaçlamaktadır. Sosyal hizmet disiplininin insan odaklı olması sebebiyle sosyal çalışmacılar bu amaçları gerçekleştirirken birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Sosyal çalışmacıların karşılaştıkları başlıca sorunlar iş yükünün fazla olması, tükenmişlik, kaynak yetersizliği, hizmet içi eğitim ve süpervizyon eksikliği, maaşların düşük olması, toplumun mesleğe yaklaşımı, paydaş kurum/kuruluşların mesleğe yaklaşımı, riskli ve zorlayıcı çalışma koşulları, hukuki ve etik problemler, mobbing ve taciz, psikolojik zorluklar olarak sıralanabilmektedir.

Sosyal çalışmacıların karşılaştıkları bu sorunlarla sağlıklı bir şekilde baş edebilmeleri ve süreci atlatabilmeleri için hem bireysel hem de toplumsal stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu stratejiler bireyin iş doyumunu arttırmak, mesleki tükenmişlik hissini azaltmak, bireye daha etkin hizmet sunmak açısından önemlidir. Bu çalışma sosyal çalışmacıların karşılaştıkları sorunları belirlemeyi ve sorunların kaynağına inerek baş etme stratejileri geliştirmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Çalışmacı, Mesleki Problemler, Baş Etme Stratejileri.

[254] Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
ORCID: 0000-0003-2778-7168, sedagns001@gmail.com.

YAPAY ZEKÂNIN DİL ÖĞRETİMİNDEKİ FAYDALARI

Dr. Sevil PİRİYEVA KARAMAN[255]
Prof. Dr. BAKYT AİTBAYEVA[256]

ÖZET

Yapay zeka (YZ), günümüzde eğitim alanının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Özellikle dil öğretiminde etkisi giderek artmaktadır. YZ teknolojileri, öğrenme sürecini kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda onu daha bireyselleştirilmiş ve etkileşimli bir hale getirir. Bu, dil öğrenenlere eğitimde yeni fırsatlar sunar.

YZ araçları, öğrencilerin seviyesini, öğrenme hızını ve bireysel ihtiyaçlarını belirleyerek uyarlanabilir öğrenme programları sunabilir. Örneğin, dilbilgisi hatalarını belirleyip düzelten araçlar, yazma becerilerini geliştirmeye yardımcı olur. Kelime dağarcığını geliştirmeye yönelik uygulamalar ve sesli materyaller, dil öğrenenlerin dinleme ve konuşma becerilerini ilerletmesini sağlar. Siri veya Google Assistant gibi sesli asistanlar, dil becerilerinin günlük hayatta kullanılmasına olanak tanır.

YZ, zaman ve kaynak tasarrufu sağlamada da önemli bir rol oynar. Öğretmenler, öğrenme sürecini otomatikleştirerek öğrencilerin başarılarını daha verimli bir şekilde takip edebilir. Ayrıca, metni sese dönüştürme veya tam tersi teknolojiler, doğru telaffuz öğrenme sürecini kolaylaştırır. Bu, özellikle yabancı dil öğrenenler için oldukça faydalıdır.

Uzaktan eğitimde YZ, önemli bir araçtır. Dünyanın her yerinden insanlar, aynı kalitede eğitime erişim sağlayabilir. Bunun yanı sıra, YZ kültürler arası iletişim engellerini azaltarak dil öğrenenlerin gerçek dil ortamına uyum sağlamasına yardımcı olur.

Genel olarak, YZ teknolojileri dil öğretim yöntemlerini köklü bir şekilde değiştirerek, öğrencilerin başarılarını artırmaya katkıda bulunmaktadır. Gelecekte bu teknolojilerin olanaklarının daha da genişleyeceği açıktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Yöntem, Dil, Öğretim, Kaynak

[255] Ankara Üniversitesi
[256] El Farabi Kazak Milli Üniversitesi Almatı-Kazakistan, ORCID:0000-0002-4288-6204, e-mail:beibarys@mail.ru

ТІЛ ОҚЫТУДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ ПАЙДАСЫ

ПИРИЕВА КАРАМАН СЕВИЛЬ[257]
АЙТБАЕВА БАҚЫТ[258]

ТҮЙІН

Жасанды интеллект (ЖИ) бүгінгі күні білім беру саласының ажырамас бөлігіне айналуда. Әсіресе, тіл үйретуде оның тиімділігі артып келеді. ЖИ технологиялары оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, оны анағұрлым жекелендірілген әрі интерактивті ете түседі. Бұл тіл үйренушілерге білім алуда жаңа мүмкіндіктер ашады.

ЖИ құралдары оқушылардың деңгейін, оқу қарқынын және жеке қажеттіліктерін анықтай отырып, бейімделген оқу бағдарламаларын ұсына алады. Мәселен, грамматикалық қателерді анықтап, түзететін құралдар жазу дағдыларын жақсартуға көмектеседі. Сөздік қорды дамытуға арналған қосымшалар мен аудио материалдар тіл үйренушінің тыңдау және сөйлеу қабілеттерін жетілдіруге ықпал етеді. Дауыстық көмекшілер, мысалы, Siri немесе Google Assistant сияқты құралдар, тілдік тәжірибені күнделікті өмірде қолдануға мүмкіндік береді.

ЖИ уақыт пен ресурстарды үнемдеуде де маңызды рөл атқарады. Мұғалімдер оқу процесін автоматтандыру арқылы оқушылардың жетістіктерін тиімді қадағалай алады. Сонымен қатар, мәтінді дыбысқа айналдыру немесе керісінше технологиялар дұрыс айтылымды меңгеру процесін жеңілдетеді. Бұл әсіресе шет тілін үйреніп жүргендер үшін өте пайдалы.

Қашықтықтан оқытуда ЖИ маңызды құрал болып табылады. Әлемнің әр түкпіріндегі адамдар бірдей сапалы білімге қол жеткізе алады. Сонымен қатар, ЖИ мәдениетаралық қарым-қатынас кедергілерін азайтып, тіл үйренушілерді шынайы тілдік ортаға бейімдейді.

Жалпы, ЖИ технологиялары тіл үйрету әдістерін түбегейлі өзгертіп, білім алушылардың жетістіктерін арттыруға көмектесуде. ЖИ технологиялары тіл оқыту әдістерін жетілдіріп, оқушылардың жетістіктерге жетуіне қолдау көрсететін тиімді құрал болып табылады. Болашақта бұл технологиялардың мүмкіндіктері одан әрі кеңейе түсетіні анық.

Кілт Сөздер: Жасанды Интеллект, Әдіс, Тіл, Оқыту, Ресурс

[257] тарих ғылымдарының кандидаты, Анкара университеті, Анкара, Түркия
[258] филология ғылымдарының кандидаты, доцент, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, 050064, Қазақстан Республикасы, ORCID: 0000-0002-4288-6204, e-mail: beibarys@mail.ru

TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE /-sA/ BİÇİMBİRİMİNİN SENTAKTİK ÖZELLİKLERİ[259]

Doç. Dr. Sebahat ARMAĞAN[260]

ÖZET

Türkçenin en eski dönemlerinden itibaren görülen /-sA/ biçimbirimi; tasarlama kiplerinden şart, dilek-şart terimleriyle adlandırılmaktadır. /-sA/, kullanıldığı her yerde, her zaman şart, dilek-şart işlevi üstleniyormuş gibi değerlendirilmektedir. Dilek, istek, niyet vb. işlevlerle kullanıldığında tam bir yargı bildirmeyen bu biçimbirim, ana cümledeki yargının gerçekleşmesini şarta bağlayan tamlayıcı bir öge görevi üstlenir. Çalışmada /biçimbiriminin sentaktik özellikleri üzerinde durularak bu biçimbirimin Türkmen Türkçesi sözdiziminde üstlendiği görev ve işlevler değerlendirilecektir. Çalışmada söz konusu biçimbirimin Türkmen Türkçesindeki asıl şart, gereklilik, ihtimal, kararlılık, kararsızlık, karşılaştırma, olasılık, nesne, özne, tümleç, tahmin, yeterlilik, zaman, zıtlık vb. anlam incelikleri üzerinde durulacaktır. Çalışmanın amacı, şart ekinin işlevsel özelliklerine dikkat çekerek biçimbirimlerin sentaktik özelliklerinin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi metodu kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkmen Türkçesi, kip ekleri, dilek kipleri, -sA.

SYNTACTIC FEATURES OF THE MORPHEME /-sA/ IN TURKMEN TURKISH

ABSTRACT

The morpheme /-sA/, which has been seen since the earliest periods of Turkish; Condition, which is one of the modes of design, is called with the terms wish-condition. /-sA/, wherever it is used, is always considered as having a conditional, wish-conditional function. Wish, desire, intention, etc. This morpheme, which does not express a complete judgment when used with functions, acts as a complement element that conditions the realization of the judgment in the main sentence. In the study, the syntactic properties of the morpheme / will be emphasized and the functions and functions of this morpheme in Turkmen Turkish syntax will be evaluated. In the study, the morpheme in question is used as the main condition, necessity, possibility, determination, indecision, comparison, possibility, object, subject, complement, prediction, sufficiency, tense, antonym, etc. in Turkmen Turkish. The subtleties of meaning will be emphasized. The aim of the study is to emphasize that the syntactic properties of morphemes should not be ignored by drawing attention to the functional properties of the conditional suffix. The document analysis method, one of the qualitative research methods, will be used in the study.

Keywords: Turkmen Turkish, modal suffixes, subjunctive tense, -sA.

[259] Bu çalışma yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[260] Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Tokat / Türkiye, sebahat.armagan@gop.edu.tr, ORCİD: 0000-0002-7055-9577.

FOLKLOR ARACILIĞIYLA OKUL ÇOCUKLARININ AHLAKİ EĞİTİM İÇİN DİDAKTİK KOŞULLAR

Araştırmacı Saltanat NİYAZBEKOVA[261]
Dr. Sevil PİRİYEVA KARAMAN[262]

ÖZET

Günümüzün sosyal ortamında insanın manevi ve ahlaki dirilişi, çözümü geleceğin bağlı olduğu bir sorundur. Manevi ve ahlaki değerlerin oluşumuna yönelik etkili yaklaşımları tanımlayan didaktik bir formatın koşullarının geliştirilmesi gerekmektedir. Okul çocuklarını toplumla kapsamlı etkileşime hazırlamak için yapısal düzeyde bir model oluşturan yazarlar, sözlü halk sanatı eserlerinin potansiyelini incelemeye yöneldiler. Doğru davranışın temellerini oluşturma sürecinde folklor, genç neslin oluşumunun iletişimsel faaliyet temelinde gerçekleştirildiği ve yenilikçi teknolojilerin kullanımına tabi olan en önemli itici güçtür. Ana teknoloji olarak iletişimsel öğrenmenin seçimi şu tez tarafından belirlenir: Bireyin faaliyeti, kendini geliştirme ihtiyacı, iletişimde, diğer insanlarla ilişkilerde gelişir. Hoşgörü ilkesine dayalı doğru davranışın oluşması bağlamında iletişimsel yeterlilik, kişisel gelişimin gerçekleştirildiği alan haline gelir.

Doğru davranışa yönelik yönergeler geliştirmek için, bireyin ihtiyaçlarının, ilgilerinin ve davranışlarının değer özelliklerini belirlemek için tasarlanmış zorunlu aksiyolojik bileşene sahip teknolojiye güvenmek daha az önemli değildir. Aksiyoloji, insan varoluşunun anlamının anlaşılmasını, yetkin ilişkiler kurulmasını, sözel yaratıcılık çalışmalarına eğitim içeriği verilmesini teşvik eder.

Ahlakın bir değer olarak anlaşılmasından hareketle şu tespitler yapılmıştır:

- öğrencilerin manevi ve ahlaki kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi;
- öğrencilerde manevi ve ahlaki değerlerin oluşturulmasında kullanılan yöntemlerin niteliği;
- Edebiyat öğretimi sürecinde sosyal etkileşim tekniklerinin özellikleri.

Okul çocuklarının manevi ve ahlaki değerlerinin sözlü sanat eserlerine dayalı olarak oluşturulmasına yönelik bir algoritmanın oluşturulması, konuların eğitiminin düzeyi ve niteliğine göre belirlenen bilimsel temelli, pratik olarak uygulanabilir ve uygun bir seçeneğin seçimini gerektiriyordu. eğitim süreci, dünya görüşlerinin genişliği ve metin eleştirisi alanındaki bilgiler. Eğitim deneyi, didaktik bir metne dönmenin eğitim sorunlarını kapsamlı bir şekilde çözmeyi mümkün kıldığını ve bireyselliğin ortaya çıkmasına yardımcı olduğunu gösterdi. Grup çalışması, karşılıklı yardım ve işbirliği atmosferi yaratır, etkileşim kurma, kibar ve nazik iletişim kurma, kişinin konumunu haklı çıkarma ve yalnızca kendi başarıları için sorumluluk duygusu hissetme yeteneğini geliştirir. Metinle çalışmak sınıfta sorunlu bir durum yaratmanıza olanak tanır, bir dünya görüşü oluşturmanıza ve gelecekte onlara yol gösterecek gerekli ahlaki kuralları geliştirmenize yardımcı olur.

Anahtar Kelimeler: Manevi ve Ahlaki Değerler, Doğru Davranış, Folklor

[261] Özbekili Zhanibekov NJSC, "Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi", Çimkent, Kazakistan
[262] TÖMER/Ankara Üniversitesi, Türkiye, e-mail:spiriyeva68@gmail.com

ДИДАКТИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ ФОЛЬКЛОРА

Ниязбекова Салтанат, магистр педагогики[263]

Пириева Караман Севиль, к.и.н[264]

ТҮЙІН

В общественной атмосфере сегодняшнего дня духовно-нравственное возрождение человека - это проблема, от решения которой зависит будущее. Необходимо разработать условия дидактического формата, определяющие эффективные подходы к формированию духовно-нравственных ценностей. Создавая структурно-уровневую модель подготовки школьников к всестороннему взаимодействию с обществом, авторы обратились к исследованию потенциала произведений устного народного творчества. В процессе формирования основ праведного поведения фольклор представляет собой важнейшую движущую силу, с помощью которой осуществляется становление молодого поколения на основе коммуникативной активности и при условии применения инновационных технологий. Выбор в качестве основной технологии коммуникативного обучения обусловлен тезисом: активность личности, ее потребность в самосовершенствовании развивается в общении, во взаимоотношениях с другими людьми. В контексте формирования праведного поведения с опорой на принцип толерантности, коммуникативная компетенция становится пространством, в котором и для которого осуществляется саморазвитие личности.

Для выработки ориентиров праведного поведения не менее важной является опора на технологии с обязательной аксиологической составляющей, призванной определить ценностные характеристики в потребностях, интересах и поведении личности. Аксиология способствует пониманию смысла человеческого бытия, грамотному выстраиванию отношений, задавая воспитательное содержание произведениям словесного творчества.

С опорой на понимание нравственности как ценности были выявлены:

- уровень знаний учащихся о духовно-нравственных понятиях;
- характер методик, применяемых для формирования духовно-нравственных ценностей у учащихся;
- специфика приемов социального взаимодействия в процессе обучения литературе.

Построение алгоритма формирования духовно-нравственных ценностей школьников на основе произведений словесного искусства потребовало выбора научно обоснованного, практически реализуемого и целесообразного варианта, который определялся уровнем и характером подготовки субъектов образовательного процесса, широтой их мировоззрения, а также знаниями из области текстологии. Обучающий эксперимент показал: обращение к дидактическому тексту позволяет в комплексе решать образовательные и воспитательные задачи, помогает раскрытию индивидуальности. Групповая работа создаёт атмосферу взаимопомощи, сотрудничества, воспитывает умение взаимодействовать, вежливо и доброжелательно общаться, обосновывать свою позицию, испытывать чувство ответственности не только за собственные успехи. Работа с текстом позволяет создавать на занятиях проблемную ситуацию, помогает формировать мировоззрение, вырабатывать необходимые моральные ориентиры, которыми они будут руководствоваться в дальнейшем.

Ключевые Слова: духовно-нравственные ценности, праведное поведение, фольклор

[263] НАО «Южно-Казахстанский педагогический университет им. Өзбекәлі Жәнібеков», г. Шымкент, Казахстан
[264] Университет Анкары - Турция e-mail:spiriyeva68@gmail.com

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE ORGANIZATION OF THE STUDENT-DIRECTED EDUCATIONAL PROCESS IN HOSPITAL EDUCATION

TURSUNOVA DILDORA ZIYADULLAYEVNA[265]

ABSTRACT

The educational process of students with long-term treatment needs has its own characteristics and requires consideration of their health, psychological status and learning needs. In this article, we will discuss the important aspects of organizing the educational process of these students.

In the Uzbekistan, the legal standards for the organization of inclusive education based on the social needs and personal interests of learners have been developed on the basis of ensuring a strong integration of science, education and production. «In order to organize inclusive education for children with special educational needs, it is necessary to strengthen the material and technical base of educational institutions, to adapt educational programs, to increase the possibilities of quality health education services, and highly qualified personnel suitable for this process. Important tasks such as «preparation» were defined.

It is becoming more important to improve the quality of teaching in hospital education, to effectively organize an educational environment in accordance with the capabilities of students, taking into account the norms of state educational standards, and in this process to strengthen the cooperation of organizations and public institutions. Solving these socio-pedagogical issues requires mutually beneficial cooperation of education, health and neighborhood organizations in providing high-quality educational services to students who need long-term treatment. This requires clarification of methodological skills, cluster approaches of professional competence development, organizational factors, pedagogical-psychological conditions, and didactic requirements for the organization of lessons in the classrooms of hospital education pedagogues.

The aim of reforming the education system is to train the next generation of specialists who are loyal to the motherland, think independently, quickly adapt to any conditions, and make the right decisions.

Keywwords: Hospital Education, Pedagogy, Long-Term, Person, Individual, Oncological, Medical, Doctor, Disease, Diagnosis, Educational Process.

[265] Under The Ministry of Preschool and School Education Pedagogical Employee of The State Educational Institution ”Mehrli Maktab", Independent Researcher of The National Institute of Educational Pedagogy Named After T.N.Qori Niyazi Uzbekistan, tursunovadildora377@gmail.com

BAĞ EVLERİNDEN MAHALLEYE: İSTANBUL ÇİFTLİKLERİ

Dr. Ahmet Hamdi BÜLBÜL[266]

ÖZET

Çiftlikler ziraat yapılan ve farklı şekillerde işletilen çeşitli büyüklükteki toprak parçaları olup reâyâ, hassa, asker ve büyük ziraî çiftlikleri olmak üzere dört kısma ayrılmaktaydı. Küçük çiftlikler bir ailenin işgücünden faydalanırken bu durum büyük çiftliklerde genellikle iş gücü kiralamakla mümkün oluyordu.

İstanbul çiftliklerinin en büyükleri sultanlara veya saray erkânına ait çiftliklerdi. Bu çiftliklerden başka, özel mülkiyete ait Müslüman ve gayrimüslim tebaanın yanı sıra yabancı ülke vatandaşlarının da işlettiği çiftlikler mevcuttu.

Osmanlı döneminde İstanbul, sur dışı ve her iki yakasının kadim mahalleleri dışında çiftliklerle şekillenmişti. İstanbul'un iaşesinde et, süt, yoğurt, yağ, peynir vb. hayvansal gıdaların yanı sıra zahire, buğday ve bakliyat ürünlerinin temininde önemli bir yere sahipti. Çiftlikler gıda maddeleri üretim yeri olmasının yanında savaş veya zorunlu göçlerle Anadolu'ya gelen muhacirlerin de ilk konuşlandırıldığı yerler olmuştu.

1840'tan 1900'e kadar İstanbul'a yüz bin muhacirin göç ettiği tahmin edilmektedir. İstanbul'a, sadece 1921 yılında ise Dâhiliye Nezaretine bağlı Aşair ve Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi kayıtlarına göre 65 bin muhacir daha gelmişti. Türk ve Müslüman tebaanın belirgin yoğunlukta olduğu muhacirlerin iskânında yetersiz olan yerel yönetimlerin yerine 1860 yılında sadece bu işle ilgili bir yapılanma olan "Muhacir Komisyonları" kurulur. Muhacirlerin iaşesi, istihdam ve iş olanağı sağlayacak yerler olarak ilk akla gelen çözüm ise çiftlikler olmuştur.

Bu çalışmada, çiftliklerin ortaya çıkışı, gelişimi ve işleyişinin yanı sıra Osmanlı döneminde İstanbul dâhilinde yer alan çiftliklerin genel tespiti yapılarak bir liste haline getirilmiştir. Çalışmada ayrıca çiftliklerin, tarihi süreç içinde bir metropol haline gelen İstanbul şehrine sosyoekonomik katkısı, geçirdiği değişim, arşiv kayıtları, harita, plan, fotoğraf gibi görsel belgeler ile ve yazılı bilgiler ışığında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çiftlik, İstanbul, İskan, Osmanlı, Muhacir

[266] Türk ve İslam Eserleri Müzesi Müdürlüğü, İstanbul/Türkiye, ORCID: 0000-0002-7324-006X, bytescil@hotmail.com

FROM COTTAGE TO NEIGHBORHOOD: FARMS OF ISTANBUL

Dr. Ahmet Hamdi BÜLBÜL

ABSTRACT

Farms used for agriculture and different functions were soil of various sizes. They were divided into four parts; rayah (belonging to townspeople, villagers and farmers), hassa (belonging to Sultans), asker (belonging to commandeers, lords and banner lords), large farms. When small-scale farms made use of a family's labour, workers were hired for labour in large-scale farms.

The largest farms in İstanbul belonged to Sultans or high-ranking officials. Except from these farms there were private property farms owned by Muslims and non-Muslims as well as run by foreigners.

During Ottoman Era, İstanbul was shaped by farms located outside of the Land Walls and ancient settlements lied on two sides of İstanbul. Farms had an important role to feed İstanbulites by providing not only animal source foods, such as meat, milk, butter, cheese but also cereals, wheat and pulses products. They were areas to produce agricultural products in addition to this they were first settlements for immigrants who came to Anatolia because of forced migration or war.

From 1840 till 1900, it was estimated that one hundred thousand immigrants migrated to İstanbul. Moreover, only in 1921 sixty-five thousand immigrants came to the city according to records of Aşar ve Muhacir Müdüriyet-i Umumiyesi (General Directorate of Tribes and Immigrants) affiliated to Dahiliye Nezareti (Ministry of the Interior). When local governments were inadequate to place the immigrants, whose overwhelming majority were Turkish and Muslim subjects, in 1860 "Muhacir Komisyonları (Immigrant Commissions)" were founded instead of local governments to deal with difficulties. Farms came to mind as the first solution of feeding and providing employment opportunities for immigrants.

In this article; the emerge, development and functioning of farms is examined besides the farms inside of İstanbul during Ottoman Era are listed. Furthermore, in this study, farms' undergoing changes and socio-economic contribution to İstanbul which had become a great metropolis during historical process is discussed in light of visual documents and written information, such as archival records, maps, plans, photos.

Keywords: Farm, Istanbul, Settlement, Ottoman, Immigrants.